

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Programı

İÇ DENETİM SİSTEMİNİN MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TAŞRA ÖRGÜTÜ
DENETİM SİSTEMİNE UYARLANMASI VE BİR MODEL ÖNERİSİ

Ali Erkan BARIŞ

Doktora Tezi

Ankara, 2019

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Programı

İÇ DENETİM SİSTEMİNİN MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TAŞRA ÖRGÜTÜ
DENETİM SİSTEMİNE UYARLANMASI VE BİR MODEL ÖNERİSİ

ADAPTATION OF INTERNAL AUDIT SYSTEM TO SUB-PROVINCIAL
SUPERVISORY SYSTEM IN THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION AND
A MODAL PROPOSAL

Ali Erkan BARIŞ

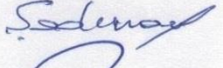

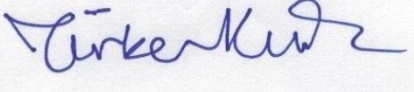

Doktora Tezi

Ankara, 2019

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

Ali Erkan BARIŞ'ın hazırladığı "İç Denetim Sisteminin Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Örg¼t¼ Denetim Sistemine Uyarlanması ve Bir Model Önerisi" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalında Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Prof. Dr. Şaduman KAPUSUZUğLU	
J¼ri Üyesi (Danışman)	Prof. Dr. G¼ls¼n ATANUR BASKAN	
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. Didem KOŞAR	
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. T¼rker KURT	
J¼ri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Emel TÜZEL İŐERİ	

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından 24 / 05 / 2019 tarihinde uygun gör¼lm¼Ő ve Enstit¼ Yönetim Kurulunca ..... / ..... / ..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Ekber ŞAHİN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

Öz

Bu araştırmanın amacı il milli eğitim müdürlükleri için çağdaş denetim yaklaşımlarına uygun bir denetim modeli sunmaktır. Bu modeli sunabilmek için iç denetim sisteminin benimsenme ve uygulanabilir bulunma düzeyi araştırılmıştır. Bunun yanında demografik değişkenler ile ilişkisine bakılarak; cinsiyet, yaş, kıdem, eğitim düzeyi, görev (meslek), branş, kurum ve çalıştığı yer değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma karma araştırma yöntemi ile desenlenmiştir. Araştırmanın evrenini Nevşehir ilinde MEB'e bağlı resmi kurum ve okullarda görev yapan 3576 öğretmen, 452 yönetici, 10 maarif müfettişi oluşturmaktadır. Veri toplama araçları araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Nicel veriler "İç Denetim Sisteminin Benimsenme ve Uygulanabilme Ölçeği" ile nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde nicel verilerin normal dağılım göstermediği anlaşılmış ve ikili küme karşılaştırmaları için "Mann Whitney U Testi", üç veya daha fazla küme karşılaştırmaları için "Kruskal Wallis H Testi" kullanılmıştır. Ayrıca iç denetimin benimsenme ve uygulanabilme düzeyinin sözel anlatıma dönüştürülmesi için ortalama ağırlığı hesaplanmıştır. Nitel verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların iç denetim sistemini büyük ölçüde benimsedikleri ve il milli eğitim müdürlüklerinde uygulanabilir buldukları görülmüştür. Ayrıca katılımcıların görüşleri iç denetim sistemine entegre edilerek, il milli eğitim müdürlükleri için amaç, yapı ve süreç boyutunda bir denetim modeli oluşturulmuştur.

Anahtar sözcükler: İç denetim, maarif müfettişi, denetim modeli.

Abstract

The purpose of this research is to provide a control model for provincial national education directorates in accordance with contemporary supervision approaches. The level of adoption and applicability of the internal audit system was investigated in order to present this model. In addition to this, it was examined whether it showed any differences according to the demographic variables such as gender, age, seniority, level of education, task (occupation), branch, institution and place of work. The mixed research method was used as the research method. The sample of the study consists of 3576 teachers, 452 administrators and 10 education supervisors working in public schools and institutions in Nevşehir. Data collection tools were developed by the researcher. The quantitative data were collected through the adoption of the Internal Audit System Adoption and Applicability Scale and the qualitative data were collected by a semi-structured interview form. It was understood that Quantitative data did not show normal distribution and the Mann Whitney U Test was used for comparisons of pair clusters, and the Kruskal Wallis H Test was used for comparisons of three or more clusters. In addition, the mean weight was calculated in order for the level of adoption and being applicable of the internal audit to be converted into verbal expression. Descriptive analysis and content analysis were used in qualitative data. According to the research results, the participants adopted the internal audit system to a great extent and found it applicable in provincial national education directorates. Finally, a supervision model was created for purpose, structure and process dimensions for provincial national education directorates by integrating the opinions of the participants into the internal audit system.

Keywords: Internal audit, education supervisor, supervision model.

Teşekkür

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde değerli bilgi, beceri ve tecrübesiyle beni yönlendiren, hiçbir konuda desteğini esirgemeyen, engin birikimi ile ufkumu açan saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Gülsün ATANUR BASKAN'a en samimi duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın her aşamasında akademik bilgileriyle beni yönlendiren ve sürekli yüreklendiren tez izleme komitesi ve tez savunma jürimin değerli hocaları Prof. Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Emel TÜZEL'e ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

Değerli vakitlerini ayırıp, önerileri ile tezimin olgunlaşmasını sağlayan tez savunma jürimin değerli hocaları Doç. Dr. Didem KOŞAR ve Doç. Dr. Türker KURT'a ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

Doktora eğitimim süresince ders alma fırsatı bulduğum Prof. Dr. Yüksel KAVAK, Prof. Dr. Ş. Şule ERÇETİN, Prof. Dr. Berrin BURGAZ, Doç. Dr. Murat ÖZDEMİR, Doç. Dr. Eda GÜRLEN, Dr. Öğr. Üyesi Yusuf BADAVAN'a ve bu süre içerisinde her konuda bana yardımcı olan Arş. Gör. Dr. Tuğba TURABİK'e teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında desteklerini benden esirgemeyen canım annem ve babama, hayatımın anlamı canım eşime ve yaşama sevincim canım kızlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

İçindekiler

Öz.....	ii
Abstract.....	iii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	vii
Şekiller Dizini.....	xii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	xv
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	2
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	6
Araştırma Problemi.....	7
Sayıltılar.....	8
Sınırlılıklar.....	8
Tanımlar.....	8
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	9
Eğitim Denetimi.....	9
İç Denetim.....	14
İlgili Araştırmalar.....	32
Bölüm 3 Yöntem.....	46
Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	48
Veri Toplama Süreci.....	53
Veri Toplama Araçları.....	55
Verilerin Analizi.....	82
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	88
İç Denetim Sisteminin Gerektirdiği Unsurların Katılımcılar Tarafından Benimsenme ve Uygulanabilir Bulunma Düzeyi Nedir?.....	88
İç Denetim Sisteminin Benimsenmesine İlişkin Öğretmen, Yönetici ve Maarif Müfettiş Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması.....	147

İç Denetim Sisteminin Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen, Yönetici ve Maarif Müfettiş Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması.....	178
İl Millî Eğitim Müdürlüğü için Amaç, Yapı ve Süreç Boyutunda Nasıl Bir Denetim Modeli Olmalıdır?	208
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	217
Amaç Modeli	220
Yapı Modeli	221
Süreç Modeli	222
Öneriler	228
Kaynaklar	230
EK-A: İç Denetim Sisteminin Benimsenme ve Uygulanabilme Ölçeği (İDSBUÖ).....	262
EK-B: Görüşme Formu	264
EK-C: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	265
EK-Ç: Nevşehir Valiliği Araştırma İzin Oluru.....	266
EK-D: Nevşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Bildirimi	267
EK-E: Etik Beyanı	268
EK-F: Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu.....	269
EK-G: Dissertation Originality Report	270
EK-Ğ: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	271

Tablolar Dizini

Tablo 1 İç Denetimin Önemi Artıran Faaliyetler	20
Tablo 2 İç Denetimin Zaman İçinde Değişimi	21
Tablo 3 İç Denetimde Risk Faktörleri	25
Tablo 4 Araştırmanın Evren ve Çalışma Grubu	49
Tablo 5 Ölçek Geliştirmeye Katılanlara İlişkin Sayısal Bilgiler	49
Tablo 6 Ölçek Geliştirmeye Katılanlara İlişkin Betimsel İstatistikler	50
Tablo 7 Evrene ve Çalışma Grubuna Ulaşma Durumuna İlişkin Sayısal Bilgiler ..	51
Tablo 8 Katılımcılara ait Betimsel İstatistikler	52
Tablo 9 İDSBUÖ ve Alt Boyutlarına İlişkin Güvenirlilik Katsayıları	60
Tablo 10 İDSB ait Yük Değerleri, Ortak Varyanslar ve Madde Toplam Korelasyonuna İlişkin Sonuçlar	62
Tablo 11 İDSB ait Faktörler Arası Korelasyon Katsayıları	65
Tablo 12 İDSB ait DFA Alternatif Uyum İndeksleri (N=516)	68
Tablo 13 İDSU ait Yük Değerleri, Ortak Varyanslar ve Madde Toplam Korelasyonuna İlişkin Sonuçlar	69
Tablo 14 İDSU ait Faktörler Arası Korelasyon Katsayıları	72
Tablo 15 İDSU ait DFA Alternatif Uyum İndeksleri (N=516)	75
Tablo 16 İDSB ait DFA Alternatif Uyum İndeksleri (N=1708)	78
Tablo 17 İDSU ait DFA Alternatif Uyum İndeksleri (N=1708)	81
Tablo 18 İDSBUÖ Normallik Analizlerinin İstatiksel Bilgileri	83
Tablo 19 İDSBUÖ Basıklık Çarpıklık Değerleri.....	83
Tablo 20 İDSBUÖ Normallik Analizine İlişkin Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları	84
Tablo 21 Nitel Çalışmada Alt Probleme Göre Temaların Dağılımı	87
Tablo 22 İç Denetim Sisteminin Benimsenme ve Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Betimsel İstatistikler (N=1708).....	88
Tablo 23 Öğretmenlerin İç Denetim Sistemini Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları ..	89
Tablo 24 Öğretmenlerin Müfettiş ve Plan/Program Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	90

Tablo 25	<i>Öğretmenlerin Danışmanlık Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları ..</i>	93
Tablo 26	<i>Öğretmenlerin Raporlar Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları ..</i>	94
Tablo 27	<i>Öğretmenlerin Risk Analizi Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları ..</i>	95
Tablo 28	<i>Öğretmenlerin Denetim Türleri Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları ..</i>	96
Tablo 29	<i>Öğretmenlerin Denetim Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları ..</i>	98
Tablo 30	<i>Öğretmenlerin KGGP Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	100
Tablo 31	<i>Öğretmenlerin Örgüt Yapısı Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	101
Tablo 32	<i>Kurum Yöneticilerinin İç Denetim Sistemini Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....</i>	102
Tablo 33	<i>Kurum Yöneticilerinin Müfettiş ve Plan/Program Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları .....</i>	103
Tablo 34	<i>Kurum Yöneticilerinin Danışmanlık Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....</i>	108
Tablo 35	<i>Kurum Yöneticilerinin Raporlar Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	110
Tablo 36	<i>Kurum Yöneticilerinin Risk Analizi Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....</i>	112
Tablo 37	<i>Kurum Yöneticilerinin Denetim Türleri Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....</i>	114
Tablo 38	<i>Kurum Yöneticilerinin Denetim Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	116

Tablo 39 Kurum Yöneticilerinin KGGP Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları	119
Tablo 40 Kurum Yöneticilerinin Örgüt Yapısı Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	120
Tablo 41 Okul Yöneticilerinin İç Denetim Sistemini Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları	124
Tablo 42 Okul Yöneticilerinin Müfettiş ve Plan/Program Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	125
Tablo 43 Okul Yöneticilerinin Danışmanlık Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	126
Tablo 44 Okul Yöneticilerinin Raporlar Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları	127
Tablo 45 Okul Yöneticilerinin Risk Analizi Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları	128
Tablo 46 Okul Yöneticilerinin Denetim Türleri Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	129
Tablo 47 Okul Yöneticilerinin Denetim Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları	130
Tablo 48 Okul Yöneticilerinin KGGP Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları	131
Tablo 49 Okul Yöneticilerinin Örgüt Yapısı Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	132
Tablo 50 Müfettişlerinin İç Denetim Sistemini Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları	133
Tablo 51 Müfettişlerin Müfettiş ve Plan/Program Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	134
Tablo 52 Müfettişlerin Danışmanlık Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları	136

Tablo 53	<i>Müfettişlerin Raporlar Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	139
Tablo 54	<i>Müfettişlerin Risk Analizi Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	140
Tablo 55	<i>Müfettişlerin Denetim Türleri Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	141
Tablo 56	<i>Müfettişlerin Denetim Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	143
Tablo 57	<i>Müfettişlerin KGGP Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	144
Tablo 58	<i>Müfettişlerin Örgüt Yapısı Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları</i>	146
Tablo 59	<i>İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Cinsiyetine Göre Mann Whitney U Testi Puanları</i>	148
Tablo 60	<i>İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Yaşlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	149
Tablo 61	<i>İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Kıdemine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	152
Tablo 62	<i>İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Eğitim Kademesine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	155
Tablo 63	<i>İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Görevine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	158
Tablo 64	<i>İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Branşına Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	165
Tablo 65	<i>İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Kurumuna Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	168
Tablo 66	<i>İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Çalıştığı Yere Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	175
Tablo 67	<i>İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Cinsiyetine Göre Mann Whitney U Testi Puanları</i>	179
Tablo 68	<i>İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Yaşlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	180
Tablo 69	<i>İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Kıdemine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları</i>	187

Tablo 70 İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Eğitim Kademesine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları	193
Tablo 71 İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Görevine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları	194
Tablo 72 İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Branşına Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları	197
Tablo 73 İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Kurumuna Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları	200
Tablo 74 İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Çalıştığı Yere Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları.....	205
Tablo 75 Katılımcıların Amaç Model Önerisine İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	211
Tablo 76 Katılımcıların Yapı Model Önerisine İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	213
Tablo 77 Katılımcıların Süreç Model Önerisine İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları.....	215

Şekiller Dizini

Şekil 1. İç kontrol bileşen ve standartları (BUMKO, 2014).....	16
Şekil 2. Risk analiz modeli (İDKK, 2013).....	26
Şekil 3. İç denetim güvence sağlama süreci (İDKK, 2013).....	27
Şekil 4. İç denetim güvence sağlama aşamaları (İDKK, 2013).....	28
Şekil 5. İç denetim raporlama aşamaları (İDKK, 2013).....	31
Şekil 6. İDSB ölçek geliştirme için DFA sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (N=516).....	66
Şekil 7. İDSU ölçek geliştirme için DFA sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (N=516).....	73
Şekil 8. İDSB ait DFA sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (N=1708).....	76
Şekil 9. İDSB ait DFA sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (N=1708).....	79
Şekil 10. Katılımcıların yaşına göre İDSB'ye ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.....	151
Şekil 11. Katılımcıların kıdemine göre İDSB'ye ait manidar farklılık.....	153
Şekil 12. Katılımcıların kıdemine göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	154
Şekil 13. Katılımcıların eğitim kademesine göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	156
Şekil 14. Katılımcıların eğitim kademesine göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.....	157
Şekil 15. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	159
Şekil 16. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait raporlar boyutundaki manidar farklılık.....	160
Şekil 17. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait denetim türü boyutundaki manidar farklılık.....	161
Şekil 18. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait denetim boyutundaki manidar farklılık.....	162
Şekil 19. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.....	163
Şekil 20. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.....	164

Şekil 21. Katılımcıların branşlarına göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.....	167
Şekil 22. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	170
Şekil 23. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait raporlar boyutundaki manidar farklılık.....	171
Şekil 24. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait denetim türü boyutundaki manidar farklılık.....	172
Şekil 25. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.....	173
Şekil 26. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.....	174
Şekil 27. Katılımcıların çalıştıkları yerlere göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	176
Şekil 28. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.....	177
Şekil 29. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.....	178
Şekil 30. Katılımcıların yaşına göre İDSU'ya ait manidar farklılık.....	182
Şekil 31. Katılımcıların yaşlarına göre İDSU'ya ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	183
Şekil 32. Katılımcıların yaşlarına göre İDSU'ya ait danışmanlık boyutundaki manidar farklılık.....	184
Şekil 33. Katılımcıların yaşlarına göre İDSU'ya ait rapor boyutundaki manidar farklılık.....	185
Şekil 34. Katılımcıların yaşlarına göre İDSU'ya ait denetim boyutundaki manidar farklılık.....	186
Şekil 35. Katılımcıların kıdemine göre İDSU'ya ait danışmanlık boyutundaki manidar farklılık.....	189
Şekil 36. Katılımcıların kıdemine göre İDSU'ya ait raporlar boyutundaki manidar farklılık.....	190
Şekil 37. Katılımcıların kıdemine göre İDSU'ya ait risk analizi boyutundaki manidar farklılık.....	191

Şekil 38. Katılımcıların kıdemine göre İDSU'ya ait denetim boyutundaki manidar farklılık.....	192
Şekil 39. Katılımcıların görevlerine göre İDSU'ya ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	196
Şekil 40. Katılımcıların branşlarına göre İDSU'ya ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	199
Şekil 41. Katılımcıların kurumlarına göre İDSU'ya ait manidar farklılık.....	202
Şekil 42. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSU'ya ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.....	203
Şekil 43. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSU'ya ait risk analizi boyutundaki manidar farklılık.....	204
Şekil 44. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSU'ya ait raporlar boyutundaki manidar farklılık.....	207
Şekil 45. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSU'ya ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.....	208
Şekil 46. Amaç, yapı ve süreç boyutları kapsamında izlenecek yol.....	209

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi – Exploratory Factor Analysis
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi – Confirmatory Factor Analysis
IIA	: Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü
İDKK	: İç Denetim Koordinasyon Kurulu
İDSB	: İç Denetim Sisteminin Benimsenmesi
İDSU	: İç Denetim Sisteminin Uygulanabilmesi
İDSBU	: İç Denetim Sisteminin Benimsenmesi ve Uygulanabilmesi
İDSBUÖ	: İç Denetim Sisteminin Benimsenme ve Uygulanabilme Ölçeği
KGGP	: Kalite Güvence ve Geliştirme Programı
LISREL	: Linear Structural Relations
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim Müdürlüğü
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TİDE	: Türkiye İç Denetim Enstitüsü
%	: Yüzde
akt	: Aktaran
f	: Frekans
p (sig.)	: Anlamlılık
p* (adj. sig.)	: Ayarlanmış Anlamlılık
örn	: Örneklem
ss	: Standart Sapma
vd	: ve diğerleri
χ^2	: ki-kare

Bölüm 1

Giriş

Toplumlar, ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam kalitesini artırmak için sosyal, kültürel ve ekonomik olarak gelişim gösterme çabasındadır. Gelişimin karmaşık ve sonu olmayan bir süreç olduğu düşünüldüğünde, sistemleri daha etkili, verimli ve ekonomik yönetebilmek için her geçen gün artan bir şekilde bilgi üretilmesi gerekmektedir. Bilgi çağı ya da teknoloji çağı olarak adlandırılan günümüz dünyasında, bilgi üretemeyen toplumların yok olması veya birilerinin esiri olması muhtemeldir.

Toplumların yaşantılarında bilginin öneminin arttığı bu yüzyılda, nitelikli insan gücü arayışı ile birlikte, dikkatler toplumun tüm alanlarıyla organik bağı bulunan eğitime yönelmiştir. Eğitim, toplumun ihtiyaçlarına göre belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için bilgi, beceri, tutum gibi istenilen davranışların kazandırılmasıdır. Eğitim olmadan bireysel gelişimin ve toplumsal kalkınmanın olması beklenemeyeceği gibi, eğitilmiş insanlardan oluşan bir toplumun geleceğe güvenle bakması da kaçınılmazdır. Eğitim örgütlerinin amacı da topluma nitelikli insan kazandırılmasıdır (Koçak ve Atanur Başkan, 2013). Eğitim sayesinde nitelikli personel yetişir ve bilgiye ulaşılır.

Bilginin öneminin artmasına paralel olarak özellikle 1960'lı yıllardan itibaren, insana yapılan yatırımın önemi farklı kuramlarla ortaya çıkmıştır. Özellikle, insanlardaki bilişsel, devinsel ve duyuşsal birikimi anlatan "İnsan Sermayesi Kuramı" ile insana yapılan yatırımın ekonomi ve kalkınmaya pozitif bir değer kattığı görülmüştür (Schultz, 1971). Bireylerin ve toplumların refahının artması, insan hakları, demokrasi ve özgürlüklerinin gelişmesi için ulusların, insan sermayesine yatırım yapma gayretinde olduğu ifade edilmiştir (Kavak, 2011).

Her geçen gün insana yapılan yatırımın artmasına paralel olarak eğitime yapılan harcamalar da artmaktadır. Nitelikli eğitimin olabilmesi için yeterli finansman şarttır. Herkese eşit şartlarda nitelikli eğitim verebilme amacıyla olan MEB'de, son on yılda (2006-2016) bütçe belirli oranda artmıştır. 2006 yılında MEB bütçesi 16.568.145.500 TL, GSYH'ye oranı %2.18 iken; 2016 yılındaki bütçe 76.354.306.000 TL, GSYH'ye oranı % 2.93 olmuştur (MEB, 2018). Finansal kaynaklardaki artış ve buna paralel olarak eğitimden beklentilerin yükselmesiyle

birlikte, eğitim örgütlerinin tüm alanlarında hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişime ayak uydurmak isteyen eğitim örgütlerinde benimsenen çağdaş misyon ve vizyonlarla birlikte; eğitimdeki amaç, hedef, araç ve gereçler, yöntem gibi konular değişmeye başlamıştır. Eğitim sisteminin temel taşları olan öğretmenler, yöneticiler ve müfettişlerin bu değişime ayak uydurabilmesi için belirlenmiş konularda ve belirlenmiş zamanlarda danışmanlığa ve mesleki gelişime ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları sağlamanın yollarından biri de çağdaş denetim yaklaşımlarıdır (Memduhoğlu ve Zengin, 2012).

Bu bölümde araştırmanın; problem durumu, amacı ve önemi, problem cümlesi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar kavramları ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Problem Durumu

Yönetim en eski bilimdir (Bursalıoğlu, 2013). Tarih boyunca farklı disiplinler yönetim biliminin gelişimine katkı sağlamıştır. 20.yy.'dan itibaren yönetim alanında yapılan araştırmaların çoğalmasıyla yönetim kuramları oluşturulmuş ve yönetim süreçleri ile ilgili çalışmalar detaylandırılmıştır. Yönetim süreçleri, bilim insanları tarafından farklı isimler altında gruplandırılrsa da denetim, yönetim süreçlerinin değişmezi olmuştur. Yönetim süreçlerinden denetim; Fayol tarafından kontrol, Gulick ve Urwick tarafından bütçeleme, Gregg tarafından değerlendirme olarak ele alınmıştır (Aydın, 2010). Fayol, Gulick ve Urwick'in yönetim süreçleriyle ilgili yaptığı çalışmaların eğitim yönetimine uyarlanmasının öncülüğünü Sears yapmıştır. Sears eğitim yönetimi süreçlerinde denetimi kontrol etme başlığı altında değerlendirmiştir (Sears, 1947). Zaman içerisinde yönetim ve yönetim süreçleri ile ilgili çalışmalar devam etmiş ama denetim, yönetim alt süreci olarak her zaman yerini korumuştur. Taymaz (2012) da bu konuda, denetimin yönetim süreçlerinin alt unsuru olduğunu ve örgütlerin denetim olmadan etkin çalışamayacağını dile getirmiştir. Yönetim faaliyetinin sağlıklı bir şekilde işlemesinde önemli bir yeri olan denetim, yönetim unsurunun olduğu her alanda karşılaştığımız bir süreç olmaya devam etmiş ve örgütler için vazgeçilmez olmuştur.

Örgütler tek boyutla açıklanamayacak kadar karmaşıktır (Atanur Baskan ve Atalar, 2014). Bu karmaşıklığı gidermek için her bir yönetim sürecinin kendine özgü görevleri, işlevselliği ve faaliyetleri yerine getirmesi beklenmektedir. Bu

süreçlerden denetim, birçok çalışmada önemini ortaya koymuştur. Akpınar (2006) denetimi; yönetimin başarısına katkı sağlayan ve örgütlerin iyi yönetilmesine yardımcı olan bir unsur olarak ifade ederken, Aydın'a (2005) göre denetim örgüt faaliyetlerinin amaçlarına ne ölçüde uyduğunun göstergesidir. Kurumun fotoğrafını farklı yönleriyle çekerek ve her bulguyu karşılaştırarak değerlendirmede bulunup eksikliklerin giderilmesinde ve gelişimin sağlanmasında önemli bir unsur olan denetim (Başar, 2000), halkın yararı için eylemi kontrol etme ve kamu zararı oluşmasını engelleme sürecidir (Bursalıoğlu, 2013). Denetim örgüt amaçlarının ne ölçüde gerçekleştiğini kontrol etme ve daha öncekine göre iyi sonuçlar alabilmek için gerekli tedbirlerden biridir (Aydın, 2014). Aynı zamanda deneyim örgütsel amaçlardan sapmayı engelleme (Başaran, 1993), mevzuatlara göre örgüt personelinin işleri yapıp yapmadığını tespit etme (Taymaz, 2012), örgütte yapılan işlerin uygun olup olmadığını kontrol etme (Gündüz, 2012) gibi işlevlere sahipken, örgütlerin görevlerini tam yapamamasından kaynaklı bir ihtiyaçtır (Çıtır, 1987).

Farklı zamanlarda farklı işlevleri olan denetim, tarihsel geçmişi içinde başta yönetim uygulamaları olmak üzere (Davis, 1988), toplumsal, felsefi, siyasi, dini ve endüstriyel unsurların etkisinde kalmıştır (Glanz, 2005; Oliva ve Pawlas, 2004). 20.yy.'ın başlarına kadar okulların durumu, öğretmenlerin öğrenciye yönelik tutumları, din eğitiminin verilip verilmediğini sorgulayan (Aydın, 1993), hata bulma odaklı bir model uygulanmıştır. Bu dönemin büyük bir bölümünde hiyerarşik denetime dayanan, kontrol ve durum saptamasıyla kısıtlı bir denetim anlayışı benimsenmiş, öğretmen-müfettiş ilişkileri amir-memur ilişkileri dışına çıkamamıştır (Başar, 2000). Ayrıca İngiltere ve birçok ülkede 20.yy.'a kadar kilisenin etkisi hissedilmiştir (Shaw vd., 2003). Osmanlı İmparatorluğunda da dini kurumlar tarafından yönetilen sıbyan mektepleri ve medreselerde öğretmenlerin yeterliliklerini belirleyen Bayındırlık İşleri Kanunu yasalaşmıştır (Oktay, 1999). 1920 ile 1930 yılları arasında bilimsel yönetim anlayışının etkisiyle eğitim denetimi, öğretmene nasıl öğreteceğini öğretmek felsefesi üzerine kurulmuştur (Fehr, 2001). Bilim ve bürokrasinin egemen olmaya başladığı bu dönemde, yöneticilerin ve denetçilerin yanlış yapmamak temelli denetim anlayışı hâkim olmuştur (Beycioğlu ve Dönmez, 2009). 1930 ile 1950 yılları arasındaki dönemde, bilimsel anlayışa insan ilişkileri de eklenmiş ve müfettişlerin denetim işlevi, liderliğe doğru yönelmeye başlamış, sınıf içi denetimin önemi vurgulanmaya başlamıştır. 1950 ile

1970 yılları arasında, bilimsel ilerlemeler ve okullaşma oranlarındaki artışla birlikte eğitim denetimi, değişimin aracı olmuş, kuram hareketlerinin baskın olduğu bu dönemde araştırmaya dayalı denetimler başlamıştır. 1970 ile 1980 yıllarında çağdaş denetim yaklaşımlarının ilk uygulamalarına geçilmiş, demokratik, işbirlikçi, sanatsal ve insan kaynakları ile ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmış ve çağdaş denetim yaklaşımlarından ilki olarak kabul edilen klinik denetim ile ilgili araştırmalara başlanmıştır (Sullivan ve Glanz, 2015). 1980'lerden itibaren bürokratik uygulama anlayışından katılımcı ve demokratik anlayışa doğru bir geçişin olduğu görülmüştür (Glanz 2005; Karakuş, 2010). Glickman, Gordon ve Starrat gibi araştırmacılar; insan davranışını sadece ödül, ceza veya pekiştirme gibi kavramlarla açıklayan klasik denetim anlayışının geçerliliğini yitirdiğini belirtmişlerdir. Paradigmaların hızla değiştiği günümüzde, klasik denetim anlayışının yetersizliği görülmüştür (Sullivan ve Glanz, 2005). Eğitim denetimindeki temel değişim, herkes için ortak denetim anlayışı yerine her birey için farklı denetim anlayışı oluşmaya başlamıştır. Bireyin kişisel özellikleri, bulunduğu ortam, eğitim öğretim yapılan yerin karakteristik özellikleri gibi birçok kavram denetimin türünü, süresini ve özelliklerini değiştirmiştir. Denetimler ihtiyaçlara göre planlanarak, rutin bir görev mantığından uzaklaşmaya başlamıştır. Hata bulmaktan çok, hatanın neden kaynaklandığı, bir daha tekerrür etmemesi için neler yapılabileceği, denetlenen birey ya da birimin de karar vermede etkili olduğu bir denetim sistemine geçiş başlamıştır.

Klasik denetim anlayışı olarak kabul gören, geçmişte kontrol etme ve hata bulma konularına yoğunlaştığı varsayılan dönemde yapılan denetim faaliyetleri ile özellikle 2000'li yıllardan sonra çağdaş denetim anlayışının uygulanmaya başladığı dönemde yapılan denetim faaliyetleri arasında farklılıklar olmuştur. Eğitim denetimindeki anlayışın değişimi ile birlikte, etkileşimli ve katılımlı bir danışmanlık veya rehberlik süreci başlamış, denetim sisteminin eğitim ve öğretimin niteliğini artıran, öğretmen ve öğrenci öğrenmesini geliştiren yeni bir rolü olmuştur (Kowalski ve Brunner, 2005; Nelson ve Sassi, 2000; Sergiovanni ve Starratt, 2002; Swaffield ve MacBeath, 2005; Weiss ve Weiss, 2001; Zepeda, 2001).

Çağdaş denetim yaklaşımlarıyla ilgili araştırmalar yapılmış, farklı bölgelerde farklı türdeki katılımcıların görüşleri alınmıştır. Eğitim örgütlerinde çağdaş denetim yaklaşımları olarak; klinik denetim (Altınok, 2013; Durmuş, 2014; Koruç, 2005;

Şenol, 2009; Ülger, 2005; Yavuz, 1995), 360 derece performans değerlendirme (Dağal, 2012; Ernalbant, 2015; Memunoğlu, 2015; Olcay, 2016; Şengül, 2010), öğretimsel denetim (Deniz, 2017; Yıldırım, 2009), sanatsal denetim (Dilekçi, 2012), gelişimsel denetim (Özyıldırım, 2014) ve farklılaştırılmış denetim (İlğan, 2006; Yavuzer, 2015) modelleri incelenmiştir. Katılımcı karar verme, eşitlik ve ortaklık temeline dayalı ilişkiler, bireylerin kendi kendini değerlendirmesi, etkililiğin artırılmasına yönelik aktiviteler, hiyerarşik olmayan işbirlikçi yaklaşım, karşılıklı iletişim, cezalandırıcı veya yargılayıcı olmayan destekleyici yaklaşım çağdaş denetim yaklaşımının genel özellikleri olarak ifade edilmiştir (Glanz,2005).

Çağdaş denetim yaklaşımıyla birlikte; öğretmen motivasyonunu düşüren habersiz denetimlerin (Çelik, 2017) kalktığı, denetim sistemlerinin geliştirilerek rehberliğin ön plana çıktığı (Bayar, 2017), denetim faaliyetlerinde tüm paydaşların söz sahibi olduğu (Yılmaz, 2017), okul kültürünü ve okul iklimini olumlu yönde katkı sağlayan meslektaş denetimin etkin olmaya başladığı (Akar, 2016), denetimin kalitesini düşüren soruşturma ve inceleme görevlerinin (Çelebi, Övür ve Eravcı, 2017) denetim faaliyetinden ayrıldığı bir denetim sisteminin beklentiler arasında olduğu yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır.

Türkiye’de çağdaş denetim yaklaşımına göre müfettişlerin görevini iyi yapmadığı ve ihtiyaçlara cevap veremediği, eğitim denetimi ile ilgili çok fazla sorunun olduğu yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur (Arslantaş, 2007; Balaban, 2005; Ciğer, 2006; Dünder, 2005; Doğanay, 2006; Gülcan, 2003; İlğan, 2006; Karakış, 2007; Korkmaz, 2007; Koruç, 2005; Taşar, 2000; Şahin, 2005; Uyanık, 2007; Uygur, 2006; Yavuz, 1995; Yıldırım, 2007). MEB taşra örgütü denetim sistemindeki uygulamaların çağdaş denetim yaklaşımlarına uymadığı öğretmenlerce belirtilmiş (Aslanargun ve Göksoy, 2013) ve öğretmen denetimiyle ilgili birçok eleştiri yapılmıştır (Aksu ve Mulla, 2009; Badavan, 1994; Samancı, Taşçıoğlu ve Çetin, 2009; Seylim, 2009; UNESCO, 2007; Yaman, 2009; Yavuz ve Yıldırım, 2009).

Çağdaş denetim yaklaşımlarının genel ilkelerinin birbirine benzemesinden kaynaklı uygulama zorlukları, detaylandırılmış planlama yapılmaması, genellikle taşradan ziyade merkezi örgütün denetim sisteminin incelenmesi, derinlemesine araştırmadan ziyade yüzeysel sonuçların bulunması ve amaç, yapı ve süreç boyutları kapsayan bir denetim modeli sunulmaması, denetim ile ilgili

araştırmalardan yeterli seviyede verim alınamamasına neden olmuştur. Akyol ve Yavuzkurt (2016) eğitim denetimi ile ilgili konularda daha fazla tezin yazılması gerektiğini ifade etmiştir. Kaya, Yazıcı, Deliveli ve Hoşgörür (2016) ise, eğitim denetimi alanındaki çalışmalarda karma desen kullanılmasını önerilmiştir. Memduhoğlu (2012), Türkiye’de eğitim denetimi konusunda yapılan araştırmaların genellikle eğitim sisteminde bulunan paydaşlardan bir ya da iki kesimin görüşleriyle sınırlı kaldığını, tüm paydaşların görüşünü yansıtan bütüncül bir değerlendirme ortaya konulmadığı için beklentilerin karşılanmadığını belirtmiştir. Ayrıca denetim sistemi ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalarda temelinde denetimin yapısal ve işlevsel sorunları (Bilir, 1991; Kaya, 1993; Kapusuzoğlu, 1988; Karagözoğlu, 1977; Oğuz, Yılmaz, ve Taşdan, 2007; Su, 1974) olduğu görülmüş ancak bu konuda yeterli sayıda model önerecek çalışmaya rastlanılmamıştır. Sullivan ve Glanz (2000) farklı denetim yaklaşımlarının eğitime uygulanabileceği ve bunun eğitim denetimine farklı bir bakış kazandıracağını belirtmiştir. Bu düşünce anlayışına paralel olarak, iç denetim sisteminin eğitim örgütlerine uyarlanması ve bu konuyla ilgili bir model önerisinin hazırlanmasının, eğitim denetimine farklı bir bakış açısı kazandıracağı değerlendirilmiştir.

Görüldüğü gibi eğitim denetiminden beklenen işlevler zaman içerisinde farklılaşmasına rağmen, yönetim süreçlerinin ayrılmaz parçası olmuştur. Eğitim örgütlerinin hedeflenen amaçlara ulaşması için eğitim denetimi şarttır. Özellikle son yıllarda çağdaş denetim yaklaşımı olarak adlandırılan, yeni nesil denetim modellerinde beklentiler çoğalmıştır. Bu itibarla çağdaş denetim yaklaşımları ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Ancak tüm paydaşların görüşleri alınarak taşrada yapılan bir denetim model önerisi çalışmasına alanyazında rastlanılmamıştır. Buradan hareketle Nevşehir ilinde MEB’e bağlı resmi kurum ve okullarda görevli öğretmen, yönetici ve müfettişlerin görüşlerine göre bir denetim modeli oluşturmak, bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

İç denetim sisteminin eğitim örgütlerine uyarlanması ve bu konuyla ilgili bir model önerisinin hazırlanmasının, eğitim denetimine farklı bir bakış açısı kazandıracağı değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın amacı; il milli eğitim

müdürlükleri için çağdaş denetim yaklaşımlarına uygun bir denetim modeli sunmaktır.

Bu çalışma ile çağdaş denetim yaklaşımlarından beklenen demokratik, katılımcı ve işbirlikçi bir denetim anlayışı öne çıkarılmaktadır. Toplumun eğitimden beklentisi göz önüne alındığında, eğitim denetimi sadece öğretmen ve okul yöneticilerini değil, öğrenciler ve veliler dâhil toplumun çok büyük bir kısmını etkilemektedir. Bu kapsamda, çağdaş denetim yaklaşımlarından iç denetim sisteminin ele alındığı bu çalışma, toplum için önem arz etmektedir.

Araştırma Problemi

İç Denetim sisteminin gerektirdiği unsurların MEB taşra teşkilatı yöneticileri, okul yöneticileri, öğretmenler ve maarif müfettişleri tarafından benimsenme ve uygulanabilir bulunma düzeyleri dikkate alındığında araştırmanın problem cümlesi; “İl Milli Eğitim Müdürlüğünde denetim modeli nasıl olmalıdır?” şeklinde düzenlenmiştir.

Alt problemler. Araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir;

1. İç denetim sisteminin gerektirdiği unsurların katılımcılar tarafından benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyi nedir?

a. Öğretmenlerin iç denetim sisteminin gerektirdiği unsurları benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyi nedir?

b. Kurum yöneticilerinin iç denetim sisteminin gerektirdiği unsurları benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyi nedir?

c. Okul yöneticilerinin iç denetim sisteminin gerektirdiği unsurları benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyi nedir?

ç. Maarif müfettişlerinin iç denetim sisteminin gerektirdiği unsurları benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyi nedir?

2. İç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşler katılımcıların cinsiyetine, yaşına, kıdemine, eğitim kademesine, görevine, branşına, kurumuna ve çalıştığı yere göre manidar bir farklılık göstermekte midir?

3. İç denetim sisteminin uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşler katılımcıların cinsiyetine, yaşına, kıdemine, eğitim kademesine, görevine, branşına, kurumuna ve çalıştığı yere göre manidar bir farklılık göstermekte midir?

4. İl Milli Eğitim Müdürlüğü için amaç, yapı ve süreç boyutunda nasıl bir denetim modeli olmalıdır?

Sayıtlılar

Nicel çalışmaya katılan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin ölçekteki sorulara içtenlikle cevap verdiği varsayılmıştır. Nitel çalışmaya katılan il/ilçe milli eğitim müdürü, yardımcısı, şube müdürleri ve maarif müfettişleri ve öğretmenlerin denetimin yapısı ve işleyişi hakkında bilgi ve birikim seviyelerinin yeterli bir seviyede olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Nevşehir ili Milli Eğitim Müdürlüğü personeli ile MEB'de görevli maarif müfettişleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada kullanılan bazı kavramların tanımlarına aşağıda yer verilmiştir;

İç Denetçi : 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanuna göre kamu kurumlarında çalışan denetçidir.

Öğretmen : Nevşehir ilinde MEB'e bağlı okul ve kurumlarda görevli öğretmendir.

Müfettiş : MEB'de ya da Nevşehir ilinde görevli maarif müfettişidir.

Yönetici : Nevşehir ilinde MEB'e bağlı okul ve kurumlarda görevli müdür ya da müdür yardımcısıdır.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Eğitim Denetimi

Eğitim denetimi tarihsel gelişimi. Denetim, yönetim gibi insanoğlunun tarihi kadar eskidir. 5000 yıllık tarihi olduğunu vurgulayan Gupta (1991) denetimi, başkaları tarafından yapılan işlerin yeniden incelenmesi olarak tanımlamıştır. Sharkansky (1991) denetimin M.Ö. 3000 yıllarında günümüzde Musul'a çok yakın bir bölge olan ve zamanında Asurlular Devleti'ne başkentlik yapmış olan Ninova kentine kadar dayanan arşiv bilgilerinin olduğunu belirtmiştir. M.Ö. 1100 yılında Çin'de denetimle ilgili çalışmalar olduğu belirtilmiştir (China Audit Society, 1999). VII. ve XII. yy.'da kamusal denetim anlayışı yerleşmiş, muhasebe ve denetim birimlerini oluşturulmuştur. (Khan, 1995). Hesap verme ve şeffaflık gibi kavramlar XVII. yy.'da İngiltere'de başlamıştır (Dewar, 1985).

Türk eğitim sisteminde denetim Tanzimat döneminden günümüze kadar gelmektedir. 1846 tarihinde yürürlüğe giren 'Sıbyan Mekatibi Hocaları Efendilere İta Olunacak Talimat' adlı yönetmelik ile ilk kez denetimden bahsedilmiş ve bu yönetmelikte 'Mekatibi Muin' olarak görevlendirilen memurların öğretmenleri denetleyeceği ve aynı zamanda da onlara yardımcı olacağı vurgulanmıştır (Su, 1974). 1862 yılında denetim görevi verilen memurlara ilk defa müfettiş denilmiş ve bunlara merkez ve taşradaki rüştiye ve sıbyan okullarında denetim sorumluluğu verilmiştir (Taymaz, 2012). 1869 yılında yayınlanan 'Maarifi Umumiye Nizamnamesi' ile Vilayet Maarif Meclislerinde görevli müfettişler öngörülmüştür. 1875 yılında yayınlanan (22 Rebiulevvel 1292) yönetmeliğin 14'üncü maddesiyle, müfettişlerin eskisi gibi sıbyan mekteplerinde denetime devam edecekleri belirtilmiş ve denetimin önemi bir kez daha gösterilmiştir (Yıldız, 2014). Maarif müfettişlerinin görev ve yetkilerini belirleyen ilk yönetmelik 1910 yılında yürürlüğe konulan 'Mekatib-i İptidaiye Müfettişlerinin Vezaifine Müteallik Talimatıdır' (Aydın,1993). 1911 yılında yayınlanan 'Maarifi Umumiye Nezareti Merkez Teşkilatı Hakkındaki Yönetmelik' ile müfettişlerin, orta ve yüksek dereceli okullarda çalışarak tecrübe edinmiş öğretmenlerden seçilmesi öngörülmüştür (Unat, 1964). 1913 yılında yürürlüğe giren 'Geçici İlköğretim Yasası' ile maarif müfettişlerinin denetim, tahkikat ve irşad olmak üzere üç farklı yetkileri olacak (Koçer, 1974) ve

bu yetkiyi resmi ve özel okullarda uygulayabileceklerdi (Aydın, 2014). Teftiş hizmetlerini konu alan ilk yönetmelik 1914 yılında 'Vilayet Maarif Müfettişlerinin Vezaifine Dair Talimatname' adıyla yürürlüğe girmiştir (Öztürk, Demirtaş ve Arabacı, 2003).

1923 yılında ilköğretim müfettişlerinin görevleri ile ilgili olarak 'Maarif Müfettişleri Talimatnamesi ile İlk Tedrisat Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimatname' yürürlüğe girmiştir (Taymaz, 2012). 1926 yılında yayınlanan Muvazene-i Umumiye Kanunu ile denetim kurulu bürosu kurulmuştur (Arabacı, 1999). 1927 yılında İlköğretim Müfettişler Yönetmeliği yayımlanmıştır ve bu yönetmelikle denetim, eğitim ve öğretim, soruşturma gibi kavramlara yönelik vazifeler, bu vazifelerin uygulanış tarzı ve sonuçları ile ilgili açıklamalar yapılmıştır (Su, 1974). 1929 yılında maaş yasasıyla başmüfettişlik ve öğrenci müfettişliği kurulmuştur (Karagözoğlu, 1977). 1962 yılında 'İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği' adıyla yayınlanan bu dokümanla müfettişlerin; öğretmen, eğitmen ve yöneticileri görev başında yetiştirilmeleri ve onlara rehberlik ederek mesleğe yönlendirilmeleri istenmiştir (Aydın, 2014). 1967 yılında yasalaşan 'Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği' hazırlanmıştır (Kapusuzoğlu, 2012). 1969 yılında yayınlanan 'İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği' ile denetim sisteminde 'İlköğretim Müfettişleri Kurulu' adıyla yeni bir birim kurulmuştur (Şahin, Elçiçek ve Tösten, 2013). Müfettişlere rehberlik hizmetlerinin yanında soruşturma işlerini de yürütmesiyle birlikte, 1973 yılından itibaren bazı müfettişlere sadece soruşturma işleri ile ilgili görevler verilmeye başlanmış ve sonraki yıllarda bu uygulamaya zaman zaman devam edilmiştir (Öz, 2003). 1981 yılında 2547 sayılı 'Yükseköğretim Kanunu' yürürlüğe girmiş ve bu kanunla yükseköğretimin denetim hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığından yükseköğretime bağlı Yükseköğretim Denetleme Kurulu'na devredilmiştir.

1990 yılında 'Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği' yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik ile kurum ve sınav denetimi olmak üzere iki çeşit denetim öngörmüş ve daha önceki düzenlemelerde yer alan habersiz denetim yapmak gibi geleneksel yaklaşımlara yer verilmemiştir (Aydın, 2014). 1992 yılında 3797 sayılı 'Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun' yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 27. maddesinde teftiş kurulu başkanlığı öngörülmüş ve 1993 yılında 'Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü'

yasalaşmıştır. Bu tüzük ile personel denetimi, genel denetim, kurs denetimi ve seminer denetimi yapılabilecektir. Ayrıca ilk defa müfettiş yardımcılığı kadrosu kurulmuştur.

Türk eğitim sisteminde soruşturma, ön inceleme, inceleme, araştırma, denetim, rehberlik ve izleme-değerlendirme görevlerini icra eden müfettişler (MEB, 2015), Cumhuriyet döneminde farklı zamanlarda yapılan mevzuat değişiklikleri ile dört farklı adla anılmışlardır. 1962 yılında 'İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği' yürürlüğe girmiş ve bu yönetmelik ile eğitim sistemimizde görev alan müfettişlere ilköğretim müfettişi denilmiştir. 2010 yılında yasalaşan 5984 sayılı 'Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile 'İlköğretim Müfettişi' adı 'Eğitim Müfettişi' ve 'İlköğretim Müfettiş Yardımcısı' adı 'Eğitim Müfettiş Yardımcısı' olarak değişmiştir. 2011 yılında yürürlüğe giren 652 sayılı 'Millî Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname' ile Teftiş Kurulu Başkanlığı yerine 'Rehberlik ve Denetim Başkanlığı' oluşturulmuştur. Bu oluşum ile bakanlık merkez teşkilatında 'Millî Eğitim Denetçileri' ve 'Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları' kadroları oluşturulmuştur. Aynı zamanda il MEM'de oluşturulan eğitim denetmenleri başkanlığında, 'İl Eğitim Denetmenleri' ve 'İl Eğitim Denetmen Yardımcıları' istihdam edilmiştir. 2014 yılında yasalaşan 6528 sayılı 'Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile 'Millî Eğitim Denetçileri' ve 'İl Eğitim Denetmenleri' 'Maarif Müfettişi' olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Ayrıca 2016 yılında yasalaşan 6734 sayılı 'Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile illerde bulunan Maarif Müfettişleri Başkanlıkları kaldırılmıştır. Bakanlık merkez teşkilatında iki yüz ellisi yardımcı, toplam 750 kişilik Bakanlık Maarif Müfettişi ve yardımcısı istihdam edilmesi planlanmıştır.

Eğitim denetimi kavramı. Eğitim denetimi, eğitim sisteminin bir alt sistemidir. Eğitim denetimi, eğitimin kalitesinin geliştirilmesi için vazgeçilmezdir (Argyris, 1993). Eğitim sisteminde yaşanan her türlü değişim, denetim sistemine de yansıdığı için (Oktar, 2010) geçmişten günümüze eğitim denetiminin farklı tanımları yapılmıştır. Yapılan tanımların herkes tarafından kabul görmesi oldukça

zor olmakla birlikte, yönetim alanındaki değişimler çerçevesinde belli aşamalardan geçerek kabul gördüğü değerlendirilen tanımlar vardır.

Eğitim denetimi; kurumların, okulların ve öğretmenlerin mevzuatla belirtilen sorumluluklarını ne ölçüde yaptıklarını ve ulusal amaçlara ne ölçüde paralellik gösterdiklerini kontrol edilip değerlendirilmesidir. (Skolinspektionen, 2009). Önceleri hataları bulma ve gerçeğinden sapmaları tespit etmek için kullanılan (Smyth, 1991; Sullivan ve Glanz, 2005) ve alanyazında “inspection” olarak anılan denetim (teftiş) anlayışı, günümüzde ise daha çok “supervision” olarak kullanılan ve rehberlik ve mesleki gelişim boyutunun ön plana çıktığı anlaşılmaktadır (Akinwumiju ve Agabi, 2008). Aydın’a (2014) göre denetim öğrenci başarısını artırmaya yardımcı olur. Sullivan ve Glanz’a (2000) göre denetim, eğitim kalitesini arttırmak amacıyla, öğretmenleri değerlendirmektir. Bir başka tanıma göre, yapılan işlemleri değerlendirmek, etkililiğini artırmak için önerilerde bulunmak ve rehberlik etmek gibi geniş ve farklı bir hizmet alanıdır (Taymaz, 2012). Eğitim denetimi, durumun pozitif ve negatif yönlerinin tespiti ile başlayan, değerlendirme ve geliştirme ile devam eden döngüsel bir süreç (Ceylan ve Ağaoğlu, 2010; Memduhoğlu, 2012) olarak kurumsal bağlamda gerçekleştirilirken; eğitim-öğretim hedeflerinin gerçekleşmesi, varsa yaşanan aksaklıkların giderilmesi, eksikliklerin tamamlanması, öğretmenlere tüm öğretim boyunca yardım ve rehberlik edilmesi için de sınıf içi uygulamalarda yer bulur (Bernard ve Goodyear, 2014). Öğretimin gelişimi için bir “pusula” görevi gören denetim faaliyetleri, hem kurum hem de sınıf içi düzeyde amaca uygun ve hızlı işlemelidir (Erdem, 2006). Harris (1963) eğitim denetiminin çok yönlü olduğunu belirtmiş ve bunlar arasında mesleki gelişimin, öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi ve eğitim sürecinin değerlendirilmesi yer almaktadır. Sergiovanni ve Starratt (2002), denetimin profesyonel kişiler tarafından yapılması gerektiği, emredici değil tavsiye niteliğinde olması, araştırma-geliştirme-problem çözme süreçlerini içermesi gerektiğini ifade etmiştir. Bursalıoğlu’na (2013) göre eğitim denetimi, önceden kararlaştırılmış eğitim hedeflerine ulaşılma derecesini görmeye yarar. Böylece denetim eğitim sürecinin ne derece başarılı olduğunu ortaya çıkarır. Bu nedenle denetim eğitim sürecinde oldukça önemli bir basamak olarak görülmektedir. Başaran’a (1993) göre, eğitim denetimi belirlenen amaca uygun bir şekilde ilerlenip ilgili mevzuata göre değerlendirilmesidir. Denetim sayesinde okulların amaçlarına ne düzeyde ulaştığı belirlenir. Okulun işleyişine

ilişkin bilgiler elde edilmeden amaçların ne düzeyde gerçekleştirildiği tespit edilemez. Eğitim denetimi; öğretmenlerin gelişimi için motivasyon unsuru (Smith ve Speer, 1938), öğretmenlerin daha faydalı iş yapmalarına yardımcı olacak bir hizmet (Wiles, 1967), eğitimi geliştirme süreci (Elsbree, McNally ve Wynn, 1967), öğretmenlere yapılan mesleki liderlik (Mosher ve Purpel, 1972), görevin yapılabilmesi için yardımcı unsur (Blumberg, 1986), faaliyetleri etkili ve verimli hale getirmek için rehberlik etme (Su, 1974), öğretmenlerin mesleki gelişimine yardımcı olmak (Beach ve Reinhartz, 2000), öğretimi ve öğretmeni geliştirme (Glickman, 1990), değişimlere karşı öğretmenlere destek ve dönüt verme ve yeni uygulamalara teşvik etme (Harris, 2005), örgütsel hedeflerden sapmayı engellemek için düzeltme faaliyeti (Başaran, 1993), öğretimi geliştirmek için öğretmenlere sağlanan hizmet (Oliva ve Pawlas, 2004), öğretmenin öğretme şekline odaklanarak öğrenci başarısının artırılması (Sullivan ve Glanz, 2005), örgüt hedeflerinin belirlenen ilkelere uygun olup olmadığının anlaşılma süreci (Aydın, 2014) olarak tanımlanmaktadır.

Mohanty (2008) eğitimde denetimin akademik ve idari olmak üzere iki işlevi olduğunu dile getirmiştir. İdari (administrative) bağlamda denetim öğretmenlere sağlanan fiziksel alt yapı, okul emniyeti ve güvenliği, okul kayıtları, okul hesapları ile okuldaki iş yükünün uygun dağıtılıp dağıtılmadığının kontrolüne ilişkindir. Akademik bağlamda denetim ise, öğretim izlenmesi, öğretmenlere öğretimin niteliğini geliştirme, öğrenci başarısının ölçülme ve değerlendirilme için rehberlik edilmesini kapsar. Böylece akademik denetim, denetimin öğretimsel boyutu ile ön plana çıkmakta (Memduhoğlu ve Zengin, 2012), öğretmene teknik asistanlık, öğretimi hazırlanmada yardımcı olma, güncel kalma, mesleki demokratik liderlik sağlamakta, daha kısa bir ifade ile öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamaktadır (Tomal vd., 2015).

Denetimin önemli özelliklerinden birisi örgütün etkin çalışmasına yardımcı olmasıdır. Bunu süreçlerin izlenmesi, sapmaların düzeltilmesi ve geliştirmesi ile yaptığı ifade edilmiştir (Lee, 1998). Benzer bir çalışmayı da Aydın (1993) yapmış ve denetimin örgütün hedeflerine ulaşmasında üç işlevi olduğunu belirtilmiş ve bunların durum saptama, değerlendirme ve geliştirme olduğunu ifade etmiştir. Denetim, olayları inceleyerek gerçeklerin yapılıp yapılmadığı hakkında bir fikre varmamızı sağlamıştır (Baklacioğlu, 1992). Denetim, örgütlerin etkililiğini

sağlamış, denetimsizlik ise örgütleri kapalılığa ve düzensizliğe, sürüklemiştir (Kimbrough ve Burkett, 1990). Denetim kısaca, örgütlerde negatif entropiyi gerçekleştirerek, entropiyi minimum tutmuş ve verimliliği artırmıştır. Çağdaş denetim, örgütün icra ettiği faaliyetlerin hedeflenen amaçlara uygun olup olmadığının izlenmesi, öğrenmeyi ve öğretmeyi ilgilendiren tüm faktörlerin birlikte değerlendirilerek gerekli önlemlerin alınması sürecidir (MEB, 2014).

Denetimin günümüzde farklı türlerle adlandırıldığı görülmektedir. Genel olarak bakıldığında bu türler, modern ya da çağdaş denetim, demokratik denetim, etkili denetim olarak adlandırılmaktadır. Bu denetim türlerinin temel amacı idarenin ya da kurumun verimliliğini artırmak, personelin gelişmesine katkı sağlamaktır. (Aydın, 2014). Denetimin izleme faaliyetleri, kontrol faaliyeti, değerlendirme faaliyeti ve rehberlik faaliyeti olarak da kategorize edildiği söylenebilir (Aypay, 2010).

Eğitim denetimi ile ilgili yapılmış tanımların tarihsel sürecine bakıldığında, geçmişte kontrol modeline dayanan, kurallara, yönetmelikler, yasalar ve kanunlara göre yönetilen, okul akademik performansının ve öğretim süreci etkililiğinin ölçüldüğü denetim uygulamaları görülmektedir. Bu durum halen gelişmekte olan ülkelerde devam etmektedir. Ancak günümüzde gelişmiş ülkeler denetimi, okullarında âdemi merkezîyetçi, okul özerkliğine dayanan, nicelik değil, nitelik göstergelerinin izlendiği, okulların kendi öz değerlendirme sistemi için kullanmaktadır (Grauwe, 2004).

İç Denetim

İç denetim; kurum faaliyetlerini geliştirmek ve değer katmak amacıyla yapılan bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim kurumun iç kontrol sisteminin etkililiğini ve verimliliğini ölçmek ve değerlendirmek suretiyle yönetime katkı sağlar (Pickett, 2006). İç denetim, üst yöneticisine risk yönetimi, kontrol ve yönetim alanlarında tarafsız bir görüş verir.

2003 yılında kamu kurumlarının iç denetim ile tanışması 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile olmuştur. Bu kanunun iç kontrol sistemi başlıklı beşinci kısmında iç kontrol ve iç denetim anlatılmıştır. Bu bölümde önce iç kontrol sistemi, daha sonra iç denetimin basamakları anlatılmıştır.

İç kontrol. Kurumların en önemli amaçlarından birisi vatandaşlara veya müşterilere en iyi hizmeti verebilmektir. Bu amacın yerine getirilebilmesi için kalite, verim, etkililik, ekonomiklik, hızlılık, saydamlık, hesap verilebilirlik, yaratıcılık, yenilikçilik gibi kavramlar üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Kamuda veya özel sektör alanında yapılan bu çalışmaların kontrolünü sağlamak için farklı araçların kullanılma gerekliliği vardır. Bu araçlardan birisi iç kontrol sistemidir.

İç kontrol ile ilgili tanımların ilk kez 1940'lı yıllarda yapıldığı değerlendirilmekle birlikte, zamanla artan ilgiyle birlikte farklı kurumların iç kontrol ile ilgili çalışmaları olmuştur. 1985 yılında Amerika'da kurulmuş olan Committee of Sponsoring Organizations (COSO) tarafından en geçerli sayılabilecek tanım yapılmıştır (Kara, 2011). COSO iç kontrolü; faaliyetlerin etkili ve yeterli olması, mali raporlama konusunda gerçekçi, güvenilir ve mevzuata uygunluk kategorilerindeki hedeflerin gerçekleşmesiyle ilgili olarak makul bir güvencenin oluşması olarak tanımlamıştır (Reding vd, 2007). İç kontrol uygulamalarında en çok tercih edilen Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) modeli (Saltık, 2007), uluslararası örgütler tarafından benimsenmiş, birçok ülkenin ilgili yasal mevzuatlarının temelini oluşturmuştur (Memiş, 2006).

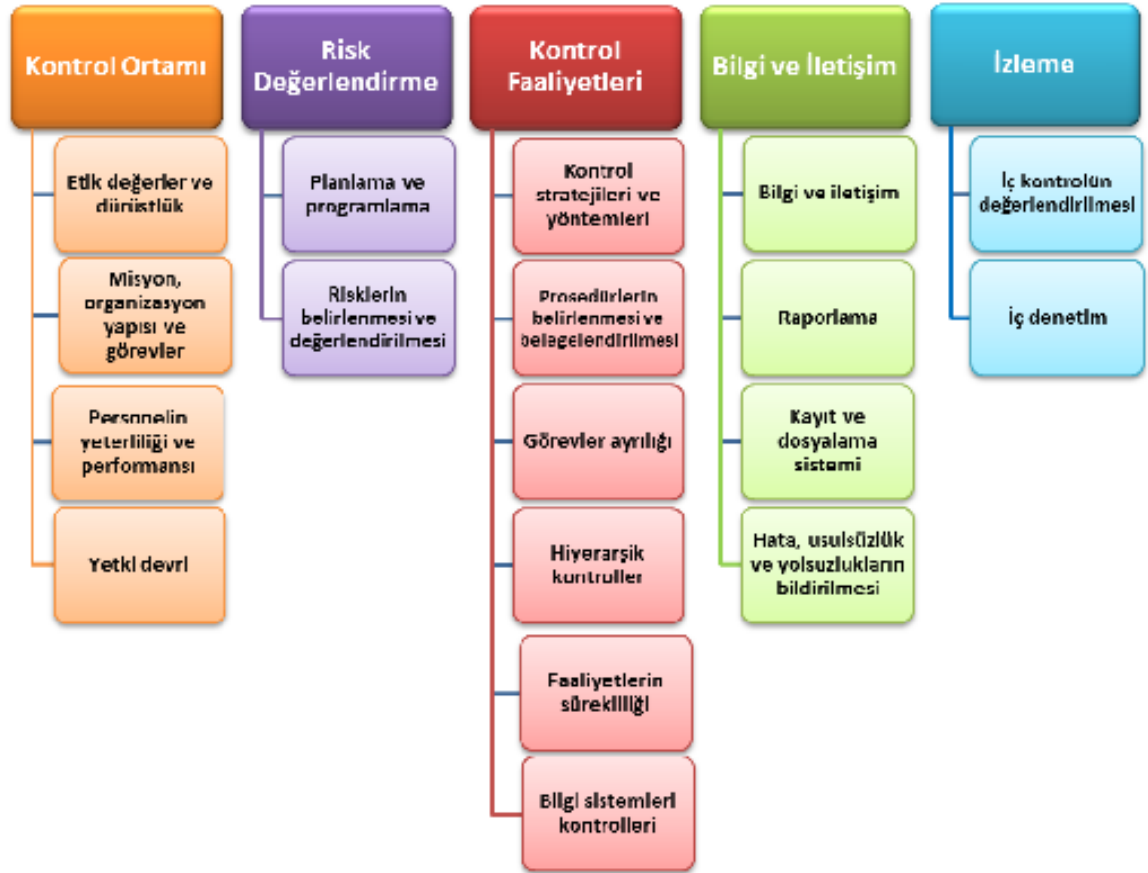
1992 yılında iç kontrol ve süreçleri değerlendirebilmek için İç Kontrol Bütünleşik Çerçevesini yayımlamıştır. Kısa sürede büyük ilgi gören bu model, şirketlerin iç kontrol sisteminde temel kaynağı haline gelmiş ve buna göre iç kontrol sistemini şekillendirmiştir (Roth, Espersen, 2003). Kurumsal yönetimin ve risk bazlı yaklaşımın artan önemi, globalleşmenin artması, teknolojik gelişim, suiistimal tespitin ve önlenmesine yönelik beklentilerin artması nedeniyle, 2013 yılında İç Kontrol Bütünleşik Çerçevesi güncellenmiştir.

Yurtdışında yaşanan iç kontrol sistemiyle ilgili yapılan çalışmalara paralel olarak, ülkemizde de 1990'lı yıllardan itibaren mali kontrol alanında değişiklikler yaşanmıştır. Kamu maliyesi alanında 1050 sayılı kanun yerine 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu yürürlüğe girmiş, ülkemizde kamu alanında ilk defa iç kontrol ve iç denetim kavramları ortaya çıkmıştır.

İşletme, kurum ya da idarelerdeki iş süreçleri ve personel sayısı arttıkça, daha karmaşık hale geldikçe ve üst yöneticilerin bilgi alması zorlaşmakta ve yönetsel zafiyete uğrama riski artmaktadır. Bu riski en aza indirmek için iç

kontrol sisteminin etkin olarak işlemesi gerekmektedir. İç kontrol sisteminin temel felsefesi, kurumun sürekli izlenmesi ve değerlendirilmesidir. İç kontrolün temel amacı da kurumun hedeflerine en etkili, en verimli ve en ekonomik şekilde ulaşmasına katkı sağlamaktır. İç kontrol bir süreçtir. Bu süreç içerisinde meydana gelebilecek herhangi bir sıkıntıyı, yanlışlığı ya da usulsüzlüğü önceden bertaraf etmek iç kontrol sisteminin önemli amaçlarından bir tanesidir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, iç kontrol sistemini erken ikaz sistemi olarak da adlandırabiliriz.

26 Aralık 2007 tarih ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği’ni yayımlamıştır. Bu tebliğ ile ülkemizde belirlenen iç kontrol bileşen ve standartları Şekil 1’de belirtilmiştir.

Şekil 1. İç kontrol bileşen ve standartları (BUMKO, 2014).

Şekil 1’e göre; iç kontrol bileşen ve standartlarının ana hatlarıyla açıklamaları şunlardır;

Kontrol ortamı. COSO modeline göre, iç kontrol sisteminin temel bileşeni olan kontrol ortamı, kurumlarda çalışan personelin iç kontrol bilincini oluşmasını sağlar. Kontrol ortamı; dürüstlük, etik değerler, mesleki yeterlilik ve örgüt yapısına ilişkin hususları kapsar (İDKK, 2017).

Risk değerlendirme. Kurumların hedeflerine ulaşabilmek için karşılarına çıkabilecek engelleri ortadan kaldırmak amacıyla belirledikleri riskleri yönetme sürecidir. Alınacak her değerlendirmenin sonucunda alınacak karar bir risk teşkil eder. Risk işin doğasında olan bir olgudur. Bu kapsamda riski sınırlamaya değil, riski en aza indirmeye çalışmak gerekmektedir. Risk değerlendirmesi, risklerin tanımlanması ve analizi ile mümkün olur. Her aşamada risk değerlendirmesi yapılır.

Kontrol faaliyetleri. Kurumların faaliyetlerinde karşımıza çıkabilecek riskleri önlemek ya da minimize etmek için hazırlanan politika, prosedür ve yöntemlerdir.

Bilgi ve iletişim. Etkili bir iç kontrol sistemi kurulabilmesi için, kurum içindeki faaliyetler ile ilgili bilgilerin kaydedilmesi, kaydedilen bilgilerin sınıflandırılması ve sorumlu olan personele duyurulması gerekir. Kamu İç Kontrol Standartlarındaki diğer dört bileşen arasındaki bilgi paylaşımı iletişimi sağlar. Kamu İç Kontrol Standartlarına göre bilgi ve iletişim; ihtiyaç duyulan bilginin belli bir formatta ve sorumluluklarını yerine getirebilecek zaman diliminde personele iletilmesini sağlayan bilgi, iletişim ve kayıt sistemidir.

İzleme. İç kontrol faaliyetlerinin hedefine ulaşıp ulaşmadığını, değişen koşullara uyum sağlayıp sağlamadığını değerlendiren son bileşendir. Bu bileşenle, hedefteki sapmalar belirlenerek geri dönütler verilip, eksiklikler giderilir. Ayrıca iyi yapılan uygulamalar da yaygınlaştırılmaya çalışılır. İzleme faaliyeti sürekli yapılan bir süreçtir.

İç denetimin tanımı. 20.yy.'daki hızlı değişim ve gelişime paralel olarak iç denetimin tanımında da farklılıklar olmuştur. 1947 yılında Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) tarafından yapılan ve aynı zamanda ilk resmi tanım olarak kabul edilen bu tanıma göre; iç denetim yönetime hizmet amacıyla muhasebe, finans ve diğer kurum faaliyetlerinin gözden geçirilmesinin örgüt içinde bağımsız olarak değerlendirilmesi fonksiyonudur. 1957 yılında da benzer bir tanım yapılmış, ancak

1971 yılında yapılan tanımda; muhasebe ve finansal faaliyetler yerine kurum faaliyetleri getirilmiştir. Ayrıca 1990 yılında yapılan tanımda yönetime hizmet yerine kurum örgütüne hizmet ifadesi gelmiştir (Pehlivanlı, 2014). Bu değişimler; iç denetimin daha önceden muhasebe ve finansal denetimi üzerinde durduğunu, fakat daha sonraları kurumun maddi ve maddi olmayan her türlü faaliyetine odaklandığını anlıyoruz. Bunun yanında, iç denetim faaliyetlerinin sadece yönetime değil, kurum hiyerarşisinde bulunan tüm birimlere değer katması gerektiği, yapılan tanımlardaki değişimden çıkarılabilir.

IIA, 2009 yılından itibaren geçerli olan yeni standartlar ve 2010 yılında gözden geçirme çalışmalarında iç denetim tanımını yukarıdaki şekliyle aynen korumuştur. İç denetimin süreç içerisindeki değişimin önemli noktaları şunlardır (Adiloğlu, 2010):

- Kurum faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmaktır.
- Kurumun geçmişteki işlemlerinin uygunluğunun yanında, gelecekteki faaliyetlerin şekillendirilmesi amaçlanmıştır.
- İç denetimde iç denetçilerin kişisel inisiyatifleri mümkün olduğunca sınırlandırılacak, sistemli ve standartlara göre ve risk odaklı bir anlayış olacaktır.
- Kurum içinde oluşturulan risk yönetimi, iç kontrol ve yönetim sistem ve süreçlerinin etkililiği ve verimliliği değerlendirilip, önerilerde bulunulacaktır.

İç denetim özellikle özel kuruluşlarda çok büyük gelişim sağlamıştır. 2000'li yıllardan itibaren kamu kurumlarına da yerleşen iç denetim, Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylığı ile birlikte hesap verilebilirlik ve saydamlık ilkelerinin sağlanabilmesi için önem arz etmeye başlamıştır. Bu kapsamda iç denetim, çerçeve kanunlarda ve ikincil mevzuatlarda yer bulmuştur (Tufan ve Görgün, 2013).

Pickett (2006) iç denetimi, örgüt içindeki bağımsız bir değerlendirme olarak gördüğünü ve iç kontrol sisteminin etkililiğini ölçmek suretiyle yönetime hizmet sağladığını ifade etmiştir. Ayrıca, örgütün kabul ettiği hedeflere ulaşabilmesi için risk yönetimi, kontrol ve yönetim konularında üst yönetime bağımsız ve tarafsız öneriler sunacağını belirtmiştir. İç denetim; denetim alanı tüm işletme faaliyetleri olan ve işletmeye katkı sağlamak amacıyla kurulmuş bir fonksiyondur. Üst

yönetimin kararlaştırdığı politikalara ve yasal düzenlemelere uygunluğu ölçen bir değerlendirme sistemidir (Karacan ve Uygun, 2012). İç denetimi diğer denetimlerden ayıran özellikler incelenerek yapılan tanımda, iç denetim sürekli olarak yapılan, belli bir süre aralığı olmayan işletme içinde kurulmuş bir fonksiyondur (Kurnaz ve Çetinoğlu, 2010). Durmuş ve Taş'a (2008) göre iç denetim; işletme faaliyetlerinin önceden belirlenmiş hedeflere, muhasebe ilke ve standartlarına uygunluğunun kontrol edilerek yönetime rapor edilmesidir. Gerekan (2010) ise iç denetimi; risk yönetimi, kontrol ve yönetim süreçlerinin değerlendirmesi, bağımsız ve tarafsızca yürütülmesi gereken güvence ve danışmanlık faaliyeti olarak belirtmiştir. Scott (1996) iç denetimi, kurumun risklerinin belirlenip, bunlara karşı geliştirilen kontrollerin yeterliliği hakkında güvence vermek olarak tanımlamıştır. İç denetim; idare ya da kurumlardaki tüm faaliyetlerin ilgili birincil, ikincil ya da üçüncül mevzuatlara uygun olup olmadığının kontrolü ile belirlenen strateji, politika, prosedür ve hedeflere ulaşıp ulaşılamadığının belirlenmesi ve tüm faaliyetlerin daha etkili, daha verimli ve daha ekonomik olabilmesi için gerekli önerilerin bağımsız ve tarafsız olarak raporlama yapılan, güvence sağlama ve danışmanlık faaliyetidir.

İç denetimin tarihsel gelişimi. İç denetim sistemi ilk olarak 13.yy.'da İtalya'da ticaret yapılan büyük merkezlerde yapıldığı varsayılmaktadır. (Yılcı, 2006). Sanayi devriminin ortaya çıkmasıyla birlikte meydana gelen yapısal değişimlere paralel olarak, Avrupa'da günümüz denetimlerine benzerlik gösteren muhasebe denetimleri başlamış ve bu denetim yapısı Avrupalılar tarafından Kuzey Amerika'ya taşınmıştır. 1789 yılında ABD'de hazine bakanlığının kurulmasıyla birlikte, bir kontrolör ve bir denetçi atanması öngörülmüş ve kamu sektöründe denetim fonksiyonunun önemi belirtilmiştir. İç denetimin ilk modern işverenleri de demiryolu şirketleri olmuştur (Aslan, 2018).

İç denetimde önemli gelişmeler 20. yüzyılda başlamıştır. Bunun başlıca nedenlerinden biri kamuda ve özel sektörde meydana gelen değişimlerdir. Bu değişimlerle birlikte, yöneticilerin daha çok personele ve daha büyük bütçelere sahip olduğunu görüyoruz. Kurumların ya da şirketlerin büyümesine paralel olarak; örgüt yapıları daha karmaşık, işlem hacmi hızla çoğalan ve farklı coğrafi bölgelere yayılan idareler haline dönüşmeye başladığını görüyoruz. Aynı zamanda vatandaş beklentilerinin pozitif yönde çoğalmasıyla birlikte; etkililik, verimlilik ve

ekonomikliğin ön plana çıktığı, şeffaf ve hesap verilebilir kurumsal yönetimlerin önem kazandığı, bilginin ve teknolojinin her daim kullanıldığı bir döneme geçiş yapılmaktadır. Bu geçiş ile birlikte iç denetim faaliyetleri hızla gelişmeye başlamıştır.

İç denetimin, çağdaş yönetim ve denetim anlayışına uygun, profesyonel bir meslek haline gelmesi İç Denetçiler Enstitüsünün kurulmasıyla olmuştur. İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) 1941 yılında New York'ta kurulmuştur. 1944 yılında Toronto ve 1948 yılında Londra'da temsilcilikler açarak genişleyen ve şu anda Dünya'da iç denetimi temsil ettiği varsayılan IIA, 170 ülkede örgütlenmiş ve 185.000 üyeyi aşmış büyük bir aile haline gelmiştir (IIA,2018). IIA, 1942 yılında kurduğu araştırma birimi ile ilk kitabını 1943 yılında çıkartmış ve 1944 yılında da 'The Internal Auditor' dergisini yayınlamaya başlamıştır (Tanç, 2009). 1948 yılında iç denetimin gelişimi hakkında yayımlanan ilk makale 'Faaliyetlerin Denetimi' olup, IIA'nın bu dergisinde yayınlanmıştır (Congemi ve Tommie, 2003). İç denetimin zamanla öneminin artmasında etkili olan faaliyetler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

İç Denetimin Önemini Artıran Faaliyetler

Yıl	İç Denetimin Önemini Artıran Faaliyetler
1933	Amerika'da Security Exchange Commission (SEC)'in kurulması.
1941	Uluslararası İç Denetim Enstitüsü (Institute of Internal Auditors - IIA)'nün kurulması.
1985	The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Committee (COSO)'nin kurulması.
1989	IIA tarafından iç denetim standartlarının yayımlanması.
1990	IIA tarafından iç denetim için ilk resmi tanımın yapılması.
1991	The auditors consideration of the internal audit function in an audit of financial statement'in yayımlanması.
1992	COSO tarafından iç kontrol çerçevesinin yayımlanması.
1992	İngiltere'de cadburry komisyonu tarafından cadburry raporunun yayımlanması.
1995	Kanada'da Canadian institute of chartered of accountants tarafından guidance on control- COCO Raporunun yayımlanması.
1995	IIA'in Türkiye şubesi olarak Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE)'nün kurulması.
1999	İngiltere'de the financial reporting council tarafından 'Internal Control: Guidanace for Directors on the Combined Code Turnbull Raporunun' yayımlanması.
1999	IIA yönetim kurulu tarafından iç denetim mesleki uygulama çerçevesinin kabul edilmesi.
2002	Enron skandalı sonrası Amerika'da public accounting reform and investor protection act. (Sarbanes-Oxley) yasasının kabul edilmesi
2006	COSO tarafından kurumsal risk yönetimi çerçevesinin yayımlanması.
2007	IIA yönetim kurulu tarafından uluslararası iç denetim mesleki uygulama çerçevesinin kabul edilmesi.

Kaynak: İç Denetim Merkezi. İDM, 2019.

İç denetimin 1950'li yıllardan itibaren değişen yapısı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

İç Denetimin Zaman İçinde Değişimi

Zaman	İç Denetimde Beklenen Faydalar
1950'li yıllar	İşletme varlıklarının korunması
1960'lı yıllar	İşletme verilerinin güvenilirliğinin denetlenmesi
1970'li yıllar	Uygunluk denetiminin yapılması
1980'li yıllar	İşletme etkinliğinin denetlenmesi
1990'lı yıllar	İşletme amaçlarına ulaşılması
2000'li yıllar	İşletmeye artı değer katma ve risk odaklı iç denetim

Kaynak: Etkili ve başarılı iç denetim için gerekli koşullar. Memiş, M. Ü., 2008.

Türkiye'de de iç denetimin zaman içinde gelişimi üç dönemde değerlendirilebilir. Bunlardan birincisi; Cumhuriyet'in ilanı sonrasında, özel sektörün çok az olduğu, yetkilerini merkezden alan, kamu teşebbüslerini ve yerel otoriteyi buraya bağlı memurlar vasıtasıyla devamlı denetim altında tutmayı hedefleyen bir dönemdir. Bu dönemde, iç denetim birimi siyasi otoriteye bağlı bir görünüm içerisindedir. İkinci dönemde; özel sektörün gelişmesi ve sermaye birikiminin sağlanmasıyla birlikte üretim ve ticaret hacmi artmış, kuruluşların büyümesi beraberinde örgüt ve yönetim sorunlarını birlikte getirmiş, kuruluşların bir kişi tarafından idare edilmesi giderek zorlaşmıştır. İç denetim birimleri büyük kuruluşların, yaygın şube ağına sahip olan bankaların yönetimlerine doğrudan bağlı olarak, iç kontrolü sağlamak amacıyla gelişmiştir. Bu dönemde gelişen iç denetim birimleri, yönetsel amaçlıdır ve kurum yönetimine bağımlıdır. Üçüncü dönem; 1980 sonrası dışa açılma sürecinin bir sonucu olarak ülke ticaret hacmi ve yabancı sermaye yatırımlarının arttığı, halka açılma yoluyla işletmelerin aile şirketi görünümünden çıkarak çok ortaklı hale geldiği, verimliliğin ve rekabetin arttığı, profesyonel yönetim anlayışının olgunlaştığı, şirket sahibi ile şirket yöneticisinin giderek farklılaştığı bir dönemdir. Bu dönemde etkinlik, verimlilik analizleri, performans değerlendirmelerinin önem kazanması iç denetimi de önemli kılmış, iç denetim yönetsel kaygıların yanı sıra ekonomik gerekçelerle şekillenmeye başlamış ve örgütlerde çok önemli bir yere gelmiştir (Uzun, 1998).

İç denetim ile ilgili kuruluşlar. İç denetim faaliyetlerinin değişiminde ve gelişiminde katkı sağlayan kuruluşlar şunlardır;

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA). 1941 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulan bu enstitü, günümüze kadar 170 ülkede örgütlenmiş ve 185.000 üyeyi aşmış büyük bir kuruluş haline gelmiştir. Çağdaş iç denetim anlayışı bu enstitü sayesinde başladığı kabul edilir. Enstitünün amacı, üst yönetimin etkin bir biçimde görevini yerine getirmesi için yardımcı olan iç denetçilerin uluslararası düzeyde bilinen örgüt yapısına sahip olmasını sağlamak ve iç denetçiliği saygın bir meslek haline getirmektir.

IIA, Dünya'daki tüm iç denetçiler için eğitim ve kalite güvence hizmetleri vermektedir. Ayrıca iç denetim mesleğinin yürütülmesinde kapsamlı bir rehber olan Uluslararası Mesleki Uygulama Rehberi (UMUÇ) ile ilgili zorunlu ve tavsiye edilen rehberler hazırlamıştır. Zorunlu rehberde bulunan; ana prensipler, iç denetim standartları, etik kuralları ve iç denetimin tanımı konularına herkes uymak zorundadır. Tavsiye edilen rehberde bulunan; uygulama rehberi, tamamlayıcı rehber kullanıcılar için tavsiye niteliğindedir (TİDE, 2017).

Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE). 1995 yılında kurulan TİDE, iç denetimdeki uluslararası alanda meydana gelen gelişmeleri takip ederek, bilgi paylaşımı sağlamak ve standartları oluşturmak için platform görevi yapmak ve geleceğin iç denetim sistemini kurmak için ulusal boyutta teşkilatlanmayı temin etmektedir. Enstitü 1996 yılında IIA'ya üye olmuştur. TİDE iç denetim ile ilgili eğitim, seminer, konferans, kongre vb. faaliyetler düzenleyerek, iç denetim mesleğinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, iç denetim ile ilgili uluslararası düzeyde yapılan sınav organizasyonunu gerçekleştirmektedir.

Kamu İç Denetçiler Derneği (KİDDER). 2007 yılında Ankara'da kurulmuştur. Kamu kurumlarına iç denetçilerin atanmasına paralel olarak kurulan bu dernek, iç denetçiler ile ilgili tek dernektir. Ülkemizde bulunan iç denetim faaliyetlerinin gelişimi, uluslararası sınavlara hazırlık ve iç denetimin ülkemizdeki konumuyla ilgili çalışmalar yapmaktadır.

İç Denetim Koordinasyon Kurulu (İDKK). Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 66'ncı maddesi gereğince kurulan İDKK, kamu kurumundaki iç denetçilerin koordinasyon yeridir. Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı İDKK'nın yedi üyesi vardır ve üyelerini Cumhurbaşkanı atar. İDKK, iç denetime ait denetim ve raporlama standartlarını belirlemek, risk değerlendirme yöntemlerini geliştirmek,

yolsuzluk ve usulsüzlükleri ortadan kaldırmak için önerilerde bulunmak, iç denetçilere eğitim programı düzenlemek, iç denetim raporlarını değerlendirerek Hazine ve Maliye Bakanlığı'na sunmak ve kamuoyuna açıklamak başlıca görevleridir.

İç denetim standartları. İç denetim standartları iki grupta yer almaktadır. Bunlardan birincisi nitelik standartlarıdır. Bu standartlar, iç denetim faaliyetleri ve iç denetçilerin sahip olması gereken özellikleri anlatır. İkinci standart grubu çalışma standartlarıdır. Bu standartlar iç denetim faaliyetinin planlanması, yürütülmesi, raporlanması ve sonuçlarının izlenmesine yöneliktir. Ayrıca nitelik ve çalışma standartlarının yorumunu yapıp, nasıl uygulanacağı ile ilgili açıklama yapan uygulama standartları mevcuttur.

İç denetim standartları aşağıda ana başlıklarıyla gösterilmiştir;

Nitelik Standartları.

- (1000) Amaç Yetki ve Sorumluluklar
- (1100) Bağımsızlık ve Tarafsızlık
- (1200) Yetkinlik, Azami Mesleki Özen ve Dikkat
- (1300) Kalite Güvence ve Geliştirme Programı

Çalışma Standartları.

- (2000) İç Denetim Faaliyetinin Yönetimi
- (2100) İşin Niteliği
- (2200) Görev Planlaması
- (2300) Görevin Yürütülmesi
- (2400) Sonuçların Raporlanması
- (2500) İlerlemenin İzlenmesi
- (2600) Yönetimin Artık (Bakiye) Riskleri Üstlenmesi

İç denetimin uygulanışı. 5436 sayılı kanunla başta 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu olmak üzere belirli mevzuatlarda değişiklik yapılmış ve kamu kurumlarına iç denetçi kadroları ihdas edilmiştir. Değişik zamanlarda Bakanlar Kurulu Kararlarıyla iç denetçi kadro ihdasında değişiklikler olmuştur.

Günümüzde 382 kamu kurumunda 2078 iç denetçi kadrosu ihdas edilmiş olup, bunların 890'na iç denetçi ataması yapılmıştır (İDKK, 2018). Ataması yapılan iç denetçi sayısı üç ve üzerinde olanlarda iç denetim birim başkanlıkları kurulmuş, ataması yapılan iç denetçi sayısı iki ve altında olanlarda iç denetim birimi olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Kamuda görevli iç denetçilerin uymakla zorunlu olduğu Kamu İç Denetim Rehberi'ne göre iç denetim özetlenerek aşağıda anlatılmıştır.

İç denetim temel faaliyetleri iki unsuru içermektedir. Bunlardan birincisi, uygulamalarda denetim olarak adlandırdığımız güvence sağlama faaliyetleri, ikincisi ise danışmanlık faaliyetidir. Bu iki unsur da; idarenin kurumsal yönetimi, risk yönetimi ve iç kontrol faaliyetlerini sistematik olarak değerlendirerek etkin bir şekilde çalışıp çalışmadığını, faaliyetlerin etkili, verimli ve ekonomik bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol eder. Kontrol edilen bu konuların belli bir olgunluğa ulaşması durumunda güvence sağlama faaliyeti, ulaşmaması durumunda da danışmanlık faaliyeti yapılır. Güvence sağlama faaliyeti yapılan kontrollere göre idareye makul düzeyde güvence verilirken, danışmanlık faaliyeti yapılan değerlendirmeye göre idareye eksik konularını geliştirmeye yönelik öneriler verilir.

Denetim (güvence sağlama) ve danışmanlık faaliyetleri iç denetim plan ve programıyla yürürlüğe girer. Bu kapsamda önce iç denetim plan ve programı, daha sonra denetim ve danışmanlık faaliyetleri anlatılacaktır.

İç denetimin plan ve programı. İç denetim birimleri, üst yöneticinin de görüşlerini alarak üç yıllık iç denetim planı ve yıllık iç denetim programını hazırlar. İç denetim planlama süreci aşağıdaki aşamalardan oluşur:

Birinci aşamada denetim evreninin belirlenir. İlgili kurumun tüm faaliyet, süreç, proje vb. alanlarını kapsar. Kurumu ilgilendiren kanun ve nizamlar, iş akış şemaları, hizmet standartları, görev tanımları, stratejik plan, performans programları vb. konular başta olmak üzere alanyazın taraması yapılarak kurum hakkında bilgi sahibi olunur. Ayrıca yönetici ve kritik personel ile görüşmeler yapılarak alanyazında yapılan çalışmanın eksik kalan ya da ayrıntısı öğrenilemeyen iş ve işlemler hakkında bilgi sahibi olunur. Bu bilgiler ışığında her birimin icra ettiği faaliyet ve süreçler belirlenerek denetim evreni hazırlanır. Zaman

içerisinde yapılan denetimlerden elde edilen tecrübeyle ve kurum örgüt yapısının değişmesiyle birlikte, denetim evreni güncellenebilir.

İkinci aşamada makro risk değerlendirmesi yapılır. Denetim evreninde belirlenen faaliyet ve süreçlerin önceliklerini belirlemek için makro risk değerlendirmesi yapılır. İç denetim birimleri tarafından kullanılması önerilen risk faktörleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3

İç Denetimde Risk Faktörleri

Risk Türü	Risk Faktörleri
Olasılık Faktörü	Karmaşıklık
	Yapısal Değişiklik
	Önceki Denetim Sonuçları
	Bilgi Teknolojileri Kullanımı
Etki Faktörü	İşlem Hacmi
	Mali Etkiler
	Sosyal Etkiler
	İtibar Etkisi
	Usulsüzlük ve Yolsuzluk

Kaynak: Kamu iç denetim rehberi. İDKK, 2013.

Yukarıdaki tabloda gösterilen risk faktörleri kurumların faaliyetlerine göre değişkenlik gösterebilir. Ancak belirlenen risk faktörlerinin üçten az olmaması ve olasılık ve etki faktörlerinden en az bir tane olması beklenmektedir. Denetim evreninde bulunan tüm faaliyetler/süreçler için risk faktörleri belirlenmeli ve tutarlılığın sağlanması için mikro risk analizinde aynı risk modeli kullanılmalıdır. Kamuda kullanılan risk analiz modeli Şekil 2’de gösterilmiştir.

Düşük	1-9 (Puan)	Dönem dönem kontrol edilmesi gereken ama kritik olmayan riskler
Orta	10-18 (Puan)	İç denetim planında yer alması gereken ve mali ve itibar kayıplarına neden olabilecek riskler
Yüksek	19-25 (Puan)	İç denetim programında öncelikli olması gereken ve ciddi mali ve itibar kayıplara neden olabilecek riskler

Risk Analiz Modeli		Etki				
		Çok Düşük (1)	Düşük (2)	Orta (3)	Yüksek (4)	Çok Yüksek (5)
Olasılık	Çok Düşük (1)	1	3	6	10	15
	Düşük (2)	2	5	9	14	19
	Orta (3)	4	8	13	18	22
	Yüksek (4)	7	12	17	21	24
	Çok Yüksek (5)	11	16	20	23	25

Şekil 2. Risk analiz modeli (İDKK, 2013).

Üçüncü aşama denetim alanlarının belirlenmesi ve önceliklendirilmesi aşamasıdır. Denetim evreninde bulunan faaliyet ve süreçlerin her biri birer denetim alanıdır. Bunlar arasında birbiriyle ilişkili olanlar birleşerek tek denetim alanı da oluşturabilir. Denetim kaynağını verimli ve ekonomik kullanmak için denetim alanları 'yüksek', 'orta' ve 'küçük' olarak sınıflandırılır. Olasılık ve etki değerlerinin puanlarına göre Şekil 2'ye göre denetim alanının alt faaliyet ya da alt süreçlerinin risk puanı belirlenir. Alt faaliyet ya da süreçlerin ağırlıklı puanına göre ağırlıklı risk puanları hazırlanır ve bu puanlara göre denetim öncelikleri belirlenir.

Dördüncü aşama iç denetim plan ve programının hazırlanması aşamasıdır. İç denetim planı üç yıllık dönem içinde denetim stratejisini, yüksek ve orta düzeydeki riskli denetim alanlarını, ihtiyaç olan denetim kaynağını ve olası kaynak kısıtlarının etkisini gösteren bir plandır. Her yıl yapılan risk değerlendirmesi sonucu tekrar güncellenen iç denetim planında kaynak tahsisinde aşağıdaki faaliyetlerin, öngörülen sürelerin oransal olarak dağılımı gösterilir.

- Denetim (Güvence Sağlama) Faaliyetleri
- Danışmanlık Faaliyetleri
- Kalite Güvence ve Geliştirme Faaliyetleri
- Eğitim Faaliyetleri
- İzleme Faaliyetleri
- Yönetim Faaliyetleri
- İhtiyat Kaynağı

İç denetim programı bir yıllık zaman diliminde yapılan, iç denetçi sayısına göre risk düzeyi en yüksek olan faaliyet ya da süreçten başlayarak yapılan denetim programıdır. Bir yıl içerisinde yapılacak denetimlerin amacını ve temel ilkeleri belirledikten sonra, kaynak tahsis oranları belirlenir ve denetim faaliyetleri/süreçleri belirlenir. Denetimin adı, denetim alanlarının kapsamı, denetlenecek birimler, denetim süresi, denetleme sırası ve denetim ekibi bu programda yer alır.

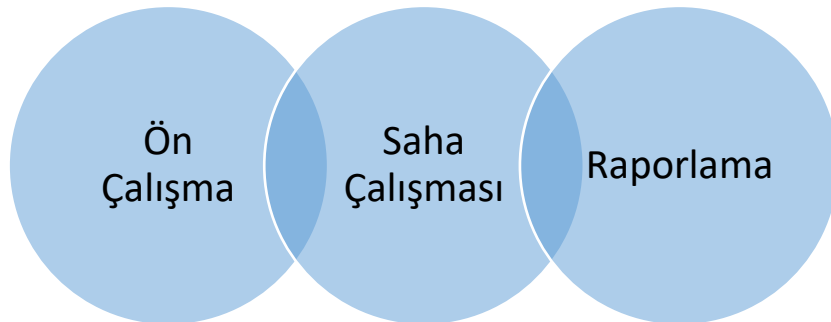
Denetim (Güvence) faaliyetleri. Denetimin temel felsefesi, iç denetim metodolojisi yaklaşımıyla, ilgili konun değerlendirilip üst yönetime ve ilgili birim yöneticilerine makul güvence verebilmektir. İç denetçi, denetimlerde bağımsız ve tarafsız olmalı, hazırlayacağı raporda aksayan yönler hakkında iyileştirici öneriler sunmalıdır. Denetim süreci aşağıdaki Şekil 3'de gösterilmiştir.

Şekil 3. İç denetim güvence sağlama süreci (İDKK, 2013).

Yönetmeliğe göre iç denetim beş denetim türünü kapsar. Bunlar; faaliyetlerin mevzuata uygunluğunun inceleyen uygunluk denetimi; faaliyetlerin planlama, uygulama ve kontrol aşamalarındaki etkililik, verimlilik ve ekonomiklik değerlendirmesini yapan performans denetimi; gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerle yönelik hesap ve işlemlerin doğruluğu, mali sistem ve tabloların güvenilirliğini değerlendiren mali denetim; elektronik bilgi sistemlerinin sürekliliğini ve güvenilirliğini değerlendiren bilgi teknolojileri denetimi; iç kontrol faaliyetlerini değerlendiren ve eksiklikleri ortaya çıkaran sistem denetimidir. Denetim faaliyetleri bu denetim türlerinden birini veya birkaçını kapsayacak şekilde yapılabilir.

Denetim görevinin temel aşamaları Kamu İç Denetim Standartlarında (KİDS) belirlenmiştir. KİDS 2200 denetim görevinin planlanması, KİDS 2300 denetim görevinin yürütülmesi ve KİDS 2400 denetim sonuçlarının raporlanmasıdır. Denetim görevleri, iç denetim programının ekli çizelgesine göre oluşturulan denetim ekibi tarafından yapılır. Denetim ekibinde, biri denetim gözetim sorumlusu (DGS) olmak üzere en az iki iç denetçi görevlendirilir. Kıdemli iç denetçi olarak adlandırabileceğimiz DGS, iç denetçinin yaptığı çalışmalarını kontrol eder, gerekli yönlendirmeleri yapar ve denetimin her aşamasından bilgi sahibi olur. Kıdemsiz olarak adlandırabileceğimiz diğer iç denetçi ise denetimi yapan asıl kişidir. İç denetim biriminin denetim ekibini görevlendirmesinden sonra denetim ekibi tarafından tarafsızlık ve gizlilik belgesinin doldurulması gerekir. Ayrıca denetlenecek birime İç denetim birimi tarafından bilgilendirme yazısı gönderilir. Bu yazıda; denetim ile ilgili onay, denetimin amacı, kapsamı ve türü, denetimin başlama ve bitiş tarihi ile görevlendirilen iç denetçi bilgileri bulunur. Denetim ekibi, aşağıda gösterilen Şekil 4'de gösterilen güvence sağlama aşamalarını planlar.

Şekil 4. İç denetim güvence sağlama aşamaları (İDKK, 2013).

Ön çalışma, denetimi yapılacak faaliyet ya da sürecin anlaşılmasını, saha çalışmasını etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesini ve denetimde doğru alanlara yoğunlaşmayı sağlar. Bu aşamanın genel amacı denetim konusuyla ilgili bilgileri toplamak ve saha çalışmasında uygulanacak denetim testleri belirlemektir. Ön çalışmanın ilk safhasında zaman planlaması yapılmaktadır. Bu kapsamda denetim süre planı hazırlanır. Bu plan ile her aşamanın ne zaman başlayacağı ve ne zaman biteceği belirlenir. İkinci safhada ön araştırma yapılarak denetlenecek alan hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaya çalışılır. Bu alanda yapılmış denetim raporları, iş akış şemaları, örgüt yapısı, görev tanımları, konuyla ilgili birinci, ikinci ve üçüncü mevzuatlar, stratejik plan, bütçe kalemleri kaynak bilgi olarak kullanılabilir. Ayrıca denetlenecek birim personeliyle görüşmeler yapmak bilgilenmek için ayrı bir yöntem olabilir. Ön araştırmayı bitirdikten sonra üçüncü safha olarak açılış toplantısı yapılır. Açılış toplantısına denetim ekibi ile denetlenen birim müdürü ile denetlenecek konuyla ilgili diğer kişiler katılır. Bu toplantıda; denetimin amacı, kapsamı, yöntemi, faydaları ile denetim süreçleri hakkında bilgi paylaşımı yapılır. Dördüncü safhada riskler belirlenir ve değerlendirilir. Çağdaş denetim yöntemlerinden gerekliliklerinden biri olan risk analizi, iç denetimim de olmazsa olmazlarındandır. Denetim kaynağını en etkili ve verimli kullanmak için riskli alanlarda yapılacak denetimin faydası çok daha fazla olacaktır. Riskleri belirlerken, idarelerin uyguladığı kontroller, amaca ulaşmayı engelleyen faktörler, hata ve suistimale açık alanlar göz önünde bulundurulur, beyin fırtınası şeklinde yapılacak toplantılarla kapsamlı bir şekilde riskler kayıt altına alınır. Riskler belirlendikten sonra, riskler değerlendirilmeye başlar. Risklerin etki ve olasılık değerlendirilmesi yapılır. Olasılık riskli kabul edilen olayın ortaya çıkma ihtimali, etki ilgili olayın ortaya çıkması durumunda karşılaşılabilecek olayın büyüklüğünü ifade eder. Beşinci safhada risklere yönelik kontrollerin belirlenmesi ve değerlendirmesi yapılır. Bu safhada alınan kontroller ile olasılık ve etkileri en aza indirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Kontroller temel felsefesi sistemi yavaşlatmak değil, sistemi daha etkili hale getirmektir. Kontroller; önleyici, tespit edici, telafi edici olabilir. Kontrollerin riskleri bertaraf edemediği önemli bir konudur. Bu itibarla, risk ve kontrol değerlendirmesi hassasiyetle planlanmalıdır. Hazırlanan kontrollerin çalışıp çalışmadığının anlaşılması için denetim testleri belirlenir. Altıncı safhada çalışma planı ve görev iş programı hazırlanır. Çalışma programı, denetimin temel bilgilerinin sonuçlandırıldığı plandır. Bu planında ekinde görev iş programı ve risk

kontrol matrisi bulunur. Görev iş programı, uygulanacak testlerin hangi iç denetçi tarafından ne zaman yapılacağını gösterir. Risk kontrol matrisinde ise, hangi riske hangi kontrolün yapılacağını ve hangi testin uygulanacağını gösterir.

Saha çalışması, ön çalışmada belirlenen testlerin uygulanmasıdır. Bu çalışma, denetim testlerin gerçekleştirilmesi, test sonuçlarının değerlendirilmesi ve denetim bulgularının oluşturulması ve onaylanması aşamalarından oluşmaktadır. Denetim testlerinin gerçekleştirilmesi aşamasında, risk kontrol matrisinde bulunan kontrol faaliyeti bölümünde yer alan kontrollerin etkili bir şekilde çalışıp çalışmadığına dair kanıtların elde edilmesini kapsar. Testlerle ilgili bilgiler çalışma kâğıtlarına kaydedilir. Test sonucu elde edilen bilgiler faydalı, ilgili, güvenilir ve yeterli olması beklenir. Ayrıca bu aşamada örneklem seçimi ve uygulama süreci kapsamında, örnekleme yöntemi ve örneklem büyüklüğü belirlenip, örnekleme sonuçları değerlendirilir. İkinci aşamada test sonuçlarının değerlendirmesi yapılarak, kontrollerin çalışıp çalışmadığı ve uygunsuzlukların olup olmadığı konusunda kanıtlar elde edilmeye çalışılmıştır. İyi uygulamaların örnekler ile açıklanarak raporlanması sağlanır. Olumlu ya da olumsuz bir sonuca ulaşamaması durumuna örneklem yetersizliğine ya da bilgiye ulaşmada sınırlama olup olmadığına bakılır. Üçüncü aşamada bulgular oluşturulur ve onaylanır. Bulgularda test sonuçları açık, tam ve anlaşılır bir şekilde yer alır. Bulgular mevcut durum, neden, riskler ve etkileri, kriter ve öneri başlıkları altında doldurularak denetlenen birime gönderilir. Ayrıca bulguların önem düzeyi kritik, yüksek, orta ve düşük kategorilerinden biri seçilmesi gerekmektedir. İç denetçiler tarafından hazırlanan bulgular denetim gözetim sorumlusu (DGS) tarafından kontrol edilir ve herhangi bir değişikliğe ihtiyaç yoksa onaylanır.

Raporlama süreci, saha çalışmaları sonucunda oluşturulan bulguların denetlenen birimle paylaşılmasıyla başlar ve denetim raporunun üst yöneticiye imzalatılıp ilgili birimlere gönderilmesiyle tamamlanır. Raporlama, istenilen katma değer üretilmesi açısından en önemli aşamadır. Bu safhaya kadar yapılan tüm çalışmaların göstergesi durumunda olan raporlama üç aşamadan oluşup, Şekil 5'de gösterilmiştir.

Şekil 5. İç denetim raporlama aşamaları (İDKK, 2013).

Birinci aşama, bulgu paylaşım formu aracılığıyla bulguların DGS tarafından denetlenen birime gönderilmesidir. Bu bildirimde cevapların ne kadar sürede iç denetim birimine gönderilmesi gerektiği belirtilir. Ayrıca bu bildirimde kapanış toplantısının tarihi, yeri, kimlerin katılacağı ile toplantının gündemi belirtilir. İkinci aşama olan kapanış toplantısında, bulgularda yer alan hususlarda her iki tarafın birbirini tam olarak anladığı teyit edilir. Denetlenen birim, bulgulara katılması ve kapanış toplantısı sonuçlarını da dikkate alarak, uygun bir zamanda eylem planı sunması gerekmektedir. Bu planda yapılması gereken somut faaliyetlere, bu faaliyetlerden kimin sorumlu olacağı ve bu faaliyetlerin ne zaman tamamlanacağı bilgisi bulunur. Denetlenen birimden eylem planları alındıktan sonra, denetim raporu hazırlanmaya başlanır. Denetim raporunda; denetimin amacı, denetimin kapsamı, denetimin yöntemi, tespitler, öneriler, eylem planı, bulgunun önem düzeyi, denetim görüşü, iyi uygulamalar ve başarılı performanslar belirtilir.

Danışmanlık faaliyetleri. Danışmanlık faaliyetleri; idarenin stratejik planına, performans göstergelerine ve hedeflerine uyumlu iş ve işlemleri gerçekleştirebilmek amacıyla kolaylaştırıcı, eğitici ve iyileştirici önerilerde bulunulmasıdır. Danışmanlık faaliyetleri idari bir sorumluluk üstlenmeden yürütülen faaliyetlerdir. Bu faaliyetlerin iç denetim plan ve programı kapsamında yürütülmesi esastır. Ancak kurumsal yönetimin, risk yönetiminin ve kontrol sistemlerinin iyileştirilmesi, yeniden yapılanma ve mevzuat değişikliği gibi önemli olarak değerlendirilen hususlarda İç denetim biriminin uygun görmesiyle program dışı danışmanlık da yapılabilir. Danışmanlık faaliyetleri, ilgili birimle hazırlanacak mutabakat metni esas alınarak yürütülür. Bu metinde asgari; amaç, kapsam, süre, rol ve sorumluluklar, raporlama biçimi ve sonuçların izlenmesi hususları olmalıdır. Danışmanlık raporunda; yönetici özeti, amaç, kapsam, yöntem, tespit ve değerlendirmeler olmalıdır.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, ilgili alan yazında yapılan çağdaş eğitim denetimi ve iç denetim alanında yapılan tez ve makale çalışmalarına yer verilmiştir.

Yurt dışında yapılan çalışmalar. Daghe (2018) doktora tezinin amacı, mesleki gelişimin ve öğrenci başarısının teşvik edilmesinde en etkili öğretmen denetleme ve değerlendirme modelinin hangisi olduğunun analiz edilmesidir. Bu kapsamda farklı modelleri uygulayan üç farklı okulda bulunan birer yönetici ve ikişer öğretmen olmak üzere toplam dokuz katılımcı bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu araştırmanın verileri bireysel görüşme tekniğiyle elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmen denetleme ve değerlendirme modelleri; eğitim, geri bildirim ve öğrenci odaklı eğitim içerdiklerinde mesleki gelişimi ve öğrenci başarısında büyük bir gelişime neden olduğu ortaya çıkmıştır.

Glickman (2017) doktora tezinde, eğitim yardımcıları olarak adlandırılabilen Paraeducators'ın değerlendirilmesi ve denetlenmesini incelemiştir. Eğitim yardımcıları Amerika Birleşik Devletlerindeki okulların yaklaşık olarak %91'inde bulunan ve öğrencilere yardımcı olmak, gerekli hallerde öğrencileri denetlemek ve büro görevlerine yardımcı olmak gibi görevleri olan kişilerdir. Bu kişilerin değerlendirilmesine katılan eğitim yardımcıları ve okul müdürlerinin görüşlerine göre yapılan analizin amacı çalışanların performansını artırmak, mesleki gelişim ihtiyaçlarını belirlemek, çalışanlar için beklentileri netleştirmek ve haklı istihdam kararlarını belirlemesine yardımcı olmaktır. Araştırmanın örneklemini altı müdür ve on dört eğitim yardımcısı oluşturmakta olup, katılımcılarla görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada, eğitim yardımcılarının değerlendirme sürecinde tutarsızlıkların bulunduğu, bu konu hakkında yeterli geri bildirim alınamadığı, eğitim yardımcılarının değerlendirilmesi çalıştaylarında farklı algıların olduğu ve ne istendiği ile ilgili açıklığın oluşmadığı sonucuna varılmıştır.

Schagrin (2017) doktora tezinde, birlikte ders çalışma programıyla (SWAT) başarılı olan çocukları incelemeyi ve programın etkililiğini değerlendirip denetlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 2014-2017 yılları arasında bu programı doğrudan deneyimleyen öğretmenler, yöneticiler ve özel eğiticiler oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, ilgili programla ders çalışanların sınıfı büyüdükçe başarısının arttığı, ortak sınıf deneyimi oluşumuna olumlu bir hava

oluşturduğu, güvenli ders ortamı sunduğu ve akran ilişkisinin artmasına neden olduğu tespit edilmiştir.

Graybeal (2017) doktora tezinde, Amerika Birleşik Devletlerinde bulunan bağımsız bir okuldaki öğretmen denetim sürecini ele almıştır. Bu araştırmada öğretmenlerin geri bildirim alma ve verme yaklaşımlarını, öğrencilerin öğretmenlere karşı öğrenme motivasyonlarını ve öğretmen olarak mesleki kimliklerinin önemini araştırmıştır. Bu araştırmanın amacı mevcut denetim durumundan daha bağımsız öğretmen denetim modelinin aşamalarını belirlemek ve bağımsız öğrenme ve öğretme alan yazınına genişletmektir. Araştırmanın örneklemi on beş öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma bireysel görüşmeleri, odak grup görüşmelerini ve doküman incelemesini içermiştir. Araştırmada öğretmenlerin müfettişlerden aldığı geri bildirim ile öğrencilere verdiği geri bildirim arasında benzerlikler olduğu görüldüğü de, öğrenciler ile öğretmenler arasında mesleki motivasyon farklılıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcıların verdiği faydalı bilgiler sayesinde oluşturulan yeni sistem ile öğretmenlere deneyimlerini sunma fırsatı verilecek ve okul misyonuyla denetimin arasında paralellik oluşturulabilecektir.

Gleissner (2017) doktora tezinde, son yıllarda hem yasa koyucular hem de eğitimciler tarafından, öğretmen değerlendirmesinin okullarda öğretimin etkinliğini arttırmak için önemli bir nokta olduğu konusuna yönelik artan ilgiye dikkat çekmiştir. Bu nitel çalışmanın amacı, okul müdürlerinin yeni bir öğretmen değerlendirme sistemine ilişkin zihinsel modellerini (inançları, tutumları, varsayımları ve bilgi) incelemektir. 2016 sonbaharında yeni bir öğretmen değerlendirme sistemine ilişkin algıları hakkında on altı müdürle görüşülmüştür. Görüşmeler yapılandırmacı temelli bir teori metodolojisi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda üç ana tema ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi gerginlik diye adlandırılan aşırı yüklenilmiş ve ezilmiş öğretmen değerlendirmesi, ikincisi çaresiz şekilde anlamaya çalışmak olarak adlandırılan catch-22 sistemi ve zaman yönetimi ile başa çıkmak, üçüncüsü ise çözünürlük pırıltıları olarak adlandırılan müdürlerin zihinsel modellerinin, okul inisiyatifleriyle ilgili değişim sürecinde önemli bir rol oynadığını göstermiştir.

Hall'un (2017) yüksek lisans tezinde, hilekârlığın önlenememesinin en önemli nedeninin iç kontrol yetersizliği olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda tezin

amacı, iç denetçinin hilekârlık tespiti için beceri ve eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek ve iç denetçinin yönetim tarafından en iyi şekilde kullanılmasını önermektir. Araştırmanın sonucunda iç denetçilerin yaptıkları denetimlerde hilekârlığı tespit edebilmesi için ilave eğitimlere ihtiyaçlarının olduğu veya bu konuda lisansüstü eğitim almalarının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Rufus (2016) doktora tezinin amacı, iç denetçilerin kamu sektöründe iş sürekliliği planlamasında algılanan rollerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada vaka çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada beş tema ortaya çıkmıştır. Bunlar; önemli derecede olumsuz etki, engeller, başlıca roller, iç denetimden çıkarılacak alanlar, iç denetçinin bağımsızlığıdır. Çalışmadan elde edilen bulgular, hükümetin karışıklığı azaltacak ya da engelleyebilecek riskleri göz önüne alamadığını ve bu olumsuz sürecin iş sürekliliğini etkilediğini göstermiştir. İş sürekliliği etkileyen diğer engeller arasında yeteriz iletişim, yetersiz kaynak, yetersiz periyodik testler, yetersiz personel eğitimi, beceriksiz personel, iş etkisi analizinin yanlışlığı yer almıştır. Diğer bir bulguya göre iç denetçinin, kamu sektöründe iş sürekliliği planlamasına katılımı, kuruluşun bağımsızlığı, bilgisi ve kuruluşu etkileyen riskler nedeniyle danışma kapasitesinde olmalıdır. İç denetçinin bağımsızlığına yönelik bir tehdidi azaltmak ve nesnelliği arttırmak için kuruluş ve iç denetçi güvenlik önlemleri almalıdır. Bu çalışmanın sonuçları, iç denetçinin algılanan rolleri hakkında yönetime, politika yapıcılara ve iç denetçiye değerli görüşler sağlamaktır.

Mohammed (2016) doktora tezinin amacı, Suudi Arabistan'daki eğitim denetiminde Web 2.0 teknolojilerini kullanma olasılığını incelemek ve bu teknolojilerin öğretmenlerin eğitim denetimini arttırmak için nasıl kullanılabileceğini araştırmaktır. Bu araştırmada, müfettişler ve öğretmenler tarafından gerçekleştirilen faaliyetleri desteklemek ve geliştirmek için Web 2.0 araçlarını eğitim denetim sürecine dâhil etmek istenmiştir. Karma yöntem kullanılan bu süreçte öğretmen ve müfettişlerle küçük ölçekli dört aşamalı bir gelişim programı yürütülmüştür. İlk aşamada başvuru olasılığını araştırmak, resim oluşturmak, veri toplama ve analiz prosedürleri ile teknikleri hakkında bilgi sahibi olmayı sağlamak için yedi müfettiş ve yedi öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. İkinci aşamada, 23 odak grup görüşmesi ile Web 2.0 teknolojisinin eğitim denetiminde mevcut kullanımı ile ilgili anketler değerlendirmeye alınmış, bu teknoloji sayesinde müfettişlerin çalışmasını nasıl kolaylaştıracağını incelemek için veriler toplanmıştır.

Üçüncü ve dördüncü aşamalarda, anket öncesi otuz öğretmenden veri toplanmış, ardından Web 2.0 eğitim programı ve anket sonrası veriler toplanmıştır. Bu aşamalardaki hedefler, öğretmenlerin Web 2.0 teknolojisini kullanımlarını incelemek ve Web 2.0 araçlarının denetimini denetlemek için kullanmaları tanımak ve kullanmak için eğitim programının etkisini değerlendirmektir. Araştırmanın sonucuna göre; öğretmenlerin tüm araçlarla ilgili bilgi, farkındalık ve güven düzeyinin eğitim programından sonra arttığı ve çoğunluğun bu teknolojiyi eğitim denetiminde kullanma konusundaki coşkusunu gösterdiği görülmüştür. Katılımcılar genel olarak Web 2.0 teknolojilerini eğitim denetiminde kullanmanın çok önemli ve müfettişlerin işlerini kolaylaştırdığı konusunda hemfikirdir.

Jiang (2015) doktora tezinin amacı, iç denetim fonksiyonlarının kalitesini yetkinlik, bağımsızlık, planlama, raporlama ve kalite güvencesi başlıkları altında inceleyerek yeni bir veri tabanı geliştirmek ve bunun şirketlerdeki ekonomik sonuçlarını araştırmaktır. Araştırmanın sonucuna göre, yüksek kalitede iç denetim fonksiyonları olduğunda olumlu yönde ekonomik getirileri olduğu, ayrıca iç denetim faaliyetlerinden danışmanlık hizmetinin geniş bir alanda etkin olacağı değerlendirilmiştir. Genel olarak denetim (güvence sağlama) ve danışmanlık faaliyetlerinin firmalara değer katması için temel faaliyeti iç denetim fonksiyonlarının kalitesinin korunmasıdır.

Eller (2014) doktora tezinin amacı, yönetim ve dolandırıcılık ile ilgili konuların iç denetim raporlarına yansımalarını araştırmaktır. Araştırmanın sonunda, iç denetçilerin yönetim kademelerinde beklentisi olduğunda dolandırıcılıkla ilgili konuları denetim raporuna yazma eğiliminde olmadığını göstermiştir.

Woodard (2000) doktora tezinin amacı, iç denetimin rolünü ve denetim etkinliğini değerlendirmektir. Teksas'taki üniversitelerin rektörleri, finanstan sorumlu yöneticileri ile iç denetimden sorumlu yöneticilerden oluşan 162 katılımcıya üç bölümden oluşan ölçek uygulanmış ve veriler bu şekilde toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, üst yöneticiler iç denetim ve iç kontrolü benimsemişlerdir. Bu benimsemenin artması için iç denetim yöneticilerinin iç denetim standartlarının uygulanması hakkında üst düzey yöneticileri bilgilendirmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt içinde yapılan çalışmalar. Çelik (2017) yüksek lisans tezinde, habersiz yapılan denetimlerin öğretmen motivasyonunu düşürdüğünü belirtmiştir. Denetimlerin derse girmeden öğretmene haber verilmesinin önemli olduğu, müfettişlerin olumlu davranışlarının öğretmen motivasyonunu artırdığı vurgulanmıştır.

Bayar (2017) yüksek lisans tezinde, ders denetiminin maarif müfettişlerinden okul müdürlerine verilmesi ile ilgili yaptığı çalışmada, yapılan değişikliğin müfettişler tarafından benimsenmemesine rağmen, okul müdürleri ve öğretmenler tarafından benimsendiği ifade edilmiştir. Ders denetiminin etkili ve nitelikli olabilmesi için öğretmene geri dönütlerin verilebilmesine gerektiği belirtilmiş, denetim sisteminin geliştirilmesi ve rehberliğin öne plana çıkması önerilmiştir.

Yılmaz (2017) yüksek lisans tezinde, PISA sınavından başarılı olan dört ülkenin eğitim denetimi sistemini incelemiştir. Bu ülkelerin eğitim denetim sisteminde, tüm paydaşların söz sahibi olduğu, hedeflenen amaçlara ulaşmak için herkesin sorumluluk alıp öz değerlendirme çalışmaları yaptığı anlaşılmıştır.

Uysal'ın (2017) doktora tezinde, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Bu çalışmada Türkiye'deki kamu kurumlarında çalışan iç denetçilerin risk esaslı iç denetim uygulaması konusundaki farkındalıklarının tespiti amaçlanmıştır. Çalışma grubunu iç denetçi ataması yapılan 9 kamu idaresinden 118 iç denetçi oluşturmaktadır. Araştırma sonunda elde edilen bilgilere göre; iç denetçiler iç denetim faaliyetlerini risk esaslı olarak yürütülmekte ve bu konu hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip oldukları anlaşılmıştır. Ancak kurumsal risk yönetimi konusunda başta yönetici düzeyindekiler olmak üzere, çalışanların yeterli farkındalık düzeyine ulaşamadığı görülmüştür.

Ateşli (2017) yüksek lisans tezinin amacı, tez başlığında belirtilen konuların zamanla değişimini tespit etmektir. Araştırmada içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. 2000-2016 yılları arasında iç denetimle ilgili erişime açık 104 adet teze ulaşılmış ve bu tezler incelenmiştir. İç denetimle ilgili yapılan tezlerin en fazla işletme (64) anabilim dalında yapıldığı ve eğitim bilimlerinde sadece bir adet tezin olduğu görülmüş ve tezlerin hiçbirinde karma yöntem kullanılmadığı anlaşılmıştır.

Çetin (2016) doktora tezini ampirik yöntem esas alarak hazırlamıştır. Bu çalışmanın amacı iç denetim uygulanan işletmelerde kurumsal sürdürülebilirliğin alt boyutları olan çevresel sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirliğin ve risk odaklı iç denetim yaklaşımının ilişkisini ölçmektir. Çalışma grubunu online olarak ulaşılabilen 176 iç denetçi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda iç denetim değişkeninin süreç boyutu ile çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik arasında anlamlı ve pozitif ilişki, fayda boyutu ile sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik arasında manidar ve olumlu bir ilişki, çevresel sürdürülebilirlik arasında manidar ve olumsuz bir ilişki bulunmuştur.

Büyüktaş (2016) yüksek lisans tezinde, okul yöneticilerinin iç denetime ilişkin görüşleri değerlendirmiştir. İstanbul ilinde 24 okul yöneticisi gönüllü olarak katkı sunmuştur. Bulgulara göre, okul yöneticilerinin büyük kısmı denetimin rehberlik etme boyutuna kaydığını, İstanbul şartlarından kaynaklı olarak maarif müfettişlerinin belli periyotlarla okula gelemediğini, yapılması gereken denetimin okula dayalı denetim olması gerektiğini belirterek, iç denetim modelinin uygulanabileceğini fakat bunun için eğitim sisteminin biraz daha olgunlaşmasını ve iç denetim için gerekli yasal çerçeve ile pilot uygulamaların yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan kaynak kişilerin iç denetim modelinin uygulanmasının eğitim öğretim kalitesini arttıracığı, okul denetimine katkı sunacağını belirterek iç denetim modelinin okullarda uygulanmasını istedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Akar (2016) yüksek lisans tezinde, alternatif bir denetim modeli olarak ders denetiminde meslektaş denetiminin etkililiğini belirlemeye çalışmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda; meslektaş denetiminin öğretmen, okul ve denetim kategorilerine yönelik önemli faydaları olduğu tespit edilmiştir. Özellikle öğretim kalitesinin arttırılmasında yararlı olabileceği, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine fayda sağlayabileceği, öğretmenlerin güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmelerine yardımcı olabileceği, okulda öğretmenler arasında birliğin ve beraberliğin arttırılmasına katkıda bulunabileceği ve okul kültürünü ve iklimini olumlu yönde etkileyebileceği anlaşılmıştır.

Kaya (2016) yüksek lisans tezinde, Türkiye’de bulunan 12 kamu kurumunda çalışan 50 iç denetçiye anket uygulanmıştır. İç denetim faaliyetinin kurumu risklere karşı koruduğuna kesinlikle katılıyorum ile katılıyorum cevabını veren iç denetçi

oranı %62'dir. İç denetimin bağımsız bir işlev olduğuna verilen bu oran ise %92'dir. Ancak, iç denetim raporlarının kurumun kararlarına ve planlamaya etkisine verilen cevap ile kurumlarda yeterli iç denetçinin olup olmadığına verilen cevap oranı sadece %16'dır.

Yavuzer (2015) yüksek lisans tezinde, farklılaştırılmış denetim kavramını ulusal ve uluslararası literatürde çalışıldığı biçimde ortaya koyarak bilgileri derlemek suretiyle alana katkı sağlamaya çalışmıştır. Çalışmada yöntem olarak literatür derleme kullanılmıştır. Yapılan doküman analizlerinde ulaşılan bulgular farklılaştırılmış denetimin diğer denetim türleri ile kıyaslandığında daha az kullanılan bir denetim türü olduğunu, bu konuya ait temel kaynakların Türkçe'ye kazandırılması gerektiğini, farklılaştırılmış denetimin Türk eğitim sistemine uyarlanması gerektiğini, ancak bu şekilde farklılaştırılmış denetimin uygulanabilirlik kazanabileceğini göstermektedir.

Uyar (2015) yüksek lisans tezinde, maarif müfettişlerinin denetim sistemi hakkında görüşleri alınmış ve yeni bir denetim modelinden beklentileri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre müfettişler, ders denetiminin kaldırılmasını, iş yükünün azaltılmasını ve görev tanımlarının net ve anlaşılır olmasını istemiştir.

Öz (2015) yüksek lisans tezinin amacı, iç denetim faaliyetinin üniversitelerde etkili olup olmadığını araştırmaktır. Araştırmanın örneklemini Türkiye'de bulunan 67 devlet üniversitelerinde ataması yapılan 158 iç denetçidir. Anket uygulanabilen 72 iç denetçi olmuştur. İç denetim faaliyetinin etkili bir şekilde işlemesinde en büyük sorumluluk üst yöneticidedir. İç denetim birimlerinin fonksiyonel bağımsızlığı olmasına rağmen, üst yönetici tarafından iç denetim birimlerine sağlanacak operasyonel bağımsızlık ve iç denetim raporlarının dikkate alınıp alınmaması konusundaki belirsizlik, iç denetim faaliyetlerinin aksayabileceğini göstermektedir. Ayrıca iç denetçilerin bazılarının müfettiş kökenli olması, kendilerine ait soruşturma yetkisi olmaması ve dolayısıyla yaptırım gücüne sahip olmama algısına neden olmakta ve iç denetim anlayışına ters düşmektedir.

Özdemir (2015) yüksek lisans tezinin amacı, genel bütçe kapsamındaki idarelerde uygulanan iç denetimin ne ölçüde etkili olduğu ve iç denetçilerin iç denetimin etkililiği konusunda algısını ortaya koymaya çalışmaktır. Anket

çalışmasıyla veriler toplanmıştır. Ataması yapılan 32 genel bütçeli idareden 143 kişiye uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; iç denetçilerin nitelik olarak yeterli olduğu, iç denetçi sayılarının artırılması gerektiği, üst yöneticilerin iç denetim faaliyeti hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, İDKK'nın Maliye Bakanlığı'na bağlı olmadan düzenleyici ve denetleyici bir kurum olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Altun (2014) yüksek lisans tezinde, öğretmen denetiminin nasıl olması gerektiği ile ilgili yaptığı çalışmada, öğretmen ve okul yöneticileri denetimin, okul müdürü ve yardımcısı ile zümre başkanları tarafından yapılmasını beklemektedir. Evrak denetiminin ise yılda ya da dönemde bir kez yapılmasını önermektedir. Öğretmenlerin hizmet süresi arttıkça denetim sıklığının artması yönünde bir fikir olduğu görülmektedir.

Sivrikaya (2014) yüksek lisans tezinde, öğretmen, okul yöneticisi ve maarif müfettişlerinin çağdaş denetim algılarını ölçmüştür. Denetim sisteminden şikâyetçi olan öğretmenlerin, yöneticilerin ve maarif müfettişlerinin, insan davranışlarını ön planda tutan çağdaş denetim anlayışına yatkın oldukları tespit edilmiştir. Çağdaş denetim algısının; öğretmen, yönetici ve maarif müfettişleri arasında eğitim durumuna, kıdeme ve görev dağılımına göre değişkenlik gösterdiği de yapılan çalışmada görülmüştür.

Katipoğlu (2014) yüksek lisans tezinde, risk odaklı denetimin maarif müfettişleri tarafından benimsenme ve okullarda uygulanabilir bulma düzeyinin saptanmasını amaçlamıştır. Maarif müfettişleri risk odaklı denetimi benimsediği ve okullarda uygulanabilir bulduğu söylenebilir. Risk odaklı bir denetim modelin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için her okul türüne göre kalite standartlarının belirlenmesi ve elektronik denetim sisteminin kurulması gerektiği belirtilmiştir.

Arslan (2014) yüksek lisans tezinin amacı, 2008 yılından itibaren Türkiye'de uygulanmaya başlayan iç denetim sisteminin farkındalığının artırılmasına katkıda bulunmak, büyükşehir belediyeleri örneğinden yola çıkarak sistemin kamu yönetiminde nasıl algılandığı ve uygulandığını değerlendirmek, uygulama sürecinde karşılaşılan sorunları belirlemek ve sorunlara ilişkin öneriler sunmaktır. Araştırma iç denetçi ataması yapılan 15 büyükşehir belediyesinde görevli 56 iç denetçiler ile yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; üst yöneticilerin iç denetim

faaliyetlerine destek vermesinin önemi vurgulanmıştır. Kamu kurumlarında iç denetim sisteminin benimsenmesi zaman alacağı ifade edilmiştir. Ayrıca iç denetimdeki sıkıntıların, mevzuattan kaynaklanan sıkıntılar, iç denetçi atamaları ve bütçe olarak belirtilmiştir.

Daşkaya (2014) yüksek lisans tezinde, belediye ve il özel idarelerde iç denetim sisteminin incelemiş, eksiklikleri belirleyerek çözüm önerisi sunmuştur. Bu kapsamda yerel yönetimlerde çalışan 254 iç denetçiyle bu araştırma yapılmıştır. Araştırma verileri anketle toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda, iç denetim sistemi iç denetçiler tarafından doğru algılandığı anlaşılmıştır. Ancak üst yöneticilerin iç denetimi tam olarak sahiplenmediği ve iç denetimin tüm birimlere uygulanamadığı anlaşılmıştır.

Gökalp (2013) yüksek lisans tezinin amacı, iç denetim sisteminin etkinliğini ölçmektir. Bu etkinliğin değerlendirilmesi için oluşturulan on iki hipotez geliştirilmiştir. 239 iç denetçiye anket uygulayarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, iç denetim sisteminin kamu kurumlarında etkin olduğu anlaşılmıştır.

Kızılboğa (2012) doktora tezi tarama modelinde kurgulamış ve anket tekniği ile verileri toplamıştır. Bu tezin amacı İstanbul Büyükşehir Belediyesinde iç denetim sistem algısının tespit edilmesidir. Çalışma grubunu iç denetçiler, teftiş kurulu müfettişleri ve iç kontrolden sorumlu daire başkanı, şube müdürleri ve müdür yardımcılarında oluşan toplam 66 kişi bulunmaktadır. Araştırmanın sonucunda; kurumsal risk yönetimi ve denetiminin kuruma değer katacağı algısının hâkim olduğu, üst yöneticinin bu konudaki desteğinin çok önemli olduğu ve risk yönetimli ve denetimli anlayışın kabul edilmesinin zaman alacağı sonucuna varılmıştır.

Aküzüm (2012) doktora tezinde, 1995-2012 yıllarında yapılan araştırma sonuçlarına göre ilköğretim okullarındaki eğitim denetiminin durumu meta-sentez araştırma ile ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan 73 yüksek lisans ve doktora tezi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler, müfettişlerin mesleki yeterliliklerini ve rehberlik rollerini yetersiz görmüşlerdir. Müfettişler ise örgüt yapısının yanlış olduğunu ve denetim sürenin kısalığını ifade etmiş ve bunların düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca,

öğretmen, yönetici ve müfettişler; denetim sisteminin çağdaş denetim yaklaşımlarına uymadığını vurgulamıştır.

Dilekçi (2012) yüksek lisans tezinde, sanatsal denetim modelinin ilköğretim okullarında benimsenebilirliğini tespit etmek amacıyla bu araştırmayı yapmıştır. Öğretmenlerin ve eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre yapılan bu araştırmada; sanatsal denetim modelinin kamu ilköğretim okullarında benimsenebilirliğine ilişkin olarak sınıf ve branş öğretmenleri 'tamamen', eğitim denetmenleri de 'büyük ölçüde' düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere bağlı olarak eğitim denetmenlerinin görüşlerini etkili bir dille ifade edebilme yeteneğine sahip olabilmeleri, gözlem yaptıkları alanda uzman olmaları, öğretmenlerle sağlıklı bir iletişim içinde bulunmaları ve ders değerlendirmelerinde öğretmenlerin özellikle olumlu davranışları üzerinde yoğunlaşmaları önerilmektedir.

Yıldırım (2009) doktora tezinde, öğretmen denetim uygulamalarını değerlendirmiştir. 2008-2009 yıllarında Şanlıurfa ilinde çalışan öğretmen ve müfettişlere göre; öğretmen denetimlerindeki denetim sürecinin ve müfettişlerin görev alanı ile denetim mevzuatlarında sorunlar olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca müfettişler öğretmenlere göre; beceri geliştirme ve değerlendirme etkinlikleri, öğrenmeyi özendirme etkinlikleri, öğretim planlama ve öğrenme ortamı düzenleme etkinlikleri konularında daha pozitif düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Işık (2009) yüksek lisans tezinde, öğretmenlerin geleneksel denetim modelinin başarı ve performanslarına etkisini algılama düzeyleri ile geleneksel denetim modelini nasıl algıladıklarının ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışma İstanbul ili Kartal ilçesinde 450 sınıf ve branş öğretmeni seçilmiştir. Araştırmada sınıf ve branş öğretmenlerinin geleneksel denetim modelini benimsemedikleri, bu denetim modelini kendi performanslarına katkı sunmaz bir yapı olarak algıladıkları ve değişmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Yaman (2008) yüksek lisans tezinde, Milli Eğitim Bakanlığı'nda 2008 yılında görev yapan üst kademe yönetici ve denetçilerinin iç denetim modelinin MEB'de benimsenme ve uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerini saptamayı amaçlamıştır. Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubunu MEB merkez teşkilatı hizmet birimlerinde görev yapan 55'i üst kademe yöneticisi (Kurul Başkanı,

Genel Müdür, Gen. Müdür. Yardımcısı ve Daire Başkanı) 38' i denetçi (İç Denetçi ve Bakanlık Müfettişi) olmak üzere toplam 114 yönetici ve denetçi araştırmancın çalışma gurubunu oluşturmaktadır. Yöneticiler ve denetçiler, iç denetim modelinin uygulanma standartlarını orta düzeyde benimsediklerini belirtmişlerdir. Yönetici ve denetçiler, modelin uygulanma standartlarını daha fazla benimserken daha az uygulanabilir bulmuşlardır. Yönetici ve denetçiler, modelin uygulanma sürecini ve iç denetçinin çalışma standartlarını daha fazla benimserken daha az uygulanabilir bulmuşlardır. Yönetici ve denetçiler, iç denetim modelinin MEB' de tamamen benimsenmesinin zaman alacağını ifade etmişlerdir.

İlgan (2006) doktora tezinde, müfettiş ve öğretmen görüşlerine göre farklılaştırılmış denetim modelinin benimsenme ve okullarda uygulanabilir bulma düzeyini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Adana (323), Kahramanmaraş (94) ve Hatay (58) il merkezlerinde çalışan öğretmen ve müfettişlerin tamamından oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; farklılaştırılmış denetim modeli tamamen benimsenirken orta düzeyde uygulanabilir bulunmuştur.

Koruç (2005) yüksek lisans tezinin amacı, mevcut denetim sistemi hakkında öğretmenlerin görüşlerini belirleyip bir denetim model önerisi sunmaktır. Öğretmen görüşlerine göre, mevcut denetim sisteminde karşılıklı istişarenin olmadığını belirtmiştir. Ayrıca teknolojik gelişmelerin ve elektronik posta ile haberleşmenin gözlem sonrası görüşme safhası için kullanılabilir özellikte olabileceğini ifade etmiştir. Bu model ile eğitim sisteminde video-konferans destekli klinik denetim modeli sunulmaktadır.

Memişoğlu (2001) doktora tezinde, 2000-2001 yıllarında Ankara ilinde çalışan öğretmen, yönetici ve müfettiş görüşlerine göre, müfettişlerin çağdaş denetim yaklaşım ilkelerine uyma derecelerini saptamak ve denetim uygulamalarını daha etkili ve verimli hale getirmek için önerilerde bulunmak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Toplam 718 katılımcıya uygulanan araştırma sonuçlarına göre, müfettişler denetimlerin çağdaş denetim ilkelerine göre yapıldığını belirtmişlerdir. Ancak yöneticiler nadiren, öğretmenler ise ara sıra müfettişlerin çağdaş denetim ilkelerine uyduklarını belirtmişlerdir.

Taymaz (2012) zaman zaman yapılan kanun ve yönetmelik değişikliklerine rağmen denetim sistemindeki sorunların devam ettiğini belirtmiştir. Çelebi, Övür,

Ereavcı (2017), ülke genelinde yaptığı alan yazın taramasında geçmişten günümüze eğitim denetiminde birçok sıkıntıyla karşılaşıldığını ifade etmiş ve soruşturma ve inceleme görevlerinin sayısı, içeriği ve kapsamı açısından çok zaman alması nedeniyle müfettişin yaptığı işlerin kalitesini düşürdüğünü ifade etmiştir. Babaoğlu (2011), müfettişlerin çok seyahat etmesi gerektiği için genelde kadın müfettişlerin sıkıntı yaşadığını belirtmiştir. Dağlı (2006), müfettişlerin sıkıntılarını sosyo-ekonomik yetersizlikler, il milli eğitim müdürlüklerine bağlı olunması ve soruşturma görevlerinin çok fazla olması olarak sıralamıştır. Şahin, Çek ve Zeytin (2011), müfettişlerin üst yöneticilerden ve çalışma koşullarından kaynaklı memnuniyetsizliklerinin olduğuna dikkat çekmiştir. Göksoy ve Yenipınar (2012) ise müfettişlerin iş doyumlarının düşük olması ve yeterli titizliğin gösterilmemesinden dolayı denetimlerin etkisiz olduğunu ifade etmiştir. Balyer ve Gündüz (2014) müfettişlerin denetimin verimsiz olmasından ve çok geniş görev alanlarından kaynaklı stres yaşadıklarını tespit etmiştir. Tonbul ve Baysülen (2017), yönetmelik değişikliği ile ders denetimini müdürlerin yapması konusunda, müdürlerin yeterlilikleri ve nitelikleri göz önüne alındığında, öğretmen, müfettiş ve müdürlerin kaygı duyduğunu söylemiştir.

Eğitim denetimi ile ilgili araştırmalar sınırlı ve yetersiz kalmaktadır (Aydın, 2014; Başar, 2000; Bozkurt ve Başaran, 2003; Kayıkçı, 2005; Köklü, Büyüköztürk ve Çokluk, 1999; Taymaz, 2012). Yapılan araştırmalarda müfettişlerin çağdaş eğitim denetimi ilkelerine uyma derecesini öğretmenler yetersiz görmüşler (Memişoğlu, 2001; Özdemir, 2001), müfettişlerin iş doyum düzeylerinin düşük olduğunu (Kayıkçı, 2005) ve müfettiş yetiştirilmedeki problemleri ve denetim sistemindeki zaman yetersizliğini belirtmişlerdir (Telci, 2011). Akcan ve Polat (2015) teftiş sürecinde müfettişlerin iletişim eksikliği ve beklenen rehberlik hizmetini sunamamasından kaynaklı öğretmenlerin problem yaşadığı ifade etmiştir. Avrupa Birliği uyum sürecinde MEB denetim sisteminin yenilenmesi gerektiği ve müfettişlerin rehberlik ve iş başında yetiştirme odaklı çalışması gerektiği belirtilmiştir (Yüksel, 2008). 1930-1940 yılları ile 2000-2010 yılları arasındaki denetim raporları incelenerek hazırlanan araştırmada, ilk on yıllık sürede denetimlerin öğretmenin beklentisini karşılayan, öğretmenin olumsuz yönleri yanında olumlu yönlerini de vurgulayan, insancıl ve eğitsel liderlik rollerinin gereğini yerine getiren bir sistem olduğunu, ikinci on yıllık sürede denetimlerin

genellemelere dayalı yapıp, etkililiğinin yeterli olmadığı vurgulanmıştır (Şimşek, 2016). Soyupek (2015), kamu yönetiminde denetimin öneminden ve gerekliliğinden bahsetmiş ve daha etkili, verimli ve rehberlik yönünün öne çıkarılması için denetim üzerine daha fazla araştırma yapılması gerektiğini savunmuştur. Demirdağ, Ecer, Aydoğan ve Tunç (2017), müfettişlerin denetimi kontrol ve değerlendirme süreci olarak gördükleri için rehberlik boyutuna daha az değindiklerini belirtmiştir. Rehberlik hizmetinde (Akbaba Altun ve Memişoğlu, 2010; Atay, 1995; Bilir, 1991; Bostancı, 2005; Doğanay, 2006; Dündar, 2005; İnal, 2008; Renkler, 2005; Sağır, 2005; Sağlam, 2002; Sağlam ve Demir, 2009; Yavuz, 1995) ve örgüt yapısında sorunlar olduğu vurgulanmış (Dağlı, 2006), denetimin eğitim kalitesini artırmaktan uzak olduğu ifade edilmiş (Memduhoğlu, 2012), müfettişlerin öğretmenlerin beklentilerini karşılamadığı belirtilmiştir (Kavas, 2005). Yapılan çalışmalarda, eğitimdeki denetim sisteminin, çok fazla yapısal sorunu olduğu belirtilmiştir (Kayıkçı, 2005).

Demirtaş ve Akarsu (2016) son yıllarda müfettişlerin isim değişikliği ve makyaj düzenlemelerle denetim sisteminin düzelmeyeceğini, yapısal düzenlemelere ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir. Bozak, Seraslan ve Çakır (2017), müfettişlerin denetim sistemini yeniden yapılandırılması konusu ile ilgili araştırılma yapılmasını istediklerini ve yapılan akademik çalışmalarda müfettişlerin görüşlerine yeterince yer verilmediği için verim alınmadığını belirtmiştir. Akyol ve Yavuzkurt (2016), 2006-2014 yılları arasında eğitim denetimi ile ilgili sadece sekiz tezin yazıldığını belirterek, bu alanda daha çok tezin yazılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca eğitim denetimi ile ilgili yazılan tezlerde en az kullanılan desenin karma desen (%7,8) olduğunu ifade etmiştir. Aydın ve Uysal (2014) da eğitim yönetimi alanında doktora tezlerini incelemiş ve 12 farklı konu çerçevesi belirlemiş, en az çalışılan alanının eğitim denetimi olduğunu söylemiştir. Kaya ve diğerleri (2016), eğitim denetimi alanında hazırlanacak tez sayısının artırılması ve bu alandaki çalışmalarda karma desen kullanılmasını önerilmiştir. Özen ve Hendekçi (2016), 2005-2015 yılları arasında yapılan tez ve makale incelemesinde, öğretmen denetimine ilişkin denetim modelleri olmasına rağmen, kurumsal denetim bağlamında hiçbir denetim modelinin çalışılmadığını belirtmiştir.

Gökçe ve Atanur Baskan (2012), öğretmenler müfettişler ile olumlu iletişim kurduklarında daha rahat olduklarını belirterek, eğitim denetiminde iletişim ve

motivasyon faktörlerinin önemini vurgulamıştır. Kapusuzoğlu (2013), iletişime ve motivasyona önem veren çağdaş denetim yaklaşımlarından biri olan gelişimsel denetim modelinin, tüm öğretmen ve müfettişler tarafından tamamen benimsendiğini ifade etmiştir. Kapusuzoğlu ve Dilekçi (2012), diğer bir çağdaş denetim modeli sanatsal denetimin öğretmenler tarafından tamamen benimsenmesine rağmen, müfettişler tarafından büyük ölçüde benimsendiğini ve anlamlı bir fark olduğunu belirtmiştir.

Genel değerlendirme. Yurtdışında ve yurt içinde iç denetim ve eğitim denetimi ile ilgili farklı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar incelendiğinde; iç denetimin bağımsız olduğu ve iç denetçilerin tarafsız çalışabildiği söylenebilir. İç denetim kurumlara fayda sağladığı ve bu fayda sağlanırken kurumlarda çalışan diğer personelin iç denetim faaliyetlerinden rahatsız olmadıkları ifade edilebilir. Ancak iç denetimin etkili ve verimli olabilmesi için iç denetçi sayılarının artırılması ve üst yöneticilerin iç denetime katkı sağlaması gerekmektedir.

Eğitim denetiminde öğretmen ve yönetici beklentilerinin karşılanmadığı, özellikle rehberlik boyutunun çok yetersiz ve verimsiz olduğu ifade edilebilir. Denetim sisteminin geliştirilerek rehberlik faaliyetlerinin ön plana çıkmasının, denetimde karşılıklı istişarelerin yapılmasının, denetimde tüm paydaşların söz sahibi olmasının, meslektaş ya da zümre başkanlarının denetime veya rehberlik faaliyetlerine dâhil edilmesinin uygun olacağı söylenebilir. Ayrıca müfettişlerin il MEM bağlı çalışmasının uygun olmadığı belirtilmiştir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu araştırma, eğitim bilimlerinde kullanım oranı her geçen gün artan karma araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerin birlikte kullanıldığı, derinlemesine inceleme imkânı veren karma araştırma yöntemleri (Creswell ve Plano Clark, 2014), iki ya da fazla veri toplama ve analiz yapma yolunun tek araştırmada kullanılmasıdır (Greene, Krayder ve Mayer, 2005). Karma araştırma yöntemiyle, araştırma için toplanan verilerin karşılaştırılması ve sonuçların detaylandırılması mümkün olmakla birlikte, çok boyutlu değerlendirme yaparak bütüncül bir yaklaşım sergileme olanağı vardır (Plano Clark, 2010). Karma araştırma yönteminin temel ilkesi, farklı strateji ve yöntemler kullanarak çoklu veriler toplamaktır (Johnson ve Turner, 2003). Araştırma problemlerini daha iyi anlamamızı sağlayan karma araştırma yöntemi (Creswell, 2006), toplanan verilerin analiz edilmesiyle ileriye dönük yordamalarda da kullanılmaktadır (Tashakkori ve Creswell, 2007).

Johnson ve Onwuegbuzie'in (2004) da belirttiği karma araştırma yönteminin güçlü yanları olan; nicel ya da nitel araştırma yöntemlerinin zayıf yönlerini giderebilmek, araştırma sorularını daha detaylı bir şekilde cevaplayabilmek ve güçlü deliller sunabilmek, sonuçların genellenebilirliğini artırabilmek, teori ve uygulamaya dönük bilgiler üretebilmek için bu yöntem seçilmiştir.

Greene, Caracelli ve Graham (1989) ve Giannakaki (2005) karma yöntemle araştırmanın gerekçelerini üçgenleme (çeşitleme), tamamlayıcılık, gelişim, başlangıç ve genişletme olmak üzere beş ana başlıkta sınıflandırmaktadırlar. Bu araştırma tamamlayıcılık ve gelişim gerekçesine dayanmaktadır. Araştırmada nitel yöntemle elde edilen verilerin nicel yöntemle elde edilen verileri desteklemesi, detaylandırması ve açıklığa kavuşturulması "Tamamlayıcılık" gerekçesini; nicel yöntemden sonra nitel yöntemin sıralı olarak yapılması ve nitel yöntemden elde edilen bulguların nicel boyutunun gelişimine yardımcı olması nedeniyle "geliştirme" gerekçesini oluşturmaktadır.

Karma yöntem araştırma tipolojileri (tasarımları) hakkında alanyazın incelendiğinde; Creswell (2003); Morse (2003); Johnson ve Onwuegbuzie (2004); Leech ve Onwuegbuzie'nin (2009) tipolojilerinin daha çok kullanıldığı görülmüş

olup, model seçiminde sağladığı kolaylık nedeniyle Creswell'in (2003) tipolojisi ele alınmıştır. Creswell'in sıralı açıklayıcı, sıralı araştırmacı, sıralı dönüşümsel, eşzamanlı üçgenleme, eş zamanlı içiçe geçmiş, eşzamanlı dönüşümsel olmak üzere toplam altı temel tasarımı olup, bunlardan sıralı açıklayıcı olarak adlandırılan araştırma deseni kullanılmıştır. Sıralı açıklayıcı desende; nicel veriler toplanıp analiz edildikten sonra nitel veriler toplanıp analiz edilir. Nitel veriler, nicel verileri teyit etmek, açıklamak ve artırmak için kullanılır. Verilerin analizleri birbiriyle ilişkili olup, veri yorumlama ve tartışma bölümlerinde birleştirilir (Baki ve Gökçek, 2012). Bu araştırmada sıralı açıklayıcı desen özellikleri paralelinde, öncelikle hazırlanan nicel veri toplama aracı ile iç denetim sisteminin benimsenme ve uygulanabilme düzeyleri analiz edilmiş, daha sonra bu analizlere göre nitel yöntemde kullanılacak veri toplama aracı oluşturulmuş ve iç denetim sisteminin, İl Milli Eğitim Müdürlüklerine göre tasarlanmış şekliyle bir denetim modeli oluşturulmaya çalışılmıştır.

Sıralı açıklayıcı desende nicel boyutunun temellendirdiği desen kesitsel tarama desendir. Tarama deseni, geçmişte ya da halen var olan durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2012). Tarama desende araştırmalar, daha büyük örneklemeler üzerinden yapılmakta olup, belirlenen katılımcı görüşleri üzerinden genelleme yapılabilen çalışmalardır. Tarama desenin amacı, var olan durumun fotoğrafını çekerek betimleme yapabilmektir. Bu desende araştırmacılar, katılımcıların görüşlerinin neden kaynaklandığından çok, örneklemdeki bireylere göre nasıl dağıldığıyla ilgilenirler (Fraenkel ve Wallen, 2006). Kesitsel tarama deseni ise, farklı özellikteki ve örneklemi büyük olan araştırmalarda veri toplama sürecinin bir seferde gerçekleştiği desenlerdir.

Araştırmanın nitel boyutunun temellendirildiği desen fenomenoloji (olgu bilim) desendir. Fenomenoloji, katılımcıların kendi bakış açılarına göre deneyimlerini anlamlandırdıkları araştırma desendir (McMillan, 2004; Richards ve Morse, 2007). Bu araştırmada katılımcılar eğitim denetimi ile ilgili deneyimlerini kendi görüşlerine göre anlamlandırdıkları için bu desen kullanılmıştır.

Bu bölümde, araştırmanın evreni, veri toplama süreci, veri toplama araçları ve verilerin analizi konularına yer verilmektedir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmada karma araştırma yöntemi kullanıldığından, nicel ve nitel veri toplamada kullanılan evren ve örneklem sayıları farklılık göstermektedir.

Araştırmanın nicel verilerinin elde edilmesinde; Nevşehir ilinde görevli tüm öğretmen, yönetici ve müfettişlere araştırmacı tarafından hazırlanan ölçek uygulanmış ve Nevşehir ili için evrene ulaşılmıştır. Araştırmanın evreni; 2017 yılında Nevşehir ilinin merkezi dâhil, Acıgöl, Avanos, Derinkuyu, Gülşehir, Hacıbektaş, Kozaklı ve Ürgüp ilçelerindeki MEB'e bağlı resmi kurum ve okullarda görev yapan öğretmen, yönetici ve maarif müfettişlerinden oluşmaktadır. Nevşehir ilindeki toplam öğretmen ve yönetici sayısı Nevşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü İnsan Kaynakları Müdürlüğünden e-posta yoluyla; il/ilçe milli eğitim müdür ve yardımcısı, şube müdürleri ile maarif müfettiş sayısı ise Maarif Müfettiş Başkanlığından sözlü olarak alınmıştır. Ayrıca Nevşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğünde yeterli sayıda müfettişin olmadığı değerlendirilmiş ve araştırmanın evrenine MEB'de görevli maarif müfettişlerin dâhil edilmesine karar verilmiştir.

Araştırmanın nitel verilerinin elde edilmesinde; amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğinden faydalanmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemede problem ile ilgili olan ve kendi içinde benzeşik ve değişken katılımcılar seçilir (Grix, 2010). Maksimum çeşitlilik örneklemesinin amacı problemin farklı boyutlarını araştırmaktır (Marczyk vd., 2005). Bu örneklem çeşidinde en fazla bilgi elde etmeyi imkân verecek etkenler belirlenmelidir (Neuman ve Robson, 2014). Bu kapsamda il/ilçe milli eğitim müdürü, yardımcısı ile asaleten atanan şube müdürleri ve maarif müfettişler ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Ayrıca daha önceden en az beş yıl boyunca sınıf denetimi tecrübesi olan öğretmenler ile MEB'de görevli maarif müfettişleri nitel çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu personelin seçiminde, bilgi ve birikim seviyelerinin yeterli bir seviyede olduğu, kurumlarda ve okullarda nasıl bir denetim yapıldığını, denetim iş akış şemalarının işleyişi hakkında deneyimi olan il milli eğitim personeli olduğu varsayılmıştır. Katılımcı sayısının nitel araştırmalarda ne kadar olacağı ile ilgili net bir sayı olmamakla birlikte (Creswell, 2007), fenomenoloji araştırmalarında fazla sayıda katılımcı ile görüşme yapmanın daha fazla bilgi toplanacağı anlamına gelmediği (Baş ve Akturan, 2013) ve katılımcı sayısının fazla olması durumunda

analiz yapmanın zorlaşacağı belirtilmiştir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013; Ersoy, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yukarıda açıklanan yöntemle oluşturulan evrenin ilçelere göre dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Araştırmanın Evren ve Çalışma Grubu

Yer Adı	Nicel Çalışma				Nitel Çalışma			
	Öğretmen	Yönetici	Müfettiş	Toplam	Öğretmen	Yönetici	Müfettiş	Toplam
Merkez	1737	199	10	1946	5	7	10	22
Acıgöl	271	37	-	308	1	2	-	3
Avanos	392	60	-	452	3	2	-	5
Derinkuyu	301	29	-	330	1	1	-	2
Gülşehir	227	29	-	256	2	1	-	3
Hacıbekaş	112	20	-	132	1	2	-	3
Kozaklı	166	24	-	190	2	3	-	5
Ürgüp	370	54	-	424	4	3	-	7
Ankara	-	-	44	44	-	-	44	44
Toplam	3576	452	54	4082	19	21	54	94

Tablo 4'e göre nicel çalışmada Nevşehir İlinde görevli 3576 öğretmen, 452 yönetici ve 10 maarif müfettişi ile MEB'de görevli 44 maarif müfettişi olmak üzere toplam 4082 personele ulaşılmıştır. Ancak ulaşılan bu sayının 829'u ile ölçek geliştirilmiş, geri kalan 3253'ü ile araştırma yapılmıştır. Araştırmacı nicel çalışma için ölçek geliştirmiş olup, bu ölçek geliştirme faaliyetine katılanlara ilişkin sayısal bilgiler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Ölçek Geliştirmeye Katılanlara İlişkin Sayısal Bilgiler

Yer Adı	Nicel Çalışma				
	Öğretmen	Yönetici	Müfettiş	Toplam	
Merkez	Örn.	310	57	10	322
	Uyg.	218	30	7	255
Avanos	Örn.	172	31	-	196
	Uyg.	103	16	-	119
Derinkuyu	Örn.	16	2	-	18
	Uyg.	10	1	-	11
Ürgüp	Örn.	200	31	-	228
	Uyg.	113	18	-	131
Toplam	Örn.	698	121	10	829
	Uyg.	444	65	7	516

Not: Örn.:Örneklem, Uyg.:Uygulanan

Tablo 5'e göre, Nevşehir İlinde MEB'e bağlı resmi kurum ve okullarda görevli 698 öğretmene, 121 yöneticiye ve 10 müfettiş olmak üzere toplam 829 katılımcıya ölçek geliştirme formu verilmiş olup, 516 kişiden dönüt alınmıştır. Ayrıca ölçek geliştirmeye katılan kişilere ait betimsel istatistikler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Ölçek Geliştirmeye Katılanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Kişisel Bilgiler		f	%
Cinsiyet	Kadın	287	55,6
	Erkek	229	44,4
Yaş	20-25	19	3,7
	26-30	51	9,9
	31-35	111	21,5
	36-40	98	19,0
	41-45	98	19,0
	46 ve üzeri	139	26,9
	1-5	85	16,5
	6-10	87	16,9
Kıdem	11-15	87	16,9
	16-20	79	15,3
	21-25	88	17,1
	26 ve üzeri	90	17,4
	Ön Lisans	39	7,6
Eğitim Durumu	Lisans	438	84,9
	Yüksek Lisans	39	7,6
	Öğretmen	444	86,0
Görev	Kurum Yöneticisi	7	1,4
	Okul Yöneticisi	58	11,2
	Müfettiş	7	1,4
	Türkçe	43	8,3
	Matematik	38	7,4
	Fen Bilimleri	40	7,8
	Sosyal Bilimler	40	7,8
Branş	Sınıf	143	27,7
	Okul Öncesi	53	10,3
	Yabancı Dil	39	7,6
	Din Kültürü	14	2,7
	Diğer	106	20,5
Kurum	İlkokul	181	35,1
	Ortaokul	148	28,7
	Lise	130	25,2

Tablo 6'nın devamı

Kişisel Bilgiler		f	%
Çalıştığı Yer	Anaokulu	39	7,6
	Kurum	18	3,5
	İl Merkezi	215	41,7
	İlçe Merkezi	250	48,4
	Belde	40	7,8
	Köy	11	2,1
Toplam		516	% 100

Tablo 6'ya göre ölçek geliştirme için seçilen okullar; bulunduğu yer, eğitim kademeleri ve katılımcıların cinsiyetleri dikkate alınarak seçilmiştir. Bu kriterlerdeki farkın mümkün olduğunca en az seviyede tutulmasına gayret edilmiştir. Ölçek geliştirmede form dağıtılan 829 katılımcı haricindeki diğer tüm katılımcılara araştırmacı tarafından geliştirilen İç Denetim Sisteminin Benimsenmesi ve Uygulanabilme Ölçeği (İDSBUÖ) uygulanmıştır. Veri toplama araçlarında nicel çalışma için evrene ve nitel çalışma için çalışma grubuna ulaşma durumuna ilişkin sayısal bilgiler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Evrene ve Çalışma Grubuna Ulaşma Durumuna İlişkin Sayısal Bilgiler

Yer Adı	Nicel Çalışma				Nitel Çalışma				
	Öğretmen	Yönetici	Müfettiş	Toplam	Öğretmen	Yönetici	Müfettiş	Toplam	
Merkez	Evr.	1427	142	10	1579	5	7	10	22
	Uyg.	632	71	-	703	5	6	6	17
Acıgöl	Evr.	271	37	-	308	1	2	-	3
	Uyg.	151	25	-	176	1	2	-	3
Avanos	Evr.	220	29	-	249	3	2	-	5
	Uyg.	142	23	-	165	3	1	-	4
Derinkuyu	Evr.	285	27	-	312	1	1	-	2
	Uyg.	154	21	-	175	1	1	-	2
Gülşehir	Evr.	227	29	-	256	2	1	-	3
	Uyg.	125	20	-	145	2	1	-	3
Hacıbektaş	Evr.	112	20	-	132	1	2	-	3
	Uyg.	72	15	-	87	1	2	-	3
Kozaklı	Evr.	166	24	-	190	2	3	-	5
	Uyg.	103	17	-	120	2	3	-	5
Ürgüp	Evr.	170	23	-	193	4	3	-	7
	Uyg.	71	22	-	93	4	1	-	5
Ankara	Örn.	-	-	44	44	-	-	44	44
	Uyg.	-	-	44	44	-	-	27	27
Toplam	Örn.	2878	322	54	3253	19	21	54	94
	Uyg.	1450	214	44	1708	19	17	33	69

Not: Evr.:Evren, Uyg.:Uygulanan

Tablo 7'ye göre nicel çalışmada ölçek geliştirme faaliyetine katılanlar hariç, Nevşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğünde görevli tüm öğretmen, yönetici ve

müfettişlere ulaşılmıştır. Nitel çalışmada ise belirlenen örnekleme göre katılımcılara ulaşılma sayısı gösterilmiştir. Katılımcılara ait betimsel istatistikler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Katılımcılara ait Betimsel İstatistikler

Kişisel Bilgiler		Nicel Çalışma		Nitel Çalışma	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Kadın	869	50.9	27	39.1
	Erkek	839	49.1	42	60.9
Yaş	20-25	106	6.2	2	2.9
	26-30	383	22.4	9	13.0
	31-35	422	24.7	18	26.1
	36-40	292	17.1	17	24.6
	41-45	226	13.2	13	18.8
	46 ve üzeri	279	16.3	10	14.5
	1-5	399	23.4	5	7.3
Kıdem	6-10	457	26.8	8	11.6
	11-15	290	17.0	17	24.6
	16-20	217	12.7	18	26.1
	21-25	197	11.5	12	17.4
	26 ve üzeri	148	8.7	9	13.0
Eğitim Durumu	Ön Lisans	56	3.3	5	7.3
	Lisans	1506	88.2	58	84.1
Görev (Meslek)	Yüksek Lisans	143	8.4	6	8.7
	Doktora	3	.2	-	-
	Öğretmen	1450	84.9	19	27.5
Branş	Kurum Yöneticisi	33	1.9	17	24.6
	Okul Yöneticisi	181	10.6	-	-
	Müfettiş	44	2.6	33	47.8
	Türkçe	131	7.7	5	7.3
Branş	Matematik	134	7.8	7	10.1
	Fen Bilimleri	104	6.1	2	2.9

Tablo 8'in devamı

Kişisel Bilgiler	Nicel Çalışma		Nitel Çalışma		
	f	%	f	%	
Sosyal Bilimler	126	7.4	3	4.4	
Rehberlik	44	2.6	2	2.9	
Sınıf	545	31.9	8	11.6	
Okul Öncesi	114	6.7	2	2.9	
Yabancı Dil	108	6.3	3	4.4	
Din Kültürü	73	4.2	2	2.9	
Diğer	329	19.2	35	50.7	
İlkokul	630	36.9	6	8.7	
Ortaokul	582	34.1	6	8.7	
Lise	356	20.8	5	7.3	
Anaokulu	50	2.9	2	2.9	
Kurum	46	2.7	23	33.3	
Bakanlık	44	2.6	27	39.1	
İl Merkezi	590	34.5	44	63.8	
İlçe Merkezi	531	31.1	13	18.8	
Çalıştığı Yer	Belde	215	12.6	6	8.7
	Köy	372	21.8	6	8.7
Toplam	1708	% 100	69	% 100	

Tablo 8'e göre nicel çalışmada, kadın ve erkek sayılarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Katılımcıların çoğu lisans mezunu (% 88.2) ve öğretmenlerden (% 84.9) oluşmaktadır. Nitel çalışmadaki katılımcıların da çoğu lisans mezunu (% 84.1) olup, il merkezinde çalışanların oranı (% 63.8) en fazladır.

Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanması için gerekli olan "Etik Komisyonu Onay Bildirimi" Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonununun 15.08.2017 tarihli toplantısında alınmış olup (EK-C), bu çalışmanın Nevşehir genelindeki tüm okul ve kurumlarda uygulanmasına ilişkin araştırma izin oluru Nevşehir Valiliğinden alınmış (EK-Ç) ve Nevşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından araştırmacıya bildirilmiştir (EK-D). Araştırmacı, araştırmaya katılacak kişilere Hacettepe

Üniversitesinden alınan etik kurul kararı ve Nevşehir Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan araştırma izin yazısı paylaşılmış ve gerekli açıklamalar yapılmıştır. Verilerin toplanmasında ölçek geliştirmek için 850 adet, geliştirilen İDSBUÖ (EK-A) uygulamak için 3500 adet ve görüşme formu (EK-B) için ise 100 adet tıpkıçekim merkezinde çoğaltılmıştır.

Bu araştırmada nicel ve nitel verilerin toplanmasında iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Nicel verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen İç Denetim Sisteminin Benimsenme ve Uygulanabilme Ölçeği (İDSBUÖ); nitel verilerin elde edilmesinde ise yine araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Nicel veriler; Nevşehir ilinde görevli öğretmen, yönetici ve maarif müfettişlerin verileri 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında toplanmıştır. MEB'de görevli maarif müfettişlerinin verileri, 05-09.02.2018 tarihinde Antalya'da yapılan Bakanlık Maarif Müfettişlerinin Mesleki Yeterliliklerinin Geliştirilmesi Seminerinde toplanmıştır.

Nitel veri toplama araçlarının kime uygulanacağı konusunda, araştırmayı yöneten danışman ve alan uzmanlarının görüşü alınarak bir planlama yapılmıştır. Olgu bilim araştırmalarında verilerin genellikle yüz yüze görüşmeler ile elde edilmesi (Güler, Halıcioğlu ve Taşgın, 2013) nedeniyle, il milli eğitim denetim sisteminin içinde fiilen çalışan müfettişler ile bu denetim sisteminin içinde görev alan şube müdürü ve üstü yöneticiler seçilmiştir. Bu katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeye başlamadan önce, araştırmacının gönüllülük esasına göre yapıldığı anlatılmış, hangi amaçla bu araştırmanın gerçekleştirildiği ve hangi soruların sorulacağı ile ilgili bilgiler katılımcılara bildirilmiştir. Görüşmelerin, katılımcıların rahat edebileceği ve kendilerini güvende hissedebileceği yerlerde yapılmasının daha etkili ve verimli olacağı değerlendirildiğinden, yapılan tüm görüşmeler katılımcıların çalışma odasında gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze yapılan görüşmeler ses kaydı alınmış olup, bu kayıtların hiçbir surette üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacağı ve kimliklerinin kesinlikle açıklanmayacağı teminatı katılımcılara söylenmiştir. Ayrıca Nevşehir ilinde daha önceden denetim ile ilgili çalışma veya deneyimleri olan öğretmen ve müfettiş sayısını artırmak için MEB'de görevli maarif müfettişlerine görüşme formu verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nicel ve nitel verilerin toplanmasında iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Nicel verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Nitel verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

İç denetim sisteminin benimsenme ve uygulanabilme ölçeğinin (İDSBUÖ) geliştirilmesi. Bu araştırmada öncelikle alan yazın incelenmiş, iç denetim sisteminin benimsenmesi ve uygulanabilirliği ile ilgili Yaman (2008) tarafından geliştirilen ölçeğin, Milli Eğitim Bakanlığındaki yönetici ve müfettişlere uygulandığı görülmüştür. İlgili ölçeği kullanmak için Yaman'dan izin alınmış ve ölçeğin ön deneme uygulaması on öğretmene uygulanmıştır. Ancak ön deneme uygulamasında bulunan öğretmenler, ölçek maddelerinin bilgi seviyelerine göre ağır olduğunu ve tam olarak anlayamadıklarını ifade ettikleri için yeni bir ölçek geliştirmeye karar verilmiştir.

Nicel verilerin toplanmasında, iç denetim sisteminin benimsenme ve uygulanabilme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Alan yazın incelendiğinde ölçek geliştirmede farklı adımların kullanıldığı çok sayıda çalışma görülmektedir. (Cohen ve Swerdlik, 2010; Crocker ve Algina, 1986; Edenborough, 1999; Erkuş, 2012; Murphy ve Davidshofer, 2005; Rust ve Golombok, 1997). Bu çalışmalar genel olarak benzemekle birlikte, Rust ve Golombok (1997) tarafından oluşturulan ölçek geliştirme adımlarının daha belirgin ve anlaşılır olması nedeniyle bu adımların uygulanmasına karar verilmiştir.

Araştırmacı ölçek geliştirirken yukarıdaki ilkelere göre iş akış şeması oluşturmuş ve bu sıraya göre çalışmalarına devam etmiştir. Bu araştırmada geliştirilen ölçeğin amacı, iç denetim sisteminin benimsenmesi ve il milli eğitimde görevli öğretmen, yönetici ve müfettişler tarafından uygulanabilirlik düzeyinin ortaya çıkarılmasıdır.

Geliştirilecek ölçek kapsamını belirlemek için iç denetim ile ilgili mevzuatlar başta olmak üzere kitap ve makalelerin alan yazın taraması yapılmıştır. İç denetim mevzuatları birinci düzey, ikinci düzey ve üçüncü düzey olarak gruplanmıştır (İDKK). Birinci düzeyde kanunlar, ikinci düzeyde bakanlar kurulu kararı ile yönetmelikler ve üçüncü düzeyde rehber, tebliğ, standartlar, genelgeler, belgeler,

programlar ile esas ve usuller bulunmaktadır. Birinci ve ikinci düzey mevzuatlar daha geneli ifade etmekte olup, üçüncü düzey mevzuatta iç denetimi detaylı ve derinlemesine anlatan konular yer almaktadır. Bu kapsamda üçüncü düzey mevzuatın madde havuzu oluşturulmasında daha önemli bir yeri olduğu kabul edilmiştir. Son şeklini vereceğimiz ölçekte yer alacak madde sayısının en az üç ya da dört katı kadar madde havuzu ile başlanması önerilmektedir (Slavec ve Drnovsek, 2012). Aguinis vd., (2009) madde havuzu oluşturulurken en az 60 madde ile başlanması gerektiğini savunmuştur. Bu kapsamda; nihai ölçüğümüzde 30-40 arası olması hedeflendiği için, madde havuzunda 131 madde oluşturularak başlanmıştır. Bu taslak ölçüğün maddeleri üç kademede değerlendirilmiştir. Tüm kademelerde uzman personelden görüş alınmıştır. Uzman görüşü alınırken her bir madde için “uygun”, “düzeltilmeli” ve “çıkartılmalı” ifadelerine yer verilmiş, uygun olan kutucuğa “X” işareti koyulması belirtilmiştir.

Birinci kademede farklı kurumlarda çalışan altı iç denetçiye 131 maddeden oluşan taslak ölçek hakkındaki görüşleri alınmıştır. Uygun olmayan 57 madde çıkarılmış, 74 maddeden oluşan yeni taslak ölçek hazırlanmıştır.

İkinci kademede farklı kurumlarda çalışan dört iç denetçiye 74 maddeden oluşan ikinci taslak ölçek hakkındaki görüşleri alınmıştır. Uygun olmayan 20 madde daha çıkarılmış ve 54 maddeden oluşan son taslak ölçek hazırlanmıştır.

Üçüncü kademede; eğitim yönetimi alanında uzman olan 5 kişiye, ölçme ve değerlendirme alanında uzman 2 kişiye, Türk Dili ve dilbilgisi alanında uzman 4 kişiye, doktorasını yapmış 2 iç denetçi olmak üzere toplam 13 kişiden uzman görüşleri alınmıştır. Üçüncü aşamada üç soru çıkartılmış ve 12 soru değiştirilmiş olup, 51 maddelik taslak ölçek oluşturulmuştur.

Üçüncü kademedeki uzmanlardan gelen dönütler taslak ölçeğe işlenmiştir. Lawshe (1975) tarafından hazırlanan ve daha sonra Veneziano ve Hooper (1997) tarafından geliştirilen Lawshe Tekniği kullanılarak kapsam geçerlilik oranı (KGO) hesaplanmış ve $KGO > .54$ olduğu için kapsam geçerliliği kabul edilmiştir.

Yukarıda anlatılan tüm işlemlerin ardından 51 maddeli taslak ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ölçek maddeleri beşli likert özelliği (1-Hiç Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen

Katılıyorum) şeklinde dizayn edilmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle evreni yansıtabilecek farklı branş ve farklı kademe seviyesinden 20 öğretmene pilot uygulama yapılarak, ölçek formunun yaklaşık 13 dakikada doldurulduğu ve madde havuzundaki soruların açık ve anlaşılır olduğu teyit edilmiştir. Bu kapsamda, ölçek geliştirme için seçilecek çalışma grubunu belirleme çalışmalarına başlanmıştır. Bu çalışma grubunun özelliklerinin evrene paralellik göstermesi için öncelikle çalışılan yerin il merkezi, ilçe merkezi, belde ve köy oranları ile uyuşması aranmıştır. İkinci olarak ise okulun ana okul, ilkokul, ortaokul, lise veya kurum olup olmadığı dikkate alınmıştır.

Ölçek geliştirirken faktör analizi yapabilmek için ulaşılabilecek çalışma grubu sayısı ile ilgili farklı çalışmalar yapılmıştır. Guilford (1954), ölçek geliştirme çalışmalarında örneklem sayısının en az 200; Aleamoni (1976) ise 400 olması gerektiğini belirtmiştir. Comrey ve Lee (1992), örneklem büyüklüğü olarak 100'ü zayıf, 200'ü orta, 300'ü iyi, 500'ü çok iyi ve 1000'i mükemmel olarak değerlendirmiştir. Bazı araştırmacılar ise madde sayısının en az beş katı kadar kişiye ulaşılması gerektiğini ifade etmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013; Tavşancıl, 2002). Bu açıklamalar neticesinde, ölçek geliştirmek için seçilen örneklem grubu 829 kişi olup, 526 kişiden geçerli dönüt alınmıştır. Taslak ölçeğin madde sayısının 51 olduğu dikkate alındığında, on katından fazla sayıda kişiyle çalışma yapıldığı ve yukarıdaki açıklamaları karşıladığı görülmektedir.

Faktör analizi yapılmadan önce uç değerlerin analizi Mahalonobis uzaklıklarından yararlanılarak saptanmıştır. Mahalonobis uzaklıkları tek değişkenli, çoklu normal veriler ve geniş örneklerde, değişken sayısına bağlı olarak elde edilen serbestlik derecesi ile ki-kare (chi-square) dağılımına uyar ve örneklem sayısı arttıkça bu kestirim daha iyi hale gelir (Johnson ve Wichern, 2002). Ki-kare tablo değerinin üzerinde bir Mahalonobis uzaklığı değerine sahip olan denekler, uç değer olarak belirlenmekte ve verilerden çıkarılmaktadır. Bu işlemler için 0.01 manidar değerinin dikkate alınması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2003). Mahalonobis uzaklıkları puanlarının ki-kare dağılımındaki olasılıklarına 0.01 manidar değer dikkate alınarak bakıldığında 10 tane ölçek aykırı değer kabul edilmiş ve analizden çıkarılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ölçek geliştirme sürecine 516 tane ölçek ile devam edilmiştir.

Uç değerlerin verilerden temizlendikten sonra, İDSBUÖ'nün faktör yapısını belirlemek için ilk önce açımlayıcı faktör analizi (AFA), daha sonra ise doğrulatoryıcı faktör analizi (DFA) tekniği uygulanmıştır. İDSBUÖ'nün ilişkin açımlayıcı faktör analizine başlamadan önce veri yapısının faktörleştirmeye uygunluğu ve toplanan verilerin evreni temsil edip etmeme durumu için Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's küresellik testi sonuçlarına bakılmıştır (Yıldırım ve Selvi, 2015). SPSS 20 ile yapılan analiz sonucunda 51 maddenin KMO değeri 0.905 ve Bartlett testi, χ^2 (51, N=516) = 10143.124, $p < .00$, manidar olduğu bulunmuştur. KMO 0.90 ile 1.00 arasındaki değerler için mükemmel olarak değerlendirilmektedir (Field, 2013). Bu kapsamda örneklem sayısının ve korelasyon matrisinin uygun olduğu kabul edilmiştir.

Araştırmada geliştirilen ölçeklerin güvenirliliği, maddelerin birbiriyle tutarlı olup olmadığını belirlemede sık kullanılan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ile hesaplanmıştır. Liu (2003), ölçeğin güvenirliliği için sınır değerin 0.70 olduğunu belirtmiştir. Sosyal bilimlerde güvenirlilik katsayısı, bilimsel içerikli çalışmalarda 0.70; yetenek, ilgi ve beceri gerektiren araştırmalarda 0.85 istenmektedir (şencan, 2005). Bir ölçeğin güvenilir olduğunu söyleyebilmek için, hesaplanan iç tutarlılık katsayısının en az 0.70 olması gerektiğini belirtmiştir (Liu, 2003; Nunnally, 1978'den akt. Tavşancıl, 2002). Büyüköztürk'e (2003) göre bu değerin 0.70 ve daha üstü olması yeterli kabul edilmektedir. İDSBUÖ'nün güvenirlilik alışması Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayısı ile yapılmış olup, 51 madde için 0.903 düzeyinde olduğu görölmüştür. Bu kapsamda İDSBUÖ'nün güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Faktör analizi, sosyal bilimlerde ölçek geliştirme çalışmalarında yapı geçerliğine ilişkin kanıt elde etmek amacıyla en sık kullanılan tekniklerden biridir (okluk, şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). İDSBUÖ'nün puanlarına temel bileşenler faktör analizi yöntemi uygulanarak faktör yapısı ortaya çıkarılmıştır.

Faktör analizinin en öncelikli ve kritik aşamasının faktör sayısına karar verilmesi olduğu belirtilebilir (Allen ve Scarpello, 2004; Fabrigar, Wegener, MacCallum ve Strahan, 1999; Fava ve Velicer, 1992; Hayton, Hensonve ve Roberts, 2006; O'Connor, 2000; Zwick ve Velicer, 1986). Çeşitli araştırmalarda, örneklem büyüklüğü ve madde sayısının faktör analizi sonuçlarında ve boyut sayısında etkili olduğu belirtilmiştir (Hogarty vd., 2005; MacCallum, Widaman,

Preacher ve Hong, 2001; MacCallum, Widaman, Zhang ve Hong, 1999; Osborne ve Costello, 2004; Winter, Dodou ve Wieringa, 2009). Daha önce anlatıldığı üzere, madde sayısına göre örneklem büyüklüğünün fazlasıyla yeterli olduğu görülmüştür. Ölçeğe ilişkin faktör sayısına karar vermede K1 yöntemi, Horn'un paralel testi ve Velicer'in MAP testi dikkate alınmıştır. K1 yöntemi SPSS yardımıyla, paralel test ile MAP testi R yazılımıyla analiz edilmiştir. Öncelikle K1 yöntemi analiz edilmiştir. Bu yöntemde özdeğerin 1 ve üzerinde olması gerekmektedir (Kline, 1994; Tabachnick ve Fidell, 2013; Tatlıdil, 2002). Toplam dokuz faktörün özdeğeri 1'in üzerinde olduğu görülmüştür. Ancak faktörlere ait yük değerlerinin 0.40'dan küçük değerlere sahip olması, birden fazla faktöre verdiği yükler açısından 0.10 altında birçok farkın oluşması ve doğrulayıcı faktör analiz sonuçlarına göre uyum indekslerinin düşük çıkması nedeniyle döndürülmüş faktör sonuçlarının kullanılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiş ve varimax dik döndürme yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Yeniden yapılan K1 testi analizinde, bir faktöre verdiği yükün 0.40 ve üzeri olması, birden fazla faktöre verdiği yükler açısından 0.10 altında bir farkın oluşup binişik madde oluşmaması ve faktörün oluşması için en az üç maddenin o faktöre 0.40 üzerinde yük vermesine dikkat edilmiştir. Bu kurallara uymayan maddeler sırayla çıkartılarak tekrar varimax dik döndürme yöntemi kullanılmış ve sonuçta 14 madde ölçekten çıkarılmıştır.

37 maddeden oluşan İDSBUÖ'nün iç denetim sistemi benimsenme boyutunda KMO değerinin .921 ve Bartlett testinin, $\chi^2 (37, N=516) = 10576.12$, $p < .00$, manidar olduğu bulunmuştur. İç denetim sistemi uygulanabilme boyutunda KMO değerinin .923 ve Bartlett testinin, $\chi^2 (37, N=516) = 10454.41$, $p < .00$, manidar olduğu bulunmuştur. Ölçeğin güvenirlik çalışmaları kapsamında ise Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ve üç hafta aralıklarla yapılan test tekrar test güvenirliği ile ilgili değerler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

İDSBUÖ ve Alt Boyutlarına İlişkin Güvenirlik Katsayıları

Değişkenler	Benimseme		Uygulanabilme	
	Cronbach	Test Tekrar	Cronbach	Test Tekrar
	Alpha	Test	Alpha	Test
İDSBUÖ	.935	.74	.935	.75
<i>Müfettiş ve Plan/Program</i>	.928	.70	.926	.73
<i>Danışmanlık Raporlar</i>	.867	.64	.862	.59
<i>Risk Analizi</i>	.808	.59	.819	.51
<i>Denetim Türleri</i>	.817	.65	.821	.60
<i>Denetim</i>	.894	.70	.884	.68
<i>KGGP</i>	.675	.51	.699	.54
<i>Örgüt Yapısı</i>	.802	.69	.791	.64
	.711	.71	.715	.62

Tablo 9'a göre İDSBUÖ'nün güvenilirlik katsayılarının çok iyi olduğu söylenebilir. Sadece denetim alt boyutunun kabul edilebilir seviyeye çok yakın olmakla birlikte istenen seviyede değildir. Ancak diğer alt boyutlarla birlikte değerlendirildiğinde, tüm ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Son haliyle 37 maddeden oluşan İDSBUÖ'nün tekrar K1 yöntemiyle analizi yapılmış ve özdeğeri 1'in üzerinde 8 faktör oluştuğu görülmüştür. Ancak K1 yönteminin doğru faktör sayısını tespit etmede yetersiz olduğu durumlara rastlanıldığı için (Hayton vd., 2004; Horn, 1965; Linn, 1968; Silverstein, 1977; Zwick ve Velicer, 1986), faktör sayısı belirlenirken K1 sonuçlarını destekleyici ek kanıtların üretilmesinin uygun olacağı, Paralel Analiz ve MAP testi yöntemlerinin faktör sayısı belirlemede etkili yöntemler olduğu için ek kanıt olarak kullanılmasını önerilmiştir (Koçak, Koçluk ve Kayri, 2016). Paralel Analiz'in etkili bir yöntem olduğu, bu yöntemin faktör sayısı belirlemede uygun sonuçlar ürettiği, olması gereken sayıda faktör belirlediği vurgulanmıştır (Crawford vd., 2010; Dinno, 2009; Humphreys ve Montanelli, 1975; Revelle, 2007; Silverstein, 1977; Zwick ve Velicer, 1986). MAP testinin de Paralel Analiz'de olduğu gibi boyut sayısını doğru olarak belirlediği görülmüştür (Garrido, Abad ve Ponsoda, 2011; O'Connor, 2000; Revelle, 2007; Zwick ve Velicer, 1986). Syntax dosyası kullanılarak SPSS'de yapılması gereken Paralel Analiz ve MAP testi sonuçları ile R yazılımında yapılan analiz sonuçları arasında fark olmadığı belirlendiğinden (Liu, Zumbo ve Wu, 2011)

R yazılımı tercih edilmiştir. Paralel Analiz ve MAP testi R yazılımında {psych} paketindeki komutlardan yapılmıştır. Paralel Analizde ilk sekiz faktörde gerçek özdeğerin paralel (random) özdeğerden büyük olduğu, ancak dokuzuncu faktörden itibaren gerçek özdeğerin paralel (random) özdeğerden küçük olduğu görülmüştür. MAP testinde ise, sekizinci basamakta en küçük MAP değerine ulaşıldığı görülmüştür. Bu kapsamda Paralel Analiz ve MAP testi de K1 yöntemini destekleyerek İDSBUÖ'nün 8 faktörlü olduğunu göstermiştir.

İDSBUÖ'yü oluşturan iç denetim sisteminin benimsenmesi ve iç denetim sisteminin uygulanabilmesi boyutlarının, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ayrı ayrı aşağıda gösterilmiştir.

İç denetim sisteminin benimsenmesi (İDSB). Varimax döndürme işlemine göre 8 boyutta toplanan 37 maddeye ait yük değerlerine, ortak varyanslara (h^2) ve madde toplam korelasyonuna ilişkin sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

İDSB ait Yük Değerleri, Ortak Varyanslar ve Madde Toplam Korelasyonuna İlişkin Sonuçlar

Madde	Faktör Yük Değerleri								h ²	Madde Toplam Korelasyonu
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Faktör Adı: Müfettiş ve Plan/Program										
Plan ve program onaylandıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir.	.816	.016	.080	.061	-.015	.110	.232	.063	0.746	0.685
Denetimler, biri kıdemli olmak üzere en az iki müfettiş tarafından yapılmalıdır.	.782	-.003	.121	.178	.146	.086	-.019	.091	0.695	0.681
Danışmanlıklar kıdemli müfettişler tarafından yapılmalıdır.	.780	.117	.018	.050	.136	.029	-.043	.126	0.663	0.631
Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.	.777	.033	.044	.181	.117	.120	.151	.059	0.694	0.707
Denetim alanlarının büyüklüğüne göre, her denetimde farklı zaman planlaması yapılmalıdır.	.755	.072	.087	.087	.111	.114	.277	.103	0.703	0.725
İl Millî Eğitim Müdürlüğü Denetim Yönergesi hazırlanmalıdır.	.752	.004	.009	.046	.050	.109	.113	.175	0.626	0.625
Müfettişler denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşmalıdır.	.716	-.045	.047	.118	-.065	.204	.068	.109	0.594	0.588
Plan ve programlar risk esaslı hazırlanmalıdır.	.668	.026	.002	.067	.106	.223	.307	.042	0.609	0.64
Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.	.646	.036	.160	.243	.152	.073	-.151	.151	0.577	0.604
Hazırlanan raporlar iki ay içerisinde bakanlığa gönderilmelidir.	.608	-.001	.263	.113	.238	.239	-.185	.125	0.615	0.611
Denetim standartları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmelidir.	.573	.160	.182	.103	.105	.044	.045	-.068	0.418	0.578
Müfettişler her yıl meslek içi eğitim almalıdır.	.559	.180	.224	.027	.149	.182	.144	-.004	0.472	0.604
Madde Sayısı: 12, Cronbach's Alpha Katsayısı: .928, Özdeğer: 11.753 ve Açıklanan Varyans: % 31.766										
Faktör Adı: Danışmanlık Faaliyetleri										
Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır.	.050	.814	.061	.067	.126	.046	.081	.060	0.702	0.348
Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır.	.075	.800	.193	.131	.040	.089	.161	.007	0.735	0.416
Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.	.063	.798	.121	.145	.109	.073	.147	.158	0.739	0.437
Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir.	.077	.782	.150	.189	.038	.071	.158	.078	0.713	0.427
Madde Sayısı: 4, Cronbach's Alpha Katsayısı: .867, Özdeğer: 3.722 ve Açıklanan Varyans: % 10.060										
Faktör Adı: Raporlar										
Raporlara dayanan bütün bilgiler kayıtlı hale getirilmelidir.	.246	.097	.758	.017	.197	.181	.049	.008	0.719	0.491
Raporlar uygun analiz ve değerlendirmelere dayandırılmalıdır.	.230	.135	.723	.041	.221	.213	-.096	.041	0.701	0.478
Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.	.000	.284	.659	.091	.032	.053	.293	.024	0.613	0.356
Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir.	.274	.141	.629	.024	.255	.039	.316	.060	0.66	0.544

Madde Sayısı: 4, Cronbach's Alpha Katsayısı: .808, Özdeğer: 2.325 ve Açıklanan Varyans: % 6.283**Faktör Adı: Denetim Türleri**

Müfettişler performans denetimi yapmalıdır.	.210	.182	.039	.834	.080	.127	.034	.151	0.82	0.519
Müfettişler sistem denetimi yapmalıdır.	.286	.230	.033	.799	.132	.082	.107	.088	0.817	0.578
Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır.	.332	.184	.090	.773	.038	.055	.225	.090	0.813	0.606

Madde Sayısı: 3, Cronbach's Alpha Katsayısı: .894, Özdeğer: 1.558 ve Açıklanan Varyans: % 4.212**Faktör Adı: Kalite Güvence ve Geliştirme**

Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir.	.152	.061	.110	.079	.769	.158	.125	.085	0.685	0.434
İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.	.210	.113	.193	.053	.767	.070	.117	-.006	0.703	0.454
Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.	.192	.152	.261	.093	.720	.219	.112	.029	0.717	0.522

Madde Sayısı: 3, Cronbach's Alpha Katsayısı: .802, Özdeğer: 1.460 ve Açıklanan Varyans: % 3.945**Faktör Adı: Risk Analizi**

Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.	.296	.059	.037	.029	.088	.782	.132	.112	0.743	0.511
Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir.	.465	.091	.139	.065	.221	.655	.033	.044	0.729	0.636
Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneyeceği belirlenmelidir.	.466	.089	.190	.055	.052	.629	.113	.079	0.681	0.626
Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır.	.091	.146	.258	.184	.268	.623	.024	.016	0.59	0.452

Madde Sayısı: 4, Cronbach's Alpha Katsayısı: .817, Özdeğer: 1.310 ve Açıklanan Varyans: % 3.541**Faktör Adı: Denetim Faaliyetleri**

Müfettişler uzmanlık gerektiren denetimlerde personel yardımı alabilmelidir.	.206	.110	-.018	-.004	.191	.145	.657	.119	0.557	0.416
Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır.	.037	.199	.255	.327	.013	-.063	.628	.024	0.611	0.362
Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.	.011	.281	.353	.225	-.012	.061	.575	.062	0.593	0.386
Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır.	.232	.144	.032	.000	.139	.079	.543	.061	0.4	0.386

Madde Sayısı: 4, Cronbach's Alpha Katsayısı: .675, Özdeğer: 1.201 ve Açıklanan Varyans: % 3.245**Faktör Adı: Örgüt Yapısı**

Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir.	.084	.168	.095	.159	-.039	.020	.092	.793	0.709	0.353
Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.	.189	.128	.068	.018	-.055	.107	.138	.778	0.696	0.391
Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır.	.235	-.028	-.082	.103	.249	.051	-.013	.694	0.619	0.368

Madde Sayısı: 3, Cronbach's Alpha Katsayısı: .711, Özdeğer: 1.148 ve Açıklanan Varyans: % 3.103**İDSB Madde Sayısı: 37, Cronbach's Alpha Katsayısı: .935 ve Açıklanan Varyans: % 66.155**

Tablo 10'a göre, 8 faktörlü İDSB'nin birinci boyutu 'Müfettiş ve Plan/Program' olarak belirlenmiştir. 12 maddeden oluşan bu boyutta, müfettişlerin denetim yetkisi ile denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşabilme durumu, meslek içi eğitim konuları yer almaktadır. Ayrıca plan ve program ile konular ile denetim yönergesinin hazırlanma durumunu kapsamaktadır. Ölçeğin ikinci boyutu 'Danışmanlık Faaliyetleri' olarak belirlenmiştir. 4 maddeden oluşan bu boyutta, danışmanlık faaliyetlerinin eğitici öneriler sunması, önceliğin standartların altında kalan okulların olmasının, kurumların zorlandığı konularda danışmanlık talep edebilmesinin ve yapılacak danışmanlık faaliyetlerinin kurum hedefleriyle uyumlu olmasını içeren ifadeler yer almaktadır. Ölçeğin üçüncü boyutu 'Raporlar' olarak belirlenmiştir. 4 maddeden oluşan bu boyutta, raporların tarafsız, kayıtlı halde olması, ilgili kurumlara gönderilmesi ve uygun analiz tekniğiyle değerlendirilmesi konularını içermektedir. Ölçeğin dördüncü boyutu 'Denetim Türleri' olarak belirlenmiştir. 3 maddeden oluşan bu boyutta, hangi denetim türünün yapılması ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Ölçeğin beşinci boyutu 'Kalite Güvence ve Geliştirme' olarak belirlenmiştir. 3 maddeden oluşan bu boyutta, denetimlerin kurum içi ve dışından farklı müfettişler tarafından değerlendirilmesi bu konu hakkında rehber hazırlanması konuları bulunmaktadır. Ölçeğin altıncı boyutu 'Risk Analizi' olarak belirlenmiştir. 4 maddeden oluşan bu boyutta, risklerin doğru belirlenip, denetimleri risk esaslı yapması ve buna göre denetim alanlarını güncel tutmasının ve denetim sıklığının belirlenmesi ile ilgili konuları kapsamaktadır. Ölçeğin yedinci boyutu 'Denetim Faaliyetleri' olarak belirlenmiştir. 4 maddeden oluşan bu boyutta, denetim bulgularının paylaşımı, uzmanlık gerektiren konularda ilave personel görevlendirmesi, denetim programı hazırlıklarında yönetici görüşlerinin de alınması konularını içermektedir. Ölçeğin sekizinci boyutu 'Örgüt Yapısı' olarak belirlenmiştir. 3 maddeden oluşan bu boyutta, müfettişlerin örgüt yapısındaki hiyerarşik yeri ile ilgili konular bulunmaktadır.

Aynı tabloya göre; 37 maddelik İDSB'nin ortak varyansın .400 ile .820 arasındaki değerlere sahip olduğundan yüksek seviyede olduğu değerlendirilmiştir. 8 faktör toplam varyansın 66.155'ini açıklamaktadır. Birinci faktör toplam varyansın %31.766'sını, ikinci faktör %10.060'ını, üçüncü faktör %6.283'ünü, dördüncü faktör %4.412'sini, beşinci faktör %3.945'ini, altıncı faktör %3.541'ini, yedinci faktör %3.245'ini ve sekizinci faktör %3.103'ünü açıklamaktadır.

Aynı tabloya göre; 37 maddelik İDSB'nin maddelere ait yük değerlerinin .458 ile .812 arasındaki değerlere sahip olduğundan yüksek seviyede olduğu değerlendirilmiştir. İDSB'nin birinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .559 ile .816 arasında, ikinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .782 ile .814 arasında, üçüncü faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .629 ile .758 arasında, dördüncü faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .773 ile .834 arasında, beşinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .720 ile .769 arasında, altıncı faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .623 ile .782 arasında, yedinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .543 ile .657 arasında, sekizinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .694 ile .793 arasında olduğu görülmektedir.

İDSB'de yer alan sekiz boyuta ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile bu boyutlar arasındaki korelasyon değerleri Tablo 11'de sunulmuştur.

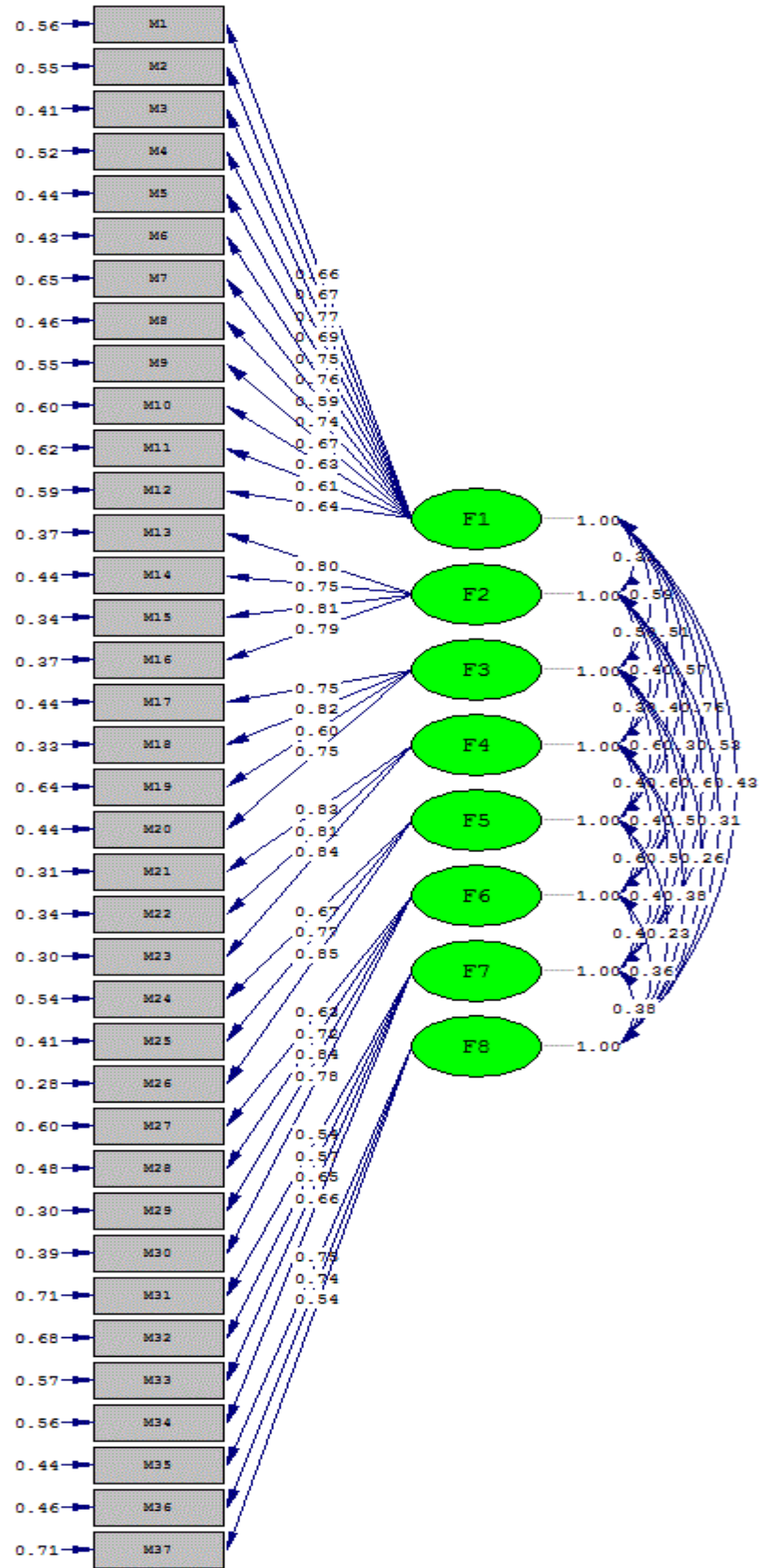
Tablo 11

İDSB ait Faktörler Arası Korelasyon Katsayıları

Faktörler	$\bar{X}$	ss	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Müfettiş ve Plan/Program	3.89	.82	-							
2. Danışmanlık Faaliyetleri	4.42	.64	.221**	-						
3. Raporlar	4.45	.49	.425**	.425**	-					
4. Denetim Türleri	3.96	.94	.479**	.423**	.299**	-				
5. Kalite Güvence ve Geliştirme	4.35	.54	.420**	.305**	.509**	.302**	-			
6. Risk Analizi	4.03	.59	.618**	.288**	.473**	.362**	.482**	-		
7. Denetim Faaliyetleri	4.43	.50	.357**	.477**	.460**	.413**	.355**	.335**	-	
8. Örgüt Yapısı	3.42	.89	.370**	.247**	.185**	.333**	.206**	.284**	.263**	-

Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).**

Yukarıdaki tabloda ortalama değerlerin 3.42 ile 4.45 arasında değiştiği, boyutlar arasındaki ilişkinin ise $r=.185$ ile $r=.618$ arasında değişen oranda pozitif yönde manidar olduğu görülmektedir. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonuçlarına dayalı olarak sekiz boyut ve otuz yedi madde olarak belirlenen doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiş ve aşağıdaki Şekil 6'da gösterilmiştir.

Chi-Square=1752.14, df=601, P-value=0.00000, RMSEA=0.061

Şekil 6. İDSB ölçek geliştirme için DFA sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (N=516).

Doğrulayıcı faktör analizinde; 'Müfettiş ve Plan/Program' adlı boyutu 'F1', 'Danışmanlık Faaliyetleri' adlı boyutu 'F2', 'Raporlar' adlı boyutu 'F3', 'Denetim Türleri' adlı boyutu 'F4', 'Kalite Güvence ve Geliştirme' adlı boyutu 'F5', 'Risk Analizi' adlı boyutu 'F6', 'Denetim Faaliyetleri' adlı boyutu 'F7', 'Örgüt Yapısı' adlı boyutu 'F8' olarak tanımlanmıştır. İlk olarak t değerlerine bakılmıştır. DFA'daki t değerleri 'F1' faktöründe sırasıyla 16.44, 16,83, 20.09, 17.49, 19.58, 19.81, 14.20, 19.02, 16.79, 15.62, 14.99, 15.73; 'F2' faktöründe sırasıyla 20.67, 19.01, 21.34, 20.56; 'F3' faktöründe sırasıyla 18.79, 21.14, 14.05, 18.68; 'F4' 21.79, 21.28, 22.04; 'F5' faktöründe sırasıyla 16.10, 18.94, 21.60; 'F6' faktöründe sırasıyla 15.11, 18.08, 22.23, 20.05; 'F7' faktöründe sırasıyla 11.73, 12.40, 14.70, 14.98; 'F8' faktöründe sırasıyla 15.99, 15.70, 11.36 olduğu bulunmuştur. T değerlerinin 2.56'dan büyük olması t değerlerinin .01 düzeyinde manidar olduğunu göstermektedir (Jöreskog ve Sörbom, 1993). İkinci kontrol değer p değerinin manidar olmaması gerekirken .01 düzeyinde manidar olduğu görülmüştür. Ancak örnekleme büyük olan ölçeklerde p değerinin manidar çıkması normal olduğu ifade edilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk; 2012). Bu kapsamda alternatif uyum indekslerinin değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizinde; 'F1' faktörünün sırasıyla .66, .67, .77, .69, .75, .76, .59, .74, .67, .63, .61, .64; 'F2' faktörünün sırasıyla .80, .75, .81, .79; 'F3' faktörünün sırasıyla .75, .82, .60, .75; 'F4' .83, .81, .84; 'F5' faktörünün sırasıyla .65, .77, .85; 'F6' faktörünün sırasıyla .63, .72, .84, .78; 'F7' faktörünün sırasıyla .54, .57, .65, .66; 'F8' faktörünün sırasıyla .75, .74, .54 standart çözüme sahip olduğu görülmüştür. Tüm faktördeki maddelerin standart çözüm değeri .45'den yüksek değerlere sahip olduğundan 37 maddenin de 8 faktör açısından önemli maddeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Jöreskog ve Sörbom, 1993).

İDSB'ye yönelik DFA sonuçlarından elde edilen alternatif uyum indeksleri Tablo 12'de yer verilmektedir.

Tablo 12

İDSB ait DFA Alternatif Uyum İndeksleri (N=516)

Uyum İndeksleri	İDSB	Kabul Edilebilir Uyum	Kaynaklar
χ^2/sd	2.91	≤ 5	Bollen (1989), Sümer (2000)
IFI	0.97	≥ 0.90	
RMSEA	0.061	≤ 0.08	Browne ve Cudeck (1993), Hu ve Bentler (1999), Sümer, (2000), Byrne (1998)
SRMR	0.058	≤ 0.08	
GFI	0.084	≥ 0.85	Anderson ve Gerbing (1984), Jöreskog ve Sörbom (1993), Cole (1987), Marsh, Balla ve McDonald (1988)
AGFI	0.082	≥ 0.80	
NFI	0.95	≥ 0.90	Bentler (1992), Sümer (2000)
CFI	0.97	≥ 0.95	

Not: Modifikasyon işlemi yapılmadan sunulmuştur.

Tablo 12'deki DFA sonuçları incelendiğinde, çok az bir seviyede standartlara uymayan GFI değeri dışında tüm değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Örneklem sayısı ellinin üzerinde olursa kikare (χ^2) uyum istatistiği yerine kikarenin serbestlik derecesiyle oranlanması (χ^2/sd) değerlendirilmelidir (Iacobucci, 2010). Bu kapsamda χ^2/sd istatistik değerinin 3'den az olması mükemmel uyum olarak değerlendirilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk; 2012; Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2013). Bir başka değer olan yaklaşık hataların ortalama karakökü (RMSEA) .80'den küçük olması nedeniyle iyi uyum sağlamıştır. Standartize edilmiş RMR uyum indeksi .08'in altında olduğu için iyi uyuma karşılık gelmektedir. Ayrıca NFI ve CFI .95'in üzerinde olduğu için mükemmel uyuma sahiptir. Açıklanan verilere paralel olarak, bu modelin doğrulandığı kabul edilmiştir.

İç denetim sisteminin uygulanabilmesi (İDSU). Varimax döndürme işlemine göre 8 boyutta toplanan 37 maddeye ait yük değerlerine, ortak varyanslara (h^2) ve madde toplam korelasyonuna ilişkin sonuçlar Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

İDSU ait Yük Değerleri, Ortak Varyanslar ve Madde Toplam Korelasyonuna İlişkin Sonuçlar

Madde	Faktör Yük Değerleri								h2	Madde Toplam Korelasyonu
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Faktör Adı: Müfettiş ve Plan/Program										
Plan ve program onaylatıldıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir.	.820	.002	.112	.127	.064	-.006	.239	.057	0.765	0.695
Denetimler, biri kıdemli olmak üzere en az iki müfettiş tarafından yapılmalıdır.	.800	.007	.090	.056	.145	.110	-.044	.084	0.694	0.644
Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.	.775	.010	.060	.134	.161	.113	.127	.052	0.679	0.685
Danışmanlıklar kıdemli müfettişler tarafından yapılmalıdır.	.772	.130	-.015	.048	.022	.140	-.018	.133	0.653	0.619
İl Millî Eğitim Müdürlüğü Denetim Yönergesi hazırlanmalıdır.	.748	-.002	.012	.100	.060	.029	.100	.205	0.627	0.614
Denetim alanlarının büyüklüğüne göre, her denetimde farklı zaman planlaması yapılmalıdır.	.744	.084	.083	.143	.073	.087	.277	.115	0.690	0.717
Müfettişler denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşmalıdır.	.710	-.029	.059	.148	.122	-.101	.050	.143	0.578	0.564
Plan ve programlar risk esaslı hazırlanmalıdır.	.680	-.037	.049	.203	.061	.086	.296	.051	0.608	0.626
Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.	.656	.033	.096	.076	.243	.140	-.156	.109	0.561	0.570
Hazırlanan raporlar iki ay içerisinde bakanlığa gönderilmelidir.	.591	-.028	.288	.194	.130	.274	-.179	.146	0.615	0.600
Denetim standartları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmelidir.	.573	.228	.104	.059	.085	.173	.072	-.084	0.444	0.543
Müfettişler her yıl meslek içi eğitim almalıdır.	.537	.186	.235	.204	.055	.175	.185	-.006	0.487	0.624
Madde Sayısı: 12, Cronbach's Alpha Katsayısı: .926, Özdeğer: 11.669 ve Açıklanan Varyans: % 31.539										
Faktör Adı: Danışmanlık Faaliyetleri										
Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.	.062	.811	.149	.111	.116	.072	.157	.139	0.759	0.447
Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir.	.065	.792	.154	.093	.150	.070	.150	.108	0.726	0.438
Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır.	.033	.786	.021	.056	.085	.126	.111	.043	0.659	0.337
Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır.	.066	.759	.247	.064	.143	.079	.184	.028	0.708	0.436
Madde Sayısı: 4, Cronbach's Alpha Katsayısı: .862, Özdeğer: 3.859 ve Açıklanan Varyans: % 10.430										
Faktör Adı: Raporlar										
Raporlara dayanan bütün bilgiler kayıtlı hale getirilmelidir.	.209	.081	.778	.174	.059	.222	.071	-.006	0.744	0.492
Raporlar uygun analiz ve değerlendirmelere dayandırılmalıdır.	.193	.140	.722	.246	.064	.270	-.082	-.011	0.723	0.477
Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.	-.021	.276	.701	.065	.089	.080	.225	-.001	0.638	0.349
Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir.	.268	.177	.626	.024	-.006	.227	.305	.080	0.647	0.540

Madde Sayısı: 4, Cronbach's Alpha Katsayısı: .819, Özdeğer: 2.330 ve Açıklanan Varyans: % 6.257**Faktör Adı: Risk Analizi**

Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.	.304	.031	.068	.776	.028	.081	.144	.125	0.743	0.523
Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır.	.076	.150	.179	.688	.154	.201	.085	.009	0.605	0.434
Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir.	.439	.129	.117	.675	.072	.224	.044	.024	0.736	0.631
Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir.	.468	.116	.214	.605	.041	.028	.105	.096	0.668	0.629

Madde Sayısı: 4, Cronbach's Alpha Katsayısı: .821, Özdeğer: 1.553 ve Açıklanan Varyans: % 4.196**Faktör Adı: Denetim Türleri**

Müfettişler performans denetimi yapmalıdır.	.191	.193	.062	.118	.830	.120	.043	.137	0.815	0.515
Müfettişler sistem denetimi yapmalıdır.	.273	.205	.045	.104	.802	.158	.141	.072	0.823	0.580
Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır.	.344	.161	.103	.037	.760	.012	.238	.109	0.802	0.599

Madde Sayısı: 3, Cronbach's Alpha Katsayısı: .884, Özdeğer: 1.454 ve Açıklanan Varyans: % 3.929**Faktör Adı: Kalite Güvence ve Geliştirme**

İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.	.211	.139	.208	.073	.045	.762	.136	.001	0.714	0.475
Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.	.186	.133	.269	.219	.077	.730	.156	.037	0.738	0.531
Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir.	.117	.083	.179	.151	.147	.703	.100	.083	0.609	0.432

Madde Sayısı: 3, Cronbach's Alpha Katsayısı: .791, Özdeğer: 1.268 ve Açıklanan Varyans: % 3.427**Faktör Adı: Denetim Faaliyetleri**

Müfettişler uzmanlık gerektiren denetimlerde personel yardımı alabilmelidir.	.197	.099	.063	.114	.007	.229	.680	.081	0.587	0.436
Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır.	.036	.231	.189	.044	.278	.021	.648	.014	0.589	0.379
Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.	.053	.328	.314	.030	.193	-.081	.563	.076	0.576	0.391
Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır.	.211	.195	-.008	.139	.030	.190	.556	.028	0.449	0.416

Madde Sayısı: 4, Cronbach's Alpha Katsayısı: .699, Özdeğer: 1.218 ve Açıklanan Varyans: % 3.293**Faktör Adı: Örgüt Yapısı**

Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.	.188	.105	.058	.046	.032	-.059	.093	.791	0.690	0.357
Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir.	.093	.162	.027	.019	.147	.006	.086	.786	0.692	0.341
Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır.	.258	.000	-.055	.106	.072	.192	-.041	.698	0.612	0.382

Madde Sayısı: 3, Cronbach's Alpha Katsayısı: .715, Özdeğer: 1.093 ve Açıklanan Varyans: % 2.953**İDSU Madde Sayısı: 37, Cronbach's Alpha Katsayısı: .935 ve Açıklanan Varyans: % 66.064**

Tablo 13'e göre 8 faktörlü İDSU'nun birinci boyutu 12 maddeden oluşan 'Müfettiş ve Plan/Program', ikinci boyutu 4 maddeden oluşan 'Danışmanlık Faaliyetleri', üçüncü boyutu 4 maddeden oluşan 'Raporlar', dördüncü boyutu 4 maddeden oluşan 'Risk Analizi', beşinci boyutu 3 maddeden oluşan 'Denetim Türleri', altıncı boyutu 3 maddeden oluşan 'Kalite Güvence ve Geliştirme', yedinci boyutu 4 maddeden oluşan 'Denetim Faaliyetleri', sekizinci boyutu 3 maddeden oluşan 'Örgüt Yapısı' olarak belirlenmiştir.

Aynı tabloya göre; 37 maddelik İDSU'nun ortak varyansın .444 ile .823 arasındaki değerlere sahip olduğundan yüksek seviyede olduğu değerlendirilmiştir. 8 faktör toplam varyansın 66.064'ünü açıklamaktadır. Birinci faktör toplam varyansın %31.539'unu, ikinci faktör %10.430'unu, üçüncü faktör %6.257'sini, dördüncü faktör %4.196'sını, beşinci faktör %3.929'unu, altıncı faktör %3.427'sini, yedinci faktör %3.293'ünü ve sekizinci faktör %2.953'ünü açıklamaktadır.

Aynı tabloya göre; 37 maddelik İDSU'nun maddelere ait yük değerlerinin .537 ile .830 arasındaki değerlere sahip olduğundan yüksek seviyede olduğu değerlendirilmiştir. İDSU'nun birinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .537 ile .820 arasında, ikinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .759 ile .811 arasında, üçüncü faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .626 ile .778 arasında, dördüncü faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .605 ile .766 arasında, beşinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .760 ile .830 arasında, altıncı faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .703 ile .762 arasında, yedinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .556 ile .680 arasında, sekizinci faktöre ait maddelerin yük değerlerinin .698 ile .791 arasında olduğu görülmektedir.

İDSU'da yer alan sekiz boyuta ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile bu boyutlar arasındaki korelasyon değerleri Tablo 14'te sunulmuştur.

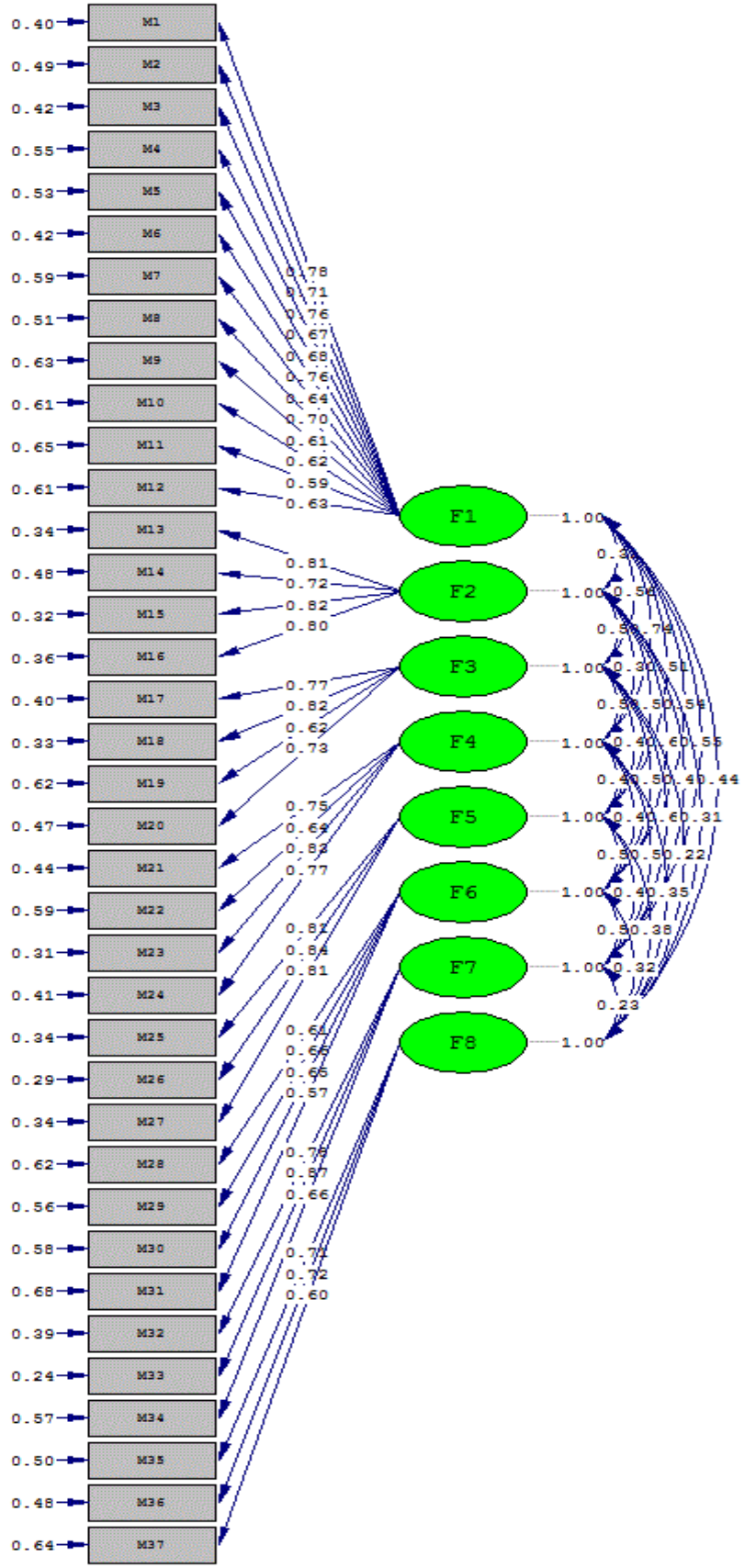
Tablo 14

İDSU ait Faktörler Arası Korelasyon Katsayıları

Faktörler	$\bar{X}$	ss	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Müfettiş ve Plan/Program	3.87	.80	-							
2. Danışmanlık Faaliyetleri	4.39	.64	.212**	-						
3. Raporlar	4.40	.54	.387**	.437**	-					
4. Risk Analizi	3.99	.60	.599**	.306**	.458**	-				
5. Denetim Türleri	3.93	.93	.474**	.414**	.309**	.364**	-			
6. Kalite Güvence ve Geliştirme	4.30	.57	.406**	.340**	.552**	.469**	.338**	-		
7. Denetim Faaliyetleri	4.38	.53	.355**	.515**	.450**	.371**	.426**	.382**	-	
8. Örgüt Yapısı	3.40	.90	.375**	.237**	.142**	.273**	.316**	.186**	.216**	-

Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).**

Yukarıdaki tabloda ortalama değerlerin 3.40 ile 4.40 arasında değiştiği, boyutlar arasındaki ilişkinin ise $r=.142$ ile $r=.599$ arasında değişen oranda pozitif yönde manidar olduğu görülmektedir. Açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonuçlarına dayalı olarak sekiz boyut ve otuz yedi madde olarak belirlenen doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiş ve aşağıdaki Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 7. İDSU ölçek geliştirme için DFA sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (N=516).

Doğrulayıcı faktör analizinde; 'Müfettiş ve Plan/Program' adlı boyutu 'F1', 'Danışmanlık Faaliyetleri' adlı boyutu 'F2', 'Raporlar' adlı boyutu 'F3', 'Risk Analizi' adlı boyutu 'F4', 'Denetim Türleri' adlı boyutu 'F5', 'Denetim Faaliyetleri' adlı boyutu 'F6', 'Kalite Güvence ve Geliştirme' adlı boyutu 'F7', 'Örgüt Yapısı' adlı boyutu 'F8' olarak tanımlanmıştır. İlk olarak t değerlerine bakılmıştır. DFA'daki t değerleri 'F1' faktöründe sırasıyla 20.52, 18.21, 19.87, 16.72, 17.23, 20,08, 16.81, 17.82, 14.90, 15.22, 14.27, 15.38; 'F2' faktöründe sırasıyla 21.30, 18.04, 21.86, 21.04; 'F3' faktöründe sırasıyla 19.67, 21.32, 14.62, 18.06; 'F4' 18.94, 15.34, 21.90, 19.67; 'F5' faktöründe sırasıyla 21.22, 22.32, 21.12; 'F6' faktöründe sırasıyla 13.77, 15.07, 14.01, 12.58; 'F7' faktöründe sırasıyla 19.63, 22.74, 15.74; 'F8' faktöründe sırasıyla 15.15, 15.36, 12.65 olduğu bulunmuştur. T değerlerinin 2,56'dan büyük olması t değerlerinin .01 düzeyinde manidar olduğunu göstermektedir (Jöreskog ve Sörbom, 1993). İkinci kontrol değer p değerinin manidar olmaması gerekirken .01 düzeyinde manidar olduğu görülmüştür. Ancak örnekleme büyük olan ölçeklerde p değerinin manidar çıkması normal olduğu ifade edilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk; 2012). Bu kapsamda alternatif uyum indekslerinin değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizinde; 'F1' faktörünün sırasıyla .78, .71, .76, .67, .68, .76, .64, .70, .61, .62, .59, .63; 'F2' faktörünün sırasıyla .81, .72, .82, .80; 'F3' faktörünün sırasıyla .77, .82, .62, .73; 'F4' .75, .64, .82, .77; 'F5' faktörünün sırasıyla .81, .84, .81; 'F6' faktörünün sırasıyla .61, .66, .65, .57; 'F7' faktörünün sırasıyla .78, .87, .66; 'F8' faktörünün sırasıyla .71, .72, .60 standart çözüme sahip olduğu görülmüştür. Tüm faktördeki maddelerin standart çözüm değeri .45'den yüksek değerlere sahip olduğundan 37 maddenin de 8 faktör açısından önemli maddeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Jöreskog ve Sörbom, 1993).

İDSU'ya yönelik DFA sonuçlarından elde edilen alternatif uyum indeksleri Tablo 15'te yer verilmektedir.

Tablo 15

İDSU ait DFA Alternatif Uyum İndeksleri (N=516)

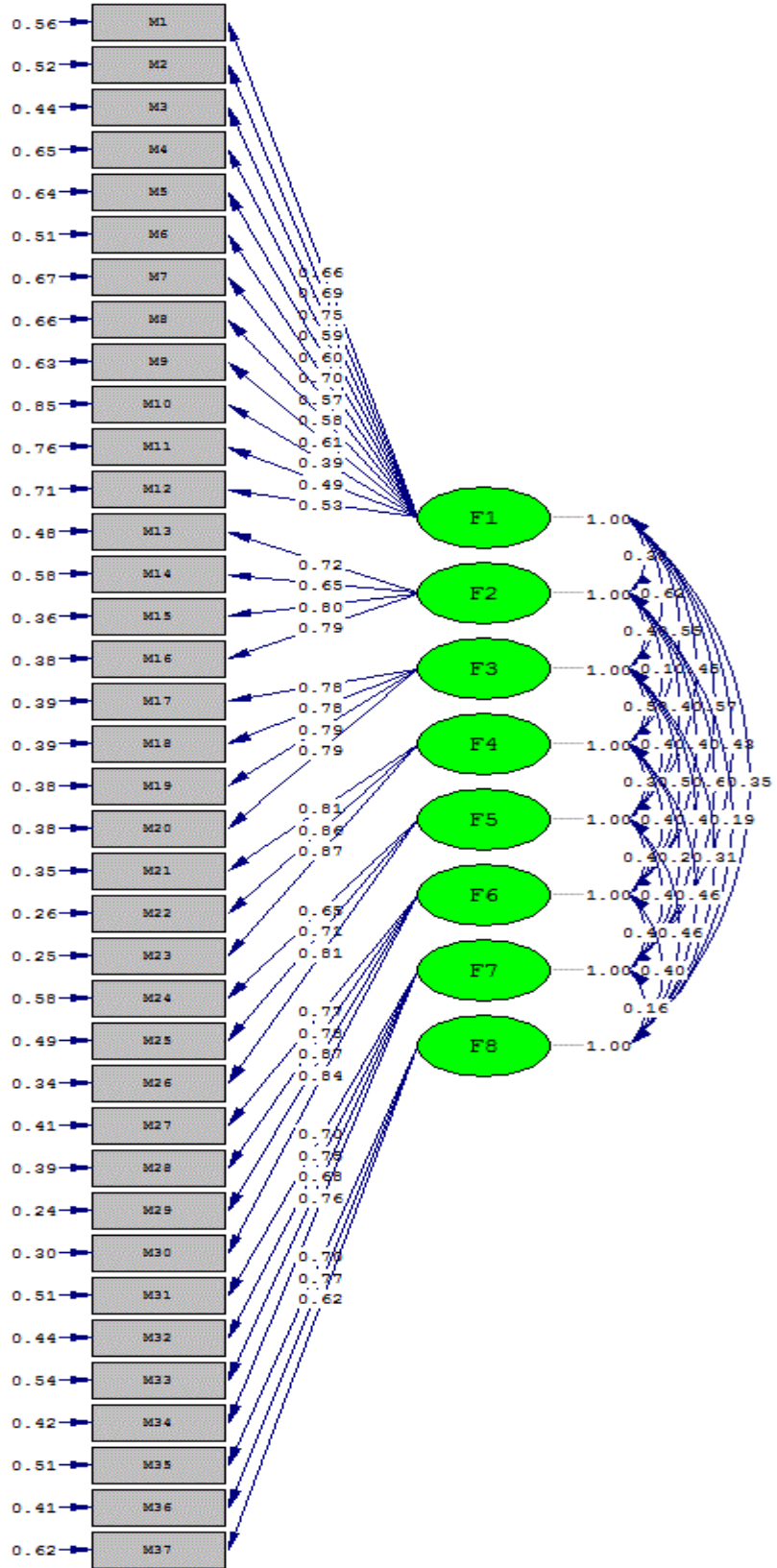
Uyum İndeksleri	İDSU	Kabul Edilebilir Uyum	Kaynaklar
χ^2/sd	2.82	≤ 5	Bollen (1989), Sümer (2000)
IFI	0.97	≥ 0.90	
RMSEA	0.06	≤ 0.08	Browne ve Cudeck (1993), Hu ve Bentler (1999), Sümer, (2000), Byrne (1998)
SRMR	0.058	≤ 0.08	
GFI	0.085	≥ 0.85	Anderson ve Gerbing (1984), Jöreskog ve Sörbom (1993), Cole (1987), Marsh, Balla ve McDonald (1988)
AGFI	0.082	≥ 0.80	
NFI	0.95	≥ 0.90	Bentler (1992), Sümer (2000)
CFI	0.97	≥ 0.95	

Not: Modifikasyon işlemi yapılmadan sunulmuştur.

Tablo 15'deki DFA sonuçları incelendiğinde tüm değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Açıklanan verilere paralel olarak, bu modelin doğrulandığı kabul edilmiştir.

İç Denetim Sisteminin Benimsenme ve Uygulanabilme Ölçeğini (İDSBUÖ) oluşturan İç Denetim Sisteminin Benimsenmesi (İDSB) ile İç Denetim Sisteminin Uygulanabilmesi (İDSU) kabul edildiği için uygulama safhasına geçilmesine karar verilmiştir.

İç denetim sisteminin benimsenme ve uygulanabilme ölçeğinin (İDSBUÖ) uygulanması. İDSBUÖ'nün geliştirme aşamaları tamamlandıktan sonra nihai uygulamaya geçilmiştir. Ölçek geliştirme sonuçlarına dayalı olarak sekiz boyut ve otuz yedi madde olarak belirlenen doğrulayıcı faktör analizi ile İDSB boyutunda test edilmiş ve aşağıdaki Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8. İDSB ait DFA sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (N=1708).

Doğrulayıcı faktör analizinde; 'Müfettiş ve Plan/Program' adlı boyutu 'F1', 'Danışmanlık Faaliyetleri' adlı boyutu 'F2', 'Raporlar' adlı boyutu 'F3', 'Denetim Türleri' adlı boyutu 'F4', 'Kalite Güvence ve Geliştirme' adlı boyutu 'F5', 'Risk Analizi' adlı boyutu 'F6', 'Denetim Faaliyetleri' adlı boyutu 'F7', 'Örgüt Yapısı' adlı boyutu 'F8' olarak tanımlanmıştır. İlk olarak t değerlerine bakılmıştır. DFA'daki t değerleri 'F1' faktöründe sırasıyla 16,28, 17.28, 19.24, 14.08, 14.43, 17.58, 18.50, 13.85, 14.54, 8.67, 11.39, 12.45; 'F2' faktöründe sırasıyla 17.76, 15.37, 20.42, 20.04; 'F3' faktöründe sırasıyla 20.24, 20.15, 20.32, 20.41; 'F4' 21.25, 23.39, 23.63; 'F5' faktöründe sırasıyla 14.77, 16.56, 19.39; 'F6' faktöründe sırasıyla 19.95, 20.43, 24.00, 22.61; 'F7' faktöründe sırasıyla 16.70, 18.28, 16.21, 18.68; 'F8' faktöründe sırasıyla 15.53, 17.16, 13.54 olduğu bulunmuştur. T değerlerinin 2.56'dan büyük olduğundan t değerlerinin .01 düzeyinde manidar olduğu görülmüştür. İkinci kontrol değer p değerinin manidar olmaması gerekirken .01 düzeyinde manidar olduğu görülmesine rağmen örnekleme büyük olan ölçeklerde p değerinin manidar çıkmasının normal olduğu daha önceden açıklanmış ve bu itibarla alternatif uyum indekslerinin değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizinde; 'F1' faktörünün sırasıyla .66, .69, .75, .59, .60, .70, .57, .58, .61, .39, .49, .53; 'F2' faktörünün sırasıyla .72, .65, .80, .79; 'F3' faktörünün sırasıyla .78, .78, .79, .79; 'F4' .81, .86, .87; 'F5' faktörünün sırasıyla .65, .71, .81; 'F6' faktörünün sırasıyla .77, .75, .87, .84; 'F7' faktörünün sırasıyla .70, .75, .68, .76; 'F8' faktörünün sırasıyla .70, .77, .62 standart çözüme sahip olduğu görülmüştür.

İDSB'ye yönelik DFA sonuçlarından elde edilen alternatif uyum indeksleri Tablo 16'da yer verilmektedir.

Tablo 16

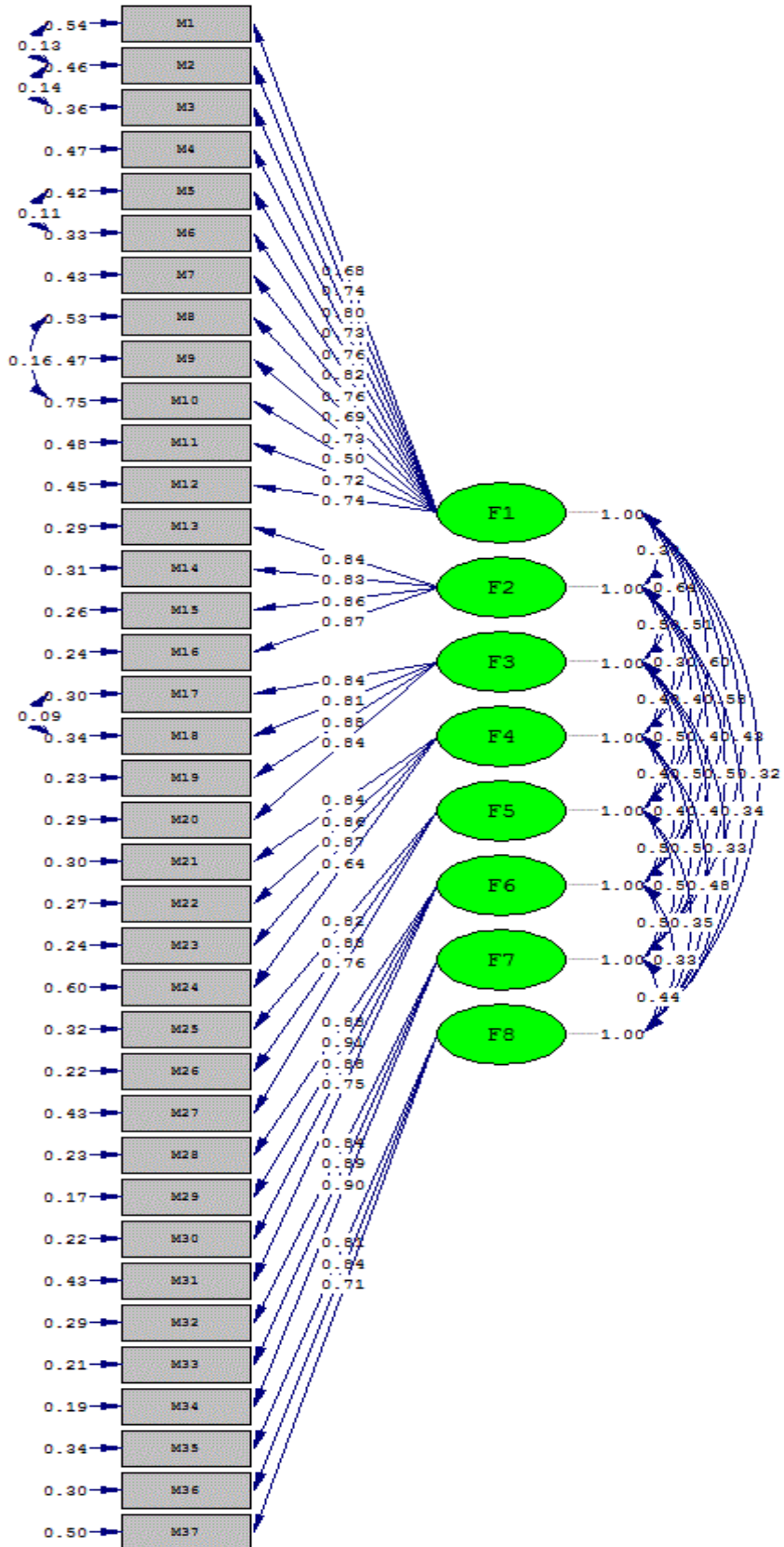
İDSB ait DFA Alternatif Uyum İndeksleri (N=1708)

Uyum İndeksleri	İDSB	Kabul Edilebilir Uyum	Kaynaklar
χ^2/sd	2.25	≤ 5	Bollen (1989), Sümer (2000)
IFI	0.98	≥ 0.90	
RMSEA	0.049	≤ 0.08	Browne ve Cudeck (1993), Hu ve Bentler (1999),
SRMR	0.045	≤ 0.08	Sümer, (2000), Byrne (1998)
GFI	0.088	≥ 0.85	Anderson ve Gerbing (1984), Jöreskog ve
AGFI	0.085	≥ 0.80	Sörbom (1993), Cole (1987), Marsh, Balla ve McDonald (1988)
NFI	0.96	≥ 0.90	
CFI	0.98	≥ 0.95	Bentler (1992), Sümer (2000)

Tablo 16'daki DFA sonuçları incelendiğinde, tüm değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür.

Ölçek geliştirme sonuçlarına dayalı olarak sekiz boyut ve otuz yedi madde olarak belirlenen doğrulayıcı faktör analizi ile İDSU boyutunda test edilmiş ve aşağıdaki Şekil 9'da gösterilmiştir.

Chi-Square=2493.37, df=596, P-value=0.00000, RMSEA=0.053

Şekil 9. İDSB ait DFA sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (N=1708).

Doğrulayıcı faktör analizinde; 'Müfettiş ve Plan/Program' adlı boyutu 'F1', 'Danışmanlık Faaliyetleri' adlı boyutu 'F2', 'Raporlar' adlı boyutu 'F3', 'Risk Analizi' adlı boyutu 'F4', 'Denetim Türleri' adlı boyutu 'F5', 'Denetim Faaliyetleri' adlı boyutu 'F6', 'Kalite Güvence ve Geliştirme' adlı boyutu 'F7', 'Örgüt Yapısı' adlı boyutu 'F8' olarak tanımlanmıştır. Önerilen modifikasyon işlemleri yapılmıştır. İlk olarak t değerlerine bakılmıştır. DFA'daki t değerleri 'F1' faktöründe sırasıyla 32.29, 37.01, 40.68, 34.74, 37.35, 41.13, 36.66, 31.41, 33.61, 21.76, 33.19, 34.78; 'F2' faktöründe sırasıyla 42.14, 40.94, 43.48, 44.73; 'F3' faktöründe sırasıyla 44.19, 42.68, 43.48, 41,03; 'F4' 41.36, 42.64, 43.88, 28.19; 'F5' faktöründe sırasıyla 39.59, 43.59, 35.07; 'F6' faktöründe sırasıyla 45.13, 48.28, 45.70, 35.97; 'F7' faktöründe sırasıyla 41.97, 45.46, 46.73; 'F8' faktöründe sırasıyla 37.10, 38.68, 31.06 olduğu bulunmuştur. T değerlerinin 2.56'dan büyük olması t değerlerinin .01 düzeyinde manidar olduğunu göstermektedir (Jöreskog ve Sörbom, 1993). İkinci kontrol değer p değerinin manidar olmaması gerekirken .01 düzeyinde manidar olduğu görülmüştür. Ancak örnekleme büyük olan ölçeklerde p değerinin manidar çıkması normal olduğu ifade edilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk; 2012). Bu kapsamda alternatif uyum indekslerinin değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizinde; 'F1' faktörünün sırasıyla .70, .77, .82, .73, .77, .82, .75, .68, .72, .51, .71, .73; 'F2' faktörünün sırasıyla .84, .83, .86, .88; 'F3' faktörünün sırasıyla .87, .85, .86, .83; 'F4' .84, .85, .87, .64; 'F5' faktörünün sırasıyla .82, .88, .76; 'F6' faktörünün sırasıyla .88, .91, .88, .75; 'F7' faktörünün sırasıyla .84, .89, .90; 'F8' faktörünün sırasıyla .81, .84, .90 standart çözüme sahip olduğu görülmüştür. Tüm faktördeki maddelerin standart çözüm değeri .45'den yüksek değerlere sahip olduğundan 37 maddenin de 8 faktör açısından önemli maddeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Jöreskog ve Sörbom, 1993).

İDSU'ya yönelik DFA sonuçlarından elde edilen alternatif uyum indeksleri Tablo 17'de yer verilmektedir.

Tablo 17

İDSU ait DFA Alternatif Uyum İndeksleri (N=1708)

Uyum İndeksleri	İDSBUÖ	Kabul Edilebilir Uyum	Kaynaklar
χ^2/sd	4.18	≤ 5	Bollen (1989), Sümer (2000)
IFI	0.98	≥ 0.90	
RMSEA	0.053	≤ 0.08	Browne ve Cudeck (1993), Hu ve Bentler (1999),
SRMR	0.047	≤ 0.08	Sümer, (2000), Byrne (1998)
GFI	0.090	≥ 0.85	Anderson ve Gerbing (1984), Jöreskog ve
AGFI	0.088	≥ 0.80	Sörbom (1993), Cole (1987), Marsh, Balla ve McDonald (1988)
NFI	0.98	≥ 0.90	
CFI	0.98	≥ 0.95	Bentler (1992), Sümer (2000)

Tablo 17'deki DFA sonuçları incelendiğinde, tüm değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür.

Görüşme formu. Olgu bilim deseninde temel veri toplama tekniği görüşmedir. Olgulara ilişkin deneyim ve anlamları ortaya çıkarmada görüşme tekniği araştırmacılara etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme olanakları sunar (Richards ve Morse, 2007; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Görüşme formu hazırlanırken; soruların kolay anlaşılır olması ve katılımcıları yönlendirici olmamasına dikkat edilmelidir (Yılmaz ve Altınkurt, 2011). Bu kapsamda hazırlanan görüşme formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında izlenen yol aşağıda açıklanmıştır.

1. Tez konusu ile ilgili alanyazın incelenmiş, araştırmacının alt problemlerine ve model önerisine cevap verebilecek açık, net ve kolay anlaşılabilir görüşme soruları hazırlanmıştır.

2. Görüşme soruları Nevşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli 6 maarif müfettişine gösterilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3. Düzeltme yapılan görüşme soruları MEB'de görevli 6 maarif müfettişine gönderilmiş, soruların açık, net ve kolay anlaşılır olup olmadığı kontrol edilmiştir. Hazırlanan tüm sorulara müfettişler cevap vermiştir ancak denetim raporları ile ilgili ve ilave edilecek herhangi bir husus olup olmadığına dair herhangi bir sorunun

sorulmadığı fark edilmiş ve bu konularla ilgili iki soru daha görüşme sorularına eklenmiştir.

4. Yeni hazırlanan görüşme formu soruları eğitim yönetimi alanında uzman olan 5 kişi, ölçme ve değerlendirme alanında uzman 2 kişiye, Türk dili ve dil bilgisi alanında uzman 4 kişiye olmak üzere toplam 11 uzmanın görüşüne sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

5. Son hazırlanan görüşme soruları il milli eğitim müdürlüğünden iki maarif müfettişine uygulanmış ve herhangi bir menfi durumla karşılaşılmamıştır.

6. Hazırlanan görüşme formuna demografik bilgiler de ilave edilerek son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın ilk aşamasında nicel verilerin işlenmesi ve çözümlenmesi, ikinci aşamada nitel verilerin işlenmesi ve çözümlenmesi incelenmiştir. Nicel veriler için betimleyici istatistiklerden, nitel veriler için betimsel analiz ve içerik analizinden yararlanılmıştır.

Nicel verilerin işlenmesi ve çözümlenmesi. Nicel verilerin toplanması için araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekte 698 öğretmen, 121 yönetici ve 10 maarif müfettişi olmak üzere toplam 829 katılımcı bulunmakta olup, bu katılımcılar evrenden çıkarılmış ve İDSBUÖ dağıtılmamıştır. İDSBUÖ dağıtılan katılımcıların veri toplama aracı araştırmacı tarafından tek tek kontrol edilmiş, katılımcılar tarafından uygun doldurulmayan 42 ölçek değerlendirme dışı bırakılmıştır. Geçerli ölçeklerinin veri girişleri numaralandırılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayara aktarılan veriler SPSS 20 ve LISREL 8.80 programları kullanarak çözümlenmiştir.

Bu araştırmadaki verilerin analizinde ilk olarak normallik analizi incelenmesi gerekmektedir. Bu itibarla yapılan normallik analizleri sırasıyla İDSBUÖ'yü oluşturan iç denetim sisteminin benimsenmesi ve iç denetim sisteminin uygulanabilmesi boyutlarında aşağıda incelenmiştir.

Aritmetik ortalama, mod ve medyanın eşit ya da yakın olması normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilmektedir (Howitt ve Cramer, 2011;

Lind vd. 2006; McKillup, 2012; Tabachnick ve Fidell, 2013; Wilcox, 2012). Tablo 18’de normallik analizlerinin istatistiksel bilgileri sunulmuştur.

Tablo 18

İDSBUÖ Normallik Analizlerinin İstatistiksel Bilgileri

Bağımlı Değişken	İDSB	Bağımlı Değişken	İDSU
<i>N</i>	1708	<i>N</i>	1708
$\bar{X}$	4.03	$\bar{X}$	3.51
<i>ss</i>	.45	<i>ss</i>	.68
<i>Median</i>	4.02	<i>Median</i>	3.59
<i>Mode</i>	3.86	<i>Mode</i>	2.73

Tablo 18’ e göre 1708 katılımcının İDSB ortalama puanı 5 üzerinden 4.03, İDSU ortalama puanı 3.51 bulunmuştur. Bağımlı değişkenler mod, medyan ve ortalama değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durum dağılımın homojen olduğuna işaret edebilir ancak bunun tam yorumlanabilmesi için basıklık ve çarpıklık puanlarının z değerlerine dönüştürülerek yorumlama yapılması gerekmektedir (Kilmen, 2015). P değerinin $\alpha=.05$ için 1.96 küçük çıkması, puanların normal dağılımdan geldiğinin kanıtı olmaktadır (Howitt ve Cramer, 2011; Field, 2013; Hair vd. 1998). Ayrıca gruplara ilişkin çarpıklık ve basıklık (skewness ve kurtosis) değerlerinin -2 ile +2 arasında olması değişkenlerin normal dağılım gösterdiğini göstermektedir (George ve Mallery, 2010). Tablo 19’da dağılımın basıklık ve çarpıklığına ait z değerleri verilmiştir.

Tablo 19

İDSBUÖ Basıklık Çarpıklık Değerleri

Değişken	İstatistik Değeri		Standart Hatası		Z Değeri	
	İDSB	İDSU	İDSB	İDSU	İDSB	İDSU
<i>Basıklık</i>	1.133	-.087	.118	.118	9.60	.73
<i>Çarpıklık</i>	-.478	-.420	.059	.059	8.10	7.11

Tablo 19’a göre; basıklık ve çarpıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olması değişkenlerin normal dağılım gösterdiğine işaret etse de, Z değerlerinin 1.96’nın üzerinde çıkması normal dağılım göstermediğine işaret etmiştir. Yapılan

incelemeler neticesinde, son olarak normallik testlerinin yapılmasına karar verilmiştir. Örneklem büyüklüğünün 35'den büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi (McKillup, 2012), küçük olması durumunda ise Shapiro-Wilk testi (Shapiro ve Wilk, 1965) kullanılabilir. Örneklem sayımız 35'den büyük olması nedeniyle Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi kullanarak son değerlendirme yapılmasına karar verilmiştir. Bağımlı değişkenin bağımsız değişkenin tüm alt gruplarındaki dağılımına göre veri analiz türü seçilmiştir (Kilmen, 2015). İDSB ile ilgili bilgiler Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20

İDSBUÖ Normallik Analizine İlişkin Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	df	p		Test Türü	
		İDSB	İDSU		
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	869	.000	Mann Whitney U Testi	
	Erkek	839	.000		
	20-25	106	.200	.070	
<i>Yaş</i>	26-30	383	.000	Kruskal Wallis H Testi	
	31-35	422	.002		.000
	36-40	292	.200		.011
	41-45	226	.071		.005
	46 ve Üzeri	279	.034		.001
	1-5	399	.000		.000
<i>Kıdem</i>	6-10	457	.000	Kruskal Wallis H Testi	
	11-15	290	.045		.006
	16-20	217	.079		.032
	21-25	197	.200		.063
	26 ve Üzeri	148	.067		.009
<i>Eğitim Kademesi</i>	Önlisans	56	.163	Kruskal Wallis H Testi	
	Lisans	1506	.000		.000
	Yükseklisans	143	.013		.012
	Doktora	3			
<i>Görev</i>	Öğretmen	1450	.000	Kruskal Wallis H Testi	
	Kurum Yöneticisi	33	.200		.019
	Okul Yöneticisi	181	.038		.000
	Müfettiş	44	.032		.200
	Türkçe	131	.200		.003
	Matematik	134	.200		.200
	Fen Bilimleri	104	.200		.200
	Sosyal Bilimler	126	.200		.003
<i>Branş</i>	Rehberlik	44	.200	Kruskal Wallis H Testi	
	Sınıf	545	.009		.000
	Okul Öncesi	114	.053		.001
	Yabancı Dil	108	.011		.001

Tablo 20'nin devamı

Bağımsız Değişkenler	df	p		Test Türü	
		İDSB	İDSU		
<i>Kurum</i>	Din Kültürü	73	.200	.053	Kruskal Wallis H Testi
	Diğer	329	.000	.000	
	İlkokul	630	.001	.000	
	Ortaokul	582	.007	.001	
	Lise	356	.000	.000	
	Anaokulu	50	.021	.177	
	Kurum	46	.200	.053	
	Bakanlık	44	.032	.200	
<i>Çalıştığı Yer</i>	İl Merkezi	590	.000	.000	Kruskal Wallis H Testi
	İlçe Merkezi	532	.000	.000	
	Belde	216	.097	.000	
	Köy	370	.072	.000	

Tablo 20'ye göre; her bir boyuttaki değişkenlerin belirlenen temalara düşen puanların normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testiyle incelenmiştir. Normal dağılıma uygun olmadığı için parametre dışı test teknikleri kullanılmıştır. Parametre dışı testlerde değişkenin iki kategori arasındaki farklılığa bakmak için Mann-Whitney U testi iki kategoriden fazla olduğunda farklılığa bakmak için Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır.

Kruskal-Wallis H testinde boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu ($p > .05$), Dunn-Bonferroni testi ile ayarlanmış önem puanı (Adj.Sig.,p*) kontrol edilerek hangi grup arasında manidarlık olduğu kontrol edilmiştir. Dunn-Bonferroni testi ile yapılan gruplar arası manidarlık seviyesinin (Adj.Sig.,p*), Mann-Whitney U testi ile yapılan gruplar arası manidarlık seviyesinden (Sig.,p) çok daha güçlü ve gerçekçi olduğu belirtilmektedir (Field, 2013). Çünkü Dunn-Bonferroni testi ile bulunan ayarlanmış önem puanı (Adj.Sig.,p*), Mann-Whitney U testi ile bulunan önem puanının (Sig.) ikili karşılaştırma sayısı ile çarpılarak bulunduğu için hata payını azaltmaktadır. Mann-Whitney U testi sadece iki değişkeni değerlendirirken, Dunn-Bonferroni testi boyut içindeki tüm ikili testlerin sayısına göre ilgili ikili testi değerlendirmektedir. Bu kapsamda, Kruskal-Wallis H testinde bulunan önem puanları (Sig.) $p > .05$ olsa da, Dunn-Bonferroni testi ile kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.,p*) göre gruplar arasında manidar bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Grup ortalamaları arasındaki farkın test edilmesinde $\alpha = .05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Verilerin ortalamasının sözel anlatıma dönüştürülmesi için ortalama ağırlığı hesaplanmıştır. Bu hesaplama göre; en düşük ile en yüksek değerlerin arasında olacak şekilde, değerlerin eşit aralıklara bölünmesi ve en küçükten başlayarak sırasıyla ilgili ifadelerin yazılmasını kapsamaktadır. Hesaplamaların sonunda; 1.00-1.79 arası hiç, 1.80-2.59 arası düşük, 2.60-3.39 arası orta, 3.40-4.19 arası büyük ölçüde ve 4.20-5.00 arası tamamen biçiminde ele alınmıştır.

İç denetim sisteminin katılımcılar tarafından benimsenme ve il milli eğitim müdürlüklerinde uygulanabilirlik düzeyi incelenmiştir. Bu incelemeler aritmetik ortalama ve standart sapma ile yapılmıştır.

Nitel verilerin işlenmesi ve çözümlenmesi. Alanyazın incelendiğinde nitel veri analizlerinin farklı yöntemlerle yapıldığı görülmekle birlikte, temaların ortaya çıkarılması ortak noktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Ancak nitel veri analizlerinde genellikle tümdengelimci ve tümevarımcı yaklaşım birlikte kullanıldığı görülmüştür. Analizlerin en çok kullanılan şekli ise; önce tümdengelimci yaklaşımla temaların genel çerçevesinin belirlenmesi ve daha sonra tümevarımcı yaklaşımla alt temaların oluşturulmasıdır (Schreier, 2012). Patton (2014), nitel veri analizlerinin hem tümdengelimci ve hem de tümevarımcı yaklaşımla yapıldığını teyit etmiştir. Tümdengelimci yaklaşımda betimsel analiz, tümevarımcı yaklaşım olarak içerik analiz kullanılmıştır.

Verilerin özetlenerek ve yorumlanarak sunulması betimsel analizin temel amacıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Betimsel analiz, elde edilen verilerin daha önceden kararlaştırılmış temalara göre yorumlanması ve özetlenmesini içeren nitel veri analiz türüdür (Özdemir, 2010). Temalar görüşme esnasında elde edilen verilere göre de şekillenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Betimsel analiz, genelden özele doğru bir yaklaşım sergileyip, var olan bir teorinin test edilmesi ya da geliştirilmesi için kullanılabilir (Çetin, 2016).

İçerik analizinde amaç elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu analizde veriler düzenlendikten sonra sınıflandırma ve karşılaştırma yapılmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Betimsel analizde özetlenen veriler, içerik analizinde derinlemesine incelenme imkânı olur ve fark edilemeyen kavramları ve temaları ortaya çıkarır.

Bu kapsamda nitel verilerin analizinde izlenen yol aşağıda açıklanmıştır.

1. Araştırmacı, konu hakkında sahip olduğu bilgi, tecrübe ve önyargılarını kenara bırakıp, sadece araştırmaya katılan kişilerin görüşlerini yansıtmaya çalışmıştır.

2. Yarı yapılandırılmış görüşmeler 18-74 dakika arasında gerçekleşmiş olup 23 görüşmenin ortalaması yaklaşık 37 dakikadır. Bu görüşmeler esnasında alınan ses kayıtları, tam olarak transkriptlere aktarılmış, 27 müfettiş ve 19 öğretmenin doldurduğu görüşme formları ile birlikte, önemli görülen tespit ve fikirler işaretlenerek belirlenmiştir.

3. İşaretlenen fikirler alt problemler paralelinde yeniden düzenlenmiş ve gereksiz ifadeler transkriptten çıkarılmıştır.

4. Transkriptler tekrar değerlendirilerek tüm ifadeler kodlanmış, benzer ifadeler gruplandırılarak geçici temalar oluşturulmuştur.

5. Geçici temalar, kodlamalar ile birlikte değerlendirilerek son şekli verilmiş ve temalar tam olarak oluşturulmuştur.

6. Temalara paralel olarak, veriler birbiriyle ilişkilendirilmiş, kaynak alıntlarıyla desteklenerek bulgularda sunulmuştur.

7. Oluşturulan bulgular yorumlanmış ve sonuçlandırılmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemleri doğrultusunda müfettiş ve plan/program, danışmanlık faaliyetleri, raporlar, risk analizi, denetim türleri, denetim faaliyetleri, kalite güvence ve geliştirme faaliyetleri ile örgüt yapısı olmak üzere toplam 8 tema elde edilmiştir. Araştırmanın alt problemine göre ulaşılan temalar Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21

Nitel Çalışmada Alt Probleme Göre Temaların Dağılımı

Alt Problem	Temalar/Boyutlar
İl Milli Eğitim Müdürlüğü için amaç, yapı ve süreç boyutunda nasıl bir denetim modeli olmalıdır?	Müfettiş ve Plan/Program
	Danışmanlık Faaliyetleri
	Raporlar
	Risk Analizi
	Denetim Türleri
	Denetim Faaliyetleri
	Kalite Güvence ve Geliştirme Programı
	Örgüt Yapısı

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, alt problemlerin sırasına göre bulgular yorumlanmıştır.

İç Denetim Sisteminin Gerektirdiği Unsurların Katılımcılar Tarafından Benimsenme ve Uygulanabilir Bulunma Düzeyi Nedir?

Bu bölümde öncelikle katılımcıların iç denetim sistemini benimsemesine ve uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerin dağılımı gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Daha sonra ise alt problemlere paralel olarak, sırasıyla öğretmenlerin, kurum yöneticilerinin, okul yöneticilerinin ve maarif müfettişlerinin iç denetim sistemini benimsenme ve uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerinin dağılımı gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Katılımcıların iç denetim sisteminin benimsenme ve uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22

İç Denetim Sisteminin Benimsenme ve Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Betimsel İstatistikler (N=1708)

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Düzye	$\bar{X}$	ss	Düzye
İDSBU	4.03	.45	Büyük Ölçüde	3.52	.69	Büyük Ölçüde
<i>Müfettiş ve Plan Program</i>	3.88	.58	Büyük Ölçüde	3.38	.86	Orta
<i>Danışmanlık</i>	4.35	.62	Tamamen	3.84	.96	Büyük Ölçüde
<i>Raporlar</i>	4.34	.58	Tamamen	3.77	1.00	Büyük Ölçüde
<i>Risk Analizi</i>	4.05	.70	Büyük Ölçüde	3.36	.93	Orta
<i>Denetim Türleri</i>	3.59	1.04	Büyük Ölçüde	3.59	.94	Büyük Ölçüde
<i>Denetim</i>	4.44	.57	Tamamen	3.49	1.13	Büyük Ölçüde
<i>KGGP</i>	4.15	.69	Büyük Ölçüde	3.69	1.08	Büyük Ölçüde
<i>Örgüt Yapısı</i>	3.54	.84	Büyük Ölçüde	3.34	.94	Orta

Tablo 22’ye göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerinin ortalaması 4.03 olup, katılımcılar tarafından büyük ölçüde benimsenmiştir.

İDSB’de en yüksek ortalama denetim boyutunda ($\bar{X} = 4.44$), en düşük ortalama örgüt yapısı boyutunda ($\bar{X} = 3.54$) görülmüştür. Ayrıca standart sapma değerleri incelendiğinde en homojen dağılım denetim boyutunda ($ss = .57$), en heterojen dağılım denetim türleri boyutunda ($ss = 1.04$) görülmüştür. İç denetim sisteminin uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerinin ortalaması 3.52 olup katılımcılar tarafından büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur. İDSU’da en yüksek ortalama danışmanlık boyutunda ($\bar{X} = 3.84$), en düşük ortalama örgüt yapısı boyutunda ($\bar{X} = 3.34$) görülmüştür. Ayrıca standart sapma değerleri incelendiğinde en homojen dağılım müfettiş ve plan/program boyutunda ($ss = .86$), en heterojen dağılım denetim boyutunda ($ss = 1.13$) görülmüştür.

Öğretmenlerin iç denetim sisteminin gerektirdiği unsurları benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyi nedir? Öğretmenlerin iç denetim sistemini benimseme ve uygulanabilir bulmasına ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23

Öğretmenlerin İç Denetim Sistemini Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
İDSBU	4.02	.45		3.50	.68	
<i>Müfettiş ve Plan/Program</i>	3.85	.59	6	3.35	.86	6
<i>Danışmanlık</i>	4.34	.63	2	3.82	.96	1
<i>Raporlar</i>	4.33	.59	3	3.75	.99	2
<i>Risk Analizi</i>	4.04	.71	5	3.35	.91	6
<i>Denetim Türleri</i>	3.59	1.04	7	3.58	.93	4
<i>Denetim</i>	4.43	.58	1	3.46	1.14	5
<i>KGGP</i>	4.16	.68	4	3.68	1.07	3
<i>Örgüt Yapısı</i>	3.55	.83	8	3.34	.93	8

Tablo 23 incelendiğinde; öğretmen görüşlerine göre iç denetim sistemi büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X} = 4.02$). İç denetim sisteminin sekiz alt boyutuna bakıldığında; danışmanlık, raporlar ve denetim tamamen benimsenirken, müfettiş

ve plan/program, risk analizi, denetim türleri, KGGP ve örgüt yapısı büyük ölçüde benimsenmiştir. Bu boyutlardan en fazla benimsenen boyutun denetim boyutu ($\bar{X} = 4.43$), en az benimsenen boyutun ise örgüt yapısı boyutu ($\bar{X} = 3.55$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin iç denetim sistemini benimsediği kabul edilebilir. Öğretmen görüşlerine göre iç denetim sistemi büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.50$). İç denetim sisteminin sekiz alt boyutuna bakıldığında; danışmanlık, raporlar ve denetim türleri, denetim ve KGGP büyük ölçüde uygulanabilir bulunurken müfettiş ve plan/program, risk analizi ve örgüt yapısı orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur. En fazla uygulanabilir bulunan danışmanlık boyutu ($\bar{X} = 3.82$), en az uygulanabilir bulunan ise örgüt yapısı boyutu ($\bar{X} = 3.34$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin iç denetim sistemini uygulanabilir bulduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin müfettiş ve plan/program boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24

Öğretmenlerin Müfettiş ve Plan/Program Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Müfettiş ve Plan/Program	3.85	.59		3.35	.86	
<i>Müfettişler denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşmalıdır.</i>	3.86	.92	7	3.44	1.08	3
<i>İl Millî Eğitim Müdürlüğü Denetim Yönergesi hazırlanmalıdır.</i>	3.90	.88	5	3.43	1.10	5
<i>Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.</i>	3.92	.88	4	3.40	1.10	7
<i>Plan ve programlar risk esaslı hazırlanmalıdır.</i>	3.82	.90	10	3.28	1.09	10
<i>Plan ve program onaylatıldıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir.</i>	4.10	.89	2	3.49	1.17	1
<i>Denetim alanlarının büyüklüğüne göre, her denetimde farklı zaman planlaması yapılmalıdır.</i>	4.02	.81	3	3.44	1.10	3
<i>Denetim standartları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmelidir.</i>	3.90	.95	5	3.42	1.14	6
<i>Denetimler, biri kıdemli olmak üzere en az iki müfettiş tarafından yapılmalıdır.</i>	3.65	1.04	11	3.24	1.14	11
<i>Danışmanlıklar kıdemli müfettişler tarafından yapılmalıdır.</i>	3.85	.99	8	3.34	1.15	8
<i>Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.</i>	3.17	1.12	12	2.93	1.14	12

Tablo 24'ün devamı

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
<i>Müfettişler her yıl meslek içi eğitim almalıdır.</i>	4.14	.91	1	3.46	1.19	2
<i>Hazırlanan raporlar iki ay içerisinde bakanlığa gönderilmelidir.</i>	3.85	.84	8	3.34	1.04	8

Tablo 24'e göre, öğretmen görüşlerine göre müfettiş ve plan/program boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X}=3.85$). On iki maddeden oluşan müfettiş ve plan/program boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Müfettişler her yıl meslek içi eğitim almalıdır" ($\bar{X}=4.14$, büyük ölçüde) ifadesidir. Buna göre öğretmenler, kendilerini denetleyen müfettişlerin eğitim seviyesinin artmasını beklemektedir. Öğretmenler, müfettişlerin eğitim seviyesini günümüz şartlarına yetersiz olduğunu düşünmüş olabilirler. Ayrıca müfettişlerin eğitim seviyesinin artması, öğretmenlerin eksik ya da yetersiz olduğu konularda rehberlik ya da danışmanlık alabilme isteğini göstermiş olabilir. Müfettiş ve plan/program boyutunda en az benimsenen madde "Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır." ($\bar{X}=3.17$, orta) ifadesidir. Öğretmenler, bu boyuttaki on iki maddenin on birini büyük ölçüde, birini orta seviyede benimsemiştir. Öğretmen görüşlerine göre müfettiş ve plan/program boyutu orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.35$). On iki maddeden oluşan müfettiş ve plan/program boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Plan ve program onaylatıldıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir" ($\bar{X}=3.49$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi ise "Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır." ($\bar{X}=2.93$, orta) ifadesidir. Öğretmenler, bu boyuttaki on iki maddenin yedisini büyük ölçüde, beşini orta seviyede uygulanabilir bulmuştur. Bu bulguları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şunlardır:

Ö1: "...müfettişler yaptıkları programda rehberlik planı da hazırlamalı ve bu planları öğretmenlerle paylaşmalıdır..."

Ö2: "...denetim standartları, kurumların özelliğine göre mutlaka objektif, nesnel kriterlere bağlanmalıdır. Bunu sağlamadan yapılacak denetimler farklı sonuçlara neden olacaktır..."

Ö4: “...denetim tarafsız ve adaletli yapılmalıdır. Denetimlerde adam kayırmacılığı olmasın. Başarılı öğretmene başarısız, başarısza başarılı denmesin. Bana kalırsa müfettişlere denetim yetkisi verilmesin...”

Ö6: “...denetimin nasıl yapılacağı, hangi kriterlere bakılacağı çok iyi anlatılmalıdır...müfettişlerin denetim ve soruşturma yetkisi varken yani bize ceza verdirme konumu varken, biz onlarla nasıl iletişime geçip istişare yapacağız?...”

Ö9: “...müfettişlerin kendilerini yenilemesi gerekmektedir. Yeni yöntem ve yaklaşımlara hâkim olmalıdır. İleri yaştaki müfettişler teknoloji ile ilgili konularda yol gösterici tutum yerine eleştirel bir tutum sergilemektedir...”

Ö10: “...hangi konularda, nasıl denetlendiğimiz belli değil. Her müfettiş farklı konulara bakıyor. Kimsenin haberi olmayan konuları eksiklik var diyorlar. Bilmediğimiz konuları sorunca müfettişler cevap vermek yerine konuyu değiştiriyor.

Ö13: “...tarafsız ve objektif denetim olmalıdır...müfettişlerin kendilerini geliştirmesi gerekir, birçoğu çok yetersiz...”

Ö18: “...öğretmenler denetim olacağını son dakika duyuyor, sene başında denetim plan ve programı bizlere bildirilmeli...denetim konusu netleştirilmeli...”

Öğretmen görüşlerine göre, yapılacak denetim plan ve programına ilave olarak rehberlik programının da hazırlanması gerektiği ve bu hazırlanan programın öğretmenlerle paylaşılmasının beklendiği ifade edilebilir. Bu sayede öğretmenlerin motivasyonunu düşüren habersiz faaliyetler engellenmiş olabilir. Denetim standartlarının kurum standartlarına göre farklılaşması durumunda eğitim denetiminin daha anlamlı olacağı belirtilmiştir. Denetim standartlarının kademelendirilmesiyle birlikte, dezavantajlı grupların eğitim dışı faaliyetlere ayıracağı zaman azalabilir ve dezavantajlı gruplar ile avantajlı gruplar arasındaki makasın açılması önlenebilir. Müfettişlerin bağımsız olması, denetimin ise tarafsız yapılması durumunda etkili ve verimli bir denetimden bahsedilebileceği söylenebilir. Ayrıca denetimi yapan müfettiş ile soruşturma ve inceleme faaliyetini yapan personelin ayrılmasının faydalı olacağı ifade edilebilir. Bu kapsamda öğretmenler, denetimi yapan müfettişlerle daha rahat iletişime geçerek, istişarede bulunabilir ve denetimi özümseyebilir. Bununla birlikte müfettişlerin bilgi seviyesinin yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bunun sebebi olarak müfettişlerin genel olarak ileri yaşlarda bulunması ve yeniliklere açık olmaması gösterilebilir.

Öğretmenlerin danışmanlık boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25

Öğretmenlerin Danışmanlık Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Danışmanlık Faaliyetleri	4.34	.63		3.82	.96	
<i>Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.</i>	4.42	.76	1	3.84	1.11	2
<i>Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır.</i>	4.22	.90	4	3.76	1.08	3
<i>Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir.</i>	4.32	.85	3	3.76	1.13	3
<i>Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır.</i>	4.42	.67	1	3.92	1.00	1

Tablo 25'e göre; öğretmen görüşlerine göre danışmanlık boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X} = 4.34$). Dört maddeden oluşan danışmanlık boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır" ($\bar{X} = 4.42$, tamamen) ifadesi ile "Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır." ($\bar{X} = 4.42$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin de tamamen benimsendiği görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin, denetimi yapan müfettiş ya da yöneticilerden danışmanlık ya da rehberlik olarak adlandırılan konularda büyük beklentisi olduğu düşünülebilir. Öğretmenlerin akran baskısı ve akran zorbalığına uğradığı durumlar düşünüldüğünde, danışmanlık faaliyetleri kendisini geliştirmek ve yetiştirmek isteyen öğretmenler için bir çıkış kapısı olabilir. Öğretmen görüşlerine göre danışmanlık boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.82$). Dört maddeden oluşan danışmanlık boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır." ($\bar{X} = 3.92$, büyük ölçüde) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin de büyük ölçüde uygulanabilir bulunduğu görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin, denetimi yapan müfettiş ya da yöneticilerden danışmanlık konusunda beklentileri olduğu düşünülebilir. Bu kapsamda öğretmenlerin danışmanlık boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şunlardır:

Ö8: “...İl Milli Eğitim Müdürlüğünde denetim maalesef sorunları tespit edip danışmanlık yapmaktan öte bir hal almıştır. Müfettişlerin okula girdikleri andaki tavırları, davranışları öğretmen ve yöneticileri kutuplaştırmaktadır. Oysaki samimi bir rehberlik hizmeti taşınmış olsaydı, öğretmen ve yöneticiler şevklenir, hata ve eksiklikler için mücadele ederlerdi. Sıkıntısı olan birçok öğretmen ve yönetici, rehberlik faaliyetlerinden istifade edememektedir...”

Ö13: “...hata arama yerine rehberlik yapmak için gidilmelidir...”

Ö15: “...müfettiş denetim yapmamalı, rehberlik yapmalıdır...”

Öğretmen görüşlerine göre, rehberlik hizmetlerinin eğitim faaliyetlerinde önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Öğretmenler bilgi, beceri ve tutum konularındaki eksikliklerini rehberlik hizmetiyle giderebilir. Ancak öğretmenler, müfettişlerin etkili bir rehberlik hizmetini yapabileceklerine inanmadıkları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin raporlar boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26

Öğretmenlerin Raporlar Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Raporlar	4.33	.59		3.75	.99	
<i>Raporlar uygun analiz ve değerlendirilmelere dayandırılmalıdır.</i>	4.25	.71	3	3.69	1.09	4
<i>Raporlara dayanan bütün bilgiler kayıtlı hale getirilmelidir.</i>	4.19	.73	4	3.72	1.04	3
<i>Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.</i>	4.50	.67	1	3.73	1.25	2
<i>Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir.</i>	4.36	.70	2	3.84	1.05	1

Tablo 26’ya göre, öğretmen görüşlerine göre raporlar boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.33$). Dört maddeden oluşan raporlar boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.” ($\bar{X}=4.50$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin benimsenme düzeyi çok yüksektir. Bu kapsamda öğretmenler, bu boyuttaki dört maddenin üçünü tamamen, birini büyük ölçüde benimsemiştir. Öğretmenlerin raporlar boyutunu benimsedikleri kabul edilebilir. Öğretmen görüşlerine göre raporlar boyutu büyük ölçüde uygulanabilir

bulunmuştur ($\bar{X}=3.75$). Dört maddeden oluşan raporlar boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir” ($\bar{X}=3.84$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi “Raporlar uygun analiz ve değerlendirmelere dayandırılmalıdır.” ($\bar{X}=3.69$, büyük ölçüde) ifadesidir. Ayrıca diğer maddeler büyük ölçüde uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şunlardır;

Ö6: “...denetim raporlarından neyin denetlendiğini, nerelere bakıldığını anlamamaktayız. ...”

Ö14: “...denetim raporlarındaki ilgili yerleri öğretmenler de görmelidir...”

Öğretmenlerin risk analizi boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27

Öğretmenlerin Risk Analizi Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Risk Analizi	4.04	.71		3.35	.91	
<i>Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır.</i>	4.09	.79	1	3.38	1.06	2
<i>Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.</i>	3.95	.89	4	3.25	1.07	4
<i>Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir.</i>	4.06	.81	2	3.33	1.07	3
<i>Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir.</i>	4.05	.80	3	3.45	1.06	1

Tablo 27’ye göre, öğretmen görüşlerine göre risk analizi boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X}=4.04$). Dört maddeden oluşan risk analizi boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır.” ($\bar{X}=4.09$, büyük ölçüde) ifadesi, en az benimsenen maddesi “Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.” ($\bar{X}=3.95$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, öğretmenlerin risk analizi boyutunu benimsedikleri kabul edilebilir. Öğretmen görüşlerine göre risk analizi boyutu orta

seviyede uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.35$). Dört maddeden oluşan risk analizi boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir.” ($\bar{X} = 3.45$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi “Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.” ($\bar{X} = 3.25$, orta) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin biri büyük ölçüde, diğerleri orta seviyede uygulanabilir bulunduğu için, öğretmenlerin risk analizi boyutunu kısmen uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şunlardır:

Ö9: “...imkânları kısıtlı okullara ön yargıyla yaklaşılmaktadır. Denetim, gidilen okulun fiziki, çevresel ya da aile etmenleri ve öğrenci başarıları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Şehirdeki okulla köydeki okulun başarısını birebir kıyaslama yapmak çok yanlıştır...”

Ö11: “...denetim okulun bulunduğu çevre, sosyo-kültürel yapıya uygun olmalıdır. Standart teftiş planı yerine esnek, okul-çevre şartlarına uygun denetim yapılmalıdır...”

Öğretmen görüşlerine göre, öğretmenler risk esaslı denetim modelini benimsemiştir. Belirlenen kriterlerin adaletli olması ve hakkaniyetle uygulanması önemli bir husus olarak değerlendirilebilir. Bu hususların olması durumunda eğitimde kalitenin artacağı düşünülebilir.

Öğretmenlerin denetim türü boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28

Öğretmenlerin Denetim Türleri Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Denetim Türleri	3.59	1.04		3.58	.93	
<i>Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır.</i>	3.75	1.14	1	3.63	1.07	1
<i>Müfettişler performans denetimi yapmalıdır.</i>	3.46	1.21	3	3.54	1.08	2
<i>Müfettişler sistem denetimi yapmalıdır.</i>	3.57	1.12	2	3.56	1.00	3

Tablo 28'e göre, öğretmen görüşlerine göre denetim türleri boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X} = 3.59$). Üç maddeden oluşan denetim türleri boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır" ($\bar{X} = 3.75$, büyük ölçüde) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Müfettişler performans denetimi yapmalıdır." ($\bar{X} = 3.46$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki üç maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, öğretmenlerin denetim türü boyutunu benimsedikleri söylenebilir. Öğretmen görüşlerine göre denetim türleri boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.58$). Üç maddeden oluşan denetim türleri boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır." ($\bar{X} = 3.63$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişler performans denetimi yapmalıdır." ($\bar{X} = 3.54$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki üç maddenin tamamı büyük ölçüde uygulanabilir bulunduğu için, öğretmenlerin denetim türü boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şunlardır:

Ö6: "...hata arayıcı olmaktan ziyade, kişileri ve kurumu geliştirici denetim türleri olmalıdır..."

Ö7: "...dış denetim odaklı olmaktan çok iç denetim anlayışıyla olmalıdır, yani dışarıdan değil, içeriden olmalıdır. Okul yönetimin yapabileceği denetim türleri olmalıdır..."

Öğretmen görüşlerine göre, okul yönetiminin yaptığı denetim modelini öğretmenlerin uygun bulduğu söylenebilir. Okul dışından gelen müfettişlerin anlık olarak öğretmenleri denetlemesinin uygun bulunmadığı ifade edilebilir.

Öğretmenlerin denetim boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 29'da gösterilmiştir.

Tablo 29

Öğretmenlerin Denetim Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Denetim Faaliyetleri	4.43	.58		3.46	1.14	
<i>Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır.</i>	4.29	.78	4	3.39	1.23	3
<i>Müfettişler uzmanlık gerektiren denetimlerde personel yardımı alabilmelidir.</i>	4.31	.77	3	3.44	1.21	2
<i>Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır.</i>	4.64	.69	1	3.39	1.35	3
<i>Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.</i>	4.49	.70	2	3.62	1.23	1

Tablo 29'a göre, öğretmen görüşlerine göre denetim boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.43$). Dört maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır." ($\bar{X}=4.64$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin de tamamen benimsendiği görülmektedir. Öğretmen görüşlerine göre denetim boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.46$). Dört maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır." ($\bar{X}=3.62$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki iki maddenin büyük ölçüde, diğer iki maddenin orta seviyede uygulanabilir bulunduğu için denetim boyutunun öğretmenler tarafından uygulanabilir bulunduğu söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şunlardır:

Ö3: "...denetimler yanlış bulma amaçlı yapılmamalıdır. Çünkü bu düşünce çalışanlar arasında bir korku durumu yaratmaktadır. Müfettiş adı duyulduğunda ortam gerilmekte ve herkes ne yapacağını şaşırılmaktadır. Müfettişlerin çözüm bulma amaçlı gelmesi eğitim ve öğretimde daha olumlu bir havanın oluşmasını sağlayacaktır. Ayrıca yöneticiler ile müfettişler arasında fikir ayrılığı olunca, denetim tarafsızlıktan çıkmaktadır. Bu bağlamda il ya da ilçe milli eğitim müdürlüklerinde görevli bir kişinin gözlemci olarak denetimlere gelmesi uygun olur..."

Ö5: "...denetimler anlık olmamalı, sürece yayılmalıdır..."

Ö7: “...denetim olmalıdır ve sistemli işletilmelidir. Ancak müfettiş inisiyatifinde değil, yazılı kurallara göre olmalıdır. Denetim baskısı yapmanın faydası yoktur...”

Ö12: “...denetimlerde adam kayırmamalı, kendi sendikasıyla ya da kendi partisinden diye. Denetim mekanizmasının içine sivil toplum kuruluşları da dâhil edilmeli, şeffaflık sağlanmalıdır...”

Ö14: “...denetimler hata bulma odaklı değil, öğretmeni bilinçlendirici ve eğitici olmalıdır...”

Ö16: “...yapılan denetimler hata aramaya dönük olmamalı ve objektif denetim olmalıdır...”

Ö17: “...denetim öğretici olmalıdır. Eksik, hata, rencide edici, küçük düşürücü olmamalıdır. Müfettişlerin tutum ve davranışı değişmelidir. Denetim öğrencinin yanında değil ayrı bir ortamda yapılmalı ya da öğrencinin yanında öğretmeni küçük düşürmemelidir...”

Ö18: “...sorun odaklı değil, yapıcı ve eksiklikleri tamamlayıcı, yardımcı olunmalıdır. Öğretmene empati ile yaklaşmalıdır. Öğretmen ezilmemelidir...”

Ö19: “...öğrencinin yanında teftiş olmaz...kısa sürede denetim olmaz...öğretmeni en iyi okul müdürü tanır...”

Öğretmen görüşlerine göre, denetimlerin genel olarak korkutma, baskı ve sindirme şeklinde yapıldığı düşünülmektedir. Denetimlerin kısa süreli, hata bulma odaklı ve rencide edici yapıldığı da düşünceler arasındadır. Müfettişler öğretmenler tarafından sevilmediği de söylenebilir. Bu olumsuz durumun nedeni olarak, öğretmenlerin mevcut denetim sistemini benimsememeleri olabilir. Ayrıca az sayıda müfettişin yaptığı olumsuz davranışlar genelleme yapılarak cevap verilmiş de olabilir. Ancak eğitim denetimi ile ilgili hususlarda öğretmenlerin rahatsız olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin KGGP boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 30'da gösterilmiştir.

Tablo 30

Öğretmenlerin KGGP Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Kalite Güvence ve Geliştirme Programı	4.16	.68		3.68	1.07	
<i>Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir.</i>	4.05	.94	3	3.60	1.14	3
<i>İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.</i>	4.25	.81	1	3.77	1.20	1
<i>Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.</i>	4.18	.77	2	3.68	1.15	2

Tablo 30'a göre, öğretmen görüşlerine göre KGGP boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X}=4.16$). Üç maddeden oluşan KGGP boyutunun en fazla benimsenen maddesi "İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir." ($\bar{X}=4.25$, tamamen) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir." ($\bar{X}=4.05$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre öğretmenlerin KGGP boyutunu benimsedikleri söylenebilir. Öğretmen görüşlerine göre KGGP boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.68$). Üç maddeden oluşan KGGP boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir." ($\bar{X}=3.77$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir." ($\bar{X}=3.60$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre öğretmenlerin KGGP boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin örgüt yapısı boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 31'e gösterilmiştir.

Tablo 31

Öğretmenlerin Örgüt Yapısı Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Örgüt Yapısı	3.55	.83		3.34	.93	
<i>Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.</i>	3.70	1.00	1	3.43	1.07	1
<i>Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir.</i>	3.63	.94	2	3.39	1.03	2
<i>Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır.</i>	3.32	1.11	3	3.20	1.10	3

Tablo 31'e göre, öğretmen görüşlerine göre örgüt yapısı boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X} = 3.55$). Üç maddeden oluşan örgüt yapısı boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır." ($\bar{X} = 3.70$, büyük ölçüde) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır." ($\bar{X} = 3.32$, orta) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre öğretmenlerin örgüt yapısı boyutunu kısmen benimsedikleri söylenebilir. Öğretmen görüşlerine göre örgüt yapısı boyutu orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.34$). Üç maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır." ($\bar{X} = 3.43$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki diğer iki madde orta seviyede uygulanabilir bulunduğu için örgüt yapısı boyutunun öğretmenler tarafından kısmen uygulanabilir bulunduğu söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı öğretmen görüşleri şunlardır:

Ö5: "...denetimler nesnel ve objektif olmalı. İl Milli Eğitim uhdesinde de yapılmamalıdır. Müfettişler Bakanlık ile doğrudan ilişkilendirilmelidir. Tüm süreç bakanlık tarafından yönetilmelidir. Denetim sonuçları, önerileri, yaptırımlar tek merkezden yürütülmelidir..."

Ö12: "...müfettişler İl Milli Eğitim Müdürüne bağlı olmamalıdır. Bakanlık karşı sorumlu olmalıdır..."

Öğretmen görüşlerine göre, İl MEM bağlı müfettişlerin tarafsız karar verebilmesinin zor olduğunu düşünülmektedir. Müfettişlerin örgüt yapısı içinde

bağımsızlığını koruyabilecek bir yapıya geçmelerinin uygun olduğu söylenebilir. Bu durum öğretmenlerin daha önceden yaşadıkları olumsuz denetim deneyimleri ile ilgili olabilir.

Kurum yöneticilerin iç denetim sisteminin gerektirdiği unsurları benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyi nedir? Kurum yöneticilerinin iç denetim sistemini benimsemesi ve uygulanabilir bulmasına ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablo 32

Kurum Yöneticilerinin İç Denetim Sistemini Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
İDSBU	4.19	.39		3.77	.60	
<i>Müfettiş ve Plan/Program</i>	4.10	.47	6	3.77	.74	3
<i>Danışmanlık</i>	4.45	.56	2	4.11	.81	1
<i>Raporlar</i>	4.49	.47	1	3.94	1.07	2
<i>Risk Analizi</i>	4.26	.60	4	3.62	0.97	7
<i>Denetim Türleri</i>	3.67	1.03	8	3.65	0.91	6
<i>Denetim</i>	4.45	.58	2	3.72	1.08	5
<i>KGGP</i>	4.26	.63	4	3.75	1.01	4
<i>Örgüt Yapısı</i>	3.86	.81	7	3.46	1.01	8

Tablo 32 incelendiğinde, kurum yöneticileri görüşlerine göre iç denetim sistemi büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X} = 4.19$). İç denetim sisteminin sekiz alt boyutuna bakıldığında; danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim ve KGGP tamamen benimsenirken, müfettiş ve plan/program, denetim türleri ve örgüt yapısı büyük ölçüde benimsenmiştir. Bu boyutlardan en fazla benimsenen boyutun raporlar boyutu ($\bar{X} = 4.49$), en az benimsenen boyutun ise denetim türleri boyutu ($\bar{X} = 3.67$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, kurum yöneticilerinin iç denetim sistemini benimsediği söylenebilir. Kurum yöneticileri görüşlerine göre iç denetim sistemi büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.77$). İç denetim sisteminin sekiz alt boyutuna bakıldığında, tüm maddeler büyük ölçüde

uygulanabilir bulunmuştur. Bu boyutlardan en fazla uygulanabilir bulunan danışmanlık boyutu ($\bar{X}=4.11$), en az uygulanabilir bulunan ise örgüt yapısı boyutu ($\bar{X}=3.46$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, kurum yöneticilerin iç denetim sistemini uygulanabilir buldukları kabul edilebilir.

Kurum yöneticilerinin müfettiş ve plan/program boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 33'te gösterilmiştir.

Tablo 33

Kurum Yöneticilerinin Müfettiş ve Plan/Program Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Müfettiş ve Plan/Program	4.10	.47		3.77	.74	
<i>Müfettişler denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşmalıdır.</i>	3.97	1.24	10	4.00	1.17	2
<i>İl Millî Eğitim Müdürlüğü Denetim Yönergesi hazırlanmalıdır.</i>	4.30	.68	2	4.03	.98	1
<i>Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.</i>	4.21	.74	4	3.79	.93	7
<i>Plan ve programlar risk esaslı hazırlanmalıdır.</i>	3.94	.86	11	3.52	1.15	12
<i>Plan ve program onaylandıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir.</i>	4.30	.77	2	3.82	1.07	6
<i>Denetim alanlarının büyüklüğüne göre, her denetimde farklı zaman planlaması yapılmalıdır.</i>	4.33	.60	1	3.91	.95	3
<i>Denetim standartları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmelidir.</i>	4.18	.77	5	3.91	.88	3
<i>Denetimler, biri kıdemli olmak üzere en az iki müfettiş tarafından yapılmalıdır.</i>	4.06	.97	8	3.85	.94	5
<i>Danışmanlıklar kıdemli müfettişler tarafından yapılmalıdır.</i>	4.18	.92	5	3.55	1.12	10
<i>Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.</i>	3.58	1.17	12	3.55	1.00	10
<i>Müfettişler her yıl meslek içi eğitim almalıdır.</i>	4.12	.96	7	3.58	1.09	9
<i>Hazırlanan raporlar iki ay içerisinde bakanlığa gönderilmelidir.</i>	4.06	.83	8	3.76	1.03	8

Tablo 33'e göre, kurum yöneticileri görüşlerine göre müfettiş ve plan/program boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X}=4.10$). On iki maddeden oluşan müfettiş ve plan/program boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Denetim alanlarının büyüklüğüne göre, her denetimde farklı zaman planlaması

yapılmalıdır.” ($\bar{X} = 4.33$, tamamen) ifadesi, en az benimsenen madde “Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.” ($\bar{X} = 3.58$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu sonuçlara göre, öğretmenler gibi kurum yöneticileri de müfettişlerin denetim yapmasını istememektedirler. Ayrıca, kurum yöneticileri klasik denetim anlayışı yerine, denetim alanlarının büyüklüğüne göre zaman planlaması yapılmasını ve bu kapsamda farklı denetim alanlarına farklı zaman ayırılması gerektiğini düşünmektedir. Kurum yöneticileri, bu boyuttaki on iki maddenin dördüne tamamen, sekizine de büyük ölçüde benimsemiştir. Bu itibarla kurum yöneticilerinin müfettiş ve plan/program boyutunu benimsedikleri kabul edilebilir. Kurum yöneticileri görüşlerine göre müfettiş ve plan/program boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.77$). On iki maddeden oluşan müfettiş ve plan/program boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “İl Milli Eğitim Müdürlüğü Denetim Yönergesi hazırlanmalıdır.” ($\bar{X} = 4.03$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan madde “Plan ve programlar risk esaslı hazırlanmalıdır.” ($\bar{X} = 3.52$, büyük ölçüde) ifadesidir. Kurum yöneticileri, bu boyuttaki on iki maddenin tamamını büyük ölçüde uygulanabilir bulmuştur. Bu kapsamda kurum yöneticileri müfettiş ve plan/program boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı yönetici görüşleri şunlardır:

Y1: “...denetim planı ve standartları yerelde yapılmalıdır. Ankara/Çankaya ile Nevşehir/Kozaklı ilçeleri aynı kategoride olmamalı, standardı aynı olmamalıdır. Bu mantık bizi bitiriyor. ... müfettişler kendilerini yetiştirmiyor, hizmet içi eğitim önemli...İdari işler çok fazla zamanımızı alıyor, eğitim ile ilgili konularda %10 ilgilenebiliyoruz. %50 ilgilensek uçarız...müfettişler siyasetten arındırılmalıdır. Hepsinin bir dünya görüşü olabilir ama işine yansıtılmamalıdır. Maalesef müfettişler siyasi görüşüne göre öğretmeni ve yöneticiyi değerlendiriyor. Hiç işe yaramayan öğretmene 100 puan verdikleri oldu...müfettişlerin geçmişinde yöneticilik veya farklı kurum tecrübesi varsa, taşranın tozunu yutmuşsa, denetimler daha verimli oluyor...müfettişlerin %10’nu tenzih ederim, diğerlerinin bilgisi yetersiz. Yaş haddini bekleyen müfettiş var. Bakanlık gençlerin önüne açmalı... Yerelde çalışmış personelin müfettiş olması çok verimli olur, an azından derdi bilir...”

Y2: "...illerde her branştan müfettiş olmalıdır. Denetim standartları olmalı ama yerelde detaylandırılmalıdır. Coğrafi yapısı, ekonomik durum, ailenin durumu vb. konulara bakılarak standartlar belirlenebilir....müfettişler rehberlik ve iletişim konularında muhakkak eğitim almalıdır..."

Y3: "...denetim standartları bakanlıkça sınırları belirlenmeli ama yerelde detaylandırılmalıdır..."

Y4: "...müfettişlik soruşturma olarak algılanıyor. Müfettiş rehberlik içinde gelse, öğretmen onları soruşturmacı olarak görüyor. Bu iki grubun kesinlikle ayrılması gerekiyor. Herkeste tedirginlik oluyor. Denetimler hata bulma odaklı yapıldığı algısı var bizde. Belki müfettiş böyle düşünmüyor. Müfettişler okula gelmeden önce haber vermelidir. Ne amaçla geleceğini, konunun kapsamını bizler önceden bilmeliyiz. Müfettiş sayısı yetersiz olduğu için verim alınacak kadar zamanları da olduğunu düşünmüyorum..."

Y5: "...müfettişlerin bilgi, beceri ve tecrübe eksikliği bulunmaktadır. Müfettişlerin sayısının da yetersiz olduğunu düşünüyorum... müfettiş belli okullar verilir, yani zimmetlenir ve devamlı bu okullara gelir, o zaman daha verimli bir hal alır... iletişim müfettişlerin ilk geliştirmesi gereken konusudur..."

Y6: "...Müfettişlerin algıları geçmişe göre daha iyi ama yeterli değil. Soruşturma odaklı mantık hala fazlasıyla var. Bu herkesi tedirgin ediyor. Müfettişlerin böyle istediklerini düşünmüyorum ama ne yazık ki gerçek bu... Denetim ya da soruşturma ağırlıklı çalışmamalıdır. Denetimde ayırdıkları 1 veya 2 saat süre ile objektif karar veremezler..."

Y9: "...Müfettişlerin benden korksun, benden çekinsin mantıkları var. Bunlarla denetim sistemi kurulamaz. Öncelikle müfettişlerin mantığı değişmelidir. Müfettişlerin kökenleri de farklı olsun...denetim standartları yerelde yapılıp, bakanlık onaylamalıdır..."

Y10: "...Standart yaptıkları denetim plan ve programlarının faydası olmuyor. Ankara'dan hazırlanan standartlar, birçok ile uyduğunu düşünmüyorum. Mültecilerin sayısının fazla olması bile, illerin durumunu değiştiriyor...Farklı branştan müfettişlerin olması çok doğru olur. Birbiriyle etkileşimi olumlu yönde fayda sağlar. Eğitim kökenli müfettiş bir ya da iki tane yeter. Ama rehberlik boyutu için ayrı bir çalışma yapılabilir..."

Y11: "...Müfettişlerin sayısının öneminden ziyade müfettişin kaliteli olması önemlidir. Müfettişler okullara çok seyrek gittikleri gibi, verebildikleri önemli bir bilgi de yok. Müfettişlerin denetimi bırakmalı. Verim de olmuyor, güvenilir de olmuyor. Bunun yerine rehberliğe yönelmeleri gerekir...Müfettişlerin branşlaşması tamamlanmadan, denetimin verimi artmıyor. Denetim standartları yerelde belirlenmeli ama bunu da adaletli yapılmalıdır..."

Y13: "...Müfettişlerin görev tanımlarının iyi yapılması gerekir. Soruşturma, inceleme veya araştırma faaliyetleri birim amirleri tarafından yapılabilir. Müfettişler sadece denetim yapmalılar. Rehberlik bile yapmamalılar. Rehberlik yapabilmek için işin ehli olması gerekir. Bence rehberliği eğitim uzmanları yapsın. Öğretmen müfettiş ismini duyunca tedirgin oluyor. Müfettişlerin de kendi alanlarında uzman olması gerekir ama ne yazık ki durum öyle değil. Müfettiş bize gelip neye bakalım diye soruyor. İdari konularda yapılan denetimlerde eğitim kökenli müfettişler çok sıkıntı çekiyor. Müfettişler denetime başlamadan önce ön çalışma yapmalılar... Bakanlığın penceresinden denetim standardı oluşturmak çok zor. Birbirine benzemeyen bölgelerin standardı farklı olmalıdır. Müfettişler kısa süreli hizmet içi eğitim ile ne kadar rehberlik yapabilir? Müfettişler daha önceden hizmetli, düz memur gibi çalışmak zorunda kalan, taşranın zorluğunu gören kişilerden seçilmelidir. Çünkü her meslekte olduğu gibi, müfettişlikte de önceden zorluk çekenler, daha vicdanlı ve adaletli oluyorlar..."

Y14: "...Müfettişler düzgün seçildikten sonra, verim artar. Müfettişlere siyasi baskılar azaltılırsa, o sizden bu bizden mantığı olmazsa, denetimler daha iyi olur. Programlanmış denetimler ortadan kaldırılmalıdır..."

Y15: "...Müfettişlerin bir kısmının işini iyi yaptıklarını düşünüyorum. Ancak birçoğunun karşısındaki kişileri geliştirici bir faaliyette bulunduğunu düşünmüyorum..."

Y16: "...Müfettişler mevcut durum itibarıyla, amiri ne istiyorsa onu yazıyorlar. Müfettişlerden çok azı vicdanının sesini dinliyor. Müfettişler taşrayı birinci elden bakanlığa tanıtıyor. Farklı branştaki kişiler müfettiş olmalılar. Denetim standartları farklı kültürlere göre değişmelidir..."

Y17: "...Müfettişler çok önceden gönderdikleri plan ve programa uymuyorlar. Bazen de üç gün sonra denetime geleceğiz diyorlar. Tutarsızlık var.

Sık değişen mevzuat ya da amirlerin müfettişe sık sık farklı iş vermesinden kaynaklandığını düşünüyorum. Müfettişler farklı branőa göre denetim yapmalılar... Mfettiőlerde olmazsa olmaz, atamalarında bakılması gereken liyakattir. Liyakat esaslarına göre atananlar adaleti çok daha iyi uygularlar...Değişmesi gerek husus Őudur; müfettişin kısa sürede değerlendirme yapmadan, her dönem aynı müfettişin aynı öğretmene gelmesi gerekmektedir...Müfettişler denetim ve rehberlik grupları ayrılmalı... Müfettişlerden asıl beklenti, onların bizlere eğitim liderliği yapmasıdır...”

Yönetici görüşlerine göre, denetim standartları farklı kategorilerde olması gerekmektedir. Bu standartların sınırı MEB’de belirlenip, yerelde ise detaylandırılması beklenmektedir. Yöneticilerin eğitim dışı faaliyetlerde çok zaman harcadığı için eğitim faaliyetlerine fazla zaman ayıramadıkları söylenebilir. Bu durum özellikle okul müdür yardımcıları için geçerli olabilir. Okul müdür yardımcılarının okulda normal bir memur gibi evrak işleri, ödeme işlemleri, tebliğ-tebellüğ işlemleri gibi rutin idari faaliyetlere baktığı düşünülebilir. Yöneticiler, müfettişlerin denetledikleri personeli dünya görüşüne göre değerlendirmesini uygun bulmadıkları söylenebilir. Bu durum yöneticilerde aidiyet duygusuna zarar verebilir ve kendi mesleğini benimsememesine yol açabilir. Ayrıca ğretmen görüşlerine paralel olarak yöneticiler de müfettişlerin yaőının ileri düzeyde olması nedeniyle müfettişlerin güncel bilgilere uzak kaldıkları düşünülmektedir. Bu düőüncenin nedeni, yöneticilerin denetim ile ilgili yaşantılarından kaynaklanabilir. Yöneticiler, müfettişleri soruşturmacı olarak gördükleri ifade edilebilir. Bu kapsamda müfettişlerin rehberlik yapamayacakları söylenebilir. Rehberlik faaliyetlerini ise işin ehli personel olmadan yapılamayacağı belirtilmiştir. Denetim ve rehberlik faaliyetlerini yapacak kişiler seçilirken, liyakat ve adalet kavramlarına dikkat edilmesi gerektiği genel beklentilerden olduğu ifade edilebilir.

Kurum yöneticilerinin danışmanlık boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 34’te gösterilmiştir.

Tablo 34

Kurum Yöneticilerinin Danışmanlık Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Danışmanlık Faaliyetleri	4.45	.56		4.11	.81	
<i>Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.</i>	4.52	.62	1	4.12	.93	2
<i>Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır.</i>	4.36	.78	4	3.97	1.02	4
<i>Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir.</i>	4.45	.75	2	4.27	.84	1
<i>Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır.</i>	4.45	.67	2	4.09	.95	3

Tablo 34'e göre, kurum yöneticileri görüşlerine göre danışmanlık boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.45$). Dört maddeden oluşan danışmanlık boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır." ($\bar{X}=4.52$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin de tamamen benimsendiği görülmektedir. Buna göre kurum yöneticilerinin, denetimi yapan müfettişlerden danışmanlık beklentisi olduğu düşünülebilir. Bu itibarla kurum yöneticilerinin danışmanlık boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Kurum yöneticileri görüşlerine göre danışmanlık boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=4.11$). Dört maddeden oluşan danışmanlık boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir." ($\bar{X}=4.27$, tamamen) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır." ($\bar{X}=3.97$, orta) ifadesidir. Kurum yöneticileri, bu boyuttaki dört maddenin birini tamamen, diğerlerini büyük ölçüde uygulanabilir bulmuştur. Bu kapsamda kurum yöneticileri danışmanlık boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı yönetici görüşleri şunlardır:

Y1: "...Denetimler şunu getir, bunu getir şeklinde değil, bizlere rehberlik yapılarak olması gerekmektedir, işin uzmanı olması çok önemli..."

Y3: "...rehberlik faaliyetleri seminer dönemlerinde yapılmalıdır. Sene başında performans artırıcı bilgiler, sene sonunda değerlendirme şeklinde olabilir... rehberlik hiç yapılmıyor..."

Y4: "...müfettişlerden denetim yapanlardan rehberlik yapması beklenemez. Bunlar iki farklı grup olmalıdır. Seminer dönemlerinde rehberlik yapılabilir ama iyi yetişmiş kişiler tarafından bu rehberlik yapılmalıdır. Öğretmenin ilgisini çekmeli...rehberliğe ihtiyacı olan öğretmen sayısı her geçen gün artıyor..."

Y6: "...Müfettişlerden beklentimiz rehberliktir. Bizleri yönlendirmelerini bekliyoruz..."

Y7: "... Rehberlik ara tatillerde yapılabilir. Seminer dönemleri eğitim öğretim yılının sadece başlangıç ve bitişinde değil, ara dönemlerde de yapılırsa, bu dönemlerde de rehberlik yapılabilir. MEBBİS üzerinden rehberlik isteği yapıp, müfettişlere gidebilir. Müfettiş sistem üzerinden direkt cevap da verebilir ya da çok kısa bir sürede ilgili yere gidip rehberlik faaliyetinde bulunabilir..."

Y8: "...Müfettişlerin okul idaresiyle iyi bir iletişimi olmalıdır. Bu iletişim iyi olursa rehberlik faaliyetleri hızlı ve etkili bir şekilde planlanabilir. Okullar müfettişlere zimmetlenirse, verim artar. Müfettişe rehberlik için bir şey soruyorsun, üç gün sonra bu sana soruşturma olarak karşınıza çıkıyor. Müfettişler bizlere uyumlaştırma birimi gibi çalışıp, bizlere genel olarak yapılan hataları, çözüm önerilerini ve iyi uygulamaları anlatılmasını bekliyoruz..."

Y9: "...Denetim yapılmadan rehberlik yapılmalıdır. Öncelik rehberlik olmalı, standardı yakalayana kadar devam etmeli, standardı yakalayanlara denetim yapılmalı..."

Y12: "...Müfettişler önce rehberlik yapsın. Rehberlik konularına göre de denetim yapsınlar. Ayrıca rehberliği ve denetimi yapacak kişiler aynı olmamalıdır...Rehberlik yüz yüze yapılmalıdır. Seminer dönemlerinde öğretmenleri branşlarına göre ayırıp, belli yerlerde toplayıp, sıkıntılarla ilgili bilgilendirme yapılmalıdır. Dönem sonunda da bir yılın değerlendirmesi yapılmalıdır. İnceleme ve soruşturma ile rehberlik yapan kişiler kesinlikle ayrılmalıdır..."

Y13: "...Rehberlik yapacak eğitim uzmanları da çok özel kişiler olmalıdır. Eğitim uzmanları, üniversitelerin eğitim bilimlerinden mezun olmuş, saha çalışması olan kişilerden olması gerekmektedir. Yüksek lisans veya doktora olanlar hemen üniversiteye geçmeye çalışıyor. MEB'in bu tür insanlara daha çok ihtiyacı var. Beyin göçüne izin vermemeliyiz... Rehberlik süresiz olsun. Seminer dönemlerinde yaşanan sıkıntılar ve çözüm önerileri üzerinde durmalılar. İlk seminerde

bilgilendirme, ikincisinde neler olmuş anlatılmalıdır. Rehberlikte öncelik standarda uyamayan öğretmenler olmalı, sonra diğerleri olmalıdır.”

Y15: “...Müfettişlerden en çok beklenen rehberlik faaliyeti olup, bu faaliyetler yıl boyunca devam etmelidir. Bunun içinse müfettiş sayılarının artması gerekmektedir...”

Y16: “...Seminer çalışmalarında rehberlik faaliyetleri yapılabilir...”

Y17: “...Seminer dönemleri çok boş geçiyor, bu sürelerde rehberlik yapılabilir. Yetersiz olarak görülen öğretmenler bir grup, diğer öğretmenler bir grup olacak şekilde rehberlik planlanmalı ve iki farklı rehberlik konusu belirlenip, uygulanmalıdır...”

Yönetici görüşlerine göre, rehberlik faaliyetleri ile kendi gelişimlerini sağlamak istedikleri söylenebilir. Bu faaliyetin seminer dönemlerinde ve ara tatillerde yapılabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca rehberlik faaliyetleri ihtiyaç halinde eğitim ve öğretimin her aşamasında talep edilebilmesi gerektiği yönetici görüşleri arasındadır. Bu durum, yöneticilerin yetersiz kaldığı durumlarda, soru sorabilecek personelin olmaması ve dolayısıyla yalnız kalmalarından kaynaklı olabilir. Rehberlik faaliyetlerinin yüz yüze yapılmasının önemli olduğu ve bu sayede eğitim kalitesinin artacağı ifade edilmektedir. Bu ifadelerden, daha önceden yapılan rehberlik faaliyetlerinden verim alınmadığı söylenebilir.

Kurum yöneticilerinin raporlar boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 35’te gösterilmiştir.

Tablo 35

Kurum Yöneticilerinin Raporlar Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Raporlar	4.49	.47		3.94	1.07	
<i>Raporlar uygun analiz ve değerlendirilmelere dayandırılmalıdır.</i>	4.48	.51	3	3.73	1.23	4
<i>Raporlara dayanan bütün bilgiler kayıtlı hale getirilmelidir.</i>	4.33	.69	4	3.88	1.22	3
<i>Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.</i>	4.61	.50	1	4.03	1.31	2
<i>Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir.</i>	4.55	.56	2	4.12	1.14	1

Tablo 35'e göre, kurum yöneticileri görüşlerine göre raporlar boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.49$). Dört maddeden oluşan raporlar boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır." ($\bar{X}=4.61$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin hepsi tamamen benimsenmiştir. Bu kapsamda kurum yöneticileri raporlar boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Kurum yöneticileri görüşlerine göre raporlar boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.94$). Dört maddeden oluşan raporlar boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir." ($\bar{X}=4.12$, büyük ölçüde) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin uygulanabilir bulma düzeyi büyük ölçüdedir. Kurum yöneticilerin raporlar boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı yönetici görüşleri şunlardır;

Y1: "...denetim raporları gelmeden önce bulgularla ilgili bilgimiz olmuyor. İstenilen evrakları veriyoruz, denetim raporunda verilen evraklar verilmemiş gibi gözüküyor..."

Y7: "...Denetim raporları konusunda rahatsızlığımız var. Bir okula gidilmeden bizimle görüşme yapmıyor müfettişler. Denetim raporu geliyor, denetim yapıldığını denetim raporuyla anlıyoruz..."

Y10: "...Denetim raporları kes kopyala yapıldığı için, bazen farklı okulların isimleri raporda kalıyor. Raporların çok önemi olmuyor. Müfettişler gittikleri okulları biz çok sonradan öğreniyoruz..."

Yönetici görüşlerine göre, denetim raporlarının eğitimindeki eksiklerin giderilmesinde faydası olmadığı ifade edilmektedir. Bunun nedeni yapılan denetimlerden yöneticilerin haberi olmaması olarak gösterilebilir. Müfettişlerin denetimi habersiz yapması yöneticilerin motivasyonunu düşürdüğü söylenebilir.

Kurum yöneticilerinin risk analizi boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 36'da gösterilmiştir.

Tablo 36

Kurum Yöneticilerinin Risk Analizi Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilir		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Risk Analizi	4.26	.60		3.62	.97	
<i>Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır.</i>	4.21	.82	3	3.61	1.14	2
<i>Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.</i>	4.09	.77	4	3.58	1.15	3
<i>Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir.</i>	4.36	.60	1	3.55	1.09	4
<i>Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir.</i>	4.36	.70	1	3.76	1.15	1

Tablo 36'ya göre, kurum yöneticileri görüşlerine göre risk analizi boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.26$). Dört maddeden oluşan risk analizi boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir." ($\bar{X}=4.36$, tamamen) ifadesi ile "Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir." ($\bar{X}=4.36$, tamamen) ifadesidir. Bu boyutun en az benimsenen maddesi "Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır." ($\bar{X}=4.09$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin üçü tamamen, biri büyük ölçüde benimsendiği için, kurum yöneticilerin risk analizi boyutunu benimsedikleri değerlendirilmiştir. Kurum yöneticileri görüşlerine göre risk analizi boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.62$). Dört maddeden oluşan risk analizi boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir." ($\bar{X}=3.76$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir." ($\bar{X}=3.55$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, kurum yöneticileri risk analizi boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı yönetici görüşleri şunlardır:

Y1: "...okullarda risk değerlendirmesini rehber öğretmenler yapmalıdır. Rehber öğretmenler okul müdürüne bağlı değil, il/ilçe milli eğitim müdürlerine bağlı çalışmalıdır..."

Y2: "...müfettiş her okula gitmeli, süresi değişebilir. Risk değerlendirmesi yapılarak bu belirlenebilir. Disiplin ile ilgili olaylara, akademik başarıya, nüfusa bakılabilir..."

Y3: "...risk esaslı denetim mantıklı olabilir. Tüm okullara belli periyodlarla gidilmeli ama süreleri farklı olmalıdır. Riskli okulları sınav sonuçlarına, şikayetlere, disiplin olaylarına, okul türüne, öğrenci sayısına, taşımacılık eğitimi olup olmadığına bakılarak karar verilebilir..."

Y4: "...risk analizi yapılması çok verimli olur. Okul çevresi, sosyo-ekonomik yapı, kenar mahalle olup olmaması, sınav sonuçları, devamsızlık, sigara ve alkol bağımlılığı gibi konularla değerlendirme yapılabilir. Okul yöneticisinin düşüncesi de önemlidir..."

Y5: "...müfettişler risk değerlendirmesini nüfusa göre, sosyo-ekonomik yapıya, akademik başarıya, veli profiline, adli-idari olaylara, devamsızlık verilerine göre yapabilir. Ayrıca bağımlılık yapacak durumlar ve ailevi problemler de risk değerlendirmesine dahil edilebilir..."

Y6: "...Risk değerlendirmesi MEB'de yapılabilir. Bu konu üzerinde belli kriterler belirlenip, şeffaf ve hoşgörülü bir şekilde uygulanmalıdır..."

Y7: "...Risk analizi; CİMER şikâyetleri, geçmiş denetim raporları, amirlerin kanaatleri, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, emniyet ya da jandarma ile yapılan değerlendirme ve sivil toplum kuruluşlarıyla yapılacak toplantılar sonucunda yapılabilir. Sadece milli eğitim yapmamalı, diğer kurumlarla eşgüdümsel olarak yapılmalıdır..."

Y10: "...Risk analizli bir çalışma yapılarak, insan ve zaman israfını önleyebiliriz. Ayrıca belli bir standardı yakalayan okullara gidip, onları rahatsız etmeye gerek yok. Risk analizi ile önceliklendirme yapılabilir. Her okulu kadar değerlidir sözüne paralel olarak, okul müdürü iyi olan okulun riski azdır, okul müdürü yetersiz ise okul risklidir..."

Y12: "...Risk esaslı denetime hemen geçilmelidir. Müfettiş sayısının yetersiz olduğu görülüyor. Akademik başarı, CİMER şikâyetleri, soruşturma ya da disiplinsizlik olayları, okulun sosyo-ekonomik yapısı gibi alt veriler belirlenip, risk analizini bu verilere göre yapılabilir. Ayrıca risk analizleri her yıl güncellenmelidir..."

Y13: "...Örnekleme okul seçilerek, yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli boyutlarında risk analizi yapılabilir..."

Y15: "...Risk değerlendirmesi çok faydalı olabilir. Taşra-merkez ayrımı, devamsızlık, velilerin ekonomik durumu gibi konular değerlendirilerek risk analizi yapılabilir..."

Y17: "...Okulların risk düzeyleri; İl/İlçe Milli Eğitim Müdürü ve ilgili şube müdürünün fikri, devamsızlık oranları, okul çevresinin sosyo-ekonomik durumu, akademik başarı, yatılı veya taşımacılık olan okullar, madde bağımlılığı, müfettiş raporları, tek ya da ikili eğitim olması gibi konulara göre belirlenebilir..."

Yönetici görüşlerine göre, standartları yakalamış okullara az zaman, standartlara ulaşamamış okullara çok zaman ayrılması düşüncesinin hâkim olduğu söylenebilir. Risk analizi yapılarak okullardaki dezavantajlı grupların gelişimine katkı sağlanabilir. Risk analizindeki kriterler; disiplin olayları, akademik başarı, okulun öğrenci, öğretmen ve yönetici sayısı, okul ile ilgili şikâyetler, okul türü, taşımacılık eğitimin olup olmadığı, okulun yatılı olup olmadığı, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu, devamsızlık, bağımlılık oranları, veli profili, denetim raporları, sivil toplum kuruluşları ile yapılacak ortak değerlendirme sonuçları, olabilir.

Kurum yöneticilerinin denetim türü boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 37'de gösterilmiştir.

Tablo 37

Kurum Yöneticilerinin Denetim Türleri Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Denetim Türleri	3.67	1.03		3.65	.91	
<i>Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır.</i>	3.79	.99	1	3.94	.97	1
<i>Müfettişler performans denetimi yapmalıdır.</i>	3.61	1.12	2	3.55	1.09	2
<i>Müfettişler sistem denetimi yapmalıdır.</i>	3.61	1.14	2	3.45	1.06	3

Tablo 37'ye göre, kurum yöneticileri görüşlerine göre denetim türleri boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X} = 3.67$). Üç maddeden oluşan denetim türleri

boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır.” ($\bar{X} = 3.79$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki üç maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, kurum yöneticilerinin denetim türü boyutunu benimsedikleri söylenebilir. Kurum yöneticileri görüşlerine göre denetim türleri boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.65$). Üç maddeden oluşan denetim türleri boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır.” ($\bar{X} = 3.94$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi “Müfettişler sistem denetimi yapmalıdır.” ($\bar{X} = 3.45$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki üç maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, kurum yöneticilerin denetim türü boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı yönetici görüşleri şunlardır:

Y1: *“...ders denetimlerinin faydası var. Öğretmenlerin meslek körlüğünü ve patinaj yapmalarını engelliyordu. Denetimde branşlaşma şart. ...”*

Y3: *“...müfettişler hem eğitim hem de idari denetim yapmalıdır. Müfettişler farklı branşlarda olmalıdır. İdari denetimi farklı bölüm mezunları, eğitim denetimini öğretmen kökenli müfettişler yapmalıdır...”*

Y4: *“...idari denetimler farklı branşlardan olmalı. Hukuk, maliye vb. mezunu müfettiş de olmalıdır. Sınıf içi yapılan denetimler ise öğretmen kökenli olmalıdır...”*

Y9: *“...Eğitim denetimini öğretmen kökenli, idari denetimleri de farklı branşlardan gelen müfettişler yapmalıdır...”*

Y15: *“...Müfettişler hem idareyi hem de öğretmeni denetlemelidir. İdari denetimi yapacaklar arasında iktisat, maliye, kamu, hukuk gibi alanlardan mezun müfettişlerin de olması faydalı olacaktır. Yaptığımız işin çoğu eğitim dışı işler. Bunları göz önüne aldığımızda farklı alanlardan müfettiş olması gerçekten mantıklı gözüküyor...”*

Yönetici görüşlerine göre, müfettişlerin idari denetimin yanında ders denetimi de yapması yönünde fikirleri olduğu söylenebilir. Bunun nedeni olarak, okul yöneticilerinin ders denetimi yapabilecek bilgi seviyesinde olmadığını düşünmeleri olabilir. Ayrıca, müfettişlerde branşlaşmanın eğitim kalitesinde olumlu bir katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

Kurum yöneticilerinin denetim boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 38’de gösterilmiştir.

Tablo 38

Kurum Yöneticilerinin Denetim Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Denetim Faaliyetleri	4.45	.58		3.72	1.08	
<i>Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır.</i>	4.45	.75	3	3.67	1.27	2
<i>Müfettişler uzmanlık gerektiren denetimlerde personel yardımı alabilmelidir.</i>	4.12	.89	4	3.61	1.12	3
<i>Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır.</i>	4.67	.60	1	3.58	1.30	4
<i>Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.</i>	4.58	.61	2	4.03	1.16	1

Tablo 38’e göre, kurum yöneticileri görüşlerine göre denetim boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.45$). Dört maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır.” ($\bar{X}=4.67$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca biri dışında diğer maddelerin de tamamen benimsendiği görülmektedir. Bir madde ise büyük ölçüde benimsenmiştir. Bu itibarla, kurum yöneticilerinin denetim boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Kurum yöneticileri görüşlerine göre denetim boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.72$). Dört maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.” ($\bar{X}=4.03$, büyük ölçüde) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin de büyük ölçüde uygulanabilir buldukları görülmektedir. Bu bulguları destekleyen bazı yönetici görüşleri şunlardır;

Y2: “...Müfettişlerin sayısının yetersiz olması nedeniyle herkesi denetlemesi imkânsız gözüküyor. Bu kapsamda denetimler çok yüzeysel oluyor ve verim alınamıyor. Denetimler önceden detaylandırılıp, ince ayrıntılar planlanırsa verim artabilir. Denetimler idari ve eğitim olarak iki kategoride yapılmalıdır. Evraklara bakılarak yapılan denetimin eğitime faydası yok. Bir günde yapılan sınıf denetiminin de faydası yok. Denetimin süreleri artırılmalıdır. Bu süreler artırılıp, objektif şekilde değerlendirilirse verim artabilir...”

Y3: "...Mevcut durumdaki denetim sistemi mantıklı gibi, müfettişin yöneticiyi, yöneticinin de öğretmeni denetlemesi ama okul müdürü öğretmeni objektif denetlemesi neredeyse imkansız, ayrıca okul müdürü liyakatli olmalı..."

Y4: "...okullarda seçilen zümre başkanları liyakate göre seçilirse ve aynı şekilde il zümre başkanları da liyakat esaslarına göre en iyi okul zümre başkanı olarak seçilirse, bu kişiler müfettişlerle birlikte denetim faaliyetlerine haftada bir iki gün katılıp verimi artırabilirler. Bu kişilere de farklı bir ek ders uygulaması yapılmalıdır..."

Y5: "...öğretmeni en iyi okul müdürü bilir ve en iyi o değerlendirir. Önemli olan okul müdürünün öğretmene hak ettiğini vermesi yani adaletli ve objektif olmasıdır..."

Y6: "...Denetimde öz denetim ya da iç kontrol daha verimli olabilir. İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve okul yöneticileri denetimi çok daha iyi yapar. Önemli olan liyakatli atama olsun. Denetimi en iyi yöneticiler yapar. Müfettişler de rehberlik amacıyla gelirler. Bize son gelişmeleri anlatıp, bizlere hizmet içi eğitim verebilirler. İhtisas gerektiren konularda farklı branşlardan müfettiş olabilir. Ama eğitim denetimini öğretmen kökenli müfettişler yapmalıdır. Denetim standartları bölgesel farklılıklara göre düzenlenmelidir..."

Y7: "...Denetimlerde bir sıkıntı olduğunu düşünmüyorum. Çözüm arayışı olan bir mantık var. Birçok insan denetimi hata bulma odaklı olarak algılıyor ama bu yanlış bir algı. Denetimleri az sayıda müfettiş yapmalı ve daha sık gidilmeli. Müfettişler ders denetimini bıraktıktan sonra, bu sorumluluk okul yöneticilerine geçti. Problem, okul yöneticilerinin bu sorumluluğu yerine getirememesidir. Yani okul yöneticileri ders denetimi yapabilecek kabiliyette değiller. Acilen okul yöneticileri hizmet içi eğitime alınmalıdır ya da seçim kriteri değişmelidir..."

Y10: "...Mevcut denetim sistemi uygun. Öğretmeni yönetici denetlemeli, yöneticiyi müfettiş denetlemeli. Sıkıntı şu; okul müdürlerinin liyakate göre seçilmemesidir. Kaliteli müdür olduktan sonra mevcut durum daha iyi olur. İyi müdür, denetimi çok iyi yapar..."

Y11: "...Okul müdürlerinin duygusal davranmayacağını kabul edersek, en iyi denetimi okul müdürü yapar. Ama bu zor gözüküyor, muhakkak arkadaşını savunacak, sevmediğini üzecektir..."

Y12: "...Okul müdürlerine güçlü yetkiler verilip, denetimler onların üzerinden yapılmalıdır. Hiçbir verim alınmayan birçok evrak dolduruluyor, bunlar kalkmalıdır..."

Y13: "...Ders denetimi bittikten sonra öğretmenler rahatladı. Öğretmenin rahat olması tabii ki çok iyi ama bu rahatlık biraz umursamamaya doğru kaydı. Veli profili iyi olan yerlerde problem yok, veliler öğretmeni boş tutmuyorlar, problem ilgili olmayan velilerin olduğu okullarda. Sınıf denetimini okul yöneticileri yapmaya başlayınca, ikili ilişkiler devreye giriyor. Müdür ile öğretmen arası iyiye öğretmen çok iyi, değilse öğretmen kötü sonucu çıkıyor. Bu kapsamda sınıf denetimini okul dışından gelen birisinin yapması en doğrusudur..."

Y14: "...Müfettiş okul yönetimini denetler. Rehberlik de okul müdürü tarafından yapılmalıdır. Okul ya da kurumların denetimi ve rehberliği müfettişler tarafından yapılmalıdır. Okul içindeki rutin denetimi okul müdürü ve yardımcısının yapması yeterlidir. Düzeltmesi gereken okul müdür yardımcılarının, okulda çalışan düz memur gibi sadece evrak işlerinin yaptırılmasıdır. Okullara memur verilip, okul yöneticilerinin mesaisinin büyük bölümünü eğitime adanması gerekmektedir..."

Y16: "...Okul müdürleri görevlerini iyi yaptıkları zaman müfettişe gerek kalmaz. Yönetici liyakatle atanırsa, denetime gerek kalmaz. İnsan kendi vicdanıyla denetim yapmalı. Ben öğretmenken dersimi iyi anlatamadığımda akşam uyuyamazdım. Vicdanı olmayan insana denetim sökmez. Seçilecek yönetici ya da öğretmen liyakatli olmalı, kaliteli olmalı. Bunlar iyi olmazsa denetim tek başına bir şey yapamaz. Öğretmenleri sıkıştırmaya gelmez. Eğitim gönül işidir. Yoksa verimsiz olur..."

Yönetici görüşlerine göre, müfettiş sayısının yetersiz olması nedeniyle denetimler kısa süreli ve yüzeysel yapıldığı ifade edilmektedir. Zaman sıkışıklığından kaynaklı bu durumun, denetim amaçlarıyla örtüşmediği söylenebilir. Okul yöneticilerinin öğretmeni denetlemesi genel olarak kabul gördüğü söylenebilir. Ayrıca zümre başkanları da denetim faaliyetlerine dâhil edilebilir. Ancak hem okul yöneticileri hem de zümre başkanları belirlenen kriterler dâhilinde seçilmeli ve adalet duygusunu kaybetmemeleri gerektiği ifade edilebilir.

Kurum yöneticilerinin KGGP boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 39'da gösterilmiştir.

Tablo 39

Kurum Yöneticilerinin KGGP Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
KGGP	4.26	.63		3.75	1.01	
<i>Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir.</i>	4.06	.90	3	3.73	1.10	2
<i>İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.</i>	4.33	.69	2	3.82	1.13	1
<i>Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.</i>	4.39	.75	1	3.70	1.02	3

Tablo 39'a göre, kurum yöneticileri görüşlerine göre KGGP boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.26$). Üç maddeden oluşan KGGP boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır." ($\bar{X}=4.39$, tamamen) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir." ($\bar{X}=4.06$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre kurum yöneticilerinin KGGP boyutunu benimsedikleri söylenebilir. Kurum yöneticileri görüşlerine göre KGGP boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.75$). Üç maddeden oluşan KGGP boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir." ($\bar{X}=3.82$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır." ($\bar{X}=3.70$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre kurum yöneticilerin KGGP boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı yönetici görüşleri şunlardır:

Y2: "...bakanlığın kuracağı bir sistemle müfettişlerin yaptığı faaliyetler kontrol edilmeli ve performansları değerlendirilmelidir..."

Y3: "...müfettişler de dış denetime tabi olurlarsa, kendilerini yenileme ve geliştirme durumunda kalırlar, bu da iyi olur..."

Y4: "...müfettişlerin bir yıl içerisinde hangi okula veya hangi öğretmene ne katkı yaptığının incelenmesi ve bu sonuçlara göre müfettişin performansı değerlendirilmelidir..."

Y5: "...müfettişlerin yaptığı faaliyetleri, üniversitenin eğitim denetim ile ilgilenen akademisyenleri yapılacak protokol ile kontrol edebilir. Bu akademisyenler müfettişe girdi sağlar, müfettiş de bizlere girdi sağlar..."

Y7: "...Bakanlık, üniversiteler ile protokol yapıp müfettişlerin, eğitim yönetimi ve denetimi alanında yayınları olan akademisyenler tarafından kontrol edilecek bir sistem kurmasında fayda var. Hem adaletli olur, hem de müfettişlere rehberlik kapsamında değerlendirilebilir..."

Y13: "...Müfettişler bakanlık tarafından kontrol edilmelidir, çünkü yapılan çok yanlışlıklar var. Denetim müfettişlere de gereklidir. Onlarda kendilerine çeki ve düzen verirler. Daha kaliteli ve titiz çalışmalarına yardımcı olur..."

Yönetici görüşlerine göre, müfettişlerin yaptığı faaliyetlerin kontrol edilmesi beklentiler içindedir. Bu sayede müfettişler bilgilerini geliştirmek için çaba sarf edeceği düşünülebilir. Ayrıca müfettişlerin denetim sırasında empati yaparak hareket edebileceği ve denetlenen kişilere daha anlayışlı davranabileceği söylenebilir. Kurum yöneticilerinin örgüt yapısı boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 40'ta gösterilmiştir.

Tablo 40

Kurum Yöneticilerinin Örgüt Yapısı Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Örgüt Yapısı	3.86	.81		3.46	1.01	
<i>Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.</i>	3.88	1.17	2	3.48	1.18	2
<i>Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir.</i>	4.03	.73	1	3.58	1.06	1
<i>Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır.</i>	3.67	1.02	3	3.33	1.27	3

Tablo 40'a göre, kurum yöneticileri görüşlerine göre örgüt yapısı boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X}=3.86$). Üç maddeden oluşan örgüt yapısı boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir." ($\bar{X}=4.03$, büyük ölçüde) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır" ($\bar{X}=3.67$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre öğretmenlerin KGGP boyutunu kısmen benimsedikleri söylenebilir. Kurum yöneticileri görüşlerine göre örgüt yapısı boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.46$). Üç maddeden oluşan örgüt yapısı boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir." ($\bar{X}=3.58$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır." ($\bar{X}=3.33$, orta) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre kurum yöneticilerin örgüt yapısını boyutunu kısmen uygulanabilir buldukları söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı yönetici görüşleri şunlardır:

Y1: "...İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin yaptığı denetim ya da soruşturmalarda sıkıntılar gördük. Yönetim ya da idari denetimi MEB, okul ya da eğitim denetimini bölgelerde oluşturacak teftiş kurulları yapmalıdır. Müfettişler İl Milli Eğitim Müdürüne kesinlikle bağlı olmamalıdır. İl Milli Eğitim Müdürü ile samimiyeti olanlar, denetimi lehlerine çevirebilir, bu durum yerelde ve küçük yerlerde daha sık olabilir. Müfettişler müfettiş başkanına, müfettiş başkanı da bölgelerde kurulacak teftiş kurullarına bağlı olmalıdır..."

Y2: "...Bakanlığa bağlı özerk bir yapıda olmalıdır. Ayrıca yerelden baskı görmemesi için il milli eğitimde çalışan müfettişler rotasyona tabii olmalıdır. Yerel etkilerden uzak kalması gerekir..."

Y3: "...MEB'de denetim bölge bazlı olmalıdır. İlde çalışan müfettişlerin bağlı olduğu bir yer olmamalıdır. Talimat bölgede kurulacak olan teftiş kurulu başkanlığı vermelidir. Yerelde müdahale olabilir veya müfettişlerde çekince olabilir. Bu örgüt yapısı kurulurken, rehberlik ve denetim müfettişleri de ayrı ayrı ataması yapılmalı ve müfettiş sayıları da artırılmalıdır..."

Y4: “...Müfettişler, il Milli Eğitim Müdürlüklerinden bağımsız olmalıdır. Bakanlığa ya da kurulacak bölge teftiş kurullarına bağlı olmalıdır. Denetim yaptığın birimin amirine bağlı olmak, yanlışlıklara neden olacaktır...”

Y5: “...Müfettişler hem Bakanlıkta hem de yerelde olmalıdır. Ama müfettişler tam bağımsız olmalıdır. Tamamen özgür, hiçbir şekilde birilerine bağlı olmadan, kendi başkanlığı içerisinde, bütçesi olan bir yapıda olmalıdır. Özellikle küçük yerlerde birilerini tanıması, adaletsiz davranmasına neden olabilir. Teftiş kuruluna raporlarını göndersin ama amiri Vali olsun. İlçelerde müfettişlere gerek olmadığını düşünüyorum...”

Y6: “...Müfettişlerin bağımsız olması en önemli konudur. İllerde bulunacak müfettişlerin bölgelerde kurulacak teftiş kurullarına direkt bağlı olması gerekir...”

Y7: “...Müfettişlerin bağımsız hareket edebileceği Bakanlıkta oluşturulacak bir daireye bağlı olması gerekmektedir. İl Milli Eğitim müfettişleri etkiliyor anlamı çıkmamalı ama müfettişlerin özerkliği çok önemli diye düşünüyorum...”

Y8: “...Müfettişler bölgesel ve bağımsız bir yapıya bağlı olmalıdır...”

Y9: “...İllerde müfettiş olmasına gerek yok, bakanlıktaki müfettişler yeterlidir...”

Y10: “...Müfettişlerin bölgelerde oluşturulacak teftiş kurullarına bağlı olması, müfettişlerin çalışma usul ve esasları için daha uygun olur...”

Y11: “...İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olarak devam etmeleri en doğrusudur...”

Y12: “...Müfettişler Valiye bağlı olmalıdır. Müfettişlerin bağımsızlığı önemli ama bakanlığa bağlı olması da müfettişlerin kendilerini il milli eğitim müdürünün üstünde görmesine neden olabilir...”

Y13: “...Müfettişler, belli bölgelerde kurulacak teftiş kurullarına bağlı çalışmalılar...”

Y14: “...Müfettişler bölgelerde oluşturulacak teftiş kuruluna bağlı çalışmalılar. Böylece yereldeki baskılardan kurtulurlar. Siyasetin ve amirlerin etkisinde kalmamalıdır. Yerel aktörlerin tesiri azaltılmalıdır...”

Y15: “...İl düzeyinde çalışacak müfettişler direkt Valiye bağlı çalışmalıdır...”

Y16: “...İl Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı müfettişlik sistemi olmaz. Özerk bir yapıya sahip olmalıdır. Hakim ve savcılar bağımsız hareket edebiliyorlar, müfettişler de bunlar gibi olmalı. Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olursa, sipariş rapor verilir Bakanlığın uhdesinde özgür hareket etmeliler...”

Y17: “...İl Milli Eğitim Müdürüne bağlı birisi, onu nasıl denetleyebilir? Müdür ne derse müfettişler onu yapar. Bölgelerde teftiş kurulları oluşturulmalı ve müfettişler buralara bağlı olmalıdır. Valiye bağlı olması da olmaz, çünkü il milli eğitim müdürü Vali ile çok içli dışlı olacağından, onu etkiler. İlde oluşturulacak örgüt yapısının içine, belli bir performans kriterine göre seçilecek il zümre başkanları da dönüşümlü olarak yerleştirilsin. Bu kişiler haftanın belli günlerinde müfettişlere eşlik etsin ki verim artsın...”

Yöneticilere görüşlerine göre, müfettişlerin hem bakanlık düzeyinde hem de yerel düzeyde teşkilatlanması gerektiği ifade edilmektedir. Ancak bu teşkilatlanmada bağımsız kalınabilmesi ve müfettişlerin tarafsız hareket edebilmesi önem arz ettiği ifade edilmektedir. Özellikle yerel güçler tarafından müfettişlerin baskı altına alınmaması gerektiği söylenebilir. Bu ifadeler, il milli eğitim müdürüne bağlı çalışan müfettişlerin özgür iradesiyle denetim yapamamasından kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Okul yöneticilerin iç denetim sistemini gerektirdiği unsurları benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyleri nedir? Okul yöneticilerinin iç denetim sistemini benimsemesi ve uygulanabilir bulmasına ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 41’de gösterilmiştir.

Tablo 41

Okul Yöneticilerinin İç Denetim Sistemini Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
İDSBU	4.10	.43		3.57	.72	
<i>Müfettiş ve Plan/Program</i>	3.99	.57	7	3.43	.91	6
<i>Danışmanlık</i>	4.44	.61	2	3.93	.98	1
<i>Raporlar</i>	4.41	.59	4	3.81	1.03	2
<i>Risk Analizi</i>	4.12	.70	6	3.33	1.02	8
<i>Denetim Türleri</i>	3.43	1.12	3	3.68	1.00	4
<i>Denetim</i>	4.55	.51	1	3.59	1.17	5
<i>KGGP</i>	4.22	.66	5	3.76	1.13	3
<i>Örgüt Yapısı</i>	3.54	.94	8	3.36	.95	7

Tablo 41 incelendiğinde, okul yöneticileri görüşlerine göre iç denetim sistemi büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X}=4.10$). İç denetim sisteminin sekiz alt boyutuna bakıldığında; danışmanlık, raporlar, denetim ve KGGP tamamen benimsenirken, müfettiş ve plan/program, risk analizi, denetim türleri ve örgüt yapısı büyük ölçüde benimsenmiştir. Bu boyutlardan en fazla benimsenen boyutun denetim boyutu ($\bar{X}=4.55$), en az benimsenen boyutun ise örgüt yapısı boyutu ($\bar{X}=3.54$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, okul yöneticilerin iç denetim sistemini benimsediği kabul edilebilir. Okul yöneticileri görüşlerine göre iç denetim sistemi büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.57$). İç denetim sisteminin sekiz alt boyutuna bakıldığında; müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, denetim türleri, denetim, KGGP büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuşken; risk analizi ve örgüt yapısı orta düzeyde uygulanabilir bulunmuştur. Bu boyutlardan en fazla uygulanabilir bulunan boyutun danışmanlık boyutu ($\bar{X}=3.93$), en az uygulanabilir bulunan boyutun ise risk analizi boyutu ($\bar{X}=3.33$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, okul yöneticilerin iç denetim sistemini uygulanabilir buldukları kabul edilebilir.

Okul yöneticilerinin müfettiş ve plan/program boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 42’de gösterilmiştir.

Tablo 42

Okul Yöneticilerinin Müfettiş ve Plan/Program Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Müfettiş ve Plan/Program	3.99	.57		3.43	.91	
<i>Müfettişler denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşmalıdır.</i>	4.05	.82	7	3.56	1.17	1
<i>İl Millî Eğitim Müdürlüğü Denetim Yönergesi hazırlanmalıdır.</i>	4.11	.95	3	3.52	1.22	3
<i>Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.</i>	4.10	.86	4	3.50	1.14	4
<i>Plan ve programlar risk esaslı hazırlanmalıdır.</i>	3.81	.93	11	3.29	1.11	11
<i>Plan ve program onaylatıldıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir.</i>	4.29	.79	1	3.46	1.28	6
<i>Denetim alanlarının büyüklüğüne göre, her denetimde farklı zaman planlaması yapılmalıdır.</i>	4.16	.72	2	3.47	1.10	5
<i>Denetim standartları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmelidir.</i>	4.09	.96	5	3.45	1.22	8
<i>Denetimler, biri kıdemli olmak üzere en az iki müfettiş tarafından yapılmalıdır.</i>	3.97	1.04	10	3.46	1.20	6
<i>Danışmanlıklar kıdemli müfettişler tarafından yapılmalıdır.</i>	3.99	1.07	8	3.43	1.23	9
<i>Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.</i>	3.29	1.25	12	3.04	1.24	12
<i>Müfettişler her yıl meslek içi eğitim almalıdır.</i>	4.06	.96	6	3.53	1.22	2
<i>Hazırlanan raporlar iki ay içerisinde bakanlığa gönderilmelidir.</i>	3.98	.81	9	3.41	1.10	10

Tablo 42’ye göre, okul yöneticilerin görüşlerine göre müfettiş ve plan/program boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X} = 3.99$). On iki maddeden oluşan müfettiş ve plan/program boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Plan ve program onaylatıldıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir.” ($\bar{X} = 4.29$, tamamen) ifadesidir. Müfettiş ve plan/program boyutunda en az benimsenen madde ise “Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.” ($\bar{X} = 3.29$, orta) ifadesidir. Bu sonuç, okul yöneticilerinin müfettişler tarafından denetlenmek istemediklerinin bir göstergesi olabilir. Okul yöneticileri, bu boyuttaki on iki maddenin biri tamamen, onu büyük ölçüde, birini orta seviyede benimsemişlerdir.

Bu kapsamda okul yöneticilerinin müfettiş ve plan/program boyutunu benimsedikleri kabul edilebilir. Okul yöneticileri görüşlerine göre müfettiş ve plan/program boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.43$). On iki maddeden oluşan müfettiş ve plan/program boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Müfettişler denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşmalıdır.” ($\bar{X}=3.56$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan madde “Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır” ($\bar{X}=3.04$, orta) ifadesidir. Okul yöneticilerin, bu boyuttaki on iki maddenin onunu büyük ölçüde, ikisini orta seviyede benimsemişlerdir. Bu kapsamda okul yöneticilerin müfettiş ve plan/program boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir.

Okul yöneticilerinin danışmanlık boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 43'te gösterilmiştir.

Tablo 43

Okul Yöneticilerinin Danışmanlık Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Danışmanlık Faaliyetleri	4.44	.61		3.93	.98	
<i>Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.</i>	4.56	.64	1	4.02	1.04	1
<i>Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır.</i>	4.34	.84	4	3.84	1.11	4
<i>Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir.</i>	4.42	.82	3	3.86	1.18	3
<i>Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır.</i>	4.46	.69	2	4.01	.99	2

Tablo 43'e göre, okul yöneticileri görüşlerine göre danışmanlık boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.44$). Dört maddeden oluşan danışmanlık boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.” ($\bar{X}=4.56$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin de tamamen benimsendiği görülmektedir. Buna göre okul yöneticilerinin danışmanlık ya da rehberlik olarak adlandırılan konularda beklentisi olduğu düşünülebilir. Bu kapsamda okul yöneticilerinin danışmanlık boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Okul yöneticileri görüşlerine göre danışmanlık boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.93$). Dört maddeden oluşan danışmanlık boyutunun en fazla

uygulanabilir bulunan maddesi “Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.” ($\bar{X} = 4.02$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi “Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır.” ($\bar{X} = 3.84$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki tüm maddelerin büyük ölçüde kabul edildiği için, okul yöneticilerinin danışmanlık boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir.

Okul yöneticilerinin raporlar boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 44’te gösterilmiştir.

Tablo 44

Okul Yöneticilerinin Raporlar Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Raporlar	4.41	.59		3.81	1.03	
<i>Raporlar uygun analiz ve değerlendirmelere dayandırılmalıdır.</i>	4.33	.66	3	3.77	1.04	3
<i>Raporlara dayanan bütün bilgiler kayıtlı hale getirilmelidir.</i>	4.32	.72	4	3.81	1.09	2
<i>Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.</i>	4.55	.65	1	3.75	1.27	4
<i>Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir.</i>	4.45	.70	2	3.92	1.14	1

Tablo 44’e göre, okul yöneticileri görüşlerine göre raporlar boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X} = 4.41$). Dört maddeden oluşan raporlar boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.” ($\bar{X} = 4.55$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin benimsenme düzeyi çok yüksektir. Bu kapsamda öğretmenler, bu boyuttaki dört maddenin dördünü de tamamen benimsemişlerdir. Okul yöneticilerinin raporlar boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Okul yöneticileri görüşlerine göre raporlar boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.81$). Dört maddeden oluşan raporlar boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir” ($\bar{X} = 3.92$, büyük ölçüde) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin benimsenme düzeyi büyük ölçüdedir. Okul yöneticilerin raporlar boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir.

Okul yöneticilerinin risk analizi boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 45'te gösterilmiştir.

Tablo 45

Okul Yöneticilerinin Risk Analizi Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Risk Analizi	4.12	.70		3.33	1.02	
<i>Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır.</i>	4.28	.76	1	3.36	1.19	2
<i>Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.</i>	3.98	.95	4	3.21	1.22	3
<i>Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir.</i>	4.11	.83	2	3.20	1.19	4
<i>Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir.</i>	4.11	.82	2	3.54	1.20	1

Tablo 45'e göre, okul yöneticileri görüşlerine göre risk analizi boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X} = 4.12$). Dört maddeden oluşan risk analizi boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır." ($\bar{X} = 4.28$, tamamen) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır." ($\bar{X} = 3.98$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin biri tamamen, diğerleri büyük ölçüde benimsendiği için, okul yöneticilerinin risk analizi boyutunu benimsedikleri kabul edilebilir. Okul yöneticileri görüşlerine göre risk analizi boyutu orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.33$). Dört maddeden oluşan risk analizi boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir." ($\bar{X} = 3.54$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir." ($\bar{X} = 3.20$, orta) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin biri büyük ölçüde, diğerleri orta seviyede uygulanabilir bulunduğu için, okul yöneticilerin risk analizi boyutunu kısmen uygulanabilir buldukları kabul edilebilir.

Okul yöneticilerinin denetim türü boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 46'da gösterilmiştir.

Tablo 46

Okul Yöneticilerinin Denetim Türleri Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Denetim Türleri	3.43	1.12		3.68	1.00	
<i>Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır.</i>	3.59	1.20	1	3.80	1.05	1
<i>Müfettişler performans denetimi yapmalıdır.</i>	3.28	1.28	3	3.61	1.20	3
<i>Müfettişler sistem denetimi yapmalıdır.</i>	3.41	1.20	2	3.62	1.12	2

Tablo 46'ya göre, okul yöneticileri görüşlerine göre denetim türleri boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X}=3.43$). Üç maddeden oluşan denetim türleri boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır." ($\bar{X}=3.59$, büyük ölçüde) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Müfettişler performans denetimi yapmalıdır." ($\bar{X}=3.28$, orta) ifadesidir. Bu boyuttaki üç maddenin ikisi büyük ölçüde diğeri orta seviyede benimsendiği için, okul yöneticilerinin denetim türü boyutunu kısmen benimsedikleri söylenebilir. Okul yöneticileri görüşlerine göre denetim türleri boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.68$). Üç maddeden oluşan denetim türleri boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır." ($\bar{X}=3.80$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişler performans denetimi yapmalıdır." ($\bar{X}=3.61$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki üç maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, okul yöneticilerin denetim türü boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir.

Okul yöneticilerinin denetim boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 47'de gösterilmiştir.

Tablo 47

Okul Yöneticilerinin Denetim Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Denetim Faaliyetleri	4.55	.51		3.59	1.17	
<i>Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır.</i>	4.46	.71	3	3.46	1.35	4
<i>Müfettişler uzmanlık gerektiren denetimlerde personel yardımı alabilmelidir.</i>	4.38	.70	4	3.51	1.28	2
<i>Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır.</i>	4.72	.57	1	3.50	1.42	3
<i>Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.</i>	4.66	.57	2	3.88	1.18	1

Tablo 47'ye göre, okul yöneticilerinin görüşlerine göre denetim boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.55$). Dört maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır." ($\bar{X}=4.72$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin de tamamen benimsendiği görülmektedir. Bu kapsamda okul yöneticilerinin denetim boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Okul yöneticileri görüşlerine göre denetim boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.59$). Dört maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır." ($\bar{X}=3.88$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır." ($\bar{X}=3.46$, büyük ölçüde) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin de büyük ölçüde uygulanabilir buldukları görülmektedir. Bu kapsamda okul yöneticilerinin denetim boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir.

Okul yöneticilerinin KGGP boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 48'de gösterilmiştir.

Tablo 48

Okul Yöneticilerinin KGGP Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Kalite Güvence ve Geliştirme Programı	4.22	.66		3.76	1.13	
<i>Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir.</i>	4.09	.95	3	3.65	1.18	3
<i>İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.</i>	4.31	.78	1	3.81	1.27	1
<i>Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.</i>	4.27	.74	2	3.81	1.15	1

Tablo 48'e göre, okul yöneticileri görüşlerine göre KGGP boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.22$). Üç maddeden oluşan KGGP boyutunun en fazla benimsenen maddesi "İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir." ($\bar{X}=4.31$, tamamen) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir." ($\bar{X}=4.09$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre okul yöneticilerinin KGGP boyutunu benimsedikleri söylenebilir. Okul yöneticileri görüşlerine göre KGGP boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.76$). Üç maddeden oluşan KGGP boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir" ($\bar{X}=3.81$, tamamen) ifadesi ve "Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır." ($\bar{X}=3.81$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre okul yöneticilerin KGGP boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir.

Okul yöneticilerinin örgüt yapısı boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 49'da gösterilmiştir.

Tablo 49

Okul Yöneticilerinin Örgüt Yapısı Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Örgüt Yapısı	3.54	.94		3.36	.95	
<i>Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.</i>	3.67	1.23	1	3.49	1.18	1
<i>Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir.</i>	3.65	1.15	2	3.44	1.13	2
<i>Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır.</i>	3.30	1.24	3	3.16	1.16	3

Tablo 49'a göre, okul yöneticileri görüşlerine göre örgüt yapısı boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X} = 3.54$). Üç maddeden oluşan örgüt yapısı boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır." ($\bar{X} = 3.67$, büyük ölçüde) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır." ($\bar{X} = 3.30$, orta) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre okul yöneticilerinin KGGP boyutunu kısmen benimsedikleri söylenebilir. Okul yöneticileri görüşlerine göre örgüt yapısı boyutu orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X} = 3.36$). Üç maddeden oluşan örgüt yapısı boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır." ($\bar{X} = 3.49$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır." ($\bar{X} = 3.16$, orta) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre okul yöneticilerin örgüt yapısı boyutunu kısmen uygulanabilir buldukları söylenebilir.

Maarif müfettişlerinin iç denetim sisteminin gerektirdiği unsurları benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyi nedir? Müfettişlerin iç denetim sistemini benimsemesi ve uygulanabilir bulmasına ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 50'de gösterilmiştir.

Tablo 50

Müfettişlerinin İç Denetim Sistemini Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
İDSBU	4.22	.41		3.73	.71	
<i>Müfettiş ve Plan/Program</i>	4.36	.39	3	3.89	.72	2
<i>Danışmanlık</i>	4.42	.54	2	3.84	.99	3
<i>Raporlar</i>	4.63	.39	1	4.13	.76	1
<i>Risk Analizi</i>	4.29	.55	6	3.58	1.10	6
<i>Denetim Türleri</i>	4.33	.57	4	3.60	1.00	5
<i>Denetim</i>	4.32	.64	5	3.78	.91	4
<i>KGGP</i>	3.63	.97	7	3.41	1.05	7
<i>Örgüt Yapısı</i>	3.11	.97	8	3.05	.96	8

Tablo 50 incelendiğinde, müfettiş görüşlerine göre iç denetim sistemi tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.22$). İç denetim sisteminin sekiz alt boyutuna bakıldığında; müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim türleri ve denetim tamamen benimsenirken, müfettiş ve plan/program, risk analizi, denetim türleri, KGGP büyük ölçüde ve örgüt yapısı orta seviyede benimsenmiştir. Bu boyutlardan en fazla benimsenen boyutun raporlar boyutu ($\bar{X}=4.63$), en az benimsenen boyutun ise örgüt yapısı boyutu ($\bar{X}=3.11$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, müfettişlerin iç denetim sistemini benimsediği kabul edilebilir. müfettiş görüşlerine göre iç denetim sistemi büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.73$). İç denetim sisteminin sekiz alt boyutuna bakıldığında; müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim türleri, denetim ve KGGP büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuş, sadece örgüt yapısı orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur. Bu boyutlardan en fazla uygulanabilir bulunan boyutun raporlar boyutu ($\bar{X}=4.13$), en az uygulanabilir bulunan boyutun ise örgüt yapısı boyutu ($\bar{X}=3.05$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, müfettişlerin iç denetim sistemini uygulanabilir buldukları kabul edilebilir.

Müfettişlerin, müfettiş ve plan/program boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 51’de gösterilmiştir.

Tablo 51

Müfettişlerin Müfettiş ve Plan/Program Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Müfettiş ve Plan/Program	4.36	.39		3.89	.72	
<i>Müfettişler denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşmalıdır.</i>	4.70	.46	3	3.93	.97	7
<i>İl Millî Eğitim Müdürlüğü Denetim Yönergesi hazırlanmalıdır.</i>	4.25	1.04	8	3.95	.89	5
<i>Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.</i>	4.73	.50	1	4.34	.81	1
<i>Plan ve programlar risk esaslı hazırlanmalıdır.</i>	4.43	.50	6	3.89	.99	8
<i>Plan ve program onaylatıldıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir.</i>	4.18	.92	9	3.45	1.23	12
<i>Denetim alanlarının büyüklüğüne göre, her denetimde farklı zaman planlaması yapılmalıdır.</i>	4.57	.50	4	3.95	1.03	5
<i>Denetim standartları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmelidir.</i>	4.55	.66	5	4.23	.89	2
<i>Denetimler, biri kıdemli olmak üzere en az iki müfettiş tarafından yapılmalıdır.</i>	4.39	.69	7	4.09	.86	3
<i>Danışmanlıklar kıdemli müfettişler tarafından yapılmalıdır.</i>	3.70	1.05	12	3.52	.95	11
<i>Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.</i>	4.73	.59	1	4.00	1.20	4
<i>Müfettişler her yıl meslek içi eğitim almalıdır.</i>	4.18	.92	9	3.59	1.17	10
<i>Hazırlanan raporlar iki ay içerisinde bakanlığa gönderilmelidir.</i>	3.91	1.04	11	3.68	1.14	9

Tablo 51’e göre, müfettiş görüşlerine göre müfettiş ve plan/program boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.36$). On iki maddeden oluşan müfettiş ve plan/program boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.” ($\bar{X}=4.73$, tamamen) ifadesidir. Müfettiş ve plan/program boyutunda en az benimsenen madde “Danışmanlıklar kıdemli müfettişler tarafından yapılmalıdır.” ($\bar{X}=3.70$, büyük ölçüde) ifadesidir. Müfettişler, bu boyuttaki on iki maddenin sekizini tamamen, dördünü büyük ölçüde benimsemişlerdir. Bu kapsamda müfettişlerin müfettiş ve plan/program boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Müfettiş görüşlerine göre müfettiş ve plan/program boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.89$). On iki maddeden

oluşan müfettiş ve plan/program boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.” ($\bar{X} = 4.34$, tamamen) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan madde “Plan ve program onaylatıldıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi verilmelidir.” ($\bar{X} = 3.45$, büyük ölçüde) ifadesidir. Müfettişler, bu boyuttaki on iki maddenin ikisini tamamen, onunu büyük ölçüde uygulanabilir bulmuştur. Bu kapsamda müfettişlerin müfettiş ve plan/program boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı müfettiş görüşleri şunlardır:

M1: “...Tüm paydaşların görüşleri alınarak plan/program belirlenmelidir. Denetim standartları objektif ve şeffaf olmalıdır...”

M3: “...Denetim standartları önleyici, rehber odaklı, geliştirici olmalıdır...”

M6: “...Plan/program bakanlık politikaları dikkate alınarak, kurumların özelliğine göre farklı olmalıdır...”

M26: “...Plan/program risk analizi yapılarak belirlenmelidir...”

M27: “...Denetim standartları mevcut gelişmelere ve toplumsal beklentilere göre olmalıdır...”

M28: “...En üstten an alta kadar ortak akıl ile plan ve program hazırlanmalıdır...Branşlardan oluşmuş bir müfettiş grubu ile kaliteli denetim olabilir. Müfettişler kendi konularında uzmanlaşmalıdır. Pratisyen doktor gibi değil, uzman doktor gibi okula gitmeliyiz...Okullara belli periyotlar halinde okulların gelişimini görmemiz gerekiyor. Okulu tanımalıyız, öğretmeni tanımalıyız ki, verim alabilelim...Müfettiş olarak rahat çalışmıyoruz, okullar bana zimmetlenirse, başarıyı artıramadıysam, öğretmenin bilgisini artıramadıysam, bu benim sorumluluğum olmalıdır...”

M29: “...Az sayıda müfettiş ve sınırlı zamanla fayda sağlayamıyoruz... Denetim standartlarının temelini bakanlık oluşturmalı, belli kısmını il düzeyinde belirlenmelidir...”

M30: “...Soruşturma ve denetim, rehberlikten ayrılmalıdır. Soruşturmayı idareciler de yapabilir, bunu diğer kurumlarda görüyoruz. Denetim ise bakanlık ya da bölgelerde kurulacak teftiş kurulları tarafından gerektiğinde yapılabilir.”

M31: "...Denetim yaparken herkes bir şeyler saklamaya çalışıyor. Çünkü müfettiş korkulan kişiler. Öncelikle bu algı kırılmalıdır...Rehberlik faaliyeti müfettişlerin asli görevi olmalıdır. Bizi görenler yanımıza koşmalı ama tam zıttı oluyor..."

M33: "...Müfettişler için soruşturma yapmak en kolayı, denetim biraz zordur, ama en zoru rehberlik yapmaktır..."

Müfettiş görüşlerine göre, denetim plan ve programının karşılıklı istişare ile hazırlanması gerektiği ifade edilmektedir. Bunun sebebinin müfettişlerin hazırlanan denetim plan ve programlarında eksik kalan hususların olduğu düşünülmüş olabilir. Soruşturma ve inceleme faaliyetinin denetim ve rehberlik faaliyetlerinden ayrılması hususunda diğer katılımcılar gibi müfettişlerin de beklentisi olduğu söylenebilir. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticiler tarafından sevilmediği ve müfettişlere karşı olumsuz düşüncelerin olması, bu beklentinin kaynağı olabilir. Ayrıca müfettişler arasında branşlaşma yapılmasının verimi artıracığı yönünde ortak bir görüş olduğu ifade edilebilir. Bunun sebebi olarak, denetime giden müfettişlerin kendilerini yetersiz hissetmesi olabilir.

Müfettişlerin danışmanlık boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 52'de gösterilmiştir.

Tablo 52

Müfettişlerin Danışmanlık Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Danışmanlık Faaliyetleri	4.42	.54		3.84	.99	
<i>Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.</i>	4.43	.55	2	3.95	.94	1
<i>Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır.</i>	4.43	.73	2	3.86	1.11	2
<i>Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir.</i>	4.36	.81	4	3.68	1.31	4
<i>Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır.</i>	4.45	.50	1	3.84	1.06	3

Tablo 52'ye göre, müfettiş görüşlerine göre danışmanlık boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X} = 4.42$). Dört maddeden oluşan danışmanlık boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu

olmalıdır.” ($\bar{X}=4.45$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğ er maddelerin de tamamen benimsendiğ i görölmektedir. Buna göre müfettişlerin danışmanlık boyutunu benimsediğ i görölmüştür. Müfettiş görüşlerine göre danışmanlık boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.84$). Dört maddeden oluşan danışmanlık boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.” ($\bar{X}=3.95$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi “Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir.” ($\bar{X}=3.68$, büyük ölçüde) ifadesidir. Ayrıca diğ er maddelerin de büyük ölçüde benimsendiğ i görölmektedir. Bu itibarla müfettişlerin danışmanlık boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı müfettiş görüşleri şunlardır:

M5, M8, M11: “...Talep üzerine uzman kişiler tarafından verilmelidir...”

M28: “...Alanlardaki eksikliklerin ortaya çıkması için, sahadaki problemleri gerçekçi olarak görebilmek için, il zümre başkanlarını rehberlik boyutunda değerlendirmek mümkün olabilir. Bunlara ayrı bir ek ders planlaması yapılabilir... Rehberlik ile diğ er grup müfettişlerinin ayrılması gerekiyor, çünkü öğretmenlerin algısı çok farklı. Eğitim süreklilik arz eden bir süreçtir. Rehberlik her zaman yapılmalıdır. Ancak önceden belirlenen gruba seminer dönemlerinde uygun olabilir...”

M29: “...Öğretmenleri birebir rehberlik edilmesi gerekir. Yeni nesil öğretmenler daha bilgili ama öğretmenlik rollerini yapamıyorlar. Örnek olarak öğretmen başta kendisini öğrenciye sevdirmeli. Rehberlikte takdir etme konusu önemi bir konudur...”

M30: “...İllerde önemli olan rehberlik. Öncelik mesleğe yeni başlayanlar olmak üzere, öğretmen kıdeminde farklı alanlarda rehberlik faaliyeti olmalıdır. Ayrıca sorumluluk duygusunu artırmak için insanları muallakta bırakmayacaksınız. Yani okulları rehberlik yapan kişilere zimmetleyeceksiniz. Performans kriterlerine göre rehberlik yapan kişiyi de değerlendireceksiniz. Yoksa, sizden önceki müfettiş böyle olmaz demişti gibi cevaplar ortaya çıkıyor... Rehberlik yapmak zor iş, bu yüzden rehberliği alanına hâkim kişiler yapması gerekir. İletişimi iyi olan, önyargıları olmayan kişiler olmalıdır...”

M31: “...İşe yeni başlayanlara rehberlik kesinlikle verilmelidir. İkinci ise, karşılaşılan sorunlara rehberlik edilmelidir. Bu herkese uygulanmalıdır. Rehberlik eğitimi verilenler ise çok kaliteli kişilerden seçilmelidir...”

M32: “...Rehberlik ön plana çıkmalıdır. Rehberliği farkındalık eğitim kapsamında herkese uygulanabilir. Ancak öncelik mesleğe yeni başlayanlar ve belirlenen standarda uyum sağlayamayanlar olmalıdır. Bu rehberlikte de olmazsa olmaz birebir yapılmasıdır...”

M33: “...Müfettiş sayılarının yetersiz olduğu düşünüldüğünde, farklılaştırılmış eğitimdeki aşamalar gibi, mesleğe yeni başlayan ve okul müdürünün yetersiz gördüğü öğretmenlere başlangıç rehberliği, diğer öğretmen gruplarına gelişim rehberliği verilebilir. Burada önemli olan konu, bu eğitimleri verebilecek müfettişlerin olmasıdır... Rehberlik istekleri kurum ya da öğretmenlere ait MEBBİS üzerinden yapılabilir. Gizlilik, insanlara içindeki duyguları anlatabilme fırsatı verir. Bu istekler direkt müfettişlere gelebilir...Eğitim öğretim zamanı için bakarsak, birinci dönem rehberlik ikinci dönem denetim yapılmalıdır...”

Müfettiş görüşlerine göre, mesleğe yeni başlamış öğretmenlere rehberlik yapılmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Bunun nedeni olarak göreve yeni başlayan öğretmenlerin, öğretmenlik rollerini yeterli seviyede yapamamasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca zümre başkanlarının rehberlik faaliyetlerinde görev alması gerektiği ifade edilmektedir. Okul ve kurumlardaki mevcut sıkıntıları öğretmenlerin müfettişlere göre daha iyi bilmesinden veya öğretmenlerin sıkıntılarını daha rahat anlatacaklarını düşündükleri için zümre başkanlarının rehberlik faaliyetine dahil edilmesi istenmiş olabilir.

Müfettişlerin raporlar boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 53'te gösterilmiştir.

Tablo 53

Müfettişlerin Raporlar Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Raporlar	4.63	.39		4.13	.76	
<i>Raporlar uygun analiz ve değerlendirmelere dayandırılmalıdır.</i>	4.52	.51	3	3.95	.94	4
<i>Raporlara dayanan bütün bilgiler kayıtlı hale getirilmelidir.</i>	4.48	.63	4	4.00	.99	3
<i>Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.</i>	4.80	.41	1	4.32	.71	1
<i>Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir.</i>	4.70	.59	2	4.25	.99	2

Tablo 53'e göre, müfettiş görüşlerine göre raporlar boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.63$). Dört maddeden oluşan raporlar boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır." ($\bar{X}=4.80$, tamamen) ifadesidir. Ayrıca diğer maddelerin benimsenme düzeyi çok yüksektir. Bu kapsamda müfettişler, bu boyuttaki dört maddeyi de tamamen benimsemişlerdir. Müfettişlerin raporlar boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Müfettiş görüşlerine göre raporlar boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=4.13$). Dört maddeden oluşan raporlar boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır." ($\bar{X}=4.32$, tamamen) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Raporlar uygun analiz ve değerlendirmelere dayandırılmalıdır." ($\bar{X}=3.95$, büyük ölçüde) ifadesidir. Müfettişler bu boyuttaki dört maddenin ikisi tamamen, ikisi büyük ölçüde uygulanabilir bulmuşlardır. Bu kapsamda müfettişlerin raporlar boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı müfettiş görüşleri şunlardır:

M5: "...Mevcut durumu ortaya koyabilmeli ve çözüm önerilerine de yer verilmelidir..."

M20: "...Raporlar yol gösterici olmalıdır. Sorunlara çözüm getiren, tavsiye odaklı olmalı. İyi örnekler olmalı, sonucunda ödül mekanizması olmalıdır..."

M26: "...Kurumun mevcut durumu, sorunlu alanlar ve bu alanlara ilişkin çözüm önerileri olmalıdır..."

Müfettiş görüşlerine göre, denetim raporlarının mevcut durumu ortaya koyabildiği, yönetici ve öğretmenler için çözüm önerileri sunabildiği, doğru ve yanlış uygulamalar hakkında tavsiye verebildiği bir denetim raporunun olması gerektiği ifade edilmektedir. Mevcut denetim raporlarının yetersiz olmasından kaynaklı bu görüşler verilmiş olabilir.

Müfettişlerin risk analizi boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 54'te gösterilmiştir.

Tablo 54

Müfettişlerin Risk Analizi Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Risk Analizi	4.29	.55		3.58	.76	
<i>Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır.</i>	4.23	.64	4	3.60	.94	2
<i>Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.</i>	4.25	.69	3	3.50	.99	4
<i>Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir.</i>	4.32	.67	2	3.70	.71	1
<i>Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir.</i>	4.36	.67	1	3.55	.99	3

Tablo 54'e göre, müfettiş görüşlerine göre risk analizi boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.29$). Dört maddeden oluşan risk analizi boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir." ($\bar{X}=4.36$, tamamen) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır." ($\bar{X}=4.23$, tamamen) ifadesidir. Bu boyuttaki dört madde de tamamen benimsendiği için, müfettişlerin risk analizi boyutunu benimsedikleri görülmüştür. Müfettiş görüşlerine göre risk analizi boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.58$). Dört maddeden oluşan risk analizi boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir." ($\bar{X}=3.70$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır." ($\bar{X}=3.50$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, müfettişlerin risk analizi

boyutunu uygulanabilir buldukları kabul edilebilir. Bu bulguları destekleyen bazı müfettiş görüşleri şunlardır:

M17: “...Kurumun türüne, çevresel etkiler göz önüne alınmalıdır...”

M23: “...Denetim raporlarına, politika belgelerine, sosyal çevreye, personel görüşlerine göre bilimsel bir anlayışla hazırlanmalıdır...”

M29: “...Eğitim kurumlarının hepsi denetlensin ama risk değerlendirmesine göre zaman planlaması yapıp, süreler farklı olur. Riskli olan okullara ayrıca rehberlik faaliyetleri ile güçlendirmek gerekebilir. Ayrıca riskli bu okullara tecrübeli okul yöneticilerinin atanması gerekmektedir...”

M32: “...Risk odaklı denetim çok güzel olur. Riskli okullara daha çok gidilmeli ve detaylı inceleme yapılmalıdır. Risk olmayan okullara gerek yok...”

M33: “...Denetimde risk değerlendirmesi çok faydalı olur. Müdürün nitelikli olması, okulların akademik başarısı, okul çevresinin sosyo-ekonomik durumu, velilerin durumu, adli veya idari vakalar, devamsızlık oranları, okul türlerine göre riskli okullar belirlenebilir...”

Müfettiş görüşlerine göre, risk esaslı denetimin faydalı olacağı ifade edilmektedir. Belirlenecek kriterlere göre hazırlanacak risk esaslı denetimin personel, zaman ve motivasyon boyutlarında eğitim sistemine olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir.

Müfettişlerin denetim türü boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 55'te gösterilmiştir.

Tablo 55

Müfettişlerin Denetim Türleri Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Denetim Türleri	4.33	.57		3.60	1.00	
<i>Müfettişler uygunluk denetimi yapmalıdır.</i>	4.23	1.20	3	3.48	1.19	2
<i>Müfettişler performans denetimi yapmalıdır.</i>	4.39	.58	1	3.66	1.16	1
<i>Müfettişler sistem denetimi yapmalıdır.</i>	4.36	.69	2	3.66	1.12	1

Tablo 55'e göre, müfettiş görüşlerine göre denetim türleri boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.33$). Üç maddeden oluşan denetim türleri boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Müfettişler performans denetimi yapmalıdır." ($\bar{X}=4.39$, tamamen) ifadesidir. Diğer maddelerde tamamen benimsendiği dikkate alındığında, müfettişlerin denetim türü boyutunu benimsedikleri söylenebilir. Müfettiş görüşlerine göre denetim türleri boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.60$). Üç maddeden oluşan denetim türleri boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişler performans denetimi yapmalıdır." ($\bar{X}=3.66$, büyük ölçüde) ile "Müfettişler sistem denetimi yapmalıdır." ($\bar{X}=3.66$, büyük ölçüde) ifadesidir Bu boyuttaki üç maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, müfettişlerin denetim türü boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı müfettiş görüşleri şunlardır;

M30: "...Mevcut denetim sisteminde sınıflardan uzak kalmak beni yıpratıyor. Kendimi verimli hissetmiyorum. Katkı sağlayamıyorum...Önce müdür denetleyecek, ihtiyaç varsa müfettiş öyle gelecek. Ders denetiminde gerçek katkıyı, o ders ile aynı branşta olan müfettiş verebilir..."

M31: "...Sınıf denetimini yöneticiler yapmalıdır. Müfettiş sayısının artması çözüm değil. İşletme, hukuk vb. dalların mezunları müfettiş olmalı. Mevcut denetim türleri makul duruyor. Denetimdeki tezatlık, öğretmen kökenli müfettişler ders denetimi yapmıyor, idari denetim yapıyor. İdari denetimi diğer branşlardan mezun olanlar daha iyi yapar ama onlardan da müfettiş yok..."

Müfettişlerin denetim boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 56'da gösterilmiştir.

Tablo 56

Müfettişlerin Denetim Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Denetim Faaliyetleri	4.32	.64		3.78	.91	
<i>Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır.</i>	4.11	.90	4	3.57	1.17	4
<i>Müfettişler uzmanlık gerektiren denetimlerde personel yardımı alabilmelidir.</i>	4.18	.97	3	3.64	1.12	3
<i>Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır.</i>	4.43	.79	2	3.91	1.03	2
<i>Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.</i>	4.57	.50	1	4.00	.86	1

Tablo 56'ya göre, müfettiş görüşlerine göre denetim boyutu tamamen benimsenmiştir ($\bar{X}=4.32$). Dört maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.” ($\bar{X}=4.57$, tamamen) ifadesidir. Bu boyutta en az benimsenen maddesi “Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır.” ($\bar{X}=4.11$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin ikisi tamamen, ikisi de büyük ölçüde benimsendiği için, müfettişlerin bu boyutu benimsediği kabul edilmiştir. Müfettiş görüşlerine göre denetim türleri boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.78$). Dört maddeden oluşan denetim boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.” ($\bar{X}=4.00$, büyük ölçüde) ifadesidir. Bu boyuttaki dört maddenin tamamı büyük ölçüde benimsendiği için, müfettişlerin denetim boyutunu uygulanabilir buldukları söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı müfettiş görüşleri şunlardır:

M28: “...Milli Eğitimde amaç eğitim, diğerleri araçtır. Bu kapsamda sınıf denetiminin yapılması elzendir... Okul müdürleri dönemde bir defa sınıf denetimi yapması lazım. Müdürlerde sınıfa giriyor ama sınıfın arkasına geçip, çoğunlukla girdi sağlayamıyor. Müdürün yaptığı girdi neredeyse yok...”

M29: “...Yönetim olmadan denetim olmaz. Bu kapsamda en az yüksek lisans düzeyinde eğitim almış okul yöneticisi olmalıdır. Okul yöneticisi denetimin en önemli unsuru olacaktır. Müfettiş sayıları artırılmalıdır. Okul aile birliğini

denetimin içine sokulabilir... Okulların kültürünü oluşturmak için müfettişlerin daha aktif görevler almalıdır. Bu kapsamda okul bazında müfettişlere sorumluluk verilip, okulun gelişimi için müfettişlere görevler verilebilir. Okulları müfettişlere tek tek zimmetlenmesi faydalı olur...Müdür yardımcıları düz memurun yapması gereken işleri yapıyor. Bunun yerine okul müdürü eğitime, şimdiki okul müdür yardımcıları idari müdürlük yapabilir. Böylece eğitim müdürünün tek işi eğitim olmalıdır. Bunlara yüksek lisans zorunluluğu getirilmelidir...”

M31: “...Okul müdürü çok önemli, çünkü öğretmeni en iyi tanıyan ve en iyi bilen kişi o. Yani öğretmeni en iyi denetleyecek kişi okul müdürüdür. Önemli olan adaletli davranmak. İnsanları düşüncelerine göre gruplandırmamak çok önemli...”

M33: “...Müfettişler genelde idari denetim yapıyorlar. Eğitim denetimi ile ilgili bir şey yapamıyoruz. Eğitim denetimi için müfettiş yelpazesinin geniş olması gerekmektedir. İllerde farklı branşlardan müfettiş kesinlikle olması gerekir. Eğitim kalitesinin artması için ders denetimi olması gerekir...”

Müfettiş görüşlerine göre, öğretmeni en iyi tanıyan okul müdürlerinin denetimdeki öneminin vurgulandığı söylenebilir. Ancak okul müdürlerinin bilgi, beceri ve deneyim konularında tereddütler olduğu söylenebilir. Okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanında en az yüksek lisans yapmalarının beklentiler içinde olduğu ifade edilebilir.

Müfettişlerin KGGP boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 57’de gösterilmiştir.

Tablo 57

Müfettişlerin KGGP Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Kalite Güvence ve Geliştirme Programı	3.63	.97		3.41	1.05	
Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl değerlendirilmelidir.	3.84	1.12	2	3.36	1.31	2
İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.	2.91	1.38	3	2.98	1.47	3
Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.	4.14	1.05	1	3.89	1.08	1

Tablo 57'ye göre, müfettiş görüşlerine göre KGGP boyutu büyük ölçüde benimsenmiştir ($\bar{X}=3.63$). Üç maddeden oluşan KGGP boyutunun en fazla benimsenen maddesi “Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.” ($\bar{X}=4.14$, büyük ölçüde) ifadesi, en az benimsenen maddesi “İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.” ($\bar{X}=2.91$, orta seviyede) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre müfettişlerin KGGP boyutunu kısmen benimsedikleri söylenebilir. Müfettiş görüşlerine göre KGGP boyutu büyük ölçüde uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.41$). Üç maddeden oluşan KGGP boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi “Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.” ($\bar{X}=3.89$, tamamen) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi “İl milli eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.” ($\bar{X}=2.98$, orta) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre müfettişlerin KGGP boyutunu kısmen uygulanabilir buldukları söylenebilir. Bu bulguları destekleyen bazı müfettiş görüşleri şunlardır:

M2, M5, M8: “...Denetimin denetimi olmaz, bu kapsamda müfettişin denetlenmesine gerek yok...”

M15: “...Müfettişler hizmet içi eğitime katılma durumuna, denetim yaptığı kurum sayısına, soruşturma yapabildiği konulara, akademik çalışmalara, insani ilişki ve gruba uyum seviyesine, danışmanlık yaptığı kişi sayısına göre değerlendirilmeli...”

M28: “...Müfettişlerin de muhakkak denetlenmelidir. Çünkü ölçülmeyen performans gelişmez. Müfettişlerin sahada yaptığı performansa göre değerlendirilmelidir. Müfettişi nadasa bırakırsanız, serbest bırakırsanız, müfettiş inandıklarını ya da kulaktan duyma bilgileri doğru olarak algılayacaktır...”

Müfettiş görüşlerine göre, müfettişlerin değerlendirmeye alınmasına bazı müfettişler karşı çıkarken, bazı müfettişlerin destek verdiği söylenebilir. Müfettişlerden kendilerini yeterli görenlerin olumlu baktığı, yetersiz görenlerin ise olumsuz baktığı düşünülebilir.

Müfettişlerin örgüt yapısı boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımını gösteren betimsel istatistik puanları Tablo 58'de gösterilmiştir.

Tablo 58

Müfettişlerin Örgüt Yapısı Boyutunu Benimsemesi ve Uygulanabilir Bulmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Değişkenler	Benimsenme			Uygulanabilme		
	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası	$\bar{X}$	ss	Önem Sırası
Örgüt Yapısı	3.11	.97		3.05	.96	
<i>Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.</i>	2.34	1.28	3	2.50	1.32	3
<i>Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir.</i>	3.89	1.26	1	3.66	1.29	1
<i>Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır.</i>	3.09	1.27	2	2.98	1.28	2

Tablo 58'e göre, müfettiş görüşlerine göre örgüt yapısı boyutu orta seviyede benimsenmiştir ($\bar{X}=3.11$). Üç maddeden oluşan örgüt yapısı boyutunun en fazla benimsenen maddesi "Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir." ($\bar{X}=3.89$, büyük ölçüde) ifadesi, en az benimsenen maddesi "Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır." ($\bar{X}=2.34$, düşük seviyede) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre müfettişlerin örgüt yapısı boyutunu benimsedikleri tam olarak söylenemez. Müfettiş görüşlerine göre örgüt yapısı boyutu orta uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.05$). Üç maddeden oluşan örgüt yapısı boyutunun en fazla uygulanabilir bulunan maddesi "Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir." ($\bar{X}=3.66$, büyük ölçüde) ifadesi, en az uygulanabilir bulunan maddesi "Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır." ($\bar{X}=2.50$, düşük) ifadesidir. Bu boyuttaki maddelerin puanlarına göre müfettişlerin örgüt yapısı boyutunu uygulanabilir buldukları tam olarak söylenemez. Bu bulguları destekleyen bazı müfettiş görüşleri şunlardır:

M2, M4, M8, M12, M13, M14, M15, M17, M22: "...İl MEM'e bağlı olmamalıdır ..."

M28: "...Yaşamış olduğum tecrübeler gösterdi ki; illere bağlı çalıştığımız süre içerisinde amirlerle karşı karşıya kaldığımız durumlar oldu. Bu yüzden bu yapının çok sağlıklı olmadığını düşünüyorum. Bölgelerde kurulacak teftiş kurul başkanlıklarına bağlı bir yapının çok verimli ve sağlıklı olacağını düşünüyorum. Bu

başkanlıklar da bakanlık teftiş kuruluna bağlı olması gayet iyi olur. Bölge derken yedi bölge olsun demiyorum. Nüfus, ulaşım, bölgedeki insanların eğitim durumu gibi kriterler dikkate alınarak sayı belirlenmelidir. Bu konularda ilgili bir müfettiş arkadaşımın daha önceden on beş bölge kurulsun diye teklifi vardı...”

M29: “...Müfettişler kesinlikle yerelde örgütlenmelidir. İl Milli Eğitim Müdürüne bağlı olmamalıdır. Valilik bünyesinde müfettiş kurulları oluşturulmalı ve tüm il düzeyindeki müfettişler birleştirilmelidir. Daha iyi bir yapılaşma olarak da bölgesel düzeyde olabilir. Bu ikisi de olabilir...”

M30: “...Müfettişler Vali ya da il Milli Eğitim Müdürüne bağlı olmamalıdır. Bölgelerde kurulacak teftiş kurullarına bağlı olmalıdır. Bölgelerde yeterli sayıda farklı branşlardan müfettiş olmalıdır. Bunlar denetime yardımcı olacak şekilde örgütlenmelidir...”

M31: “...İl Milli eğitim Müdürlüğüne bağlı bir müfettişin hiçbir yetkisi ve etkisi olmuyor. İl Milli Eğitim Müdürü ne derse o oluyor. Müfettiş on mevzuattan kaynak gösteriyor, yine sonuç değişmiyor. Müfettişler direkt bakanlığa ya da bölgelerde kurulacak kurullara bağlı çalışmalılar...”

M32: “...İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olmak demek, bağımsızlığın ortadan kalkması demektir. Denetimler bittikten sonra, raporlar yazılmadan sıkıntılar müfettiş ile değil, il milli eğitim müdürü ile çözülebiliyor. Müfettişlerin direkt bakanlığa bağlı olması gerekir...”

Müfettiş görüşlerine göre, müfettişlerin bağımsız ve tarafsız kalabilmesi için örgüt yapısında il MEM'e bağlı olmaması gerektiği söylenebilir. Ayrıca bölgelerde kurulacak teftiş kurullarının il düzeyinde bulunan müfettişlere önemli katkılar sağlayacağı ifade edilebilir.

İç Denetim Sisteminin Benimsenmesine İlişkin Öğretmen, Yönetici ve Maarif Müfettiş Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminde iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin katılımcı görüşlerinin cinsiyeti, yaşı, kıdemi, eğitim düzeyi, görevi, branşı, kurumu ve çalıştığı yer değişkenlerine göre karşılaştırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda, elde edilen puanların yukarıda sıralanan değişkenlere göre farklılaşma durumunun saptanmasında, normal dağılıma uygun olmadığından nicel verilerin

işlenmesi ve çözümlenmesinde anlatılan parametre dışı test teknikleri kullanılmıştır.

Katılımcıların cinsiyetine göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin benimsenmesi katılımcıların cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U Testi Tablo 59'da sunulmuştur.

Tablo 59

İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Cinsiyetine Göre Mann Whitney U Testi Puanları

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	U	p	Fark
İDSB	(1) Kadın	869	4.01	835.05	347639.500	.097	
	(2) Erkek	839	4.05	874.65			
Müfettiş ve Plan/Program	(1) Kadın	869	3.85	826.60	340301.500	.017	1-2
	(2) Erkek	839	3.90	883.40			
Danışmanlık	(1) Kadın	869	4.33	836.42	348830.500	.115	
	(2) Erkek	839	4.37	873.23			
Raporlar	(1) Kadın	869	4.30	818.75	333479.500	.002	1-2
	(2) Erkek	839	4.38	891.53			
Risk Analizi	(1) Kadın	869	4.03	834.35	347033.000	.081	
	(2) Erkek	839	4.08	875.37			
Denetim Türleri	(1) Kadın	869	3.60	853.55	363717.000	.934	
	(2) Erkek	839	3.59	855.49			
Denetim	(1) Kadın	869	4.40	818.35	333129.000	.002	1-2
	(2) Erkek	839	4.47	891.95			
KGGP	(1) Kadın	869	4.15	843.74	355191.500	.348	
	(2) Erkek	839	4.16	865.65			
Örgüt Yapısı	(1) Kadın	869	3.58	875.24	346525.000	.073	
	(2) Erkek	839	3.49	833.02			

Tablo 59 incelendiğinde, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermemektedir, $U(1708)=347639.500$, $p>.05$. Bu kapsamda, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin kadın ve erkeklerde benzer düzeyde olduğu söylenebilir.

İDSB'ye ilişkin alt boyutlarda ise, müfettiş ve plan/program, raporlar ve denetim boyutlarında manidar bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Bu bağlamda, müfettiş ve plan/program boyutunda erkeklerin ($\bar{X}=3.90$) kadınlara ($\bar{X}=3.85$) göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu izlenmektedir, $U(1708)=340301.500$, $p<.05$. Bununla birlikte, raporlar boyutunda erkeklerin ($\bar{X}=4.38$) ortalaması kadınlardan ($\bar{X}=4.30$) daha yüksektir, $U(1708)=333479.500$, $p<.01$. Ayrıca, denetim boyutunda da erkeklerin ($\bar{X}=4.47$) ortalaması kadınlardan ($\bar{X}=4.40$) daha yüksektir, $U(1708)=333129.000$, $p<.01$. Bu çerçevede, müfettiş ve

plan/program, raporlar ve denetim boyutlarına ilişkin katılımcı görüşleri ile katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Başka bir ifadeyle, kadın veya erkek katılımcı olmak iç denetimi benimseme alt boyutlarında müfettiş ve plan/program, raporlar ve denetim boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı biçimde belirlemektedir. Diğer boyutlarda ise .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Buna göre, kadın ve erkek katılımcıların danışmanlık, risk analizi, denetim türleri, kalite güvence ve geliştirme ile örgüt yapısı boyutlarında benzer görüşlere sahip oldukları ifade edilebilir.

Katılımcıların yaşına göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin benimsenmesi katılımcıların yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 60'ta sunulmuştur.

Tablo 60

İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Yaşlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Yaş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSB	(1) 20-25	106	4.10	941.17	8.794	.118	-
	(2) 26-30	383	4.04	863.30			
	(3) 31-35	422	3.98	802.30			
	(4) 36-40	292	4.05	874.61			
	(5) 41-45	226	4.04	868.35			
	(6) 46 ve üzeri	279	4.03	856.17			
Müfettiş ve Plan Program	(1) 20-25	106	3.99	946.76	13.048	.023	-
	(2) 26-30	383	3.86	829.85			
	(3) 31-35	422	3.81	801.04			
	(4) 36-40	292	3.89	864.05			
	(5) 41-45	226	3.90	882.38			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.93	901.57			
Danışmanlık	(1) 20-25	106	4.35	866.18	0.460	.994	-
	(2) 26-30	383	4.37	848.10			
	(3) 31-35	422	4.34	854.68			
	(4) 36-40	292	4.33	843.70			
	(5) 41-45	226	4.36	867.06			
	(6) 46 ve üzeri	279	4.36	859.69			
Raporlar	(1) 20-25	106	4.41	921.26	4.111	.533	-
	(2) 26-30	383	4.36	861.99			
	(3) 31-35	422	4.32	829.26			
	(4) 36-40	292	4.35	857.92			
	(5) 41-45	226	4.36	875.60			
	(6) 46 ve üzeri	279	4.30	836.36			
Risk Analizi	(1) 20-25	106	4.16	929.46	6.049	.301	-

Tablo 60'ın devamı

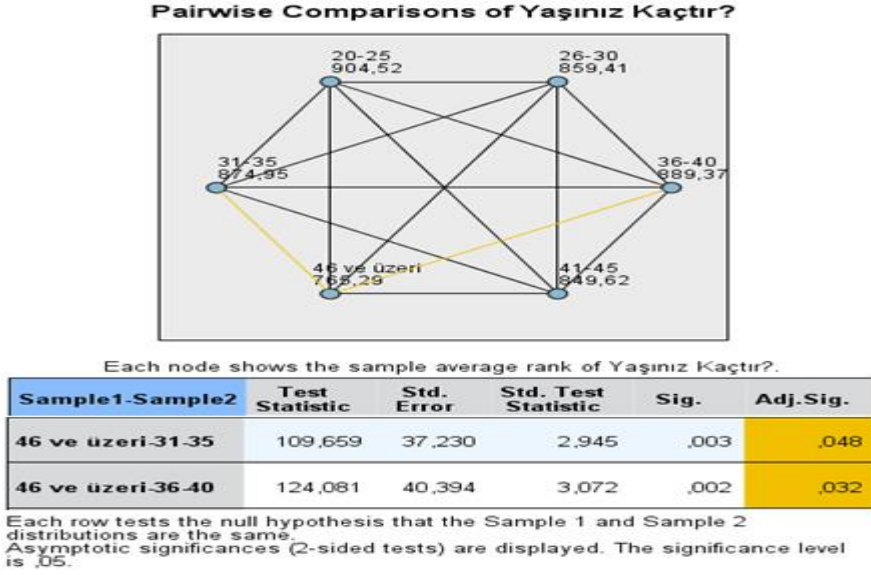
Değişkenler	Yaş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
<i>Denetim Türleri</i>	(2) 26-30	383	4.07	859.96	9.565	.089	-
	(3) 31-35	422	4.00	815.32			
	(4) 36-40	292	4.09	878.42			
	(5) 41-45	226	4.03	850.04			
	(6) 46 ve üzeri	279	4.04	856.38			
	(1) 20-25	106	3.66	898.06			
	(2) 26-30	383	3.67	883.03			
	(3) 31-35	422	3.47	800.14			
	(4) 36-40	292	3.58	852.40			
	(5) 41-45	226	3.55	839.77			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.69	895.14			
	(1) 20-25	106	4.38	814.08			
<i>Denetim</i>	(2) 26-30	383	4.44	853.41	5.558	.352	-
	(3) 31-35	422	4.43	839.74			
	(4) 36-40	292	4.45	858.57			
	(5) 41-45	226	4.50	918.85			
	(6) 46 ve üzeri	279	4.40	837.29			
	(1) 20-25	106	4.19	904.52			
<i>KGGP</i>	(2) 26-30	383	4.18	859.41	13.023	.023	3-6 4-6
	(3) 31-35	422	4.17	874.95			
	(4) 36-40	292	4.21	889.37			
	(5) 41-45	226	4.15	849.62			
	(6) 46 ve üzeri	279	4.02	765.29			
	(1) 20-25	106	3.69	940.14			
<i>Örgüt Yapısı</i>	(2) 26-30	383	3.57	872.05	9.099	.105	-
	(3) 31-35	422	3.46	805.85			
	(4) 36-40	292	3.59	880.73			
	(5) 41-45	226	3.53	858.31			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.51	840.92			

Tablo 60 incelendiğinde, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermemektedir, $\chi^2 (1708) = 8.794$, $p > .05$. Bu kapsamda, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin tüm yaş gruplarında benzer düzeyde olduğu söylenebilir.

İDSB'ye ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, müfettiş ve plan/program ile KGGP boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre sadece KGGP boyutunda, katılımcı algıları ile katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Farklı bir ifadeyle, katılımcıların farklı yaş gruplarında olması iç denetimi benimseme KGGP

alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 10'da gösterilmiştir.

Şekil 10. Katılımcıların yaşına göre İDSB'ye ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 10 incelendiğinde, İDSB'ye ait KGGP boyutunda 31-35 yaş grubu ($\bar{x} = 4.17$) ile 36-40 yaş grubunun ($\bar{x} = 4.21$), 46 yaş ve üzeri grubuna ($\bar{x} = 4.02$) göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=13.023$, $p^* < .05$. Buna göre, 31-35 yaş grubu ile 36-40 yaş grubunun iç denetim sisteminin benimsenmesine ait KGGP boyutunu 46 yaş ve üzeri grubuna göre daha çok benimsediği görülmüştür. Diğer boyutlarda ise .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık yaşanmamıştır. Buna göre, katılımcıların yaşları müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim türleri, denetim ile örgüt yapısı boyutlarında benzer görüşlere sahip oldukları ifade edilebilir.

Katılımcıların kıdemine göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin benimsenmesi katılımcıların kıdemine göre farklılaşp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 61'de sunulmuştur.

Tablo 61

İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Kıdemine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

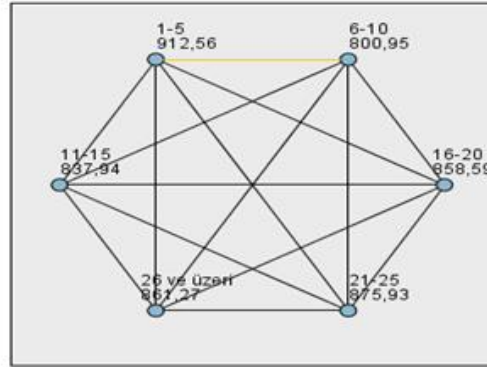
Değişkenler	Kıdem	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSB	(1) 1-5	399	4.07	912.56	11.665	.040	1-2
	(2) 6-10	457	3.99	800.95			
	(3) 11-15	290	4.00	837.94			
	(4) 16-20	217	4.04	858.59			
	(5) 21-25	197	4.05	875.93			
	(6) 26 ve üzeri	148	4.03	861.27			
Müfettiş ve Plan Program	(1) 1-5	399	3.92	883.64	16.612	.005	2-5
	(2) 6-10	457	3.82	797.11			
	(3) 11-15	290	3.81	809.92			
	(4) 16-20	217	3.90	878.44			
	(5) 21-25	197	3.97	927.95			
	(6) 26 ve üzeri	148	3.92	907.63			
Danışmanlık	(1) 1-5	399	4.38	869.01	2.831	.726	-
	(2) 6-10	457	4.33	833.74			
	(3) 11-15	290	4.31	844.21			
	(4) 16-20	217	4.34	843.26			
	(5) 21-25	197	4.38	867.76			
	(6) 26 ve üzeri	148	4.40	898.50			
Raporlar	(1) 1-5	399	4.39	899.75	5.175	.395	-
	(2) 6-10	457	4.32	827.06			
	(3) 11-15	290	4.35	849.51			
	(4) 16-20	217	4.32	843.05			
	(5) 21-25	197	4.32	852.49			
	(6) 26 ve üzeri	148	4.31	846.50			
Risk Analizi	(1) 1-5	399	4.10	883.66	2.237	.815	-
	(2) 6-10	457	4.04	840.42			
	(3) 11-15	290	4.05	852.23			
	(4) 16-20	217	4.05	852.50			
	(5) 21-25	197	4.02	832.52			
	(6) 26 ve üzeri	148	4.04	856.00			
Denetim Türleri	(1) 1-5	399	3.70	909.15	11.809	.037	-
	(2) 6-10	457	3.53	815.42			
	(3) 11-15	290	3.49	811.83			
	(4) 16-20	217	3.56	846.87			
	(5) 21-25	197	3.62	870.61			
	(6) 26 ve üzeri	148	3.69	901.19			
Denetim	(1) 1-5	399	4.42	834.53	3.206	.668	-
	(2) 6-10	457	4.42	842.81			
	(3) 11-15	290	4.46	857.47			
	(4) 16-20	217	4.48	876.16			
	(5) 21-25	197	4.45	899.98			
	(6) 26 ve üzeri	148	4.40	846.31			

Tablo 61'in devamı

Değişkenler	Kıdem	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
KGGP	(1) 1-5	399	4.21	894.77	12.848	.025	-
	(2) 6-10	457	4.14	839.74			
	(3) 11-15	290	4.21	903.77			
	(4) 16-20	217	4.15	843.42			
	(5) 21-25	197	4.10	814.40			
	(6) 26 ve üzeri	148	4.01	764.57			
Örgüt Yapısı	(1) 1-5	399	3.61	894.14	7.586	.181	-
	(2) 6-10	457	3.48	820.23			
	(3) 11-15	290	3.55	864.53			
	(4) 16-20	217	3.60	889.54			
	(5) 21-25	197	3.47	821.01			
	(6) 26 ve üzeri	148	3.49	827.00			

Tablo 61'e göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların kıdemine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre katılımcı algıları ile katılımcıların kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle, katılımcıların farklı kıdem gruplarında olması iç denetimi benimsemesini istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 11'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Kaç Yıllık Memursunuz?

Each node shows the sample average rank of Kaç Yıllık Memursunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
6-10-15	111,613	33,783	3,304	,001	,014

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

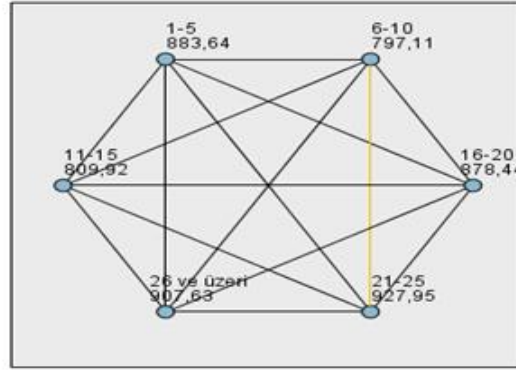
Şekil 11. Katılımcıların kıdemine göre İDSB'ye ait manidar farklılık.

Şekil 11'e göre; 1-5 yıl kıdeme sahip ($\bar{X}=4.07$) katılımcılar, 6-10 yıl kıdeme sahip ($\bar{X}=3.99$) katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, χ^2

(1708)= 11.665, $p^* < .05$. Buna göre, 1-5 yıl kıdeme sahip katılımcıların iç denetimi 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre daha çok benimsediği görülmüştür.

Ayrıca, İDSB'ye ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, müfettiş ve plan/program, denetim türleri ile KGGP boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre sadece müfettiş ve plan/program boyutunda katılımcı algıları ile katılımcıların kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle, katılımcıların farklı kıdem gruplarında olması iç denetimi benimseme müfettiş ve plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 12'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Kaç Yıllık Memursunuz?

Each node shows the sample average rank of Kaç Yıllık Memursunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
6-10-21-25	-130,834	41,954	-3,119	,002	,027

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is .05.

Şekil 12. Katılımcıların kıdemine göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 12'ye göre, müfettiş ve plan/program boyutunda 21-25 yıllık kıdeme sahip ($\bar{x} = 3.97$) katılımcıların, 6-10 yıl kıdeme sahip ($\bar{x} = 3.82$) katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 16.612$, $p^* < .05$. Buna göre, boyutunda 21-25 yıllık kıdeme sahip katılımcıların iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre daha çok benimsediği görülmüştür. Diğer boyutlarda ise .05 düzeyinde (Adj.Sig.) anlamlı bir farklılık yaşanmamıştır. Buna göre, katılımcıların yaşları danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim türleri, denetim, KGGP ile örgüt yapısı boyutlarında benzer görüşlere sahip oldukları ifade edilebilir.

Katılımcıların eğitim kademesine göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin benimsenmesi katılımcıların eğitim kademesine göre farklılaşmış farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 62’de sunulmuştur.

Tablo 62

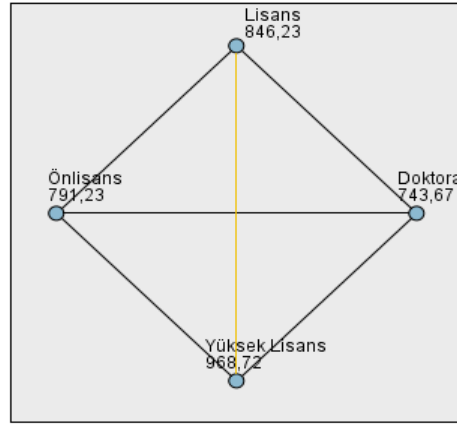
İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Eğitim Kademesine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Eğitim Kademesi	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSB	(1) Önlisans	56	3.97	792.89	2.776	.427	-
	(2) Lisans	1506	4.03	851.45			
	(3) Yüksek Lisans	143	4.09	908.70			
	(4) Doktora	3	4.14	951.67			
Müfettiş ve Plan Program	(1) Önlisans	56	3.77	791.23	9.203	.027	2-3
	(2) Lisans	1506	3.87	846.23			
	(3) Yüksek Lisans	143	4.01	968.72			
	(4) Doktora	3	3.83	743.67			
Danışmanlık	(1) Önlisans	56	4.31	825.49	2.252	.522	-
	(2) Lisans	1506	4.35	851.52			
	(3) Yüksek Lisans	143	4.42	901.81			
	(4) Doktora	3	4.16	634.83			
Raporlar	(1) Önlisans	56	4.26	776.80	1.905	.592	-
	(2) Lisans	1506	4.34	855.07			
	(3) Yüksek Lisans	143	4.36	880.23			
	(4) Doktora	3	4.33	793.83			
Risk Analizi	(1) Önlisans	56	4.08	889.03	2.662	.447	-
	(2) Lisans	1506	4.04	847.69			
	(3) Yüksek Lisans	143	4.14	909.85			
	(4) Doktora	3	4.25	987.83			
Denetim Türleri	(1) Önlisans	56	3.51	793.40	1.897	.594	-
	(2) Lisans	1506	3.59	853.28			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.65	887.78			
	(4) Doktora	3	4.00	1018.50			
Denetim	(1) Önlisans	56	4.30	753.15	6.165	.104	-
	(2) Lisans	1506	4.43	851.00			
	(3) Yüksek Lisans	143	4.52	930.94			
	(4) Doktora	3	4.50	861.67			
KGGP	(1) Önlisans	56	4.09	785.58	1.916	.590	-
	(2) Lisans	1506	4.16	858.06			
	(3) Yüksek Lisans	143	4.12	839.60			
	(4) Doktora	3	4.44	1062.00			
Örgüt Yapısı	(1) Önlisans	56	3.62	887.43	11.302	.010	2-3
	(2) Lisans	1506	3.55	863.45			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.33	738.33			
	(4) Doktora	3	4.33	1286.17			

Tablo 62'ye göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların kıdemine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermemektedir, $\chi^2 (1708) = 2.776, p > .05$. Bu kapsamda, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin tüm eğitim kademeleri gruplarında benzer düzeyde olduğu söylenebilir.

İDSB'ye ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, müfettiş ve plan/program ile örgüt yapısı boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre müfettiş ve plan/program ile örgüt yapısı boyutlarında katılımcı görüşleri ile katılımcıların eğitim kademeleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların farklı eğitim kademesinde olmaları iç denetimi benimseme müfettiş ve plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 13'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Eğitim Durumunuz Nedir?

Each node shows the sample average rank of Eğitim Durumunuz Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Lisans-Yüksek Lisans	-122,496	43,073	-2,844	,004	,027

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

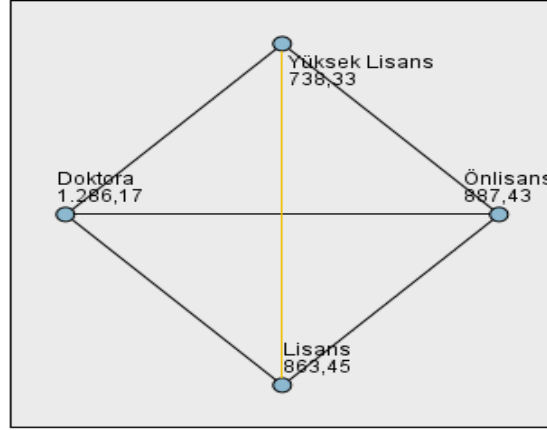
Şekil 13. Katılımcıların eğitim kademesine göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 13'e göre, müfettiş ve plan/program boyutunda yüksek lisans mezunu ($\bar{X} = 4.01$) katılımcıların, lisans mezunu ($\bar{X} = 3.87$) katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2 (1708) = 9.203, p^* < .05$. Buna göre, yüksek

lisans mezunu katılımcıların iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu lisans mezunu katılımcılara göre istatistiksel olarak daha çok benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı eğitim kademesinde olmaları iç denetimi benimseme örgüt yapısı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 14'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Eğitim Durumunuz Nedir?

Each node shows the sample average rank of Eğitim Durumunuz Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Yüksek Lisans-Lisans	125,122	42,534	2,942	,003	,020

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 14. Katılımcıların eğitim kademesine göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 14'e göre, örgüt yapısı boyutunda lisans mezunu ($\bar{x}=3.55$) katılımcıların, yüksek lisans mezunu ($\bar{x}=3.33$) katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)= 11.302$, $p^* < .05$. Buna göre, lisans mezunu katılımcıların iç denetimin örgüt yapısı boyutunu yüksek lisans mezunu katılımcılara göre daha çok benimsediği görülmüştür. Diğer boyutlarda ise .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık yaşanmamıştır. Buna göre, katılımcıların kıdemleri danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim türleri, denetim ile KGGP boyutlarında benzer görüşlere sahip oldukları ifade edilebilir.

Katılımcıların görevine (mesleklerine) göre görüşlerin karşılaştırılması.

İç denetim sisteminin benimsenmesi katılımcıların görevine göre farklılaşır

farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 63'te sunulmuştur.

Tablo 63

İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Görevine Göre Kruskal-Wallis H Testi

Puanları

Değişkenler	Görev	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSB	(1) Öğretmen	1450	4.01	837.46	14.145	.003	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	4.19	1024.15			
	(3) Okul Yöneticisi	181	4.09	917.46			
	(4) Maarif Müfettişi	44	4.21	1029.73			
<i>Müfettiş ve Plan Program</i>	(1) Öğretmen	1450	3.84	825.80	48.374	.000	1-3 1-4 3-4
	(2) Kurum Yöneticisi	33	4.10	1040.27			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.99	948.19			
	(4) Maarif Müfettişi	44	4.35	1275.51			
<i>Danışmanlık</i>	(1) Öğretmen	1450	4.34	842.13	6.772	.080	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	4.44	919.27			
	(3) Okul Yöneticisi	181	4.44	935.62			
	(4) Maarif Müfettişi	44	4.42	879.70			
<i>Raporlar</i>	(1) Öğretmen	1450	4.32	837.17	16.325	.001	1-4
	(2) Kurum Yöneticisi	33	4.49	957.80			
	(3) Okul Yöneticisi	181	4.41	919.49			
	(4) Maarif Müfettişi	44	4.62	1080.85			
<i>Risk Analizi</i>	(1) Öğretmen	1450	4.03	840.81	9.684	.021	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	4.25	991.85			
	(3) Okul Yöneticisi	181	4.12	903.19			
	(4) Maarif Müfettişi	44	4.28	1002.32			
<i>Denetim Türleri</i>	(1) Öğretmen	1450	3.59	851.91	25.209	.000	1-4 2-4 3-4
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.66	890.56			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.42	786.06			
	(4) Maarif Müfettişi	44	4.32	1194.47			
<i>Denetim</i>	(1) Öğretmen	1450	4.43	844.58	10.142	.017	1-3
	(2) Kurum Yöneticisi	33	4.45	879.00			
	(3) Okul Yöneticisi	181	4.55	953.31			
	(4) Maarif Müfettişi	44	4.32	756.64			
<i>KGGP</i>	(1) Öğretmen	1450	4.16	856.27	18.341	.000	1-4 2-4 3-4
	(2) Kurum Yöneticisi	33	4.26	934.35			
	(3) Okul Yöneticisi	181	4.22	896.61			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.62	563.18			
<i>Örgüt Yapısı</i>	(1) Öğretmen	1450	3.54	855.79	13.247	.004	1-4 2-4
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.85	1049.09			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.54	858.83			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.10	648.09			

Tablo 63'e göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların görevine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği

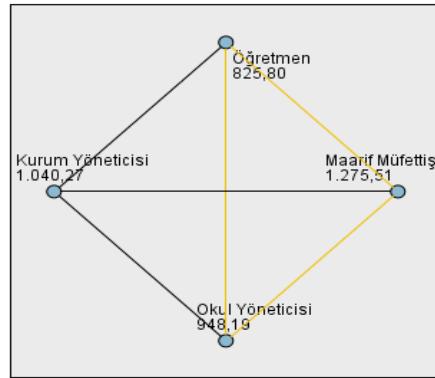

görülmektedir. Ancak bu durum Dunn-Bonferroni testi ile kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre manidar bir şekilde farklılaşma görülmemiştir.

İDSB'ye ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, danışmanlık boyutu dışındaki tüm boyutlarda manidar bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre müfettiş ve plan/program, raporlar, denetim türleri, denetim, KGGP ile örgüt yapısı boyutlarında katılımcı algıları ile katılımcıların görevleri arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı mesleklerde olmaları iç denetimi benimseme müfettiş ve plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı Şekil 15'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Mesleğiniz Nedir?

Each node shows the sample average rank of Mesleğiniz Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Öğretmen-Okul Yöneticisi	-122,392	38,804	-3,154	,002	,010
Öğretmen-Maarif Müfettişi	-449,710	75,325	-5,970	,000	,000
Okul Yöneticisi-Maarif Müfettişi	-327,318	82,737	-3,956	,000	,000

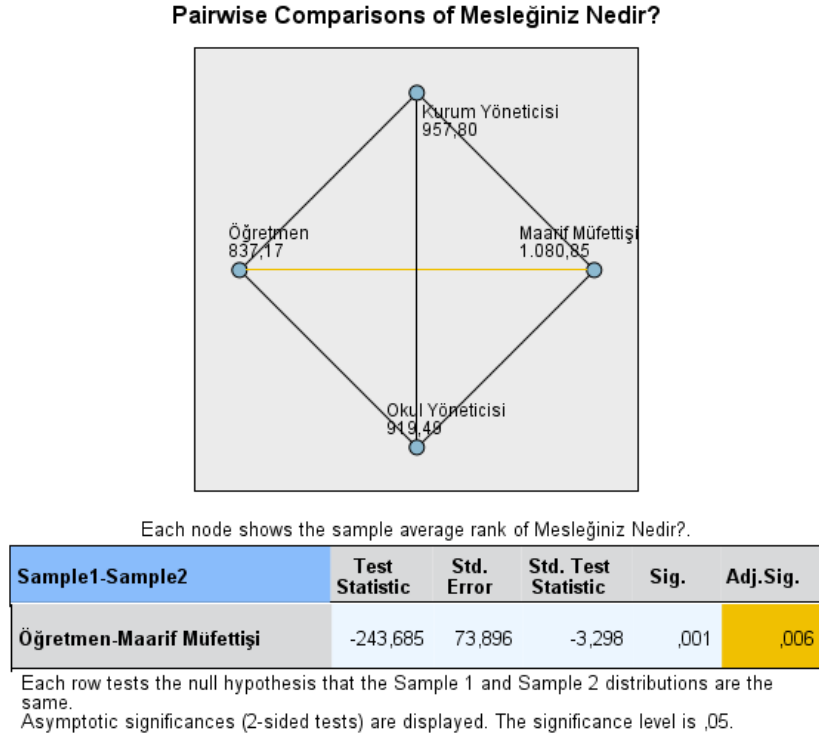
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 15. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 15'e göre, müfettiş ve plan/program boyutunda maarif müfettişlerinin ($\bar{X} = 4.35$) ve okul yöneticilerinin ($\bar{X} = 3.99$), öğretmenlere ($\bar{X} = 3.84$) göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca maarif müfettişlerinin ($\bar{X} = 4.35$), okul yöneticilerine ($\bar{X} = 3.99$) göre de istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 11.302, p^* < .01$. Buna göre, maarif müfettişlerinin hem okul

yöneticilerine hem de öğretmenlere göre iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu - daha çok benimsediği görülmüştür. Ayrıca, okul yöneticilerinin de öğretmenlere göre daha çok benimsediği anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı görevlerde olmaları iç denetimi benimseme raporlar alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 16'da gösterilmiştir.

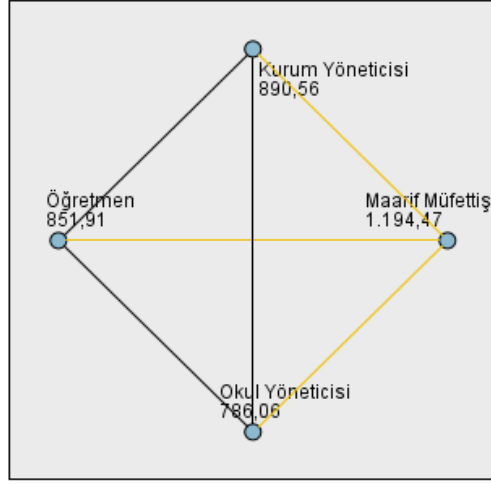

Şekil 16. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait raporlar boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 16'ya göre, raporlar boyutunda maarif müfettişlerinin ($\bar{x} = 4.62$) öğretmenlere ($\bar{x} = 4.32$) göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 16.325$, $p^* < .01$. Buna göre, maarif müfettişlerinin öğretmenlere göre iç denetimin raporlar boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı görevlerde olmaları iç denetimi benimseme denetim türü alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 17'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Mesleğiniz Nedir?

Each node shows the sample average rank of Mesleğiniz Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj. Sig.
Okul Yöneticisi-Maarif Müfettişi	-408,402	81,904	-4,986	,000	,000
Öğretmen-Maarif Müfettişi	-342,560	74,567	-4,594	,000	,000
Kurum Yöneticisi-Maarif Müfettişi	-303,905	112,213	-2,708	,007	,041

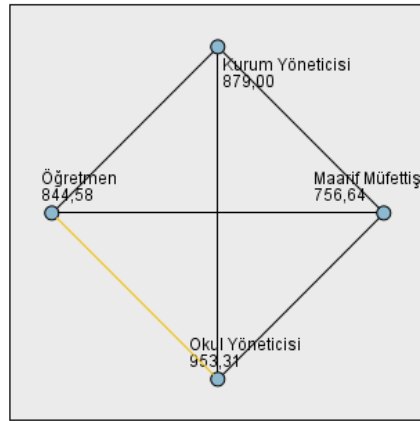
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 17. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait denetim türü boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 17'ye göre, denetim türü boyutunda maarif müfettişlerinin ($\bar{X} = 4.32$) hem okul yöneticilerine göre ($\bar{X} = 3.42$), hem kurum yöneticilerine göre ($\bar{X} = 3.66$), hem de öğretmenlere göre ($\bar{X} = 3.59$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 25.209$, $p^* < .05$. Buna göre maarif müfettişlerinin, hem okul yöneticilerine, hem kurum yöneticilerine, hem de öğretmenlere göre iç denetimin denetim türü boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı görevlerde olmaları iç denetimi benimseme denetim alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 18'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Mesleğiniz Nedir?

Each node shows the sample average rank of Mesleğiniz Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Öğretmen-Okul Yöneticisi	-108,735	37,958	-2,865	,004	,025

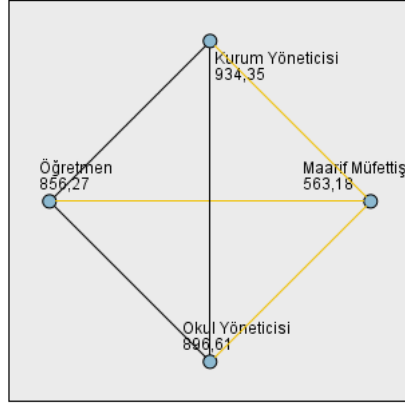
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 18. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait denetim boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 18'e göre, denetim boyutunda okul yöneticilerinin ($\bar{X}=4.55$), öğretmenlere göre ($\bar{X}=4.43$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)= 10.142$, $p^* < .05$. Buna göre okul yöneticilerinin öğretmenlere göre iç denetimin denetim boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı görevlerde olmaları iç denetimi benimseme KGGP alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 19'da gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Mesleğiniz Nedir?

Each node shows the sample average rank of Mesleğiniz Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Maarif Müfettişi-Öğretmen	293,084	73,835	3,969	,000	,000
Maarif Müfettişi-Okul Yöneticisi	333,429	81,100	4,111	,000	,000
Maarif Müfettişi-Kurum Yöneticisi	371,167	111,112	3,340	,001	,005

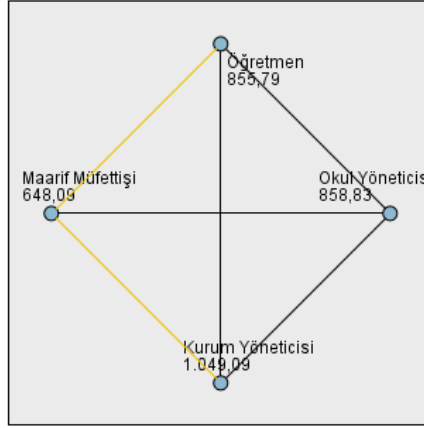
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 19. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 19'a göre, KGGP boyutunda maarif müfettişlerinin ($\bar{x} = 3.62$) hem okul yöneticilerine göre ($\bar{x} = 4.22$), hem kurum yöneticilerine göre ($\bar{x} = 4.26$), hem de öğretmenlere göre ($\bar{x} = 4.16$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 18.341$, $p < .01$. Buna göre maarif müfettişlerinin, hem okul yöneticilerine, hem kurum yöneticilerine, hem de öğretmenlere göre iç denetimin KGGP boyutunu daha az benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı görevlerde olmaları iç denetimi benimseme örgüt yapısı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 20'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Mesleğiniz Nedir?

Each node shows the sample average rank of Mesleğiniz Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Maarif Müfettişi-Öğretmen	207,704	74,382	2,792	,005	,031
Maarif Müfettişi-Kurum Yöneticisi	401,000	111,935	3,582	,000	,002

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 20. Katılımcıların görevlerine göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 20'ye göre, örgüt yapısı boyutunda maarif müfettişlerinin ($\bar{x} = 3.10$) hem kurum yöneticilerine göre ($\bar{x} = 3.85$), hem de öğretmenlere göre ($\bar{x} = 3.54$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 13.247$, $p < .05$. Buna göre maarif müfettişlerinin, hem kurum yöneticilerine hem de öğretmenlere göre iç denetimin örgüt yapısı boyutunu daha az benimsediği görülmüştür. Diğer boyutlarda ise .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık yaşanmamıştır. Buna göre, katılımcıların görevlerine (mesleklerine) göre danışmanlık ve risk analizi boyutlarında benzer görüşlere sahip oldukları ifade edilebilir.

Katılımcıların branşına göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin benimsenmesi katılımcıların branşına göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 64'te sunulmuştur.

Tablo 64

İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Branşına Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Branş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSB	(1) Türkçe	131	4.03	863.25	4.573	.870	-
	(2) Matematik	134	4.00	822.76			
	(3) Fen Bilimleri	104	4.01	805.51			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	4.01	831.92			
	(5) Rehberlik	44	4.07	896.23			
	(6) Sınıf	545	4.03	858.75			
	(7) Okul Öncesi	114	3.99	817.64			
	(8) Yabancı Dil	108	4.03	845.16			
	(9) Din Kültürü	73	4.08	905.23			
	(10) Diğer	329	4.05	880.04			
Müfettiş ve Plan Program	(1) Türkçe	131	3.84	845.06	12.867	.169	-
	(2) Matematik	134	3.86	806.72			
	(3) Fen Bilimleri	104	3.87	802.56			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.86	814.22			
	(5) Rehberlik	44	3.89	899.27			
	(6) Sınıf	545	3.86	849.92			
	(7) Okul Öncesi	114	3.80	780.49			
	(8) Yabancı Dil	108	3.91	876.40			
	(9) Din Kültürü	73	3.94	901.03			
	(10) Diğer	329	3.94	919.29			
Danışmanlık	(1) Türkçe	131	4.31	823.85	11.466	.245	-
	(2) Matematik	134	4.27	772.09			
	(3) Fen Bilimleri	104	4.37	839.61			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	4.43	902.99			
	(5) Rehberlik	44	4.30	853.61			
	(6) Sınıf	545	4.38	890.05			
	(7) Okul Öncesi	114	4.26	791.04			
	(8) Yabancı Dil	108	4.31	816.38			
	(9) Din Kültürü	73	4.36	864.27			
	(10) Diğer	329	4.37	859.98			
Raporlar	(1) Türkçe	131	4.28	805.51	6.844	.653	-
	(2) Matematik	134	4.36	866.57			
	(3) Fen Bilimleri	104	4.29	796.47			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	4.37	869.59			
	(5) Rehberlik	44	4.44	907.65			
	(6) Sınıf	545	4.33	850.30			
	(7) Okul Öncesi	114	4.33	851.02			
	(8) Yabancı Dil	108	4.30	811.88			
	(9) Din Kültürü	73	4.36	860.66			
	(10) Diğer	329	4.38	895.34			
Risk Analizi	(1) Türkçe	131	4.12	914.79	11.347	.251	-
	(2) Matematik	134	4.01	813.30			

Tablo 64'ün devamı

Değişkenler	Branş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
	(3) Fen Bilimleri	104	4.01	808.09			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.98	817.93			
	(5) Rehberlik	44	4.15	924.90			
	(6) Sınıf	545	4.09	887.93			
	(7) Okul Öncesi	114	4.06	859.54			
	(8) Yabancı Dil	108	3.96	780.03			
	(9) Din Kültürü	73	4.08	859.79			
	(10) Diğer	329	4.03	832.69			
	(1) Türkçe	131	3.59	856.82			
	(2) Matematik	134	3.65	863.74			
	(3) Fen Bilimleri	104	3.47	779.26			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.43	772.81			
<i>Denetim Türleri</i>	(5) Rehberlik	44	3.66	897.08	10.700	.297	-
	(6) Sınıf	545	3.56	846.80			
	(7) Okul Öncesi	114	3.58	844.05			
	(8) Yabancı Dil	108	3.58	858.49			
	(9) Din Kültürü	73	3.72	914.60			
	(10) Diğer	329	3.69	900.92			
	(1) Türkçe	131	4.47	883.02			
	(2) Matematik	134	4.35	784.66			
	(3) Fen Bilimleri	104	4.48	894.89			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	4.49	890.73			
<i>Denetim</i>	(5) Rehberlik	44	4.48	919.57	7.905	.544	-
	(6) Sınıf	545	4.43	855.35			
	(7) Okul Öncesi	114	4.42	805.57			
	(8) Yabancı Dil	108	4.39	808.20			
	(9) Din Kültürü	73	4.45	857.68			
	(10) Diğer	329	4.45	866.28			
	(1) Türkçe	131	4.17	861.20			
	(2) Matematik	134	4.10	816.59			
	(3) Fen Bilimleri	104	4.12	817.50			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	4.20	876.06			
<i>KGGP</i>	(5) Rehberlik	44	4.25	934.70	7.269	.609	-
	(6) Sınıf	545	4.16	865.92			
	(7) Okul Öncesi	114	4.14	845.98			
	(8) Yabancı Dil	108	4.27	923.63			
	(9) Din Kültürü	73	4.17	863.75			
	(10) Diğer	329	4.10	819.28			
	(1) Türkçe	131	3.65	928.26			
	(2) Matematik	134	3.48	823.61			
	(3) Fen Bilimleri	104	3.50	815.13			
<i>Örgüt Yapısı</i>	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.42	798.82	20.297	.016	6-10
	(5) Rehberlik	44	3.59	901.09			
	(6) Sınıf	545	3.62	898.17			
	(7) Okul Öncesi	114	3.58	885.54			
	(8) Yabancı Dil	108	3.53	837.44			

Tablo 64'ün devamı

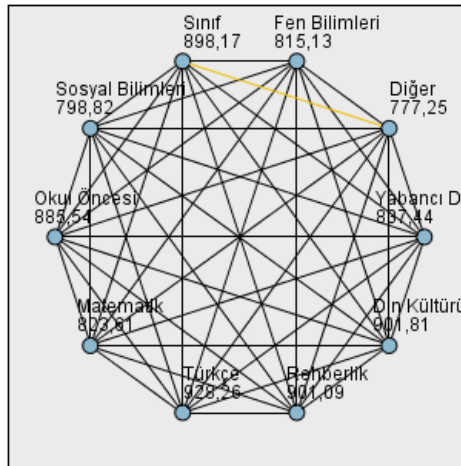
Değişkenler	Branş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
	(9) Din Kültürü	73	3.65	901.81			
	(10) Diğer	329	3.39	777.25			

Tablo 64'e göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların branşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermemektedir, $\chi^2 (1708) = 4.573, p > .05$. Bu kapsamda, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin tüm branş gruplarında benzer düzeyde olduğu söylenebilir.

İDSB'ye ilişkin alt boyutlar incelendiğinde örgüt yapısı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre de, örgüt yapısı boyutunda katılımcı algıları ile katılımcıların branşları arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı branşlarda olmaları iç denetimi benimsemiş örgüt yapısı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 21'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Branşınız Nedir?

Each node shows the sample average rank of Branşınız Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Diğer-Sınıf	120,925	33,936	3,563	,000	,016

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 21. Katılımcıların branşlarına göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 21'e göre, örgüt yapısı boyutunda sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}=3.62$) diğer öğretmenlere göre ($\bar{X}=3.39$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=20.297, p^* < .05$. Buna göre sınıf öğretmenlerinin diğer öğretmenler grubuna iç denetimin örgüt yapısı boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür. Diğer boyutlarda ise .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık yaşanmamıştır. Bu kapsamda, katılımcıların branşlarına göre müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim türü, denetim ve KGGP boyutlarında benzer görüşlere sahip oldukları ifade edilebilir.

Katılımcıların kurumuna göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin benimsenmesi katılımcıların kurumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 65'te sunulmuştur.

Tablo 65

İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Kurumuna Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Kurum	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark	
İDSB	(1) İlkokul	630	4.02	841.15	14.890	.011	-	
	(2) Ortaokul	582	4.01	833.68				
	(3) Lise	356	4.03	856.34				
	(4) Anaokulu	50	4.08	922.33				
	(5) Kurum	46	4.21	1045.22				
	(6) Bakanlık	44	4.21	1029.73				
Müfettiş ve Plan Program	(1) İlkokul	630	3.84	831.80	54.551	.000	1-5	
	(2) Ortaokul	582	3.82	798.62			1-6	
	(3) Lise	356	3.93	899.94			2-3	
	(4) Anaokulu	50	3.91	882.37			2-5	
	(5) Kurum	46	4.14	1087.74			2-6	
	(6) Bakanlık	44	4.35	1275.51			3-6	
Danışmanlık	(1) İlkokul	630	4.36	879.77	4.584	.469	-	
	(2) Ortaokul	582	4.32	827.58				
	(3) Lise	356	4.36	843.53				
	(4) Anaokulu	50	4.39	849.07				
	(5) Kurum	46	4.41	915.76				
	(6) Bakanlık	44	4.42	879.70				
Raporlar	(1) İlkokul	630	4.33	850.47	15.990	.007	1-6	
	(2) Ortaokul	582	4.34	853.31				
	(3) Lise	356	4.30	813.54				2-6
	(4) Anaokulu	50	4.41	889.99				3-6
	(5) Kurum	46	4.52	986.63				
	(6) Bakanlık	44	4.62	1080.85				
Risk Analizi	(1) İlkokul	630	4.07	873.48	14.775	.011	-	

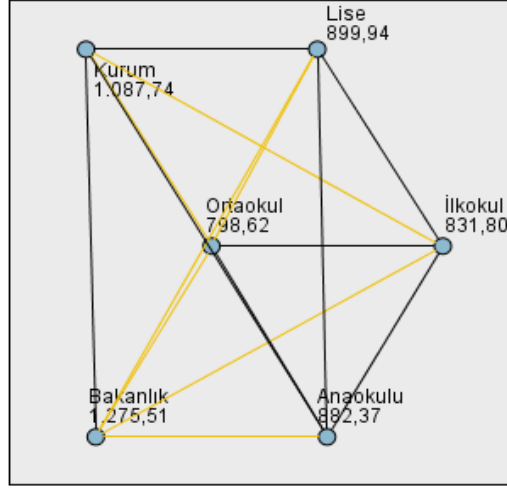
Tablo 65'in devamı

Değişkenler	Kurum	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
<i>Denetim Türleri</i>	(2) Ortaokul	582	4.03	837.03	25.314	.000	1-6 2-6 3-6
	(3) Lise	356	4.00	805.05			
	(4) Anaokulu	50	4.13	893.87			
	(5) Kurum	46	4.28	1014.13			
	(6) Bakanlık	44	4.28	1002.32			
	(1) İlkokul	630	3.54	836.45			
	(2) Ortaokul	582	3.56	838.14			
	(3) Lise	356	3.60	850.64			
	(4) Anaokulu	50	3.74	925.44			
	(5) Kurum	46	3.74	936.25			
	(6) Bakanlık	44	4.32	1194.47			
	(1) İlkokul	630	4.43	852.92			
<i>Denetim</i>	(2) Ortaokul	582	4.45	865.20	2.829	.726	-
	(3) Lise	356	4.44	858.41			
	(4) Anaokulu	50	4.42	798.66			
	(5) Kurum	46	4.44	864.80			
	(6) Bakanlık	44	4.32	756.64			
	(1) İlkokul	630	4.16	862.99			
	(2) Ortaokul	582	4.19	882.19			
	(3) Lise	356	4.13	814.10			
	(4) Anaokulu	50	4.17	859.09			
	(5) Kurum	46	4.32	974.14			
	(6) Bakanlık	44	3.62	563.18			
	(1) İlkokul	630	3.59	880.04			
<i>KGGP</i>	(2) Ortaokul	582	3.56	865.12	23.481	.000	1-6 2-6 3-6 4-6 5-6
	(3) Lise	356	4.13	814.10			
	(4) Anaokulu	50	4.17	859.09			
	(5) Kurum	46	4.32	974.14			
	(6) Bakanlık	44	3.62	563.18			
	(1) İlkokul	630	3.59	880.04			
	(2) Ortaokul	582	3.56	865.12			
	(3) Lise	356	3.42	790.04			
	(4) Anaokulu	50	3.67	921.99			
	(5) Kurum	46	3.75	993.27			
	(6) Bakanlık	44	3.10	648.09			
	<i>Örgüt Yapısı</i>	(2) Ortaokul	582	3.56			
(3) Lise		356	3.42	790.04			
(4) Anaokulu		50	3.67	921.99			
(5) Kurum		46	3.75	993.27			
(6) Bakanlık		44	3.10	648.09			
(1) İlkokul		630	3.59	880.04			

Tablo 65'e göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların görevine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Ancak bu durum Dunn-Bonferroni testi ile kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre manidar bir şekilde farklılaşma görülmemiştir.

İDSB'ye ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, danışmanlık ve denetim boyutu dışındaki tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre, müfettiş ve plan/program, raporlar, denetim türü, KGGP ve örgüt yapısı boyutlarında katılımcı algıları ile katılımcıların çalıştığı kurumlar arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı kurumlarda olmaları iç denetimi benimseme müfettiş ve plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı Şekil 22’de gösterilmiştir.

Each node shows the sample average rank of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Ortaokul-Lise	-101,326	33,120	-3,059	,002	,033
Ortaokul-Kurum	-289,123	75,390	-3,835	,000	,002
Ortaokul-Bakanlık	-476,895	76,962	-6,197	,000	,000
İlkokul-Kurum	-255,938	75,180	-3,404	,001	,010
İlkokul-Bakanlık	-443,710	76,755	-5,781	,000	,000
Anaokulu-Bakanlık	-393,141	101,749	-3,864	,000	,002
Lise-Bakanlık	-375,569	78,660	-4,775	,000	,000

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

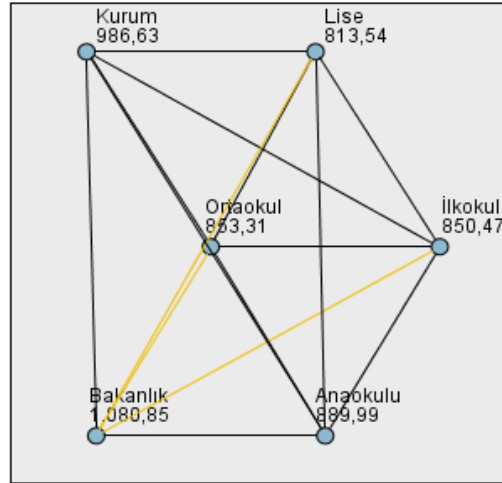
Şekil 22. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB’ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 22’ye göre, müfettiş ve plan/program boyutunda bakanlıkta çalışanların ($\bar{x}=4.35$), anaokulunda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.91$), ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.84$), ortaokulda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.82$) ve lisede çalışanlara göre ($\bar{x}=3.93$), manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca kurumda çalışanların ($\bar{x}=4.14$) ilkokul ($\bar{x}=3.84$) ve ortaokulda ($\bar{x}=3.82$) çalışanlara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bununla birlikte

lisede çalışanların ($\bar{X}=3.93$), ortaokulda çalışanlara ($\bar{X}=3.82$) göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=54.551$, $p^* < .05$. Buna göre bakanlıkta çalışanların; anaokulunda, ilkokulda, ortaokulda ve lisede çalışanlara göre iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür. Ayrıca kurumda çalışanların ilkokul ve ortaokulda çalışanlara göre ve lisede çalışanların ortaokulda çalışanlara göre iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı kurumlarda olmaları iç denetimi benimseme raporlar alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 23'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?

Each node shows the sample average rank of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Lise-Bakanlık	-267,310	77,167	-3,464	,001	,008
İlkokul-Bakanlık	-230,382	75,299	-3,060	,002	,033
Ortaokul-Bakanlık	-227,541	75,501	-3,014	,003	,039

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

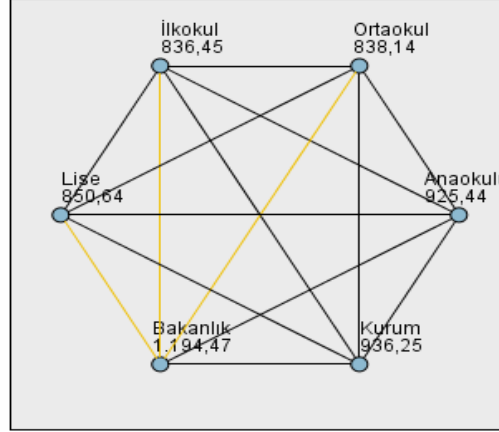
Şekil 23. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait raporlar boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 23'e göre, raporlar boyutunda bakanlıkta çalışanların ($\bar{X}=4.62$), ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{X}=4.33$), ortaokulda çalışanlara göre ($\bar{X}=4.34$) ve lisede çalışanlara göre ($\bar{X}=4.30$), istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde

farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)= 15.990$, $p^* < .05$. Buna göre bakanlıkta çalışanların; ilkokulda, ortaokulda ve lisede çalışanlara göre iç denetimin raporlar boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı kurumlarda olmaları iç denetimi benimseme denetim türü alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 24'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?

Each node shows the sample average rank of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
İlkokul-Bakanlık	-358,014	75,982	-4,712	,000	,000
Ortaokul-Bakanlık	-356,324	76,187	-4,677	,000	,000
Lise-Bakanlık	-343,828	77,868	-4,416	,000	,000

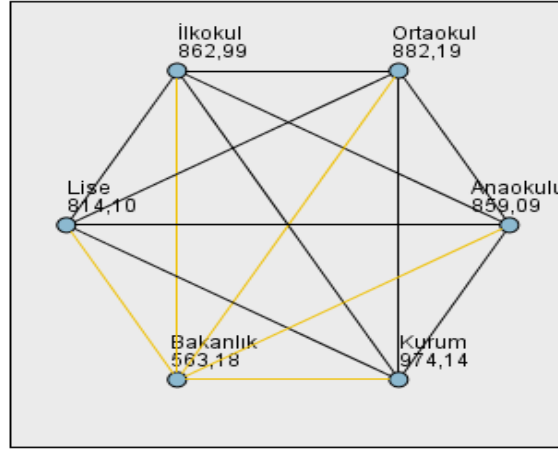
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 24. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait denetim türü boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 24'e göre, denetim türü boyutunda bakanlıkta çalışanların ($\bar{x} = 4.32$), ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{x} = 3.54$), ortaokulda çalışanlara göre ($\bar{x} = 3.56$) ve lisede çalışanlara göre ($\bar{x} = 3.60$), istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)= 25.314$, $p^* < .01$. Buna göre bakanlıkta çalışanların; ilkokulda, ortaokulda ve lisede çalışanlara göre iç denetimin denetim türü boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı kurumlarda olmaları iç denetimi benimseme KGGP alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 25'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?

Each node shows the sample average rank of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Bakanlık-Lise	250,915	77,104	3,254	,001	,017
Bakanlık-Anaokulu	295,908	99,735	2,967	,003	,045
Bakanlık-İlkokul	299,812	75,237	3,985	,000	,001
Bakanlık-Ortaokul	319,011	75,439	4,229	,000	,000
Bakanlık-Kurum	410,959	101,745	4,039	,000	,001

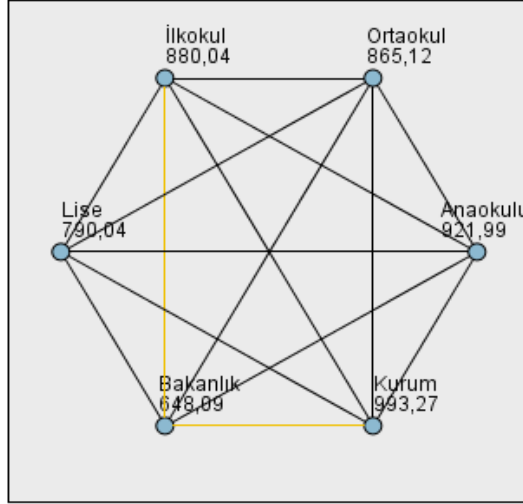
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 25. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 25'e göre, KGGP boyutunda bakanlıkta çalışanların ($\bar{X}=3.62$), anaokulda çalışanlara göre ($\bar{X}=4.17$), ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{X}=4.16$), ortaokulda çalışanlara göre ($\bar{X}=4.19$) ve lisede çalışanlara göre ($\bar{X}=4.13$), kurumda çalışanlara göre ($\bar{X}=4.32$), istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)= 23.481$, $p^* < .05$. Buna göre bakanlıkta çalışanların; anaokulda, ilkokulda, ortaokulda, lisede ve kurumlarda çalışanlara göre iç denetimin KGGP boyutunu daha az benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı kurumlarda olmaları iç denetimi benimseme örgüt yapısı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 26'da gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?

Each node shows the sample average rank of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Bakanlık-İlkokul	231,950	75,795	3,060	,002	,033
Bakanlık-Kurum	345,181	102,499	3,368	,001	,011

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 26. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 26'ya göre, örgüt yapısı boyutunda bakanlıkta çalışanların ($\bar{X} = 3.10$), ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{X} = 3.59$), ve kurumda çalışanlara göre ($\bar{X} = 3.75$), istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 20.924$, $p^* < .05$. Buna göre bakanlıkta çalışanların, ilkokulda ve kurumlarda çalışanlara göre iç denetimin örgüt yapısı boyutunu daha az benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların çalıştığı yere (merkeze) göre görüşlerin karşılaştırılması.

İç denetim sisteminin benimsenmesi katılımcıların çalıştığı yere göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 66'da sunulmuştur.

Tablo 66

İDSB İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Çalıştığı Yere Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSB	(1) İl Merkezi	590	4.05	876.29	5.996	.112	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.98	812.02			
	(3) Belde	215	4.03	858.42			
	(4) Köy	372	4.06	878.54			
Müfettiş ve Plan Program	(1) İl Merkezi	590	3.95	917.83	16.571	.001	1-2 1-3
	(2) İlçe Merkezi	531	3.82	808.89			
	(3) Belde	215	3.81	805.13			
	(4) Köy	372	3.88	847.92			
Danışmanlık	(1) İl Merkezi	590	4.34	840.20	1.447	.695	-
	(2) İlçe Merkezi	531	4.34	853.79			
	(3) Belde	215	4.37	885.20			
	(4) Köy	372	4.37	860.41			
Raporlar	(1) İl Merkezi	590	4.32	845.93	4.004	.261	-
	(2) İlçe Merkezi	531	4.33	835.84			
	(3) Belde	215	4.34	849.38			
	(4) Köy	372	4.40	897.98			
Risk Analizi	(1) İl Merkezi	590	4.04	841.38	1.472	.689	-
	(2) İlçe Merkezi	531	4.04	851.62			
	(3) Belde	215	4.10	886.97			
	(4) Köy	372	4.07	860.60			
Denetim Türleri	(1) İl Merkezi	590	3.64	878.63	7.039	.071	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.49	808.87			
	(3) Belde	215	3.60	859.75			
	(4) Köy	372	3.54	878.56			
Denetim	(1) İl Merkezi	590	4.43	855.11	1.540	.673	-
	(2) İlçe Merkezi	531	4.42	840.99			
	(3) Belde	215	4.47	889.10			
	(4) Köy	372	4.45	852.76			
KGGP	(1) İl Merkezi	590	4.15	844.29	12.075	.007	2-4
	(2) İlçe Merkezi	531	4.07	809.04			
	(3) Belde	215	4.20	889.59			
	(4) Köy	372	4.25	915.66			
Örgüt Yapısı	(1) İl Merkezi	590	3.56	867.59	14.538	.002	2-3 2-4
	(2) İlçe Merkezi	531	3.43	791.72			
	(3) Belde	215	3.63	916.41			
	(4) Köy	372	3.61	887.75			

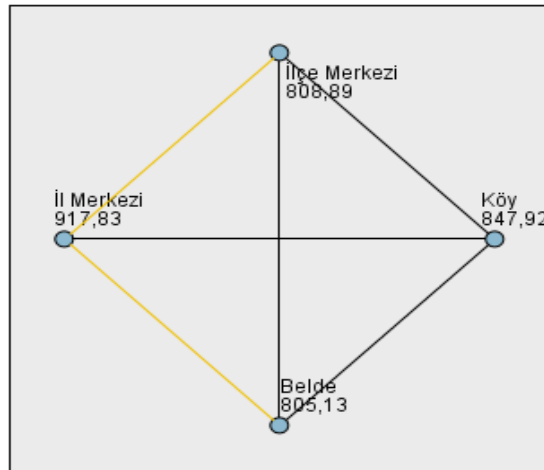
Tablo 66'ya göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların çalıştıkları yere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermemektedir, $\chi^2(1708)= 5.996, p>.05$. Bu kapsamda, iç denetim

sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin çalışılan yerlere (merkezlere) göre benzer düzeyde olduğu söylenebilir.

İDSB'ye ilişkin alt boyutlardan müfettiş ve plan/program, KGGP ve örgüt yapısı boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) görede, müfettiş ve plan/program, KGGP ve örgüt yapısı boyutlarında katılımcı algıları ile katılımcıların çalıştığı yerler (merkezler) arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı yerlerde çalışma durumları iç denetimi benimseme müfettiş ve plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı Şekil 27'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Çalıştığınız Yer Neresidir?

Each node shows the sample average rank of Çalıştığınız Yer Neresidir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Belde-İl Merkezi	112,696	39,146	2,879	,004	,024
İlçe Merkezi-İl Merkezi	108,938	29,430	3,702	,000	,001

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

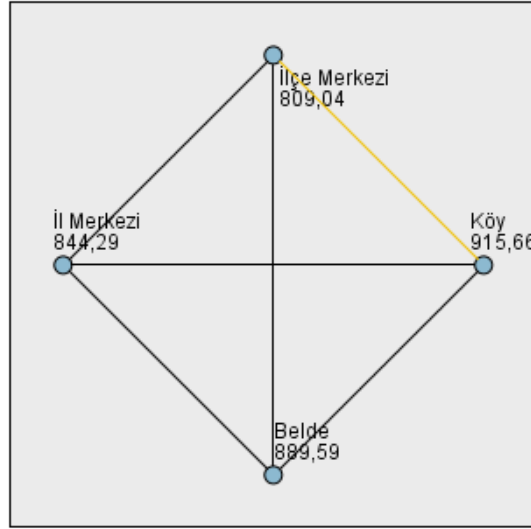
Şekil 27. Katılımcıların çalıştıkları yerlere göre İDSB'ye ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 27'ye göre müfettiş ve plan/program boyutunda il merkezinde çalışanların ($\bar{X} = 3.95$), ilçe merkezi ($\bar{X} = 3.82$) ve belde çalışanlarına göre ($\bar{X} = 3.81$), istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) =$

16.571, $p^* < .05$. Buna göre il merkezinde çalışanların; ilçe merkezi ve belde çalışanlara göre iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı kurumlarda olmaları iç denetimi benimseme KGGP alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 28’de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Çalıştığınız Yer Neresidir?

Each node shows the sample average rank of Çalıştığınız Yer Neresidir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
İlçe Merkezi-Köy	-106,625	32,662	-3,264	,001	,007

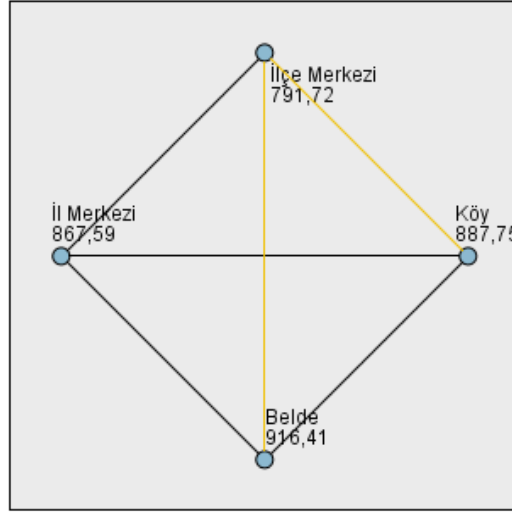
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 28. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB’ye ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 28’e göre, KGGP boyutunda ilçe merkezinde çalışanların ($\bar{x} = 4.07$), köyde çalışanlara göre ($\bar{x} = 4.25$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 12.075$, $p^* < .05$. Buna göre ilçe merkezinde çalışanların, köyde çalışanlara göre iç denetimin KGGP boyutunu daha az benimsediği görülmüştür.

Katılımcıların farklı kurumlarda olmaları iç denetimi benimseme örgüt yapısı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 29’da gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Çalıştığınız Yer Neresidir?

Each node shows the sample average rank of Çalıştığınız Yer Neresidir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
İlçe Merkezi-Köy	-96,032	32,904	-2,919	,004	,021
İlçe Merkezi-Belde	-124,687	39,217	-3,179	,001	,009

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 29. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSB'ye ait örgüt yapısı boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 29'a göre, örgüt yapısı boyutunda ilçe merkezinde çalışanların ($\bar{x} = 3.43$), belde ($\bar{x} = 3.63$) ve köyde çalışanlara göre ($\bar{x} = 3.61$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 14.538, p^* < .05$. Buna göre ilçede çalışanların, belde ve köyde çalışanlara göre iç denetimin örgüt yapısı boyutunu daha az benimsediği görülmüştür.

İç Denetim Sisteminin Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen, Yönetici ve Maarif Müfettiş Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt problemde iç denetim sistemini uygulanmasına ilişkin katılımcı görüşlerinin cinsiyeti, yaşı, kıdemi, eğitim düzeyi, görevi, branşı, kurumu ve çalıştığı yer değişkenlerine göre karşılaştırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda, elde edilen puanların yukarıda sıralanan değişkenlere göre farklılaşma durumunun

saptanmasında, normal dağılıma uygun olmadığından nicel verilerin işlenmesi ve çözümlenmesinde anlatılan parametre dışı test teknikleri kullanılmıştır.

Katılımcıların cinsiyetine göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin uygulanabilirliği katılımcıların cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Mann Whitney U Testi Tablo 67’de sunulmuştur.

Tablo 67

İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Cinsiyetine Göre Mann Whitney U Testi

Puanları

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	U	p	Fark
İDSU	(1) Kadın	869	3.50	843.89	355323.000	.365	-
	(2) Erkek	839	3.53	865.49			
Müfettiş ve Plan/Program	(1) Kadın	869	3.35	832.37	345318.500	.059	-
	(2) Erkek	839	3.40	877.42			
Danışmanlık	(1) Kadın	869	3.81	842.50	354118.500	.302	-
	(2) Erkek	839	3.85	866.93			
Raporlar	(1) Kadın	869	3.72	829.07	342442.500	.029	1-2
	(2) Erkek	839	3.81	880.84			
Risk Analizi	(1) Kadın	869	3.36	857.32	362095.000	.809	-
	(2) Erkek	839	3.35	851.58			
Denetim Türleri	(1) Kadın	869	3.59	851.68	362092.000	.808	-
	(2) Erkek	839	3.58	857.42			
Denetim	(1) Kadın	869	3.45	837.07	349400.000	.135	-
	(2) Erkek	839	3.51	872.55			
KGGP	(1) Kadın	869	3.70	863.73	356524.500	.427	-
	(2) Erkek	839	3.66	844.94			
Örgüt Yapısı	(1) Kadın	869	3.37	871.01	350199.500	.152	-
	(2) Erkek	839	3.30	837.40			

Tablo 67’ye göre, iç denetim sisteminin uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermemektedir, $U(1708)= 355323,000$, $p>.05$. Bu kapsamda, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin kadın ve erkeklerde benzer düzeyde olduğu ifade edilebilir.

İDSU’ya ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, raporlar boyutunda manidar bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Bu bağlamda, raporlar boyutunda erkeklerin ($\bar{X}=3.81$) kadınlara ($\bar{X}=3.72$) göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu izlenmektedir, $U(1708)= 342442,500$, $p<.05$. Bu çerçevede, raporlar boyutuna ilişkin katılımcı görüşleri ile katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Başka bir ifadeyle, kadın veya erkek katılımcı olmak iç denetimin uygulanabilirliği alt boyutlarından raporlar boyutunda istatistiksel olarak

anlamli biçimde belirlemektedir. Diğer boyutlarda ise .05 düzeyinde manidar bir farklılık yaşanmamıştır. Buna göre, kadın ve erkek katılımcıların müfettiş ve plan/program, danışmanlık, risk analizi, denetim türleri, denetim, kalite güvence ve geliştirme ile örgüt yapısı boyutlarında benzer görüşlere sahip oldukları ifade edilebilir.

Katılımcıların yaşına göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin uygulanabilirliği katılımcıların yaşlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 68'de sunulmuştur.

Tablo 68

İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Yaşlarına Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları Puanları

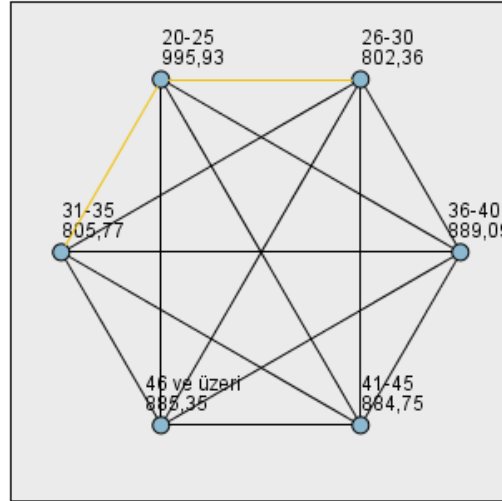
Değişkenler	Yaş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSU	(1) 20-25	106	3.72	995.93	20.500	.001	1-2 1-3
	(2) 26-30	383	3.43	802.36			
	(3) 31-35	422	3.44	805.77			
	(4) 36-40	292	3.57	889.09			
	(5) 41-45	226	3.56	884.75			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.55	885.35			
Müfettiş ve Plan Program	(1) 20-25	106	3.57	977.31	14.106	.015	1-2 1-3
	(2) 26-30	383	3.31	818.56			
	(3) 31-35	422	3.31	810.77			
	(4) 36-40	292	3.41	867.29			
	(5) 41-45	226	3.43	885.92			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.41	884.47			
Danışmanlık	(1) 20-25	106	3.95	922.68	16.596	.005	2-6
	(2) 26-30	383	3.70	790.93			
	(3) 31-35	422	3.75	818.24			
	(4) 36-40	292	3.92	891.67			
	(5) 41-45	226	3.90	887.37			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.94	905.18			
Raporlar	(1) 20-25	106	4.01	981.37	30.893	.000	1-2 1-3 2-4 2-5 2-6
	(2) 26-30	383	3.63	773.00			
	(3) 31-35	422	3.64	803.27			
	(4) 36-40	292	3.86	892.24			
	(5) 41-45	226	3.88	913.82			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.83	908.12			
Risk Analizi	(1) 20-25	106	3.51	925.82	10.155	.071	-
	(2) 26-30	383	3.34	839.15			
	(3) 31-35	422	3.27	806.11			

Tablo 68'in devamı

Değişkenler	Yaş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
<i>Denetim Türleri</i>	(4) 36-40	292	3.36	864.91	12.166	.033	-
	(5) 41-45	226	3.35	858.45			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.33	907.57			
	(1) 20-25	106	3.75	945.85			
	(2) 26-30	383	3.51	810.09			
	(3) 31-35	422	3.53	822.17			
<i>Denetim</i>	(4) 36-40	292	3.66	898.78	24.534	.000	1-2 1-3 2-6
	(5) 41-45	226	3.65	887.33			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.57	856.72			
	(1) 20-25	106	3.79	979.28			
	(2) 26-30	383	3.34	785.17			
	(3) 31-35	422	3.38	807.02			
<i>KGGP</i>	(4) 36-40	292	3.57	886.96	8.675	.123	-
	(5) 41-45	226	3.54	893.16			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.56	908.78			
	(1) 20-25	106	3.88	947.55			
	(2) 26-30	383	3.59	806.30			
	(3) 31-35	422	3.71	865.36			
<i>Örgüt Yapısı</i>	(4) 36-40	292	3.71	872.07	10.974	.052	-
	(5) 41-45	226	3.69	869.65			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.65	838.25			
	(1) 20-25	106	3.55	971.86			
	(2) 26-30	383	3.33	849.26			
	(3) 31-35	422	3.28	815.08			
	(4) 36-40	292	3.41	890.35			
	(5) 41-45	226	3.30	855.86			
	(6) 46 ve üzeri	279	3.27	838.11			

Tablo 68'e göre, iç denetim sisteminin uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerin katılımcıların yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre katılımcı algıları ile katılımcıların yaşları arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Farklı bir ifadeyle, katılımcıların farklı yaş gruplarında olması iç denetimin uygulanabilirliğini istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 30'da gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Yaşınız Kaçtır?

Each node shows the sample average rank of Yaşınız Kaçtır?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
26-30-20-25	193,574	54,123	3,577	,000	,005
31-35-20-25	190,169	53,578	3,549	,000	,006

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 30. Katılımcıların yaşına göre İDSU'ya ait manidar farklılık.

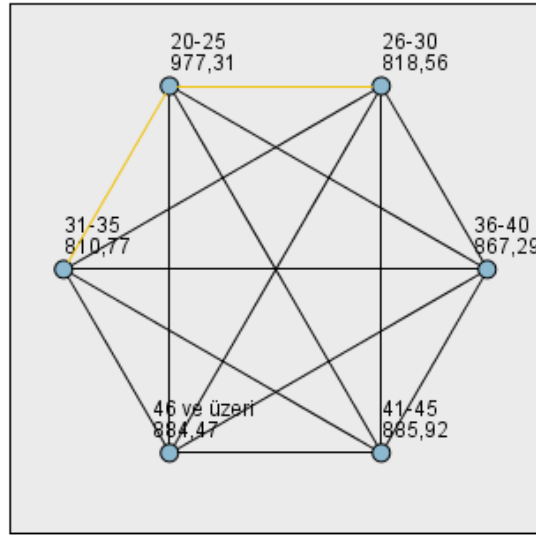
Şekil 30'a göre; 20-25 yaşında olan katılımcıların ($\bar{X} = 3.72$), 26-30 yaşında ($\bar{X} = 3.43$) ve 31-35 yaşında ($\bar{X} = 3.44$) olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2 (1708) = 20.500$, $p^* < .01$. Buna göre, 20-25 yaşında olan katılımcıların iç denetimi 26-30 ve 31-35 yaşında olan katılımcılara göre daha çok uygulanabilir olduğunu düşünmektedir.

İDSU'ya ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, denetim türleri ile denetim boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar ve denetim boyutlarında katılımcı algıları ile katılımcıların yaşları arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı yaşlarda olması, iç denetimin uygulanabilirliği müfettiş ve plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 31'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Yaşınız Kaçtır?

Each node shows the sample average rank of Yaşınız Kaçtır?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
31-35-20-25	166,535	53,510	3,112	,002	,028
26-30-20-25	158,745	54,054	2,937	,003	,050

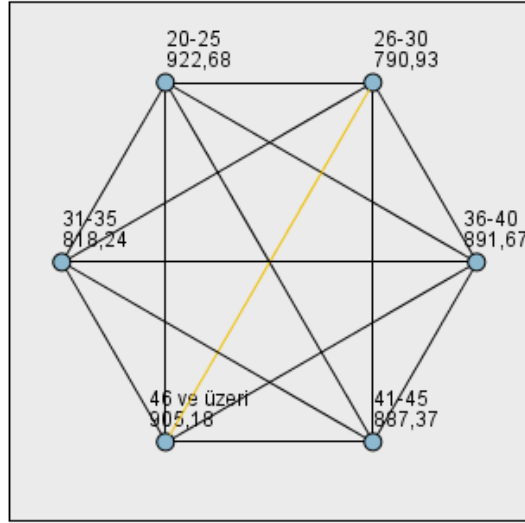
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 31. Katılımcıların yaşlarına göre İDSU'ya ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

20-25 yaşında olan katılımcıların ($\bar{X} = 3.57$), 26-30 yaşında ($\bar{X} = 3.31$) ve 31-35 yaşında ($\bar{X} = 3.31$) olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2 (1708) = 14.106$, $p < .05$. Buna göre, 20-25 yaşında olan katılımcıların iç denetimi 26-30 ve 31-35 yaşında olan katılımcılara göre daha çok uygulanabilir olduğunu düşünmektedir.

Katılımcıların farklı yaşlarda olması, iç denetimin uygulanabilirliği danışmanlık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 32'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Yaşınız Kaçtır?

Each node shows the sample average rank of Yaşınız Kaçtır?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
26-30-46 ve üzeri	-114,249	38,447	-2,972	,003	,044

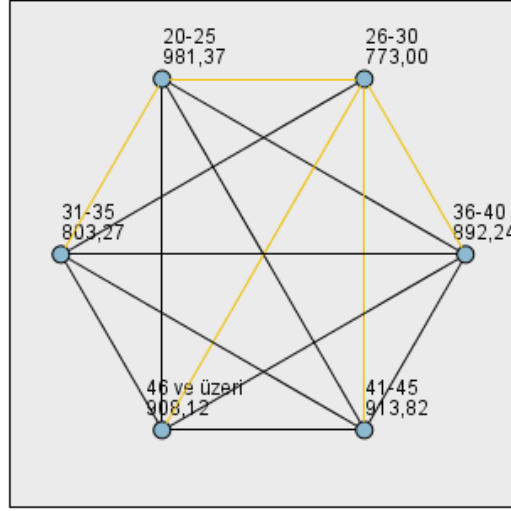
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 32. Katılımcıların yaşlarına göre İDSU'ya ait danışmanlık boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 32'ye göre; 26-30 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=3.70$), 46 yaş ve üzerinde ($\bar{x}=3.94$) olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=16.596$, $p^* < .05$. Buna göre, 26-30 yaşında olan katılımcıların iç denetimi 46 yaş ve üzerinde olan katılımcılara göre daha az uygulanabilir olduğunu düşünmektedir.

Katılımcıların farklı yaşlarda olmaları iç denetimin uygulanabilirliği raporlar alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 33'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Yaşınız Kaçtır?

Each node shows the sample average rank of Yaşınız Kaçtır?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
26-30-36-40	-119,240	37,949	-3,142	,002	,025
26-30-46 ve üzeri	-135,115	38,447	-3,514	,000	,007
26-30-41-45	-140,822	40,972	-3,437	,001	,009
26-30-20-25	208,367	53,609	3,887	,000	,002
31-35-20-25	178,101	53,069	3,356	,001	,012

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

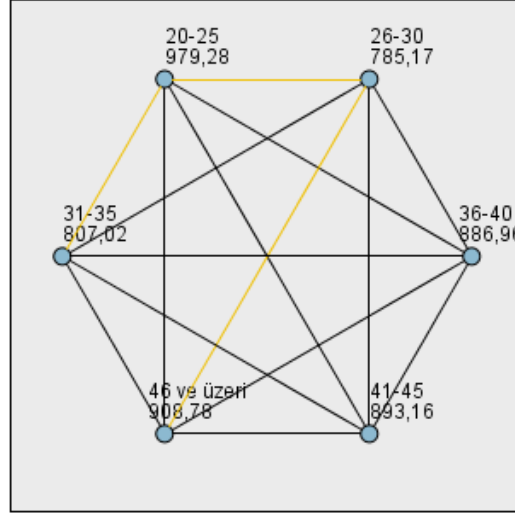
Şekil 33. Katılımcıların yaşlarına göre İDSU'ya ait rapor boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 33'e göre; 26-30 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=3.63$), 20-25 yaş ($\bar{x}=4.01$), 36-40 yaş ($\bar{x}=3.86$), 41-45 yaş ($\bar{x}=3.88$) ve 46 yaş ve üzerinde ($\bar{x}=3.83$) olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca 31-35 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=3.63$), 20-25 yaşında ($\bar{x}=4.01$) olan katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=30.893$, $p^* < .05$. Buna göre, 26-30 yaşında olan katılımcıların iç denetimi 20-25 yaş, 36-40 yaş, 41-45 yaş ve 46 yaş ve üzerinde olan katılımcılara göre daha az uygulanabilir olduğunu düşünmektedir. Ayrıca 31-35 yaşında olan

katılımcıların iç denetimi 20-25 yaşında olan katılımcılara göre daha az uygulanabilir olduğunu düşünmektedir.

Katılımcıların farklı yaşlarda olmaları iç denetimin uygulanabilirliği denetim alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 34'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Yaşınız Kaçtır?

Each node shows the sample average rank of Yaşınız Kaçtır?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
26-30-46 ve üzeri	-123,604	38,630	-3,200	,001	,021
26-30-20-25	194,109	53,865	3,604	,000	,005
31-35-20-25	172,258	53,322	3,231	,001	,019

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 34. Katılımcıların yaşlarına göre İDSU'ya ait denetim boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 34'e göre; denetim alt boyutunda 26-30 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x} = 3.34$), 20-25 yaş ($\bar{x} = 3.79$) ve 46 yaş ve üzerinde ($\bar{x} = 3.56$) olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca 31-35 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x} = 3.38$), 20-25 yaşında ($\bar{x} = 3.79$) olan katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2 (1708) = 24.534$, $p^* < .05$. Buna göre, 26-30 yaşında olan katılımcıların iç denetimi 20-25 yaş ve 46 yaş ve üzerinde olan katılımcılara göre daha az uygulanabilir olduğunu düşünmektedir.

Ayrıca 31-35 yaşında olan katılımcıların iç denetimi 20-25 yaşında olan katılımcılara göre daha az uygulanabilir olduğunu düşünmektedir.

Katılımcıların kıdemine göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin uygulanabilirliği katılımcıların kıdemine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 69'da sunulmuştur.

Tablo 69

İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Kıdemine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Kıdem	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSU	(1) 1-5	399	3.54	878.92	13.981	.016	-
	(2) 6-10	457	3.42	788.69			
	(3) 11-15	290	3.50	839.09			
	(4) 16-20	217	3.57	891.29			
	(5) 21-25	197	3.58	902.43			
	(6) 26 ve üzeri	148	3.59	904.35			
Müfettiş ve Plan Program	(1) 1-5	399	3.37	865.14	11.256	.047	-
	(2) 6-10	457	3.30	801.97			
	(3) 11-15	290	3.36	835.57			
	(4) 16-20	217	3.43	886.53			
	(5) 21-25	197	3.49	924.20			
	(6) 26 ve üzeri	148	3.42	885.34			
Danışmanlık	(1) 1-5	399	3.84	861.40	13.281	.021	2-6
	(2) 6-10	457	3.73	804.32			
	(3) 11-15	290	3.78	826.82			
	(4) 16-20	217	3.89	877.00			
	(5) 21-25	197	3.92	908.12			
	(6) 26 ve üzeri	148	4.02	940.73			
Raporlar	(1) 1-5	399	3.74	850.58	21.901	.001	2-5 2-6
	(2) 6-10	457	3.63	777.29			
	(3) 11-15	290	3.81	870.18			
	(4) 16-20	217	3.83	881.49			
	(5) 21-25	197	3.83	908.37			
	(6) 26 ve üzeri	148	3.94	961.49			
Risk Analizi	(1) 1-5	399	3.45	901.72	14.407	.012	1-2
	(2) 6-10	457	3.28	802.18			
	(3) 11-15	290	3.26	811.20			
	(4) 16-20	217	3.35	857.65			
	(5) 21-25	197	3.42	898.54			
	(6) 26 ve üzeri	148	3.45	910.36			
Denetim Türleri	(1) 1-5	399	3.61	865.59	7.948	.159	-
	(2) 6-10	457	3.49	803.05			
	(3) 11-15	290	3.61	857.38			
	(4) 16-20	217	3.63	884.77			

Tablo 69'un devamı

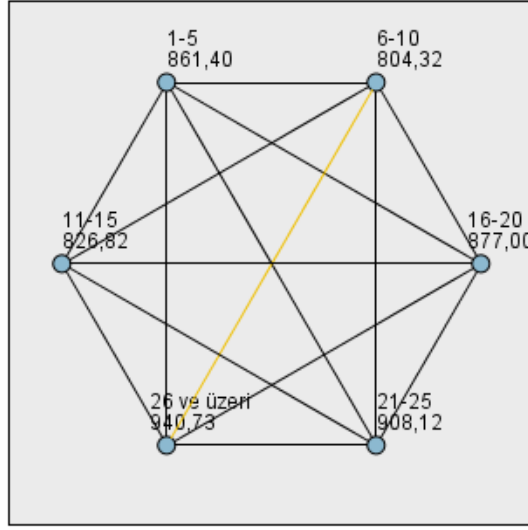
Değişkenler	Kıdem	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
<i>Denetim</i>	(5) 21-25	197	3.63	879.24	20.436	.001	1-2 2-4 2-5 2-6
	(6) 26 ve üzeri	148	3.64	900.49			
	(1) 1-5	399	3.56	880.26			
	(2) 6-10	457	3.33	780.46			
	(3) 11-15	290	3.43	824.91			
	(4) 16-20	217	3.57	904.72			
<i>KGGP</i>	(5) 21-25	197	3.56	906.31	6.444	.265	-
	(6) 26 ve üzeri	148	3.60	929.06			
	(1) 1-5	399	3.72	873.10			
	(2) 6-10	457	3.60	810.14			
	(3) 11-15	290	3.74	879.00			
	(4) 16-20	217	3.73	889.14			
<i>Örgüt Yapısı</i>	(5) 21-25	197	3.62	838.02	4.412	.492	-
	(6) 26 ve üzeri	148	3.70	864.48			
	(1) 1-5	399	3.40	884.18			
	(2) 6-10	457	3.30	827.71			
	(3) 11-15	290	3.35	860.58			
	(4) 16-20	217	3.38	879.34			
	(5) 21-25	197	3.28	848.12			
	(6) 26 ve üzeri	148	3.21	817.36			

Tablo 69'a göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların kıdemine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Ancak bu durum Dunn-Bonferroni testi ile kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre manidar bir şekilde farklılaşma görülmemiştir.

İDSU'ya ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, risk analizi ile denetim boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre danışmanlık, raporlar, risk analizi ve denetim boyutlarında katılımcı algıları ile katılımcıların kıdemleri arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı kıdemlerde olmaları iç denetimin uygulanabilirliği danışmanlık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 35'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Kaç Yıllık Memursunuz?

Each node shows the sample average rank of Kaç Yıllık Memursunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
6-10-26 ve üzeri	-136,409	46,198	-2,953	,003	,047

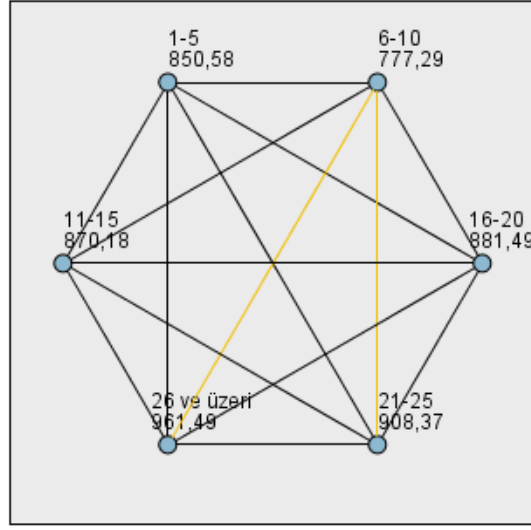
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 35. Katılımcıların kıdemine göre İDSU'ya ait danışmanlık boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 35'e göre, danışmanlık boyutunda 6-10 yıllık kıdeme sahip ($\bar{x} = 3.73$) katılımcıların, 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip ($\bar{x} = 4.02$) katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 13.281$, $p^* < .05$. Buna göre, boyutunda 26 yıl ve üzerinde kıdeme sahip katılımcıların iç denetimin danışmanlık boyutunu 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

Katılımcıların farklı kıdemlerde olmaları iç denetimin uygulanabilirliği raporlar alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 36'da gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Kaç Yıllık Memursunuz?

Each node shows the sample average rank of Kaç Yıllık Memursunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
6-10-21-25	-131,077	41,633	-3,148	,002	,025
6-10-26 ve üzeri	-184,198	46,198	-3,987	,000	,001

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

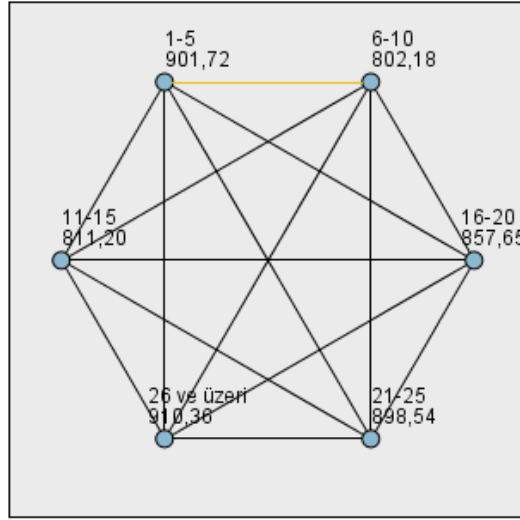
Şekil 36. Katılımcıların kıdemine göre İDSU'ya ait raporlar boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 36'ya göre, raporlar boyutunda 6-10 yıllık kıdeme sahip ($\bar{x}=3.63$) katılımcıların, 21-25 yıl ($\bar{x}=3.83$) ve 26 yıl ve üzeri yıl ($\bar{x}=3.83$) kıdeme sahip katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=21.901$, $p^* < .05$. Buna göre, raporlar boyutunda 21-25 yıl ve 26 yıl ve üzerinde kıdeme sahip katılımcıların iç denetimin raporlar boyutunu 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

Katılımcıların farklı kıdemlerde olmaları iç denetimin uygulanabilirliği risk analizi alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 37'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Kaç Yıllık Memursunuz?

Each node shows the sample average rank of Kaç Yıllık Memursunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
6-10-1-5	99,534	33,575	2,965	,003	,045

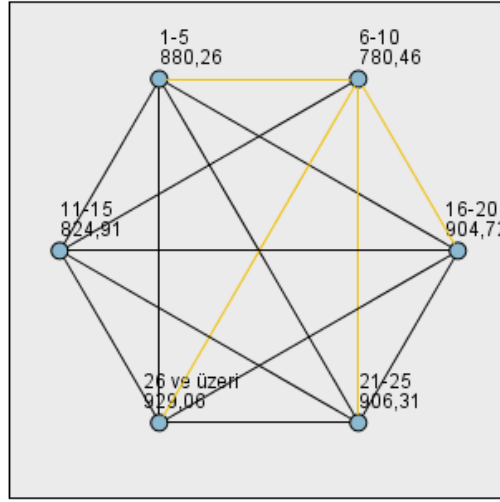
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 37. Katılımcıların kıdemine göre İDSU'ya ait risk analizi boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 37'ye göre, risk analizi boyutunda 6-10 yıllık kıdeme sahip ($\bar{x} = 3.28$) katılımcıların, 1-5 yıl ($\bar{x} = 3.45$) kıdeme sahip katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 14.407, p^* < .05$. Buna göre, raporlar boyutunda 1-5 yıl kıdeme sahip katılımcıların iç denetimin risk analizi boyutunu 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

Katılımcıların farklı kıdemlerde olmaları iç denetimin uygulanabilirliği denetim alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 38'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Kaç Yıllık Memursunuz?

Each node shows the sample average rank of Kaç Yıllık Memursunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
6-10-15	99,801	33,627	2,968	,003	,045
6-10-16-20	-124,255	40,462	-3,071	,002	,032
6-10-21-25	-125,850	41,831	-3,009	,003	,039
6-10-26 ve üzeri	-148,596	46,418	-3,201	,001	,021

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 38. Katılımcıların kıdemine göre İDSU'ya ait denetim boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 3'e göre, denetim boyutunda 6-10 yıllık kıdeme sahip ($\bar{x}=3.49$) katılımcıların, 1-5 yıl ($\bar{x}=3.61$), 16-20 yıl ($\bar{x}=3.63$), 21-25 yıl ($\bar{x}=3.63$) ve 26 yıl ve üzeri yıl ($\bar{x}=3.64$) kıdeme sahip katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=20.436$, $p^* < .05$. Buna göre, raporlar boyutunda 1-5 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve üzeri yıl kıdeme sahip katılımcıların iç denetimin denetim boyutunu 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

Katılımcıların eğitim kademesine göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin uygulanabilirliği katılımcıların eğitim kademesine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 70'te sunulmuştur.

Tablo 70

İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Eğitim Kademesine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Eğitim Kademesi	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSU	(1) Önlisans	56	3.47	840.79	.719	.869	-
	(2) Lisans	1506	3.51	853.26			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.55	876.64			
	(4) Doktora	3	3.27	679.50			
Müfettiş ve Plan Program	(1) Önlisans	56	3.24	775.42	5.843	.119	-
	(2) Lisans	1506	3.37	850.63			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.51	931.59			
	(4) Doktora	3	2.66	599.67			
Danışmanlık	(1) Önlisans	56	4.10	982.17	5.724	.126	-
	(2) Lisans	1506	3.82	847.23			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.87	874.29			
	(4) Doktora	3	4.41	1179.67			
Raporlar	(1) Önlisans	56	3.88	939.21	2.337	.505	-
	(2) Lisans	1506	3.75	849.79			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.79	874.10			
	(4) Doktora	3	3.66	704.50			
Risk Analizi	(1) Önlisans	56	3.12	749.91	2.819	.420	-
	(2) Lisans	1506	3.36	856.72			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.39	873.14			
	(4) Doktora	3	3.33	805.50			
Denetim Türleri	(1) Önlisans	56	3.57	861.29	.306	.959	-
	(2) Lisans	1506	3.59	855.93			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.40	838.97			
	(4) Doktora	3	3.33	750.17			
Denetim	(1) Önlisans	56	3.51	890.76	.561	.905	-
	(2) Lisans	1506	3.48	852.95			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.50	859.41			
	(4) Doktora	3	3.00	719.83			
KGGP	(1) Önlisans	56	3.61	833.71	1.403	.705	-
	(2) Lisans	1506	3.69	856.64			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.66	846.69			
	(4) Doktora	3	3.11	540.67			
Örgüt Yapısı	(1) Önlisans	56	3.17	806.26	7.007	.072	-
	(2) Lisans	1506	3.56	864.06			
	(3) Yüksek Lisans	143	3.18	766.47			
	(4) Doktora	3	4.11	1154.17			

Tablo 70'e göre, iç denetim sisteminin uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerin katılımcıların kıdemine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermemektedir, $\chi^2 (1708) = .719, p > .05$. Bu kapsamda, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin Görüşlerin tüm eğitim kademeleri gruplarında

benzer düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca, İDSU'ya ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, herhangi bir boyutun manidar bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu kapsamda, katılımcıların eğitim kademeleri müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim türleri, denetim, KGGP ve örgüt yapısı boyutlarında benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Katılımcıların görevine göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin uygulanabilirliğine ilişkin katılımcıların görevine göre farklılaşmış farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 71'de sunulmuştur.

Tablo 71

İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Görevine Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Görev	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSU	(1) Öğretmen	1450	3.50	841.75	9.786	.020	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.76	1045.82			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.57	891.32			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.73	979.80			
Müfettiş ve Plan Program	(1) Öğretmen	1450	3.35	835.05	28.637	.000	1-2 1-4 3-4
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.77	1115.27			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.42	890.21			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.88	1153.10			
Danışmanlık	(1) Öğretmen	1450	3.81	844.78	5.232	.156	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	4.11	985.44			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.93	909.38			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.83	850.83			
Raporlar	(1) Öğretmen	1450	3.74	842.90	8.716	.033	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.93	963.11			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.81	885.47			
	(4) Maarif Müfettişi	44	4.13	1027.83			
Risk Analizi	(1) Öğretmen	1450	3.35	848.75	5.464	.141	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.62	1000.11			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.32	846.73			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.57	966.66			
Denetim Türleri	(1) Öğretmen	1450	3.57	847.25	2.654	.448	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.64	890.48			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.67	907.66			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.59	847.78			
Denetim	(1) Öğretmen	1450	3.45	842.04	6.760	.080	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.71	971.44			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.58	910.04			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.77	949.07			

Tablo 71'in devamı

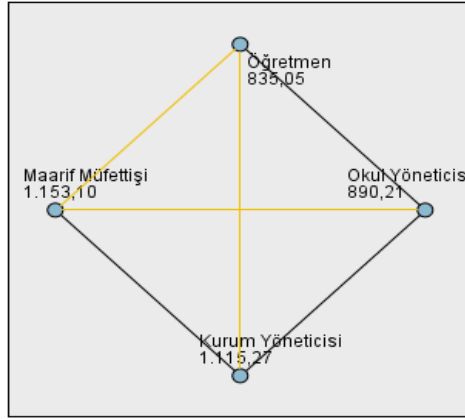
Değişkenler	Görev	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
<i>KGGP</i>	(1) Öğretmen	1450	3.68	852.67	5.242	.155	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.74	879.14			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.75	898.89			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.40	713.80			
<i>Örgüt Yapısı</i>	(1) Öğretmen	1450	3.34	855.83	5.275	.153	-
	(2) Kurum Yöneticisi	33	3.46	936.64			
	(3) Okul Yöneticisi	181	3.36	865.35			
	(4) Maarif Müfettişi	44	3.04	704.34			

Tablo 71'e göre, iç denetim sisteminin uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerin katılımcıların görevine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Ancak bu durum Dunn-Bonferroni testi ile kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre manidar bir şekilde farklılaşma görülmemiştir.

Ayrıca, İDSU'ya ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, müfettiş ve plan/program ile raporlar boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre sadece müfettiş ve plan/program boyutunda manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı kurumlarda çalışmaları iç denetimin uygulanabilirliğine ilişkin müfettiş plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 39'da gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Mesleğiniz Nedir?

Each node shows the sample average rank of Mesleğiniz Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Öğretmen-Kurum Yöneticisi	-280,226	86,708	-3,232	,001	,007
Öğretmen-Maarif Müfettişi	-318,056	75,369	-4,220	,000	,000
Okul Yöneticisi-Maarif Müfettişi	-262,892	82,786	-3,176	,001	,009

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 39. Katılımcıların görevlerine göre İDSU'ya ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 39'a göre, müfettiş ve plan/program boyutunda maarif müfettişlerinin ($\bar{X} = 3.88$) ve kurum yöneticilerinin ($\bar{X} = 3.77$), öğretmenlere ($\bar{X} = 3.35$) göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca maarif müfettişlerinin ($\bar{X} = 3.88$), okul yöneticilerine ($\bar{X} = 3.42$) göre de istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 28.637$, $p^* < .01$. Buna göre, maarif müfettişlerinin ve kurum yöneticilerinin iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu öğretmenlere göre daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür. Ayrıca, maarif müfettişlerinin iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu okul yöneticilerine göre daha çok uygulanabilir bulduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların branşına göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin uygulanabilirliği katılımcıların branşına göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 72'de sunulmuştur.

Tablo 72

İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Branşına Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Branş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSU	(1) Türkçe	131	3.64	942.05	21.767	.010	-
	(2) Matematik	134	3.43	778.21			
	(3) Fen Bilimleri	104	3.49	821.42			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.53	878.52			
	(5) Rehberlik	44	3.47	822.20			
	(6) Sınıf	545	3.45	806.76			
	(7) Okul Öncesi	114	3.52	859.06			
	(8) Yabancı Dil	108	3.48	844.85			
	(9) Din Kültürü	73	3.65	968.39			
	(10) Diğer	329	3.60	911.68			
Müfettiş ve Plan Program	(1) Türkçe	131	3.45	915.48	26.188	.002	2-10 6-10
	(2) Matematik	134	3.23	770.34			
	(3) Fen Bilimleri	104	3.40	839.07			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.39	871.72			
	(5) Rehberlik	44	3.35	863.55			
	(6) Sınıf	545	3.27	801.00			
	(7) Okul Öncesi	114	3.38	822.61			
	(8) Yabancı Dil	108	3.42	850.05			
	(9) Din Kültürü	73	3.45	928.14			
	(10) Diğer	329	3.53	946.37			
Danışmanlık	(1) Türkçe	131	3.97	906.41	20.448	.015	-
	(2) Matematik	134	3.76	790.38			
	(3) Fen Bilimleri	104	3.80	813.26			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.93	927.62			
	(5) Rehberlik	44	3.78	812.07			
	(6) Sınıf	545	3.78	832.62			
	(7) Okul Öncesi	114	3.76	811.58			
	(8) Yabancı Dil	108	3.65	781.05			
	(9) Din Kültürü	73	4.11	996.25			
	(10) Diğer	329	3.91	894.44			
Raporlar	(1) Türkçe	131	3.91	924.01	18.897	.026	-
	(2) Matematik	134	3.70	792.26			
	(3) Fen Bilimleri	104	3.67	763.35			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.77	875.87			
	(5) Rehberlik	44	3.93	912.50			
	(6) Sınıf	545	3.68	827.07			
	(7) Okul Öncesi	114	3.76	859.79			
	(8) Yabancı Dil	108	3.65	810.13			
	(9) Din Kültürü	73	3.99	976.84			
	(10) Diğer	329	3.85	896.07			
Risk Analizi	(1) Türkçe	131	3.51	932.00	12.315	.196	-
	(2) Matematik	134	3.37	848.72			

Tablo 72'nin devamı

Değişkenler	Branş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
	(3) Fen Bilimleri	104	3.26	789.67			
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.33	850.07			
	(5) Rehberlik	44	3.47	907.47			
	(6) Sınıf	545	3.29	823.16			
	(7) Okul Öncesi	114	3.31	830.54			
	(8) Yabancı Dil	108	3.28	830.50			
	(9) Din Kültürü	73	3.51	938.00			
	(10) Diğer	329	3.43	890.68			
	(1) Türkçe	131	3.70	907.72			
	(2) Matematik	134	3.45	761.56			
<i>Denetim Türleri</i>	(3) Fen Bilimleri	104	3.56	818.58	11.830	.223	-
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.54	844.90			
	(5) Rehberlik	44	3.47	790.26			
	(6) Sınıf	545	3.56	849.48			
	(7) Okul Öncesi	114	3.62	852.71			
	(8) Yabancı Dil	108	3.62	878.24			
	(9) Din Kültürü	73	3.77	957.48			
	(10) Diğer	329	3.62	873.08			
	(1) Türkçe	131	3.66	924.73			
	(2) Matematik	134	3.35	772.91			
<i>Denetim</i>	(3) Fen Bilimleri	104	3.47	826.87	11.648	.234	-
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.48	869.21			
	(5) Rehberlik	44	3.25	747.78			
	(6) Sınıf	545	3.41	842.50			
	(7) Okul Öncesi	114	3.53	884.47			
	(8) Yabancı Dil	108	3.47	845.34			
	(9) Din Kültürü	73	3.62	922.48			
	(10) Diğer	329	3.56	874.57			
	(1) Türkçe	131	3.90	953.60			
	(2) Matematik	134	3.65	819.17			
<i>KGGP</i>	(3) Fen Bilimleri	104	3.58	796.36	13.942	.124	-
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.73	901.76			
	(5) Rehberlik	44	3.53	818.64			
	(6) Sınıf	545	3.63	835.10			
	(7) Okul Öncesi	114	3.80	899.03			
	(8) Yabancı Dil	108	3.51	781.28			
	(9) Din Kültürü	73	3.77	897.88			
	(10) Diğer	329	3.72	865.63			
	(1) Türkçe	131	3.46	925.80			
	(2) Matematik	134	3.32	841.18			
<i>Örgüt Yapısı</i>	(3) Fen Bilimleri	104	3.40	876.88	10.629	.302	-
	(4) Sosyal Bilimleri	126	3.33	858.10			
	(5) Rehberlik	44	3.25	786.13			
	(6) Sınıf	545	3.34	863.59			
	(7) Okul Öncesi	114	3.35	860.21			
	(8) Yabancı Dil	108	3.42	870.31			

Tablo 72'nin devamı

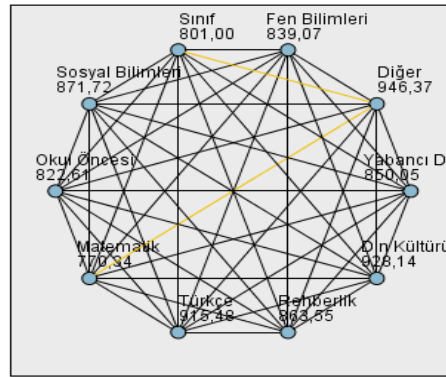
Değişkenler	Branş	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
	(9) Din Kültürü	73	3.44	920.62			
	(10) Diğer	329	3.24	795.33			

Tablo 72'ye göre, iç denetim sisteminin uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerin katılımcıların branşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Ancak bu durum Dunn-Bonferroni testi ile kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre manidar bir şekilde farklılaşma görülmemiştir.

İDSU'ya ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, müfettiş ve plan/program, danışmanlık ve raporlar boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre sadece müfettiş ve plan/program, boyutunda katılımcı algıları ile katılımcıların branşları arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı kurumlarda çalışmaları iç denetimin uygulanabilirliği müfettiş plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 40'da gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Branşınız Nedir?

Each node shows the sample average rank of Branşınız Nedir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
Matematik-Diğer	-176,028	50,474	-3,487	,000	,022
Sınıf-Diğer	-145,375	34,387	-4,228	,000	,001

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 40. Katılımcıların branşlarına göre İDSU'ya ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 40'a göre, müfettiş ve plan/program boyutunda diğer branşındaki katılımcıların ($\bar{x}=3.53$), matematik ($\bar{x}=3.23$) ve sınıf öğretmenlerine ($\bar{x}=3.27$) göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=26.188, p^* < .05$. Buna göre, diğer grubundaki katılımcıların, matematik ve sınıf öğretmenlerine göre iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

Katılımcıların kurumuna göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin uygulanabilir bulma düzeyleri katılımcıların kurumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 73'te sunulmuştur.

Tablo 73

İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Kurumuna Göre Kruskal-Wallis H Testi

Puanları

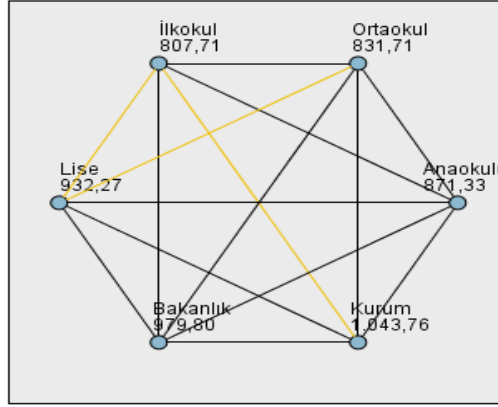
Değişkenler	Kurum	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSU	(1) İlkokul	630	3.45	807.71	25.442	.000	1-3 1-5 2-3
	(2) Ortaokul	582	3.48	831.71			
	(3) Lise	356	3.62	932.27			
	(4) Anaokulu	50	3.52	871.33			
	(5) Kurum	46	3.77	1043.76			
	(6) Bakanlık	44	3.73	979.80			
Müfettiş ve Plan Program	(1) İlkokul	630	3.28	797.65	48.669	.000	1-3 1-5 1-6 2-3 2-5 2-6 4-6
	(2) Ortaokul	582	3.34	826.01			
	(3) Lise	356	3.51	936.80			
	(4) Anaokulu	50	3.36	822.21			
	(5) Kurum	46	3.75	1106.08			
	(6) Bakanlık	44	3.88	1153.10			
Danışmanlık	(1) İlkokul	630	3.77	825.87	13.430	.020	-
	(2) Ortaokul	582	3.79	833.12			
	(3) Lise	356	3.96	917.54			
	(4) Anaokulu	50	3.90	885.73			
	(5) Kurum	46	4.14	998.80			
	(6) Bakanlık	44	3.83	850.83			
Raporlar	(1) İlkokul	630	3.71	834.79	16.029	.007	-
	(2) Ortaokul	582	3.70	823.75			
	(3) Lise	356	3.86	887.08			
	(4) Anaokulu	50	3.95	991.64			
	(5) Kurum	46	3.94	946.47			
	(6) Bakanlık	44	4.13	1027.83			
Risk Analizi	(1) İlkokul	630	3.29	819.76	15.671	.008	1-5
	(2) Ortaokul	582	3.33	840.82			
	(3) Lise	356	3.44	898.39			

Tablo 73'ün devamı

Değişkenler	Kurum	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
<i>Denetim Türleri</i>	(4) Anaokulu	50	3.34	866.23	2.138	.830	-
	(5) Kurum	46	3.71	1043.75			
	(6) Bakanlık	44	3.57	966.66			
	(1) İlkokul	630	3.55	840.09			
	(2) Ortaokul	582	3.58	850.52			
	(3) Lise	356	3.62	874.23			
<i>Denetim</i>	(4) Anaokulu	50	3.68	898.68	8.594	.126	-
	(5) Kurum	46	3.66	907.91			
	(6) Bakanlık	44	3.59	847.78			
	(1) İlkokul	630	3.43	845.09			
	(2) Ortaokul	582	3.42	822.59			
	(3) Lise	356	3.60	894.37			
<i>KGGP</i>	(4) Anaokulu	50	3.47	892.97	8.444	.133	-
	(5) Kurum	46	3.72	946.37			
	(6) Bakanlık	44	3.77	949.07			
	(1) İlkokul	630	3.65	840.69			
	(2) Ortaokul	582	3.66	846.67			
	(3) Lise	356	3.79	905.35			
<i>Örgüt Yapısı</i>	(4) Anaokulu	50	3.68	846.31	6.884	.229	-
	(5) Kurum	46	3.76	892.65			
	(6) Bakanlık	44	3.40	713.80			
	(1) İlkokul	630	3.34	858.88			
	(2) Ortaokul	582	3.34	856.36			
	(3) Lise	356	3.35	864.50			
	(4) Anaokulu	50	3.16	772.45			
	(5) Kurum	46	3.46	926.46			
	(6) Bakanlık	44	3.04	704.34			

Tablo 73'e göre, iç denetim sisteminin uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerin katılımcıların kurumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre katılımcı algıları ile katılımcıların kurumlarına arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır, $\chi^2 (1708) = 25.442$, $p^* > .05$. Diğer bir deyişle, katılımcıların farklı kurumlarda çalışmaları iç denetimi uygulanabilir bulunmasında istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 41'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?

Each node shows the sample average rank of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
İlkokul-Lise	-124,559	32,698	-3,809	,000	,002
İlkokul-Kurum	-236,053	75,319	-3,134	,002	,026
Ortaokul-Lise	-100,562	33,181	-3,031	,002	,037

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

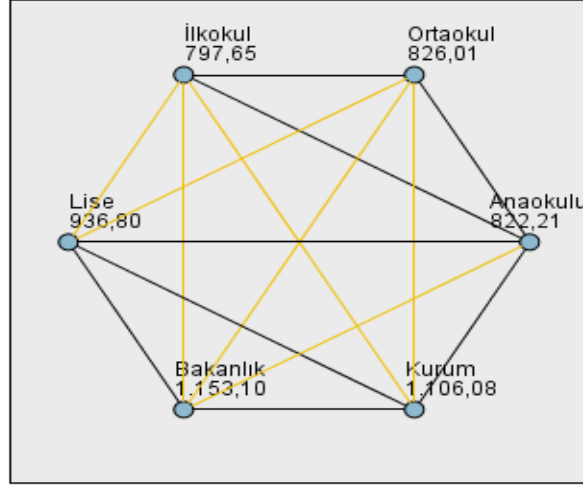
Şekil 41. Katılımcıların kurumlarına göre İDSU'ya ait manidar farklılık.

Şekil 41'e göre; kurumlarda ($\bar{x}=3.77$) ve lisede ($\bar{x}=3.62$) çalışan katılımcıların, ilkokulda ($\bar{x}=3.45$) çalışan katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca, lisede ($\bar{x}=3.62$) çalışan katılımcıların, ortaokulda ($\bar{x}=3.48$) çalışan katılımcılara göre manidar bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)=11.665$, $p^* < .05$. Buna göre, kurumlarda ve lisede çalışan katılımcıların, ilkokulda çalışan katılımcılara göre iç denetimin uygulanabilir bulma düzeyinin daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca, lisede çalışan katılımcıların, ortaokulda çalışan katılımcılara iç denetimin uygulanabilir bulma düzeyinin daha fazla olduğu görülmüştür.

İDSU'ya ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar ve risk analizi boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre sadece müfettiş ve plan/program ile risk analizi boyutunda katılımcı algıları ile katılımcıların çalıştığı kurum arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı kurumlarda çalışmaları iç denetimin uygulanabilirliği müfettiş plan/program alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı Şekil 42’de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?

Each node shows the sample average rank of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
İlkokul-Lise	-139,147	32,657	-4,261	,000	,000
İlkokul-Kurum	-308,425	75,223	-4,100	,000	,001
İlkokul-Bakanlık	-355,451	76,800	-4,628	,000	,000
Anaokulu-Bakanlık	-330,892	101,808	-3,250	,001	,017
Ortaokul-Lise	-110,785	33,139	-3,343	,001	,012
Ortaokul-Kurum	-280,063	75,434	-3,713	,000	,003
Ortaokul-Bakanlık	-327,089	77,007	-4,248	,000	,000

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

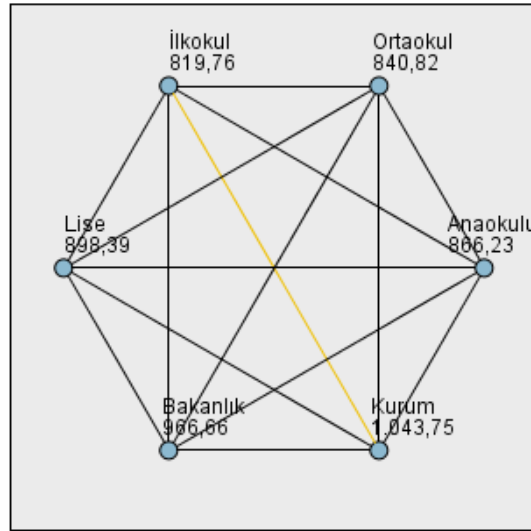
Şekil 42. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSU’ya ait müfettiş ve plan/program boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 42’ye göre, müfettiş ve plan/program boyutunda bakanlıkta çalışanların ($\bar{x}=3.88$), anaokulunda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.36$), ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.28$) ve ortaokulda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.34$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca kurumda çalışanların ($\bar{x}=3.75$) ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.28$) ve ortaokulda çalışanlara göre ($\bar{x}$

=3.34) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bununla birlikte lisede çalışanların ($\bar{x}=3.51$), ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.28$) ve ortaokulda çalışanlara göre ($\bar{x}=3.34$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)= 48.669$, $p^* < .05$. Buna göre bakanlıkta çalışanların; anaokulunda, ilkokulda ve ortaokulda çalışanlara göre iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür. Ayrıca kurumda lisede çalışanların ilkokul ve ortaokulda çalışanlara göre iç denetimin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

Katılımcıların farklı kurumlarda çalışmaları iç denetimin uygulanabilirliği risk analizi alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 43'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?

Each node shows the sample average rank of Hangi Kurumda Çalışıyorsunuz?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
İlkokul-Kurum	-223,994	74,843	-2,993	,003	,041

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 43. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSU'ya ait risk analizi boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 43'e göre, risk analizi boyutunda kurumlarda çalışanların ($\bar{X}=3.71$), ilkokulda çalışanlara göre ($\bar{X}=3.29$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708)= 15.671$, $p^* < .05$. Buna göre kurumlarda çalışanların, ilkokulda çalışanlara göre iç denetimin risk analizi boyutunu daha az uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

Katılımcıların çalıştığı yere göre görüşlerin karşılaştırılması. İç denetim sisteminin uygulanabilir bulma düzeylerinin katılımcıların çalıştığı yere göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis H testi Tablo 74'de sunulmuştur.

Tablo 74

İDSU İlişkin Görüşlerin Katılımcıların Çalıştığı Yere Göre Kruskal-Wallis H Testi Puanları

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
İDSU	(1) İl Merkezi	590	3.52	858.53	1.292	.731	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.50	847.94			
	(3) Belde	215	3.55	884.99			
	(4) Köy	372	3.50	839.70			
Müfettiş ve Plan Program	(1) İl Merkezi	590	3.41	868.72	1.123	.771	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.35	849.30			
	(3) Belde	215	3.39	860.66			
	(4) Köy	372	3.34	835.71			
Danışmanlık	(1) İl Merkezi	590	3.87	867.07	2.179	.536	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.84	863.66			
	(3) Belde	215	3.82	852.59			
	(4) Köy	372	3.77	822.40			
Raporlar	(1) İl Merkezi	590	3.85	907.83	12.328	.006	1-2 1-4
	(2) İlçe Merkezi	531	3.70	819.28			
	(3) Belde	215	3.76	863.69			
	(4) Köy	372	3.71	814.73			
Risk Analizi	(1) İl Merkezi	590	3.34	852.57	1.732	.630	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.33	840.60			
	(3) Belde	215	3.43	892.42			
	(4) Köy	372	3.38	855.42			
Denetim Türleri	(1) İl Merkezi	590	3.63	876.62	6.213	.102	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.51	818.16			
	(3) Belde	215	3.67	900.34			
	(4) Köy	372	3.57	844.72			
Denetim	(1) İl Merkezi	590	3.46	848.57	.439	.932	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.50	862.41			
	(3) Belde	215	3.47	865.49			
	(4) Köy	372	3.49	846.17			

Tablo 74'ün devamı

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sıra Ort.	Ki Kare	p	Fark
KGGP	(1) İl Merkezi	590	3.53	790.85	17.940	.000	1-2 1-3
	(2) İlçe Merkezi	531	3.79	901.91			
	(3) Belde	215	3.80	911.47			
	(4) Köy	372	3.69	854.56			
Örgüt Yapısı	(1) İl Merkezi	590	3.27	840.77	5.006	.171	-
	(2) İlçe Merkezi	531	3.31	831.44			
	(3) Belde	215	3.44	903.87			
	(4) Köy	372	3.41	880.74			

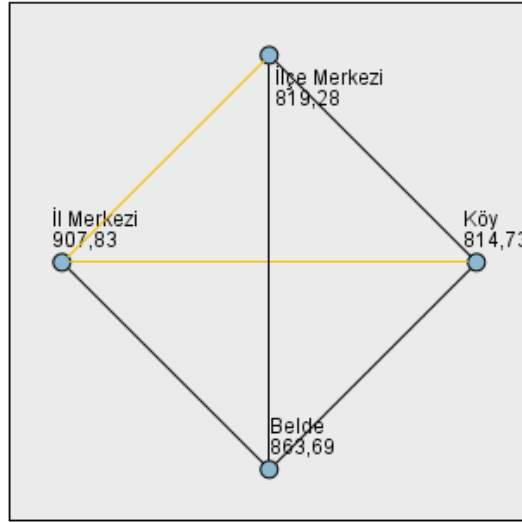
Tablo 74'e göre, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların çalıştıkları yere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermemektedir, $\chi^2 (1708)= 5.996, p>.05$. Bu kapsamda, iç denetim sisteminin benimsenmesine ilişkin görüşlerin çalışılan yerlere (merkezlere) göre benzer düzeyde olduğu söylenebilir.

İDSU'ya ilişkin alt boyutlar incelendiğinde raporlar ve KGGP boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşabileceği görülmektedir. Dunn-Bonferroni testi ile bu gruplar kontrol edilmiş ve ayarlanmış önem puanına (Adj.Sig.) göre, raporlar ve KGGP boyutlarında katılımcı algıları ile katılımcıların çalıştığı yerler (merkezler) arasında manidar bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcıların farklı yerlerde (merkezlerde) çalışma durumlarına göre iç denetimin uygulanabilirliği raporlar alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 44'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Çalıştığınız Yer Neresidir?

Each node shows the sample average rank of Çalıştığınız Yer Neresidir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj. Sig.
Köy-İl Merkezi	93,102	32,393	2,874	,004	,024
İlçe Merkezi-İl Merkezi	88,551	29,205	3,032	,002	,015

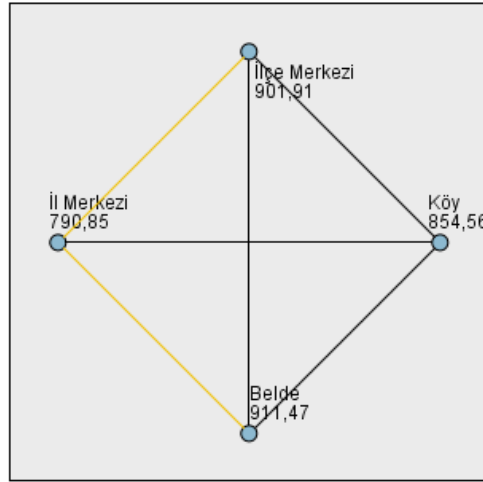
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 44. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSU'ya ait raporlar boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 44'e göre, raporlar boyutunda il merkezinde çalışanların ($\bar{X} = 3.85$), ilçe merkezinde ($\bar{X} = 3.70$) ve köyde çalışanlara göre ($\bar{X} = 3.71$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 12.328, p^* < .05$. Buna göre il merkezinde çalışanlar iç denetimin raporlar boyutunu ilçe merkezi ve köyde çalışanlara göre daha çok uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

Katılımcıların farklı yerlerde (merkezlerde) çalışma durumlarına göre iç denetimin uygulanabilirliği KGGP alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştırdığı Şekil 45'de gösterilmiştir.

Pairwise Comparisons of Çalıştığınız Yer Neresidir?

Each node shows the sample average rank of Çalıştığınız Yer Neresidir?.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj.Sig.
İl Merkezi-İlçe Merkezi	-111,056	29,227	-3,800	,000	,001
İl Merkezi-Belde	-120,620	38,876	-3,103	,002	,012

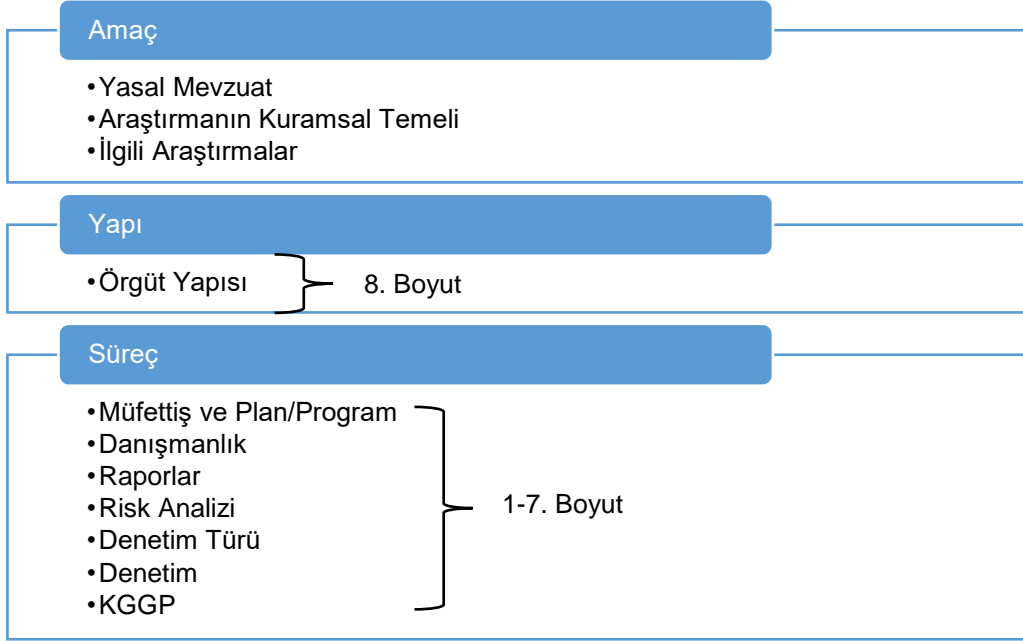
Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is ,05.

Şekil 45. Katılımcıların çalıştıkları kurumlara göre İDSU'ya ait KGGP boyutundaki manidar farklılık.

Şekil 45'e göre, KGGP boyutunda il merkezinde çalışanların ($\bar{X} = 3.53$), ilçe merkezinde ($\bar{X} = 3.79$) ve beldede çalışanlara göre ($\bar{X} = 3.80$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür, $\chi^2(1708) = 17.940, p < .05$. Buna göre il merkezinde çalışanlar iç denetimin raporlar boyutunu ilçe merkezi ve beldede çalışanlara göre daha az uygulanabilir bulduğu görülmüştür.

İl Milli Eğitim Müdürlüğü için Amaç, Yapı ve Süreç Boyutunda Nasıl Bir Denetim Modeli Olmalıdır?

Amaç, yapı ve süreç boyutları eğitim örgütlerinin temel boyutları arasında yer almaktadır (Bursalıoğlu, 2013). Bu boyutlar çerçevesinde önerilecek model, ilk üç bulgunun verileri kullanılarak oluşturulmuştur. Başka bir deyişle önerilecek model, bu aşamaya kadar yapılan tüm çalışmaların karşılaştırmalı olarak incelenmesi sonucunda oluşturulmuştur. Amaç, yapı ve süreç boyutları kapsamında izlenecek yol aşağıdaki Şekil 46'da gösterilmiştir.

Şekil 46. Amaç, yapı ve süreç boyutları kapsamında izlenecek yol.

Şekil 46'ya göre, İl Milli Eğitim Müdürlükleri için önerilecek denetim modeli üç aşamadan oluşturulmuştur. Birinci aşama amaç boyutudur. Gündüz (2012), her örgütü belli bir amacı gerçekleştirmek üzere oluşturulmuş yapıya benzetmiş, Aydın (1993) ise denetimin amacını süreci geliştirmek olarak tanımlamıştır. Bu kapsamda diğer iki aşamanın gerekçesi konumunda olan amaç boyutu; yasal mevzuatlar, araştırmanın kuramsal temeli ve ilgili araştırmalardaki eğitim denetimi ile ilgili alanlarından elde edilmiştir. İkinci ve üçüncü aşama, araştırmanın veri toplama araçlarında kullanılan sekiz boyut kullanılarak oluşturulmuştur. İkinci aşama olan yapı boyutu örgüt yapısı verilerinden; üçüncü aşama olan süreç boyutu müfettiş ve plan/program, danışmanlık, raporlar, risk analizi, denetim türü, denetim ve KGGP verilerinden elde edilmiştir.

İl milli eğitim müdürlüğü için amaç boyutunda nasıl bir denetim modeli olmalıdır? Yasal mevzuatlar, araştırmanın kuramsal temeli ve ilgili araştırmalardaki eğitim denetimi ile ilgili alanlarından elde edilen bilgilerden amaç boyutu incelenmiştir. T.C. Anayasasının 42. maddesine göre, eğitim ve öğretimin Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağı belirtilmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun birinci bölümünde 'Türk Milli Eğitiminin Amaçları' başlığı

altında anlatılmaktadır. Genel amaçlar ve özel amaçlar olarak iki farklı amaç vardır. Türk Milli Eğitiminin genel amacı Şunlardır;

Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın baŐlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaŐlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı Şekilde gelişmiş bir kiŐiliđe ve karaktere, hr ve bilimsel düŐünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teŐebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliŐtirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alıŐkanlıđı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Özel amaçları ise genel amaçlara eğitimin temel ilkelerine uygun olarak tespit edileceği belirtilmiştir.

Örgütler, hedeflediği amaçları yerine getirebildiği lde etkilidirler. Etkili ve verimli örgütlerin mihenk taşı amaçlarıdır. Örgütün amaçları, her türlü etkinlik için zaruridir. Örgütsel amaçlar; etkili ve verimli stratejilerin, yöntemlerin, politika ve ilkelerin belirginleŐtirilmesinde kılavuzluk yapan bir iŐleve sahiptir (Hicks, 1979). Bu itibarla iyi belirlenen amaç olmadan, iyi bir süreç geçirmek ve iyi sonuç almak mümkün değildir.

Gökçe (1994) denetimi, durum saptama, değerlendirme, düzeltme ve geliŐtirmeden oluşan çembersel bir eylem olarak tanımlamıŐ ve durum saptamayı ve değerlendirmeyi, denetimin asıl amacı olan düzeltme ve geliŐtirmenin birer

aracı olarak görmüştür. Günümüzde bu açıklamayı bir adım daha ileri götürecektir olursak; denetim durum saptama, değerlendirme, düzeltme, geliştirme, rehberlik ve liderlik etmeden oluşan bir döngüdür. Durum saptama, değerlendirme, düzeltme, geliştirme; denetimin asıl amacı olan rehberlik ve liderlik etmenin birer aracı olarak görülebilir. Yapılan birçok çalışmanın ortak özelliği, eğitimin olmazsa olmazları olan öğretmenlerin denetimden beklentileri, değişimin ve gelişimin çok hızlı olduğu eğitim sisteminde kendilerine rehberlik ve liderlik edilmesidir.

Bu kapsamda eğitim denetiminin amacı; eğitimsel eşitliği sağlayarak okul başarısı ile öğretimi geliştirmek ve öğrenci başarısını artırmaktır (Blase ve Blase 2002). Kısaca özetlersek, denetimin amacı sistemi daha iyi çalışır hale getirmektir. Bu amaca hizmet etmek için ise çağdaş denetim yöntemlerinden iç denetim sisteminin benimsenme ve uygulanabilir bulunma düzeyine bakılmıştır. Katılımcılar tarafından iç denetim sistemi büyük ölçüde ($\bar{X} = 4.03$) benimsenmiş ve büyük ölçüde ($\bar{X} = 3.50$) uygulanabilir bulunmuştur. Bu kapsamda iç denetim sisteminin il milli eğitim müdürlüğünün amaç boyutunu karşıladığını görebiliyoruz.

Nitel çalışma ile elde edilen cevaplar her bir öğretmen, yönetici ve müfettiş için kodlanmış ve Tablo 75'te sunulmuştur.

Tablo 75

Katılımcıların Amaç Model Önerisine İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Amaç Modeli	Öğretmen (19)		Kurum Yöneticisi (17)		Maarif Müfettişi (33)	
	f	%	f	%	f	%
İş birliği içinde hedeflere ulaşmaktır.	14	% 74	5	% 29	4	% 12
Eğitimin kalitesini ve niteliğini artırmaktır.	9	% 47	4	% 24	11	% 64
Öğretmenin bilgisini artırmaktır.	13	% 68	6	% 35	17	% 52
Öğrenci başarısını artırmaktır.	4	% 21	2	% 12	11	% 33

Tablo 75'te, amaç modelin özünde öğretmen olduğu düşünülebilir. Denetimlerin karşılıklı istişare içerisinde yapılmasının ve bu itibarla herkes tarafından kabul edilen bir denetim modelinin beklentiler içinde olduğu söylenebilir.

İl milli eğitim müdürlüğü için yapı boyutunda nasıl bir denetim modeli olmalıdır? İDSBUÖ'nün son boyutu olan örgüt yapısı boyutunun verileri ile

bireysel görüşme ve görüşme formlarından toplanan veriler ışığında yapı boyutu incelenmiştir.

İç denetim sistemi örgüt yapısının benimsenmesi ve il milli eğitim müdürlüklerinde uygulanabilir bulunma düzeyleri dört aşamada incelenmiştir. Sırasıyla öğretmen, kurum yöneticileri, okul yöneticileri ve maarif müfettiş aşamaları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme İDSBUÖ'nün örgüt yapısı verileri ile bireysel görüşmeler ve görüşme formlarının örgüt yapısı ile ilgili görüşleri karşılaştırmalı olarak incelenmesinden ibarettir.

Araştırmanın nicel boyutuna baktığımızda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Katılımcılar tarafından iç denetim sistemi boyutlardan örgüt yapısı boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=3.55$) benimsenmiş ve orta seviyede ($\bar{X}=3.34$) uygulanabilir bulunmuştur.

Öğretmenlere göre, örgüt yapısı boyutu büyük ölçüde benimsenmiş ($\bar{X}=3.55$) ama orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.34$). Örgüt yapısı boyutunun en fazla benimsenen ($\bar{X}=3.70$) ve uygulanabilir bulunan ($\bar{X}=3.43$) maddesi "Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır." ifadesidir. En az benimsenen ($\bar{X}=3.32$) ve uygulanabilir bulunan ($\bar{X}=3.20$) maddesi "Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır." ifadesidir.

Kurum yöneticilerine göre, örgüt yapısı boyutu büyük ölçüde benimsenmiş ($\bar{X}=3.86$) ve uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.46$). Örgüt yapısı boyutunun en fazla benimsenen ($\bar{X}=4.03$) ve uygulanabilir bulunan ($\bar{X}=3.58$) maddesi "Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir." ifadesidir. En az benimsenen ($\bar{X}=3.67$) ve uygulanabilir bulunan ($\bar{X}=3.33$) maddesi "Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır." ifadesidir.

Okul yöneticilerine göre, örgüt yapısı boyutu büyük ölçüde benimsenmiş ($\bar{X}=3.54$) ama orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.36$). Örgüt yapısı boyutunun en fazla benimsenen ($\bar{X}=3.67$) ve uygulanabilir bulunan ($\bar{X}=3.49$) maddesi "Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır." ifadesidir. En az benimsenen ($\bar{X}=3.30$) ve uygulanabilir bulunan ($\bar{X}=3.16$)

maddesi “Denetim raporları sadece il milli eğitim müdürüne sunulmalıdır.” ifadesidir.

Maarif müfettişlerine göre, örgüt yapısı boyutu orta seviyede benimsenmiş ($\bar{X}=3.11$) ve orta seviyede uygulanabilir bulunmuştur ($\bar{X}=3.05$). Örgüt yapısı boyutunun en fazla benimsenen ($\bar{X}=3.89$) ve uygulanabilir bulunan ($\bar{X}=3.66$) maddesi “Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir.” ifadesidir. En az benimsenen ($\bar{X}=3.16$) ve uygulanabilir bulunan ($\bar{X}=2.34$) maddesi “Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.” ifadesidir.

Yukarıda açıklanan verilere göre, öğretmenler ile okul yöneticilerinin ortalama puanları hariç tüm verilerin benzediği söylenebilir. Ayrıca öğretmen, kurum ve okul yöneticilerinin en az benimsediği ve uygulanabilir bulunduğu maddeler de aynıdır. Örgüt yapısının benimsenme ve uygulanabilir bulma düzeylerine bakıldığında müfettişlerin diğer gruplara göre farklı görüşleri olduğu görülmektedir. Müfettişlerin “Tüm müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.” maddesinin uygulanabilir bulma düzeyi, araştırmada verilen en düşük ortalama puan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu itibarla, müfettişler örgüt yapısında il milli eğitim müdürüne bağlı çalışmak istemedikleri düşünülebilir.

Nitel çalışma ile elde edilen cevaplar her bir öğretmen, yönetici ve müfettiş için kodlanmış ve Tablo 76’da sunulmuştur.

Tablo 76

Katılımcıların Yapı Model Önerisine İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren Betimsel İstatistik Puanları

Örgüt Yapısı Alt Temaları	Öğretmen (19)		Kurum Yöneticisi (17)		Maarif Müfettişi (33)	
	f	%	f	%	f	%
İl Milli Eğitim Müdürüne bağlı olmamalıdır.	3	% 16	16	% 94	31	% 94
Bakanlığa bağlı olmalı.	2	% 11	2	% 12	11	% 33
Bölgede kurulacak Teftiş Kuruluna bağlı olmalıdır.	-	-	7	% 41	13	% 39
Valiye bağlı olmalı.	-	-	3	% 18	3	% 9
Mevcut düzenleme yerindedir.	-	-	1	% 6	2	% 6
Bağımsız karar verebilecek bir yerde olmalıdır.	17	% 89	16	% 94	30	% 91

Tablo 76'ya göre, neredeyse tüm katılımcılar tarafından en önemli konunun müfettişlerin bağımsızlığı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca müfettişlerin İl MEM'e bağlı olmamaları diğer önemli konulardan biridir. Mevcut denetim sisteminin benimsenme düzeyi ise oldukça düşük olduğu görülmektedir.

İl milli eğitim müdürlüğü için süreç boyutunda nasıl bir denetim modeli olmalıdır? İDSBUÖ'nün ilk yedi boyutun verileri ile bireysel görüşme ve görüşme formlarından toplanan veriler ışığında süreç boyutu incelenmiştir.

İç denetim sisteminin ilk yedi boyutunun benimsenmesini ve il milli eğitim müdürlüklerinde uygulanabilir bulunma düzeyleri dört aşamada incelenmiştir. Sırasıyla öğretmen, kurum yöneticileri, okul yöneticileri ve maarif müfettiş aşamaları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, İDSBUÖ'nün verileri ile bireysel görüşmeler ve görüşme formlarının ilgili verileri karşılaştırmalı olarak incelenmesinden ibarettir.

Araştırmanın nicel boyutuna baktığımızda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Katılımcılar tarafından iç denetim sistemi boyutlardan müfettiş ve plan/program boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=3.88$), danışmanlık boyutu tamamen ($\bar{X}=4.35$), raporlar boyutu tamamen ($\bar{X}=4.34$), risk analiz boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=4.05$), denetim türleri boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=3.59$), denetim boyutu tamamen ($\bar{X}=4.44$), KGGP boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=4.15$) benimsenmiştir.

Katılımcılar tarafından iç denetim sistemi boyutlardan müfettiş ve plan/program boyutu orta seviyede ($\bar{X}=3.35$), danışmanlık boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=3.82$), raporlar boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=3.75$), risk analiz boyutu orta seviyede ($\bar{X}=3.35$), denetim türleri boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=3.58$), denetim boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=3.46$), KGGP boyutu büyük ölçüde ($\bar{X}=3.68$) uygulanabilir bulunmuştur.

Nitel çalışma ile elde edilen cevaplar her bir öğretmen, yönetici ve müfettiş için kodlanmış ve Tablo 77'de sunulmuştur.

Tablo 77

*Katılımcıların Süreç Model Önerisine İlişkin Görüşlerinin Dağılımını Gösteren
Betimsel İstatistik Puanları*

Temalar	Alt Temalar	Öğretmen (19)		Kurum Yöneticisi (17)		Maarif Müfettişi (33)	
		f	%	f	%	f	%
	Müfettişlerden beklenti rehberlik ve eğitim liderliğidir.	11	%58	10	%59	18	%55
	Müfettişler farklı branşlarda olmalıdır.	7	%37	12	%71	19	%58
	Farklı bölüm mezunlarından da müfettiş olsun.	5	%26	9	%53	7	%21
	Müfettişler soruşturma yapmaktan, rehberliğe zaman ayıramıyor.	4	%21	7	%41	12	%36
Müfettiş ve Plan/Program	Müfettişlerin bilgi ve becerileri yetersizdir.	7	%37	6	%35	1	%3
	Müfettiş sayısı yetersizdir.	4	%21	4	%24	18	%55
	Okullar müfettişe zimmetlenmelidir.	7	%37	1	%6	3	%9
	Müfettişler hizmet içi eğitiminde iletişim zafiyetlerini gidersin.	15	%79	7	%41	4	%12
	Müfettişlerin hizmet içi eğitimlerini eğitim yönetiminde uzmanlaşmış akademisyenler versin.	11	%58	3	%18	12	%36
	Rehberlik ve denetimi yapan gruplar ayrılmalıdır.	5	%26	7	%41	14	%42
Danışmanlık	Rehberlikte öncelik, mesleğe yeni başlamış ve yönetici tarafından yetersiz bulunan kişiler olmalıdır.	9	%47	4	%24	19	%58
	Rehberlik seminer döneminde yapılmalıdır.	4	%21	5	%29	5	%15
	MEBBİS üzerinden rehberlik isteği olmalıdır.	9	%47	2	%18	2	%6
Denetim Raporları	Denetim raporları az ve öz olmalıdır.	-	-	7	%41	12	%36
Risk Analizi	Okulların risk değerlendirmesi belirlenen kriterlere göre yapılmalıdır.	9	%47	10	%59	22	%67
Denetim Türü	Ders denetimi olmalıdır.	2	%11	6	%35	17	%52
	İdare denetimi olmalıdır.	5	%26	6	%35	20	%61

Tablo 77'nin devamı

Temalar	Alt Temalar	Öğretmen (19)		Kurum Yöneticisi (17)		Maarif Müfettişi (33)	
		f	%	f	%	f	%
Denetim	Denetim standartları farklı kategorilerde olmalıdır.	6	%32	9	%53	12	%36
	Denetimlerde veli ve öğrenciler de olsun.	1	%5	2	%18	2	%6
	Denetimlerde zümre başkanları da olsun.	8	%42	2	%18	1	%3
	En iyi denetimi liyakatli okul müdürü yapar.	15	%79	7	%41	5	%15
	Müfettiş ve denetim beni rahatsız ediyor	15	%79	5	%29	2	%6
	Zümre başkanları denetimde görev alsın.	8	%42	3	%18	4	%12
	Okul müdür yardımcıları evrak işinden kurtarılıp, denetime dâhil edilsin.	3	%16	9	%53	5	%15
	Süresi uzun ama az sayıda denetim yapılmalıdır.	6	%32	5	%29	6	%18
KGGP	Mevcut denetim sistemi uygundur.	3	%16	1	%6	9	%27
	Müfettişlerin performansları kontrol edilmelidir.	11	%58	7	%41	3	%9

Tablo 77'de belirlenen temalar ve alt temaların, kullanılma sıklığı gösterilmiştir. Müfettiş ve plan/ program, danışmanlık ve denetim boyutlarında daha fazla değişiklik beklentisi olduğu anlaşılmaktadır.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İç denetim sisteminin MEB'e bağlı okul ve kurumlarda görevli öğretmen, yönetici ve müfettişler tarafından benimsenme düzeyi ve MEB taşra örgütlerinde uygulanabilir bulunma düzeylerine ilişkin sonuçlar ile İl MEM için denetim model önerisi, araştırmanın alt problem sırasına göre aşağıda verilmiştir.

Bu araştırmada katılımcıların iç denetim sistemini büyük ölçüde benimsediği ve uygulanabilir bulunduğu görülmüştür. Ayrıca maarif müfettişleri iç denetimi tamamen benimsemiştir. Denetimin uygulayıcısı olan maarif müfettişlerinin iç denetim sistemini tamamen benimsemesi çok önemli bir noktadır. Yaman'da (2008) iç denetimin benimsenmesi ve uygulanabilir bulunması ile ilgili yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmasında, MEB merkez teşkilatında çalışan yönetici ve denetçi görüşlerini alarak iç denetimin benimsenme ve uygulanabilirliğini incelemiş ve uygulanma standartları ile etkinleştirilmesi ve geliştirilmesi dışındaki diğer boyutlarda katılımcılar tarafından büyük ölçüde benimsendiği ve uygulanabilir bulunduğu saptamıştır.

İç denetim sisteminin benimsenmesi ve uygulanabilir bulunmasına ait istatistiksel olarak bulunan farklılık aşağıda gösterilmiştir.

Erkekler kadınlara göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu, raporlar boyutunu ve denetim boyutunu daha çok benimsemiştir. Erkekler kadınlara göre iç denetim sisteminin raporlar boyutunu daha çok uygulanabilir bulmuştur. Erkeklerin yenilikleri destekleme düzeylerinin kadınlara göre daha fazla olduğu söylenebilir. Benlioğlu ve Atanur Baskan (2014) da yaptıkları çalışmada erkeklerin örgütsel destek düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu ifade etmiştir.

20-25 yaş grubu katılımcılar 26-35 yaşındaki katılımcılara göre ve 46 yaş ve üzerindeki katılımcılar 26-30 yaş grubundaki katılımcılara göre iç denetim sistemini daha çok uygulanabilir bulmuştur. Mesleğe yeni başlayan 20-25 yaş grubu ile meslekte son yıllarını geçiren 46 yaş ve üzeri grubundaki öğretmen, yönetici ya da müfettişlerin fikirlerini daha rahat söyleyebildikleri, amirlerinden ya da akranlarından çekinmeden sistemi geliştirici yönde öneride buldukları söylenebilir. Benzer bir çalışmada, ileri yaştaki öğretmenlerin 21-30 yaş arası mesleğe yeni başlamış öğretmenlere göre meslektaşlarıyla ya da okul

yöneticileriyle ilişkilerinin bozulmaması gayretinde oldukları ve bir şeylerin değişmeyeceği inancı nedeniyle sessiz kaldıkları belirtilmiştir (Dal ve Atanur Baskan, 2018).

1-5 yıl kıdeme sahip katılımcılar 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre iç denetim sistemini daha çok benimsemiştir. Ayrıca 21-25 yıl kıdeme sahip katılımcılar 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok benimsemiştir. 26 yıl ve üzerinde kıdeme sahip katılımcılar 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre iç denetim sisteminin danışmanlık boyutunu; 21 yıl ve üzerinde kıdeme sahip katılımcılar 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre ve 1-5 yıl kıdem ile 16 yıl ve üzerinde kıdeme sahip katılımcılar 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre iç denetim sisteminin raporlar boyutunu; 1-5 yıl kıdeme sahip katılımcıların 6-10 yıl kıdeme sahip katılımcılara göre iç denetim sisteminin risk analiz boyutunu daha çok uygulanabilir bulmuştur. Mesleklerine yeni başlayan ve mesleklerinde son yıllarını yaşayan katılımcıların iç denetim sistemini benimsemesi ve uygulanabilir bulma düzeylerinin daha yüksek olduğu düşünülebilir. Mesleğe yeni başlayan katılımcıların, değişime hızlı uyum sağlayabilmesi ve beklentilerin yüksek olması nedeniyle daha olumlu yaklaştıkları düşünülebilir. Meslekte son yıllarını yaşayan katılımcılar ise yaşantılarından kaynaklanan deneyimden dolayı daha olumlu yaklaşmış olabilir. Mesleklerinde belli bir kıdemi olan katılımcıların ise, mesleklerinden beklentileri karşılayamadıkları için motivasyonları düşük olabilir. Kunduz (2007) yaptığı çalışmada müfettişlerin çağdaş denetim ilkelerine yönelik davranışları öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Mesleğe yeni başlamış 2-5 yıl kıdemi olan öğretmenlerin, 6-10 yıl ve 11-20 yıl kıdemi olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Yüksek lisans mezunu katılımcılar lisans mezunu katılımcılara göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu, lisans mezunu katılımcılar ise yüksek lisans mezunu katılımcılara göre iç denetim sisteminin örgüt yapısı boyutunu daha çok benimsemiştir.

Müfettişler okul yöneticilerine ve öğretmenlere göre, okul yöneticileri de öğretmenlere göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu; müfettişler öğretmenlere göre iç denetim sisteminin raporlar boyutunu; müfettişler öğretmenlere, okul yöneticilerine ve kurum yöneticilerine göre iç denetim

sisteminin denetim türü boyutunu; okul yöneticileri öğretmenlere göre iç denetim sisteminin denetim boyutu; okul yöneticileri, kurum yöneticileri ve öğretmenler müfettişlere göre iç denetim sisteminin KGGP boyutu; kurum yöneticileri ve öğretmenler müfettişlere göre iç denetim sisteminin örgüt yapısı boyutunu daha çok benimsemiştir. Müfettişler ve kurum yöneticileri öğretmenlere göre ve müfettişler okul yöneticilerine göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok uygulanabilir bulmuştur.

Sınıf öğretmenleri diğer öğretmen grubundaki katılımcılara göre iç denetim sisteminin örgüt yapısı boyutunu daha çok benimsemiştir. Diğer öğretmen grubundaki katılımcılar matematik ve sınıf öğretmenlerine göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok uygulanabilir bulmuştur.

Bakanlıkta çalışan katılımcılar anaokulunda, ilkokulda, ortaokulda ve lisede çalışan katılımcılara göre, kurumda çalışan katılımcılar ilkokul ve ortaokulda çalışan katılımcılara göre, lisede çalışan katılımcılar ortaokulda çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok benimsemiştir. Ayrıca; anaokulunda, ilkokulda, ortaokulda, lisede ve kurumlarda çalışan katılımcılar bakanlıkta çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin KGGP boyutunu; ilkokulda ve kurumlarda çalışan katılımcılar bakanlıkta çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin örgüt yapısı boyutunu daha çok benimsemiştir. Kurumlarda ve lisede çalışan katılımcılar ilkokulda çalışan katılımcılara göre, lisede çalışan katılımcılar ise ortaokulda çalışan katılımcılara göre iç denetim sistemini daha çok uygulanabilir bulmuştur. Bakanlıkta çalışan katılımcılar anaokulunda, ilkokulda ve ortaokulda çalışan katılımcılara göre, kurumda ve lisede çalışan katılımcılar ilkokul ve ortaokulda çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu daha çok uygulanabilir bulmuştur. İlkokulda çalışan katılımcılar ise kurumlarda çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin risk analizi boyutunu daha çok uygulanabilir bulmuştur.

İl merkezinde çalışan katılımcılar ilçe merkezi ve beldede çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin müfettiş ve plan/program boyutunu; bakanlıkta çalışan katılımcılar ilkokulda, ortaokulda ve lisede çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin raporlar boyutunu; köyde çalışan katılımcılar ilçe merkezinde çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin KGGP boyutunu; belde ve köyde çalışan katılımcılar ilçede çalışan katılımcılara göre iç denetim

sisteminin örgüt yapısı boyutunu daha çok benimsemiştir. İl merkezinde çalışan katılımcılar ilçe merkezi ve köyde çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin raporlar boyutunu; ilçe merkezi ve beldede çalışan katılımcılar il merkezinde çalışan katılımcılara göre iç denetim sisteminin KGGP boyutunu daha çok uygulanabilir bulmuştur.

İç denetim sistemi öğretmen, yönetici ve müfettişlerin görüşlerine göre benimsenen ve İl MEM için uygulanabilir bulunan bir model olmakla birlikte, eksik ya da geliştirilmeye ihtiyaç duyulan konular nitel çalışma ile elde edilmiş ve İl MEM denetim sistemine uyarlanmıştır. İl MEM için amaç, yapı ve süreç boyutunda bir denetim modeli oluşturulmuş ve aşağıda açıklanmıştır.

Amaç Modeli

Denetimin amacının önceliği etkililiği, verimi, kaliteyi ve niteliği artırmak ve bunu sağlayabilmek için önerilerde bulunmaktır. Sadece var olan durumu belirlemek çok yetersiz kalmaktadır (Aydın, 2003; Dağlı, 2006; Su, 1974; Ünal, 1999).

Eğitim denetimin temel amacı, öğretmen ihtiyaçlarının karşılanması (Öz, 2003), eğitim sistemini geliştirmek (Başar, 2000), öğretmen etkililiğini ve öğrenci başarısını yükseltmek olarak ifade edilebilir (Marshall, 2005). Belirlenen bu amaca ulaşabilmek için eğitimciler iş birliği içinde çalışmalı, öğretmenin gelişimi sağlanmalıdır (Blase ve Blase, 2002; Glickman, Gordon ve Ross- Gordon, 2005).

Özmen ve Güngör'e (2008) göre eğitim denetiminin amacı belirlenen hedeflere ulaşmak için yol göstericilik yapmaktır. Yol göstericilik ya da yönlendiricilik ise eğitim liderliği ile olur (Çelik, 2000). Çağdaş denetim anlayışının temel değerlerinden olan eğitim liderliği, müfettişlerden en fazla beklenen davranışlardan bir tanesi olduğu bu araştırmada ortaya konulmuştur. Öğretmen görüşlerine göre, öğretmenler akranlarından ya da okul yönetiminden gereksinim duydukları bilgi ve deneyimleri alamadıkları görülmüş ve eğitim liderliği adı altında rehberlik ihtiyaçları olduğu değerlendirilmiştir.

Holland ve Garmann'e (2001) göre alanı kirleten temel durum, eğitim denetiminin öğretmen denetimine dönüşmesidir. Bu dönüşüme izin vermemek için denetim ve rehberliğin belirlenen amaçlar ışığında karşılıklı istişare ile yapılması ve bu itibarla eğitimin mihenk taşı olarak varsaydığımız öğretmenlerimizin eğitim

denetiminde söz sahibi olması beklenmektedir. Öğretmenlerimizi değerli kılmak, onlara hak ettiği saygınlığı kazandırıp motivasyonunu artıracak, geleceğimizin teminatı çocuklarımızın daha özgüvenli yetişmesine yardımcı olacaktır. Bu kapsamda çağdaş denetim yaklaşımlarının ortak değerlerinden eğitim liderliği, işbirlikçi, katılımcı, destekleyici, karşılıklı iletişim gibi olumlu terimlerin (Glanz,2005) olmadığı bir denetim modeli günümüz şartlarında kabul edilmesi düşünülemez. Bu terimler amaç modelinin vazgeçilmez unsurları olmalıdır.

Yapı Modeli

Eğitim sistemlerinde elde edilecek başarıların sadece tek boyutla açıklanamayacak kadar karmaşık bir yapıya sahip olduğu belirtilmektedir (Atanur Baskan ve Atalar, 2014). Bu karmaşık yapının etkin bir hale getirilmesi için denetim yapısının da iyi bir şekilde teşkilatlanması önem arz etmektedir. Taşra teşkilatlarında müfettişlerin bağımsız ve tarafsız kalabilmesi, araştırmada neredeyse tüm katılımcıların ifade ettiği bir noktadır. Bu konudaki şikâyetlerin temelinde; müfettişlerin sıralı amirlerden, siyasetten, görüş farklılıklarından ve tanıdık ya da eş-dost olarak adlandırabileceğimiz kişilerden etkilenebileceği, yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır. Ayrıca maarif müfettişlerinin İl MEM'e bağlı olarak çalışmasının uygun olmadığı tüm katılımcıların ortak görüşü olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda tüm müfettişlerin MEB'e hiyerarşik bakımdan direkt olarak bağlı olması; MEB'in iş yükünün artmasına, etki-tepki-rapor üçlüsünün yavaşlayıp hızlı bilgi alış verişinin olmamasına, müfettişlerin MEB ile iletişimde bölge teftiş kurullarındaki kadar rahat hareket edememesine neden olabilir. Bu kapsamda müfettişlerin bölgelerde oluşturulacak teftiş kurullarına hiyerarşik olarak bağlı olmasının en etkili yöntem olduğu düşünülmektedir. Kurum ve Çingir da (2017), müfettişlerin İl MEM'e bağlı çalışmalarının uygun olmadığını ve denetim bölgelerinin kurulmasının daha verimli olduğunu belirtmiştir. Öztürk (2014) denetim örgüt yapısının değişip, bölge sistemine geçilmesinin uygun olacağını belirtmiştir. Karakaya da (2002) müfettişlerin İl MEM ve valiliklerden bağımsız bir denetim modelinde yer almasının uygun olduğunu belirtmiştir. Özmen ve Şahin (2010) ise, maarif müfettişlerinin yerel grupların baskı ve müdahalelerinin önüne geçilebilmesi için bölge düzeyinde örgütlenmenin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Oluşturulacak bölge teftiş kurullarının nereye ve kaç adet kurulması gerektiği de dikkat edilmesi gereken bir konudur. Bölge teftiş kurullarının yerini ve sayısını sadece coğrafi bölge olarak düşünüp yedi cevabını vermek doğru olmayacaktır. Bu bölgeler; insanların kültürü, eğitim seviyesi, eğitim istatistikleri, nüfusun yoğunluğu, bölgesel kalkınma, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması, coğrafi konum vb. değişkenler ışığında detaylı bir araştırma yapılarak belirlenmelidir. Kalkınma ajansları bu örgütlenmeye örnek olabilir. Kalkınma ajansları yukarıda sayılan özelliklere göre teşkilatlanmıştır. Sadece İstanbul iline ait bir bölgenin kurulması ya da gelişime daha çok ihtiyaç duyulan Doğu Anadolu bölgesine kuzey, orta ve güney illerini kapsayacak üç farklı bölgenin kurulması uygun örnekler olabilir. TEM-SEN'e (2018) göre, mevcut denetim sisteminin beklentilerden çok uzak olduğunu ima etmiş; illerin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyleri, nüfusları, personel ve kurum sayısı, iş yoğunluğu vb. özellikleri dikkate alınarak azami 12 bölgede teftiş kurullarının oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan açıklamalar ışığında, il düzeyinde oluşturulacak rehberlik ve denetim başkanlıkları bölgelerde oluşturulacak teftiş kurullarına, bu kurullarda MEB'e hiyerarşik olarak direkt bağlı olmalarının uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Süreç Modeli

Denetim faaliyetinin belli aralıklarla yapılması gereken, bilgi ve becerilerini artıran, geliştirici, rehberlik merkezli bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Başaran, 1993; Bilen, 1996; Eren, 1993; EURYDICE, 2012; Kart, 2009). Alfonso, Firth ve Neville (1975) denetimi süreç boyutuyla ele almış ve süreci denetimin amaç ve alt sistemlerin bir bileşimi olarak kabul etmiştir. Bu itibarla amaç ve yapı modeline uygun, alt boyutların incelenmesiyle süreç boyutu oluşturulmuştur.

Müfettişlerin görev tanımları öncelikle iyi belirlenmelidir. Hâlihazırda müfettişler zamanının büyük bir kısmını soruşturma ve inceleme faaliyeti ile geçirdiği katılımcıların görüşlerinden anlaşılmaktadır. İl düzeyinde görevlendirilen müfettişlerden beklenti rehberlik olduğuna göre, bu müfettişlerin soruşturma ya da inceleme görevi bulunmaması gerekebilir. Çağdaş denetim yaklaşımlarında soruşturma yapan müfettişlerin rehberlik yapamayacakları daha önce yapılan araştırmalarda da (Balaban, 2005; Balcı vd., 2007; Başar, 2000; Döngel, 2006; Memduhoğlu vd., 2007; Memduhoğlu ve Taymur, 2009; Şahin, 2005; Taşar, 2000;

Taymaz, 2012; Uyanık, 2007; Yıldırım, 2007) vurgulanmış, ancak çok fazla bir değişimin olmadığı ile ilgili eleştiriler devam etmiştir (Kapusuzoğlu, 1988; Karagözoğlu, 1977). Soruşturma faaliyetlerini diğer kurumlarda olduğu gibi yöneticilerin yapması uygun olabilir. Ayrıca gerekli hallerde bakanlıktan müfettiş talep edilebilmelidir.

Öğretmenler denetim ve müfettiş kavramlarını soğuk, itici, rahatsız edici bulmaktadır. Bu kavramlar üzerinde daha fazla çalışma yapılmasının ve çözüm önerileri getirilmesinin önemi ifade edilmektedir (Green, 2005). Gordon denetim kavramı yerine mesleki gelişim, müfettiş yerine eğitim lideri isimlerini önermektedir (Holland ve Garman, 2001). Burada önemli olan isimler olmamakla birlikte, uygulama açısından değişime gidilmesi öğretmen motivasyonunu artıracığı düşünülmektedir. Ayrıca müfettişler öğretmenlere yeterli seviyede rehberlik yapamadığı vurgulanmıştır (Akşit, 2006; Gökalp, 2010; Kayıkçı ve Kuralay, 2011; Oktar, 2010; Ovalı, 2010; Özdemir, Özan Boydak ve Akgün, 2011). Bunun sebebi olarak müfettişlerin planlama ve mevzuat konularında rehberliğe göre daha iyi oldukları ve müfettişlerin daha çok formal kalıplar çerçevesinde hareket ettikleri belirtilmiştir (Arslantaş, 2007). Bu kapsamda denetim ve rehberlik faaliyetlerini icra edecek müfettişleri kendi içerisinde ayırmanın faydalı olacağı kabul edilebilir. Denetimi yapacak kişileri müfettiş, rehberliği yapacak kişileri eğitim uzmanı olarak nitelendirmenin uygun olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin temel beklentisi rehberlik olduğuna göre, illerde bulunacak eğitim uzmanı sayısının müfettiş sayısından çok olması beklenmektedir. Aynı zamanda üniversitelerin farklı bölümlerinden mezun olmuş kişilerin müfettiş olması beklentiler arasındadır. Bu itibarla müfettiş olarak atanmaların, üniversitelerin hukuk, maliye, iktisat, kamu yönetimi gibi bölümlerden mezun olması, eğitim uzmanlarının ise eğitim bilimlerinden mezun olması uygun olacaktır. Müfettişler sadece idari denetim yaparak, okul yönetimi ile iletişime geçecektir. Eğitim uzmanları ise hem okul yönetimi hem de öğretmenlere eğitim ile ilgili konularda rehberlik hizmeti verecektir. Bu planlama ile mevcut durumdaki tezatlık da ortadan kalkacaktır. Mevcut durumda; müfettişler eğitim kökenli ama ders denetimi yerine sistem, performans, mali, uygunluk ve süreç-sonuç denetimleri, kısaca idari denetim yaptıkları söylenebilir. Rehberlik yapacak eğitim uzmanlarının da farklı branşlardan olmasının fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte örgütleme ilkelerinden yetki ve sorumluluk denkliği ilkesi gereği, il bazındaki tüm okulların

eğitim uzmanlarına paylaştırılıp birebir sorumluluk verilmesinin eğitim kalitesini artıracadığı dűřünülebilir.

Öđretmen veya ders denetimiyle ilgili yapılan birçok eleştiri vardır (Aksu ve Mulla, 2009; Badavan, 1994; Samancı, Taşçıoğlu ve Çetin, 2009; Seylim, 2009; UNESCO, 2007; Yaman, 2009; Yavuz ve Yıldırım, 2009). Bu araştırmaya göre ders denetimini liyakatle seğıilmiş okul yöneticileri ve il düzeyinde bilgi, beceri ve deneyime göre seğıilecek zümre başkanlarının yapmasının beklentiler içinde olduğu söylenebilir. Altun da (2014) öğretmen görüşlerine göre, öğretmen denetimini öncelikle okul yöneticilerinin ve zümre başkanlarının yapması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Yıldırım ve Demirtaş da (2012) yeni denetim modelinde okul müdürlerinin yetki ve sorumluluklarının artırılması ve okul merkezli bir denetim anlayışının benimsendiğini belirtmiştir. Aslanargun ve Göksoy da (2013) ders denetiminin bazı kaygılar olsa da liyakatli okul müdürleri tarafından yapılmasının en uygun metot olduğunu belirtmiştir. Liyakatli okul müdürlerinden beklenen, yönetim süreçleri konusunda yeterli bilgiye sahip olup, bu bilgiyi uygulayabilmesidir (Ađaođlu, 2002; Balcı, 1993; Bařaran; 1993; Çakır, 2006; Drysdale vd., 2009; Özden, 1999; Sağır, 2011). Mevcut düzenlemede ders denetimini okul yöneticileri yapmaktadır. Ancak okul yöneticilerinin sadece sınavla ya da objektif olmayan kriterlere göre mülakatla seğıilmesinin liyakat temeline dayanmadığı belirtilmiştir (Apa, 2017). Ayrıca okul müdür yardımcılarının iş yükünün büyük bir oranını evrak işlerinin oluşturduğu yapılan görüşmelerden anlaşılmakta olup okullara atanacak bir memur ile insan kaynağını daha etkili kullanılmaya başlanabileceği dűřünülmektedir.

Özberk ve Atanur Baskan (2018), eğitimde başarılı olmuş ülkelerin öğretmen değerlendirme modellerinin incelenebileceğini ifade etmiş ve bu kapsamda Hollanda başta olmak üzere birçok başarılı ülkede risk esaslı denetimin yapıldığı belirtilmiştir (Kurum ve Çingir, 2017). Katipoğlu (2014) risk esaslı denetimin müfettişler tarafından benimsendiği ve okullarda uygulanabilir olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmada da denetimlerin risk esaslı yapılmasının uygun olduğu katılımcılar tarafından kabul edilmiştir. Risk esaslı denetim sayesinde başarılı okullarda denetim olmayacak, öğretmen veya yöneticilere olumlu motivasyon sağlanacaktır. Ayrıca başarısız olarak kabul edilen okullara daha çok zaman ve daha çok imkân tanıma olasılığı ortaya çıkacaktır.

Denetim faaliyetini icra edecek müfettişler ile rehberlik faaliyetini icra edecek eğitim uzmanlarının iletişim konusunda akademisyenler ya da iletişim uzmanları tarafından belirli periyodlarla hizmet içi eğitime alınmasının da fayda sağlayacağı, yapılan araştırmadan anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, ülkemizde 93 eğitim fakültesi ve 45 eğitim bilimleri enstitüsü bulunduğu dikkate alındığında (YÖK, 2019), eğitim yönetimi ve denetimi alanında uzmanlaşmış akademisyenlerin müfettişlere ve eğitim uzmanlarına katacakları çok fazla konu olduğu değerlendirilebilir. Bu çalışma aynı zamanda üçüncü nesil üniversite olarak adlandırılan, üniversitedeki bilimsel verileri toplum faydasına dönüştürmeyi esas alan bir modelin de başlangıcı olabilir.

Bölgelere göre denetim standartlarının farklılaşması gerektiği, yapılan araştırmadan anlaşılmaktadır. Ankara'nın Çankaya ilçesi ile Nevşehir'in Kozaklı ilçesindeki okulların imkânlarına göre farklılık göstereceği aşikârdır. Bu farklılıktan kaynaklanan adaletsizliği gidermek gerekir. Bu itibarla denetim standartlarının, MEB Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde belirtilen hizmet bölgelerine göre belirlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Buna göre öğretmen ihtiyacı, coğrafi durum, ekonomik ve sosyal yönden gelişmişlik düzeyi, ulaşım şartları ile hizmet gereklerinin karşılanması yönünden benzerlik gösteren iller gruplandırılarak üç hizmet bölgesi oluşturulmuştur. Ayrıca, öğretmen ataması ve çalıştırılmasında güçlük derecesi bakımından benzerlik gösteren eğitim kurumları gruplandırılarak altı hizmet alanına ayrılmıştır. 3 hizmet bölgesi ve 6 hizmet alanına göre hizmet puanı verilmektedir. Denetim standartları da bu hizmet bölgeleri ve hizmet alanlarına paralel olarak MEB tarafından hazırlanmalıdır. Birinci hizmet bölgesinin ve birinci hizmet alanının denetim standartları yüksek veya fazla iken, alt kademe hizmet bölgesi ve hizmet alanlarına geçtikçe denetim standartları da azaltılmalı veya düşürülmelidir.

Müfettişlerin ve eğitim uzmanlarının kalite güvence ve geliştirme programı kapsamında bakanlık ya da bölge teftiş kurullarınca denetlenmesi katılımcıların beklentisi arasındadır. Müfettişlerin ve eğitim uzmanlarının performansları belirlenen şeffaf kriterlere göre değerlendirilmelidir. Beycioğlu ve Dönmez da (2009) bu görüşe paralel olarak, müfettişlerin denetlenmesi gerektiğini ve öz eleştiri yaparak müfettişlerin kendilerini geliştirmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Denetim faaliyetleri. Üç yıllık denetim planı ve yıllık denetim programları öncelikle hazırlanmalıdır. Bu plan ve programın hazırlanması için üç aşamalı bir

süreç gerekmektedir. Birinci aşamada, ilde bulunan tüm kurum ve okulların denetim evreni hazırlanmalıdır. Her kuruma ve okula gidilip buraların röntgeni çekilmeli ve tüm süreç ve faaliyetler belirlenmelidir. Denetim evrenini hazırlamak uzun soluklu bir iş olup detaylı hazırlanmalıdır. Çünkü diğer aşamalar denetim evrenine göre planlanmaktadır. İkinci aşamada risk analizi yapılmalıdır. Denetim evrenindeki tüm süreç ve faaliyetlerin risk analizi yapılmalıdır. Risk analizi etki ve olasılık faktörlerine göre değerlendirilmelidir. Etki faktöründe sosyal etki, mali etki, itibar etkisi, usulsüzlük etkisi; olasılık etkisinde akademik başarı, öğrenci sayısı, okul türü, disiplin olayları, okul çevresinin sosyo-ekonomik yapısı, devamsızlık, bağımlılık kategorileri olabilir. Bu kategorilere göre etki ve olasılık puanları bir ile beş arasında alınacak risk analiz modeli uygulanabilir. Risk analiz modeline göre 1-9 puan aralığındakiler, kritik olmayan düşük düzeyli riskler; 10-18 puan aralığındakiler problemlere neden olabilecek orta düzeyli riskler, 19-25 puan aralığındakiler öncelikli olması gereken ve ciddi problemlere neden olabilecek yüksek düzeyli riskler olarak sınıflandırılabilir. Üçüncü aşama denetim alanlarının önceliklendirilmesidir. Denetim evreninde bulunan tüm süreç ve faaliyetler için yapılan risk analizine göre alınan en yüksek puandan başlanarak denetim alanları önceliklendirilir. Mevcut müfettiş sayısına göre yıllık denetim programı hazırlanır ve ilgili kurumlara veya okullara gönderilir. Risk analizleri her yıl güncellenerek denetim programları yenilenir. Denetim programı hazırlandıktan sonra, denetim üç aşamada yapılır. Bunlar ön çalışma, saha çalışması ve raporlama aşamalarıdır. Ön çalışma, denetimi yapılacak faaliyet ya da sürecin anlaşılmasını, saha çalışmasını etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesini ve denetimde doğru alanlara yoğunlaşmayı sağlar. Bu aşamanın genel amacı denetim konusuyla ilgili bilgileri toplamak ve saha çalışmasında uygulanacak denetim testleri belirlemektir. Bu aşamada öncelikle denetim ile ilgili konuda ön araştırma yapılır. Daha sonra ilgili yönetici ve ilgili öğretmen gurubu ile açılış toplantısı gerçekleştirilir. Bu toplantıda; denetimin amacı, kapsamı, yöntemi, faydaları ile denetim süreçleri hakkında bilgi paylaşımı yapılır. Daha sonra riskler belirlenir ve buna göre kontroller oluşturulur. Kontrolleri ölçmek için testler oluşturulur. En son olarak da görev iş programı ve risk kontrol matrisi oluşturulur. Görev iş programı, uygulanacak testlerin hangi müfettiş tarafından ne zaman yapılacağını gösterir. Risk kontrol matrisinde ise, hangi riske hangi kontrolün yapılacağı ve hangi testin uygulanacağı gösterilir. İkinci aşama saha çalışmasıdır. Saha çalışması, ön çalışmada belirlenen testlerin

uygulanmasıdır. Bu çalışmada, denetim testleri gerçekleştirilir, test sonuçlarının analizi yapılır ve bu analizlere göre denetim bulguları oluşturulur. Üçüncü aşama denetim bulgularının denetlenen birimle paylaşılması ile başlar. Buradaki amaç yanlış anlaşılmalara önlemek ve karşılıklı istişare ile bulgular ve önerilere denetlenen birimin katılıp katılmadığını anlamaktır. Daha sonra kapanış toplantısında, bulgularda yer alan hususlarda her iki tarafın birbirini tam olarak anladığı teyit edilir. Denetlenen birimin, bulgulara katılması ve kapanış toplantısı sonuçlarını da dikkate alarak, uygun bir zamanda eylem planı sunması gerekmektedir. Bu planda yapılması gereken somut faaliyetlere, bu faaliyetlerden kimin sorumlu olacağı ve bu faaliyetlerin ne zaman tamamlanacağı bilgisi bulunur. Denetlenen birimden eylem planları alındıktan sonra, denetim raporu hazırlanmaya başlanır. Denetim raporunda; denetimin amacı, denetimin kapsamı, denetimin yöntemi, tespitler, öneriler, eylem planı, bulgunun önem düzeyi, denetim görüşü, iyi uygulamalar ve başarılı performanslar belirtilir (İDKK, 2013).

Rehberlik faaliyetleri. Kişisel gelişim olarak düşünüldüğünde rehberlik faaliyetleri öğretmen ve okul yöneticileri için önemli bir yer tutacaktır. Bir milyonun üzerinde öğretmen sayısı dikkate alındığında, tüm öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi çok zordur. Ancak rehberlik faaliyeti ile bu eksiklik giderilebilir. Rehberlik faaliyetleri iki aşamada planlanabilir. Birinci aşamada, mesleğe yeni başlamış ve okul müdürleri tarafından belirlenen kriterlere ulaşamayan öğretmenler olmalıdır. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin en zor ve en güç dönemi, bu dönem olarak görülmektedir (Balcı, 2000). Bu dönem öğretmenlerin mesleki sosyalleşme için bir geçiş dönemidir (Hoy ve Woolfolk, 1990). Mesleğe yeni başlayanlara yapılacak rehberlik faaliyetinin, öğretmenlerin kurumsal aidiyetini ve mesleğe bağlılığını sağlamada en önemli etken olduğu belirtilmiştir (Lay vd., 2005). Okul müdürleri ise öğretmenlerin gelişimine rehberlik ederek öğretimsel liderlik vasıflarını yerine getirmesi gerektiği belirtilmiştir (Botello ve Glasman, 1999). Bu aşamada, yılda iki kez yapılan seminer dönemi olarak adlandırılan mesleki çalışma programlarında birebir rehberlikle öğretmenler yetiştirilmelidir. Bu rehberliğin kapsamı çok detaylandırılmış ve uygulamalı olmalıdır. İkinci aşamada ise, eğitim ve öğretim yılı boyunca kesintisiz tüm personele yapılmalıdır. Bu rehberliğin amacı öğretmen ve yöneticilerin moral ve motivasyonunu artırmak olmalıdır. Çünkü moral ve motivasyon değerlerinin öğretmen niteliğini belirleyici en önemli unsurlardan biri

olduğu ifade edilmektedir (Johnson, 2008). Bu rehberliğin kapsamı ise genel konular, beklentiler ve mevcut konjonktür olmalıdır.

Rehberlik faaliyetleri planlı ve plansız olarak da ayrılmalıdır. Planlı rehberlik faaliyetleri eğitim ve öğretim yılı başlamadan yayımlanmalıdır. Plansız rehberlikte ise, söz sahibi öğretmen ve okul yöneticileri olmalıdır. MEBBİS üzerinden ya da farklı bir iletişim üzerinden hızlı bir şekilde rehberlik isteğine cevap verilebilmelidir. Rehberlik faaliyetlerinin temel felsefesi; öğretmen, yönetici, eğitim uzmanı veya müfettişlerin aynı gemide olduğunu kabullenmekle başlamalı, geminin limana ulaşabilmesi için herkesin katkısının olması gerektiği anlayışıyla bitirilmelidir.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve sonuçlar doğrultusunda, araştırmaya ve uygulamaya yönelik öneriler iki kısımda sunulmuştur.

Araştırmaya yönelik öneriler.

- Bu araştırmanın evreni Nevşehir ilini kapsamaktadır. Türkiye'nin farklı illerini kapsayacak şekilde MEB taşra örgütlerinde iç denetimin benimsenmesi ve uygulanabilmesiyle ilgili yapılacak çalışmalar tekrarlanabilir.

- Bu araştırma MEB'e bağlı resmi okul ve kurumları kapsamaktadır. Özel okul ve kurumlarda benzer araştırmalar yapılabilir.

- Bu araştırmada belirtilen risk değerlendirmesi ile ilgili detay çalışma yapılabilir. Risk değerlendirmesinin hangi kriterlere göre yapılacağı önem arz etmektedir. Ayrıca okul ya da kurumların risk puanlarına göre belirlenecek denetim ve rehberlik sürelerinin, müfettiş veya eğitim uzmanlarının sayısına göre planlanması yapılabilir.

- Denetim standartlarının Türkiye'deki tüm iller, ilçeler ve mümkünse okullara göre belirlenecek çalışmalar faydalı olabilir.

- Bölgelerde kurulacak teftiş kurullarının yerleri ve bu kurullarda çalışacak müfettiş sayılarının belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

- Çağdaş denetim yaklaşımlarıyla ilgili farklı çalışmalar yapılarak, eğitim denetimine yenilik getirilebilir.

- Her geçen gün öneminin arttığı belirtilen rehberlik faaliyetlerinin etkililiğini ve verimliliğini sağlamak için farklı çalışmalar yapılabilir.

Uygulamaya yönelik öneriler.

- Öğretmen ya da ders denetimini mevcut uygulamada okul yöneticileri yapmaktadır. Bu uygulamanın katılımcılar tarafından benimsendiği söylenebilir. Ancak okul müdürlerinin seçimi ile ilgili endişelerin olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla okul müdürlerinin seçiminde belirlenecek kriterlerin adaletli, şeffaf ve liyakate dayalı olması gerekmektedir. Ayrıca seçilen okul müdürlerinin eğitim seminerleriyle desteklenmesi uygun olabilir.

- Eğitim sisteminde en önemli unsurlardan birisi öğretmenlerdir. Denetim ya da rehberlik faaliyetleri sonucunda başarılı olan öğretmenleri il düzeyinde zümre başkanı yapılmasının ve bu personelin bilgi, beceri ve tecrübesini seminer ya da konferanslarla diğer öğretmenlere aktarmasının uygun olacağı düşünülebilir.

- İç denetim sistemi MEB taşra örgütünde büyük ölçüde benimsenmiş ve uygulanabilir bulunmuştur. Bu kapsamda MEB'deki iç denetçi kadrosunun artırılarak, iç denetçilerin MEB taşra örgütlerinde etkin çalışması sağlanabilir.

Kaynaklar

- Adiloğlu, B. (2010). *İç denetim süreci ve temel işletme faaliyetlerinin kontrol prosedürleriyle değerlendirilmesi: Bir uygulama*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aguinis, H., Henle, C.A., & Ostroff, C. (2009). Endüstri ve örgüt psikolojisinde ölçüm, endüstri, iş ve örgüt psikolojisi, In N. Anderson, D. S. Öneş, H. K. Sinangil ve C. Viswesvaran (Ed.), *Örgüt Psikolojisi* (pp. 35-61) (Çev. Handan Kepir Sinangil). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Ağaoğlu, E. (2002). Sınıf yönetimi ile ilgili genel olgular. Zeki Kaya (Ed.) içinde, *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Akar, E. (2016). *Ortaöğretim okullarında İngilizce öğretiminde alternatif denetim modeli olarak meslektaş denetimi modelinin öğretmen, okul ve denetim kategorilerine yönelik etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akbaba A. S. ve Memişoğlu, S. P. (2010). İlköğretim müfettişlerinin denetimin yeniden yapılandırılmasına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 9(2), 643-657.
- Akcan, E. ve Polat S. (2015). Müfettiş denetiminin öğretmenlerin motivasyonuna etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(20), 502-510.
- Akinwumiju, J. A., & Agabi, C. O. (2008). *Foundations of school management*. Port Harcourt: University of Port Harcourt Press.
- Akpınar, E. (2006). *Kamu yönetiminde denetim olgusu ve Türkiye’de kamu yönetiminin denetlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Aksu, M. B. ve Mulla, E. (2009). *İlköğretim denetmenlerinin insan ilişkileri yeterlikleri*. I. Uluslar Arası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Sempozyumu, Ankara.
- Akşit, F. (2006). Performans değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri: Bigadiç ilköğretim öğretmenleri örneği. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 76-101.

- Aküzüm, C. (2012). *Türkiye'de ilköğretim okullarında eğitim denetimi: Bir meta-sentez çalışması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Akyol, B. ve Yavuzkurt, T. (2016). Türkiye'de lisansüstü tezlerde eğitim denetimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 908-926.
- Aleamoni, L. M. (1976). The relation of sample size to the number of variables in using factor analysis techniques. *Educational and Psychological Measurement*, 36, 879-883.
- Alfonso, R. J., Firth, G. R., & Neville, R. F. (1975). *Instructional supervision: A behavior system*. Boston: Allyn and Bacon.
- Altınok, F. (2013). *İlkokul ve ortaokullarda yapılan sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modeli açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Altun, B. (2014). *Denetime eleştirel yaklaşım: Öğretmen denetimi nasıl olmalı?* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49(2), 155-173.
- Apa, C. (2017). 2014 yılı MEB ilkokul ve ortaokullarında 4 yılını tamamlayan müdürlerin değerlendirilmesine analitik bir bakış (Acıpayam örneği). (Yayımlanmamış tezsiz yüksek lisans projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Arabacı, İ. B. (1999). MEB teftiş politikaları (1). 545-575. <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/924-20120221154628-arabaci.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Argyris, C. (1993). *Knowledge for action: A guide for overcoming barriers to organizational change*. San Francisco: Jossey-Boss.
- Arslan, N. (2014). *Kamuda iç denetim sistemi: Büyükşehir belediyeleri örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Aslanargun, E. ve Göksoy, S. (2013). Öğretmen denetimini kim yapar? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı, 98-121.
- Arslantaş, H. İ. (2007). *İlköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik rollerinin öğretmen algılarına göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aslan, Ö. (2018). *Muhasebe hilelerinin tespitinde iç denetim sisteminin önemi ve denetim standartları açısından bağımsız denetçinin hileye karşı sorumluluğu: Bağımsız denetim şirketlerinde bir araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Atanur Baskan, G. ve Atalar, E. (2014). Primary education teacher training policies South Korea and Turkish Republic of Northern Cyprus. *International Journal of Innovative Research in Education*, 1(1), 39-44.
- Atay, K. (1995). *İlköğretim müfettişlerinin yeterlikleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ateşli, M. (2017). *Türkiye' de 2000-2016 yılları arasında bağımsız denetim ve iç denetim alanında yayınlanan lisansüstü tezlere yönelik içerik analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Aydın, A. ve Uysal, Ş. (2014). Türkiye'de eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 177-201.
- Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2005). *Öğretimde denetim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, M. (1993). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: İM Eğitim Araştırma Yayın Danışmanlık.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu Basım ve Yayıncılık.
- Aydın, M. (2014). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aypay A. (2010). Denetici profiline ilişkin sorunlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 593-622.

- Babaoğlan, E. (2011). Birkaç kadın denetçiden biri olmanın zorlukları. *Amme İdaresi Dergisi*, 44(4),121-144.
- Badavan, Y. (1994). Innovative behaviour and primary school supervisors in Turkey. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 31-41.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Baklacioğlu, S. (1992). Türkiye'de bağımsız muhasebe denetim sistemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 47(3), 21-55.
- Balaban, C. (2005). *Aday öğretmenlerin işbaşında yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Balcı, A. (1993). *Etkili okul*. Ankara: Yavuz Dağıtım.
- Balcı, A. (2000). *Örgütsel sosyalleşme: Kuram, strateji ve taktikler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A., Aydın, İ., Yılmaz, K., Memduhoğlu, H. B. ve Apaydın . (2007). Türk eğitim sisteminde ilköğretimin yönetimi ve denetimi: Mevcut durum ve yeni perspektifler. S. Özdemir, H. Bacanlı, ve M. Sözer (Ed.) içinde, *Türkiye'de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri* (ss. 126-185). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Balyer, A. ve Gündüz, Y. (2014). Eğitim müfettişlerinin görevlerinden dolayı yaşadıkları stres düzeyinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 325-337.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Nvivo ile nitel veri analizi, örnekleme, analiz, yorum*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başar, H. (2000). *Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (1993). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Bayar, T. (2017). *Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının kaldırılmasına ilişkin öğretmen okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

- Beach, D. M., & Reinhartz, J. (2000). *Supervisory leadership: Focus on instruction*. Boston: Allyn & Bacon.
- Benlioğlu, B. ve Atanur Baskan, G. (2014). The examination of the effect of perceived organizational support of university teaching staff on organizational commitment. *Mevlana International Journal of Education*, 4(2), 37-51.
- Bentler, P. M. (1992). On the fit of models to covariances and methodology to the Bulletin. *Psychological Bulletin*, 112, 400-404.
- Bernard, J. M., & Goodyear, R. K. (2014). *Fundamentals of clinical supervision* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Beycioğlu, K. ve Dönmez, B. (2009). Eğitim denetimini yeniden düşünmek. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 71-93.
- Bilen, M. (1996). *Plandan uygulamaya öğretim*. Ankara: Aydan Matbaası.
- Bilir, M. (1991). *Türk eğitim sisteminde teftiş alt sisteminin yapı ve işleyişi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Blase, J., & Blase, J. (2002). The micropolitics of instructional supervision. *Education Administration Quarterly*, 38(1),6-44.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. New York: Wiley.
- Bostancı, A. B. (2005). Türk eğitim sisteminde teftiş alt sisteminin değerlendirilmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 324, 32-38.
- Bozak, A., Seraslan, D. ve Çakır E. (2017). Maarif müfettişlerinin denetim sistemi hakkında yapılan akademik çalışmalara ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 16(2), 453-468.
- Blumberg, A. (1986). *Supervisor and teachers: A private cold war*. California: Mr Cutrhan Publishing.
- Botello, M., & Glasman, N. S. (1999). Dimensions of teacher in-service training for school improvement. *International Journal of Educational Management*, 13(1), 14-24.

- Bozkurt, E. ve Başaran, A. (2003). Türk milli eğitim teftiş sisteminde yapılanma sorunu. Tem-Sen Yayınları: Ankara.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. *Sage Focus Editions*, 154, 136-136.
- BUMKO (2014). Kamu iç kontrol rehberi. [Çevrim-İçi: <https://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/8227,kamuickontrolrehberi1versiyon12.pdf>], Erişim tarihi: 29 Kasım 2018.
- Bursalıoğlu, Z. (2013). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Veri analizi el kitabı* (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüктаş, Ş. (2016). *Okul yöneticilerinin iç denetime ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Byrne, B. M. (1998). *Structural equation modeling with LISREL, PRELIS and SIMPLIS: Basic concepts, applications and programming*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Ceylan, M. ve Ağaoğlu, E. (2010). Eğitim müfettişlerinin danışmanlık rolü ve danışmanlık modelleri. *İlköğretim Online*, 9(2), 541-551.
- Çakır, Ş. (2006). *Okul müdürünü anlamak*. Okul Yönetimlerini Geliştirme Programı, Ankara: İlköğretim Genel Müdürlüğü.
- Çıtır, H. (1987). *Yönetimsel denetim anlayışı ve örgütlenmesi*. (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). TODAİE, Ankara.
- Ciğer, M. (2006). *Kahramanmaraş ili, ilköğretim müfettişlerinin ders denetim sürecinde gösterdikleri davranışların öğretmenleri güdülemesine ilişkin öğretmen ve müfettiş görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- China Audit Society (1999). *History and development of state audit in China*. State Audit and Accountability.

- Cohen R. J., & Swerdlik M. E. (2010). *Psychological testing and assessment*. Boston: McGrawHill Companies.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York: Routledge/Taylor & Francis Group.
- Cole, D. A. (1987). Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 55*, 1019-1031.
- Comrey, A. L., & Lee, H. L. (1992). *A first course in factor analysis*. New Jersey: Erlbaum.
- Congemi, M. P., & Tommie, S. (2003). *Managing the audit function: A corporate audit department procedures guide* (3th ed.). New Jersey: John Wiley&Sons.
- Crawford, A. V., Green, B. S., Levy, R., Lo, W. J., Scott, L., & Svetina, D. (2010). Evaluation of paralel analysis methods for determining the number of factors. *Educational and Psychological Measurements, 70*(6), 885-901.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.Oaks.
- Creswell, J. W. (2006). *Understanding mixed methods research, (Chapter 1)*. [Çevrim-içi: http://www.sagepub.com/upm-data/10981_Chapter_1.pdf], Erişim tarihi: 12 Ekim 2018.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks-London-New Delhi: Sage Publications.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2014). Karma yöntem araştırmaları: Tasarımı ve yürütülmesi (Çev. Yüksel Dede ve Selçuk Beşir Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Crocker, L. ve Algina, J. (1986). *Introduction to classical and modern test theory*. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Çelebi, N., Övür, M. ve Eravcı, F. (2017). Soruşturma grubunda görev yapan il eğitim denetmenlerinin süreç içinde karşılaştıkları sorunlar. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 15*(1), 1-30.

- Çelik, R. (2017). *Denetimin sınıf öğretmenlerinin sınıf içi motivasyonlarına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Çelik, K. ve Gencer, M. (2019). Öğretmenlerin örgütsel güven algılarının değişime ilişkin tutumlarına etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(1), 108-124.
- Çelik, V. (2000). *Eğitimsel liderlik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çetin, İ. (2016). Eğitimde üretim tabanlı çalışmalar için: Nitel araştırma yöntemleri. Özden, M. Y. ve L. Durdu (Ed.) içinde, *Nitel içerik analizi* (ss. 125-148). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Daghe, B. (2018). *A comparison of Indiana administrator and teacher perceptions of teacher evaluation models*. Doctoral dissertation thesis. Ball State University Muncie, Indiana.
- Dağal, A. B. (2012). *Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin performanslarının 360 derece geri bildirim yoluyla değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dağlı, A. (2006). İlköğretim denetmenlerinin eğitim ve yaşam ile ilgili karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin öneriler. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 1-8.
- Dal, H. ve Atanur Baskan, G. (2018). Ortaöğretim kurumlarında örgütsel sessizliğe ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(1), 45-91.
- Daşkaya, N. (2014). *Yerel yönetimlerde iç denetim sisteminin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Davis, K. (1988). İşletmelerde insan davranışı, örgütsel davranış (Çev. Kemal Tosun ve diğerleri). İstanbul: İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını.

- Demirdağ, S., Ecer, E., Aydoğan, K. ve Tunç, Ş. (2017). Öğretmenlerin milli eğitim müfettişlerinin okul yönetimine yönelik rehberlik rollerine ilişkin algılar. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 5, 89-101.
- Demirtaş, H. ve Akarsu, M. (2016). Öğretmen teftişini müfettiş yerine okul müdürünün yapmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 69-93.
- Deniz, Ü. (2017). *Öğretimsel liderliğin sınıf denetimi üzerine yansımaları: Öğretimsel denetim*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Dewar, A. D. (1985). *Value for money audit; The first 800 years*. Public Finance and Accountancy.
- Dilekçi, Ü. (2012). *Sanatsal denetim modelinin kamu ilköğretim okullarında benimsenebilirliğinin analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Dinno, A. (2009). Exploring the sensitivity of Horn's paralel analysis to the distributional form of random data. *Multivariate Behavioral Research*, 44, 362-388.
- Doğanay, E. (2006). *Taşra birimlerindeki ilk ve ortaöğretim kurumlarında yürütülen teftiş hizmetlerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Döngel, A. (2006). *İlköğretimde denetim ve performans değerlendirme çalışmalarının web üzerinden iyileştirilmesine ilişkin ilköğretim müfettişlerinin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Drysdale, L., Goode, H., & Gurr, D. (2009). An Australian model of successful school leadership. *Journal of Educational Administration*, 47, 697-708.
- Durmuş C. N. ve Taş O. (2008). *Denetim*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Durmuş, G. (2014). *Öğretmenlerin klinik denetim algıları (Kırıkkale ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Dündar, A. A. (2005). *İlköğretim okullarında yapılan teftişin okul başarısı ve gelişimi üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Edenborough. R. (1999). *Using psychometrics: a practical guide to testing and assessment*. London: Kogan Page.
- Eller, C.K. (2014). *Can using the internal audit function as a training ground for management deter internal auditor fraud reporting?* Doctoral dissertation thesis. Virginia Commonwealth University Richmond, Virginia.
- Elsbree, W. S., McNally, H. J., & Wynn, R. (1967). *Elementary school administration and supervision* (3rd ed.). New York: American Book Company.
- Erdem, A. R. (2006). Öğretimin denetiminde yeni bakış açısı: "Sürekli Geliştirme" temeline dayalı öğretimin denetimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 275–294.
- Eren, E. (1993). *Yönetim psikolojisi* (4. Basım). İstanbul: Beta Basım Yayıncılık.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1: Temel kavramlar ve işlemler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ernalbant, Ö (2015). *360 derece performans değerlendirme sistemi hakkında öğretmen ve yönetici görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ersoy, A. F. (2016). Eğitimde nitel araştırma desenleri. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.) içinde, *Fenomenoloji* (ss. 51-105). Ankara: Anı Yayıncılık.
- EURYDICE, (2012). Key data on Learning and Innovation through ICT at school in [Çevrim-içi: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/129EN.pdf], Erişim tarihi: 12 Ekim 2018.
- Fabrigar, L. R., Wegener, D.T., MacCallum, R. C. & Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods*, 4(3), 272-299.
- Fava, J. L., & Velicer, W. F. (1992). The effects of over extraction on factor and component analysis. *Multivariate Behavioral Research*, 27, 387-415.

- Fehr, S. J. K. (2001). *The role of the educational supervisor in United States public schools from 1970 to 2000 as reflected in the supervision literature*. Doctoral Dissertation Thesis. Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Field, A. (2013) *Discovering Statistics using SPSS: And sex and drugs and rock 'n' roll* (4th ed.). London: SAGE Publications.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: Mc Graw Hill Higher Education.
- Garrido, L. E., Abad, F. J., & Ponsoda, V. (2011). Performance of Velicer's minimum average partial factor retention method with categorical variables. *Educational and Psychological Measurements*, 71(6), 551-570.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A simple guide and reference, 17.0 update (10th ed.)*. Boston: Pearson.
- Gerekan, B. (2010). *İç denetimde dış kaynak kullanımı: İMKB 100 endeksinde işlem gören şirketler üzerinde bir araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Giannakaki, M. S. (2005). Using mixed-methods to examine teachers attitudes to educational change: The case of the skills for life strategy for improving adult literacy and numeracy skills in England. *Educational Research and Evaluation*, 11(4), 323-348.
- Glanz, J. (2005). Action research as instructional supervision: Suggestions for principals. *NASSP Bulletin*, 89(643), 17-27.
- Gleissner, K. E. (2017). *Mental models held by school principals regarding a new system of evaluating teachers*. Doctoral dissertation thesis. University of Nevada, Reno.
- Glickman, C.D. (1990). *Supervision in transition: A developmental approach* (2nd ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2005). *The basic guide to supervision and teaching leadership*. Boston: Allyn-Bacon.

- Glickman, L. (2017). *Evaluation process of paraeducators: Perspectives from paraeducators and principals*. Doctoral dissertation thesis. Northern Illinois University.
- Gökalp, B. (2013). *Kamu yönetiminde iç denetim etkinliğinin ölçülmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gökalp, S. (2010). *İlköğretim müfettişlerinin öğretmen teftişlerindeki denetim görevlerini yerine getirme derecelerine ilişkin ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen algılarının incelenmesi (Mersin ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Gökçe, F. (1994). Eğitimde denetimin amaç ve ilkeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(10), 73-78.
- Gökçe, D. ve Atanur Başkan, G. (2012). Eğitim denetçilerinin iletişim becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 200-211.
- Göksoy, S. ve Yenipınar Ş. (2012). İstanbul İlinde görev yapan il eğitim denetmenlerinin denetim hizmetlerinin etkililiğine ilişkin görüşleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi Teori ve Uygulama*, 3(5), 37-55.
- Grauwe, A. D. (2004). School self-evaluation and external inspection: A complex couple. In A. D. Grauwe, J. P. Naidoo (Eds.) *School evaluation for quality improvement*, (pp. 71-83). Paris, UNESCO-IIEP.
- Graybeal, A. E. (2017). *Independent school teachers perceptions of supervision and evaluation*. Doctoral dissertation thesis. Faculties of the University of Pennsylvania, Pennsylvania.
- Green, B. (2005). Unfinished business: Subjectivity and supervision. *Higher Education Research & Development*, 24(2), 151-163.
- Greene, J. C., Caracelli, V. J., & Graham, W. F. (1989). Toward a conceptual framework for mixedmethod evaluation designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 11(3), 255–274.
- Greene, J. C., Krayder, H., & Mayer, E. (2005). Combining qualitative and quantitative methods in social inquiry, In Somekh, B. & Lewin, C. (Eds.), *Research methods in the social sciences* (pp. 275-282). London: Sage.

- Guilford, J. P. (1954). *Psychometrics methods (2nd ed.)*. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Gupta, P. P. (1991). Spiraling Upward. *Internal Auditor*, 135-139.
- Gülcan, M. G. (2003). *Avrupa Birliğine adaylık sürecinde Türkiye eğitim sisteminin yapısal sorunları ve yapısal uyum modeli araştırması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M.B. ve Taşğın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Gündüz, Y. (2012). Eğitim örgütlerinde denetimin gerekliliği: Kuramsal bir çalışma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 1-6.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis (5th ed.)*. United States: Prentice-Hall, Inc.
- Hall, X. M. (2017). *Fraud detection and the internal auditor*. Master's thesis. Faculty of Utica College, New York.
- Harris, A. (2005). Teacher leadership: More than just a feel-good factor? *Leadership and Policy in Schools*, 4(3), 201-219.
- Harris, B. (1963). *Supervisory behavior in education*. New Jersey. Prentice Hall Inc.
- Hayton, J. C., Allen, D. G & Scarpello, V. (2004). Factor retention decisions in exploratory factor analysis: A tutorial on paralel analysis. *Organizational Research Methods*, 7(2), 191-205.
- Henson, R. K. & Roberts, J. K. (2006). Use of exploratory factor analysis in published research: Common errors and some comment on improved practice. *Educational and Psychological Measurement*, 66(3), 393-416.
- Hicks, H. (1979). *Örgütlerin yönetimi* (Çev. Tekok, Birtuğ AYTEK, Selma Şen) Ankara: Turhan Kitabevi.
- Hogarty, K. Y., Hines, C. V., Kromrey, J. D., Ferron, J. M., & Mumford, K. R. (2005). The quality of factor solutions in exploratory factor analysis: The influence of sample size, communality and over determination. *Educational and Psychological Measurement*, 65(2), 202-226.

- Holland, P., & Garman, N. (2001). Towards a resolution of the crisis of legitimacy in the field of supervision. *Journal of Curriculum & Supervision*, 16(2), 95-111.
- Horn, J. L. (1965). A rationale and test for the number of factors in factor analysis. *Psychometrika*, 30(2), 179-185.
- Howitt, D., & Cramer, D. (2011). *Introduction to SPSS statistics in psychology: For version 19 and earlier (5th ed.)*. London: Pearson Education Limited.
- Hoy, W. K. & Woolfolk, A. E. (1990). Socialization of student teachers. *American Educational Research Journal*, 27(2), 279-300.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Humphreys, L. G & Montanelli, R. G. Jr. (1975). An investigation of the paralel analysis criterion for determining the number of common factors. *Multivariate Behavioral Research*, 10, 193-205.
- Iacobucci D. (2010). Structural equations modeling: Fit Indices, sample size, and advanced topics. *Journal of Consumer Psychology*, 20, 90-98.
- IIA (2018). About the institute of internal auditors [Çevriç-içi: <https://na.theiia.org/about-us/Pages/About-The-Institute-of-InternalAuditors.aspx>], Erişim tarihi: 20 şubat 2019.
- İDKK (2013). Kamu iç denetim rehberi. [Çevrim-içi: http://www.idkk.gov.tr/SiteDokumanlari/Mevzuat/Ucuncul%20Duzey%20Mevzuat/K%C4%B0DR_v1.0.pdf], Erişim tarihi: 10 Ocak 2019.
- İDM (2019). İ denetim merkezi. [Çevrim-içi: <http://www.icdenetimmerkezi.com/Home/TemelBilgiler>], Erişim tarihi: 10 Ocak 2019.
- İşık, I. (2009). *Geleneksel ve ağdaş denetim yöntemlerinin ilköğretim öğretmenlerinin gelişimine ve okul başarisına etkilerinin algılanma düzeyi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- İlğan, A. (2006). *Adana K. Maraş ve Hatay ili ilköğretim müfettişleri ve öğretmenlerinin farklılaştırılmış denetim modelini benimseme ve kamu ilköğretim okullarında uygulanabilir bulma düzeyleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnal, A. (2008). *İlköğretim okullarında yapılan denetimlerde müfettişlerin tutum ve davranışlarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Jiang, L. (2015). *Determinants and consequences of internal audit function quality*. Doctoral dissertation thesis. ESSEC Business School, Fransa.
- Johnson, B., & Turner, L.A. (2003). Data Collection Strategies in Mixed Methods Research, In A. M. Tashakkori, and C. B. Teddlie (Eds.), *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*. SAGE Publications, Thousand.
- Johnson, B., & Onwuegbuzie, A. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), 21.
- Johnson, L. E. (2008). Teacher candidate disposition: Moral judgement or regurgitation? *Journal of Moral Education*, 37(4), 429–444.
- Johnson, R. A. & Wichern, D. W. (2002). *Applied Multivariate Statistical Analysis* (5. Basım). Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the simplis command language*. Lincolnwood: Scientific Software International, Inc.
- Kapusuzoğlu, Ş. (1988). *Son on yılda ilköğretim müfettişlerinin rolünde ve teftiş uygulamalarında değişmeler*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kapusuzoğlu, Ş. (2012). Denetim uygulamalarının genel uygulamaları ve denetimsel davranış özelliklerinin uygulanma durumunun analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 282-293.
- Kapusuzoğlu, Ş. (2013). Analysis of adoptability and applicability of developmental supervision model. *Actual Problems of Economics (Актуальні Проблеми Економіки)*, 2(140), 215-225.

- Kapusuzoğlu, Ő. ve Dilekçi, Ü. (2012). An analysis of the adoptability of supervision model in education. *Actual Problems of Economics (Актуальні Проблеми Економіки)*, 12(138), 389-398.
- Kara, S. (2011). *İç denetimde risk yönetimi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Karacan, S. ve Uygun, R. Ç. (2012). *Denetim ve raporlama*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Karagözoğlu, G. (1977). *İlköğretimde teftiş uygulamaları*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakaya, N. (2002). Bakanlık ve ilköğretim teftiş sisteminin birleştirilmesi hakkında yeni eğitim teftişi modeli. *TSA Dergisi*, 6(2), 61-68.
- Karakış, M. (2007). *İlköğretimde güncel denetim duruşunun öğretmenlik bilincini uyandırma yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Karakuş, M. (2010). Çağdaş denetim yaklaşımları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 181-200.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kart, C. (2009). Hasan Ali Yücel'den günümüze bilim ve eğitim politikaları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 361, 37-41.
- Katipoğlu, İ. (2014). *Milli eğitim denetçilerinin risk odaklı kurum denetim modelini benimseme ve okullarda uygulanabilir bulma düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kavak, Y. (2011). Türkiye'de nüfus ve eğitim: Uzun vadeli (2010-2050) nüfus projeksiyonları ve eğitim sistemine yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 192, 86-105.
- Kavas, E. (2005). *İlköğretim müfettişlerinin denetim davranışlarına ilişkin öğretmen algı ve beklentileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

- Kaya, K. (2016). *Kamu kurumlarında iç denetim ve bir anket uygulaması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, Y. K. (1993). *Eğitim yönetimi kuram ve Türkiye'deki uygulama*. Ankara: Bilim Yayıncılık.
- Kaya, Ç., Yazıcı, Ş., Deliveli, K. ve Hoşgörür, V. (2016). Türkiye'de eğitim denetimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 38-51.
- Kayıkçı, K., (2005). Milli Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin denetim sisteminin yapısal sorunlarına ilişkin algıları ve iş doyum düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 44(44), 507-527.
- Kayıkçı, K. ve Kuralay, M. E. (2011). *Eğitim müfettişlerinin ilköğretim okullarında rehberlik ve işbaşında yetiştirme çalışmalarının değerlendirilmesi: Bir durum çalışması*. III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi (ss. 415-432), Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve TEM-SEN, Mersin.
- Kızılboğa, R. (2012). *Kurumsal risk yönetimi odaklı iç denetim ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi için bir model önerisi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kilmen, S. (2015). *Eğitim araştırmacıları için SPSS uygulamalı istatistik*. Ankara: Edge Akademi.
- Kimbrough, R. B., & Burkett, C. W. (1990). *The principalship: Concepts and practices*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall.
- Khan, M. A. (1995). Yeni başlayanlar için denetime giriş (Çev.:Faruk Eroğlu). *Sayıştay Dergisi*, 19.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge.
- Koçak, S. ve Atanur Başkan, G. (2013). Okul müdürleri tarafından kullanılan çatışma yönetim yöntemlerinin etkililik düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 212-224.
- Koçak, D., Çokluk, Ö. ve Kayri M. (2016). Faktör sayısının belirlenmesinde MAP testi, paralel analiz, K1 ve yamaç birikinti grafiği yöntemlerinin

karşılaştırılması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 330-359.

Koçer, H. A. (1974). *Türkiye'de modern eğitimin doğuşu ve gelişimi (1773-1923)* (2. Basım). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Korkmaz, M. (2007). *İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerini yerine getirme düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Koruç, S. (2005). *İlköğretim kurumlarında klinik denetim modeli önerisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Kowalski, T. J., & Brunner, C. C. (2005). The school superintendent: Roles, challenges, and issues, In F. W. English (Ed.), *The SAGE handbook of educational leadership: Advances in theory, research, and practice* (pp.142-167). London, Sage Publications.

Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk, A. G. Ö. (1999). İlköğretim müfettişlerinin araştırma yeterlikleri ve araştırma eğitimine ilişkin görüşler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(19), 325-339.

Kunduz, E. (2007). *İlköğretim müfettişlerinin çağdaş eğitim denetimi ilkelerine ve kliniksel denetime yönelik davranışlarına ilişkin algıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kurnaz N. ve Çetinoğlu T. (2010). *İç denetim güncel yaklaşımlar*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Kurum, G. ve Çingir, Ş. (2017). Cehennemde evlilik: Türkiye'de eğitim denetiminin birleştirilmesi üzerine maarif müfettişlerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 42(192), 35-57.

Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28(4), 563-575.

Lay, C. D., Pinnegar, S., Reed, M., Wheeler, E.Y., & Wilkes, C. (2005). The Positioning of preservice teacher candidates entering teacher education.

Learning from research on teaching: Perspective, methodology and representation. *Advances in Research on Teaching*, 11, 235–252.

Lee, J. (1998). *Improving student learning*. İstanbul: Kalder Yayınları.

Leech, N. L., & Onwuegbuzie, A. J. (2009). A typology of mixed methods research designs. *Qual Quant*, 43, 265–275.

Lind, D. A., Marchal, W. G., & Wathen, S. A. (2006). *Basic statistics for business and economics* (5th ed.). United States: McGraw-Hill Companies.

Linn, R. L. (1968). A Monte Carlo approach to the number of factor problem. *Psychometrika*, 33, 37-71.

Liu (2003). Developing a Scale to measure the interactivity of websites. *Journal of Advertising Research*, June, 207–217.

Liu, Y., Zumbo, B. D., & Wu, A. D. (2011). *A demonstration of impact of outliers on the decisions about the number of factors in exploratory factor analysis*. Educational and Psychological Measurement.

MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Preacher, K. J., & Hong, S. (2001). Sample size in factor analysis: The role of model error. *Multivariate Behavioral Research*, 36(4), 611-637.

MacCallum, R.C., Widaman, K. F., Zhang,S., & Hong, S. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, 4(1), 84-99.

Marczyk, G., DeMatteo, D., & Festinger, D. (2005). *Essentials of research design and methodology*. New York: John Wiley & Sons Inc.

Marsh, H.W., Balla, J. R., & McDonald, R. P. (1988). Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: The effect of sample size. *Psychological Bulletin*, 103, 391-410.

Marshall, K. (2005). It's time to rethink teacher supervision and evaluation. *Phi Delta Kappan*, 86(1), 727-735.

McKillup, S. (2012). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists* (2nd ed.). United States: Cambridge University Press.

McMillan, J. H. (2004). *Educational research: Fundamentals for the consumer*, (4th Ed.). Boston: Pearson Education.

- MEB (2014). Maarif müfettişleri yer değiştirme kılavuzu. [Çevrim-içi: http://ikgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_07/08033533_2014maarifmufettisyerdeg.pdf], Erişim tarihi: 22 Nisan 2016.
- MEB (2015). Maarif müfettişleri görev standartları. [Çevrim-içi: http://gumushane.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_01/12045003_maarifmufettlergrevstandartlari.pdf], Erişim tarihi: 12 Nisan 2019.
- MEB (2018). Millî eğitim istatistikleri: Örgün Eğitim 2017/2018. [Çevrim-içi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_organ_egitim_2017_2018.pdf], Erişim tarihi: 22 Nisan 2019.
- Memduhoğlu, H. B. (2012). Öğretmen, yönetici, denetmen ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye’de eğitim denetimi sorunsalı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 135-156.
- Memduhoğlu, H. B., Aydın, İ., Yılmaz, K., Güngör, S. ve Oğuz, E. (2007). The process of supervision in the Turkish educational system: Purpose, structure, operation. *Asia Pacific Education Review*, 8(1), 56-70.
- Memduhoğlu, H. B. ve Taymur, A. (2009). *Türk eğitim sistemi denetim alt sisteminin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir model önerisi*. Uluslararası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Kongresi, TEM-SEN, Ankara.
- Memduhoğlu, H. B. ve Zengin, M. (2012). Çağdaş eğitim denetimi modeli olarak öğretimsel denetimin Türk eğitim sisteminde uygulanabilirliği. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 5(1), 131-142.
- Memiş, M. Ü. (2006). *İç denetimin yönetim fonksiyonlarının yerine getirilmesindeki rolü: Türkiye’deki büyük işletmeler üzerinde bir saha araştırması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Memiş, M. Ü. (2008). Etkili ve başarılı iç denetim için gerekli koşullar. *Mali Çözüm Dergisi*, 85, 75-92.
- Memişoğlu, H. (2001). *Sosyal bilgiler dersi öğretiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Memunoğlu, M. (2015). *Öğretmenlerin 360 derece performans değerlendirme sistemi ile ilgili görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Mohanty, J. (2008). *Educational administration supervision and school management*. New Delhi: Deep & Deep Publications.
- Morse, J. M. (2003). Principles of mixed methods and multimethod research design. In A. Tashakkori & C. Teddlie (Eds.), *Handbook of mixed methods in social & behavioral research* (pp. 189-208). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mosher, R. L., & Purpel, D. (1972). *Supervision: The reluctant profession*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Mohammed, A. (2016). *An investigation into how web 2.0 technologies can be used to enhance the educational supervision of teachers*. Doctoral dissertation thesis. United Kingdom: University of Hull.
- Murphy K. R., & Davidshofer C. O. (2005). *Psychological testing: Principles and applications*. New Jersey: Pearson Education International.
- Nelson, B. S., & Sassi, A. (2000). Shifting approaches to supervision: The case of mathematics supervision. *Educational Administration Quarterly*, 36(4), 553-584.
- Neuman, W. L., & Robson, K. (2014). *Basics of social research*. Toronto: Pearson Canada.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw Hill.
- O'Connor, B. P. (2000). SPSS and SAS programs for determining the number of components using parallel analysis and Velicer's MAP test. *Behavior Research Methods, Instruments and Computers*, 32(3), 396-402.
- Oğuz, E., Yılmaz, K. ve Taşdan, M. (2007). İlköğretim denetmenlerinin ve ilköğretim okulu yöneticilerinin denetim inançları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 39-51.
- Oktar, A. N. (2010). *Eğitim denetimi sisteminin yasal dayanaklara göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Oktaç, F. (1999). *Denetim alt sistemleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma*. Ankara: Armağan Yayınevi.
- Olcaç, Y (2016). *Eğitim kurumlarında 360 derece performans değerlendirme ve geri bildirim: Özel okul öncesi eğitim kurumlarında bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Oliva, P. F., & Pawlas, G. E. (2004). *Supervision for today's schools* (7th Ed). New Jersey: Wiley Publishing.
- Osborne, J. W., & Anna B. C. (2004). Sample size and subject to item ratio in principal components analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 9(11), 1-9.
- Ovalı, Ç. (2010). *İlköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini yerine getirme düzeyine ilişkin müfettiş, yönetici ve öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Öz, F. (2003). *Türkiye Cumhuriyeti milli eğitim sisteminde teftiş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Öz, M. (2015). *Üniversitelerde iç denetimin etkinliğinin artırılmasına yönelik bir alan araştırması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özberk, O. ve Atanur Başkan, G. (2018). Teacher evaluation and conferment systems in South Korea and the Turkish Republic of Northern Cyprus. *International Journal of Learning and Teaching* 10(1), 91-98.
- Özdemir, E. (2015). *Kamu sektöründe iç denetim: Genel bütçe kapsamındaki idarelere yönelik bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

- Özdemir, T. (2001). *Çağdaş ve demokratik eğitimde teftiş*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Özdemir, T. Y., Özcan Boydak, M. ve Akgün, M. (2011). *Denetlenenlerin rehberlik / teftiş sürecinde memnun oldukları / olmadıkları hususlar*. III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi (ss. 506-518), Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve TEM-SEN, Mersin.
- Özden, Y. (1999). *Yükseköğretimde dönüşüm, eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özen, F. ve Hendekçi, E. A. (2016). Türkiye’de eğitim denetimi alanında 2005-2015 yılları arasında yayımlanan makale ve tezlerin betimsel analizi. *Uluslararası Toplum Araştırması Dergisi*, 6(11), 621-650.
- Özgen B. (2002) Federal hükümette iç kontrol standartları. *Sayıştay Araştırma ve İnceleme Çeviri Dizisi*, 22, 1-30.
- Özmen, F. ve Güngör, A. (2008). Eğitim denetiminde etik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 137-155.
- Özmen, F. ve Şahin, Ş. (2010). İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 92-109.
- Öztürk, M. (2014). *Türkiye’de maarif müfettişlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar*. Geçmişten Geleceğe Eğitim Denetimi ve Müfettişlik Paneli (ss. 97-113), Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, S., Demirtaş, H. ve Arabacı, İ. B. (2003). Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim müfettişleri başkanlıkları yönetmeliğinin analizi. *Eğitim ve Bilim*, 28(129), 15-24.
- Özyıldırım, G. (2014). *Glickman’ın gelişimsel denetim modeline göre eğitim denetmenlerinin ve okul yöneticilerinin denetim anlayışları ile öğretmenlerin denetim beklentilerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Patton, Q. M. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (3rd ed.) (Çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir). Ankara: Pegem Akademi.

- Pehlivanlı, D. (2014). *Modern iç denetim ve genel iç denetim uygulamaları*. Ankara: Beta Yayınevi.
- Pickett K. H. S. (2006). *The essential handbook of internal auditing*. Chichester: Wiley&Sons Ltd.
- Plano Clark, V. L. (2010). The adoption and practice of mixed methods: US trends in federally funded health-related research. *Qualitative Inquiry*, 6(6), 428-440.
- Reding, K. F., Sobel, P. J., Anderson, U.L., Head, M.J., Ramamoorti, S., & Salamasick, M. (2007). *Internal auditing: Assurance & consulting services*. USA: Institute of Internal Auditors Research Foundation (IIARF).
- Renkler, A. (2005). *İlköğretim denetmenlerinin ilköğretim okullarında öğrenme öğretme süreçleri ve yönetim görevleriyle ilgili etkililik düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Revelle, W. (2007). *Determining the number of factors: The example of the NEO-PI-R*. [Çevrim-içi: <http://personality-project.org/r/book/numberoffactors.pdf>.], Erişim tarihi: 12 Kasım 2018.
- Richards, L., & Morse, J. M. (2007). *Read me first for a user's guide to qualitative methods* (2nd Ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Rufus, M. (2016). *Perceived roles of the internal auditor in business continuity planning in the government sector*. Doctoral dissertation thesis. Northcentral University, California.
- Rust J., & Golombok S. (1997). *Modern psychometrics: The science of psychological assessment*. New York: Routledge.
- Sağlam, B. (2002). *İlköğretim okullarında öğretim denetimine ilişkin öğretmen, müdür ve denetmen görüşleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sağır, M. (2005). *İlköğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin işbasında yetiştirmelerinde müfettişlerin denetim rolüne ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş algıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

- Sağır, M. (2011). *İlköğretim okulu yöneticilerinin öğretimsel liderlik rolleri ve karşılaştıkları sorunlar*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Sağlam, A. Ç. ve Demir, A. (2009). İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerini yerine getirme düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 38(183), 130-139.
- Saltık, N. (2007). İç kontrol standartları. *Bütçe Dünyası Dergisi*, 2(26), 58-69.
- Samancı, O., Taşçıoğlu, N. ve Çetin, İ. (2009). *İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin müfettişlerden beklentileri*. I. Uluslar Arası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Sempozyumu, Ankara.
- Seylim, E. (2009). *MEB ilköğretim müfettişleri başkanlıkları rehberlik ve teftiş yönergesinin bazı maddelerinin uygulanması hakkında ilköğretim öğretmenlerinin ve müfettişlerinin görüşleri*. I. Uluslar Arası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Sempozyumu, Ankara.
- Schagrin, J. R. (2017). *High school peer tutoring: Evaluating an out-of-class model*. Doctoral dissertation thesis. Western Illinois University, Illinois.
- Schreier, M. (2012). Qualitative content analysis in practice. *Scientific Study of Literature*, 3(1), 165-168.
- Schultz, T. W. (1971). *Investment in human capital*. USA: The Free Press, Collier-Macmillan Limited.
- Scott, C. (1996) *Internal audit in a central bank*. London: Centre For Central Banking Studies Bank of England.
- Sears, J. B. (1947). *Public school administration*. New York: Ronald.
- Şengül, Y. (2010). *İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin 360° performans değerlendirme sistemine ilişkin görüşleri (Samsun ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (2002). *Supervision: A redefinition* (7th Ed). New York: Mc Graw Hill.

- Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (Complete samples). *Biometrika*, 52, 591-611.
- Sharkansky, I. (1991). *The Development of State Audit, State Audit and Accountability*. Jerusalem: State of Israel State Comptroller's Office.
- Shaw, I., Newton, D. P., Aitkin, M., & Darnell, R. (2003). Do OFSTED inspections of secondary schools make a difference to GCSE results. *British Educational Research Journal*, 29(1), 63-75.
- Silverstein, A. B. (1977). Comparison of two criteria for determining the number of factors. *Psychological Reports*, 41, 387-390.
- Sivrikaya, İ. (2014). *Çağdaş denetime ilişkin öğretmen yönetici ve maarif müfettişlerinin algıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Skolinspektionen. (2009). The inspectorate of educational inspection of sweden. Retrieved from [Çevrim-içi: <http://www.skolinspektionen.se/PageFiles/1854/SwedishSchoolsInspectorate2009.pdf>], Erişim tarihi: 12 Kasım 2018.
- Slavec, A. ve Drnovsek, M. (2012). A perspective on scale development in entrepreneurship research. *Economic And Business Review*, 14, 39-62.
- Smith, S., & Speer, R. K. (1938). *Supervision in the Elementary School*. New York: The Cordon Co.
- Smyth, J. (1991). Instructional supervision and the definition of who does it in school. *Journal of Curriculum and Supervision*, 7, 90-99.
- Soyupek, Y. (2015). *Türk kamu yönetiminde teftiş sistemi ve gelişimi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Su, K. (1974). *Türk milli eğitim sisteminde teftişin yeri ve önemi*. İstanbul: M. E. Basımevi.
- Sullivan, S., & Glanz, J. (2000). Alternatives approaches to supervision: Case from the field. *Journal of Curriculum and Supervision*, 15(3), 212-235.
- Sullivan, S., & Glanz, J. (2005). *Supervision: That improves teaching*. California: Corwin Press.

- Sullivan S., & Glanz J. (2015). *Okullarda eğitim ve öğretimi geliştiren denetim* (Çev. Ali Ünal). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Swaffield, S., & MacBeath, J. (2005). School self-evaluation and the role of a critical friend. *Cambridge Journal of Education*, 35(2), 239-252.
- Şahin, T. (2005). *İlköğretim düzeyinde ders denetimi ile ilgili yeterlilikler hakkında denetmen ve öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Şahin, S., Çek, F. ve Zeytin, N. (2011). Eğitim denetmenlerinin mesleki memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 221-246.
- Şahin, S., Elçiçek, Z. ve Tösten, R. (2013). Türk eğitim sisteminde teftişin tarihsel gelişimi ve bu gelişim süreci içerisindeki sorunlar. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 1105-1126.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şenol, Y. (2009). *Probleme dayalı öğrenim sürecinde bir klinik denetim ve akran danışma uygulaması: Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Şimşek, M. (2016). Denetim tebliğlerine göre okullarda müzecilik eğitimi. *Yaşadıkça Eğitim*, 30(1), 21-30.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston: Pearson.
- Tanç, A. (2009). *Risk odaklı iç denetim yaklaşımı ve tekstil sektöründe bilgisayar destekli bir uygulama*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Tashakkori, A., & Creswell, J. W. (2007). The New Era of Mixed Methods. *Journal of Mixed Methods*, 1(1), 2-8.

- Taşar, H. H. (2000). *İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerine ilişkin sorunları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Tatlidil, H. (2002). *Uygulamalı çok degiskenli istatistiksel analiz*. Ankara: Akademi Matbaası.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2012). *Eğitim sisteminde teftiş: Kavramlar, ilkeler, yöntemler (9. Basım)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Telci, A. M. (2011). *Amerika Birleşik Devletleri eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminde denetim alt sistemlerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TEM-SEN (2018). Milli Eğitim Bakanlığı teftiş sistemi ve maarif müfettişliği raporu. [Çevrim-içi: <http://www.temsen.org.tr/wp-content/uploads/2018/09/MEB-TEFT%C4%B0%C5%9E-S%C4%B0STEM%C4%B0-VE-MAAR%C4%B0F-M%C3%9CFETT%C4%B0%C5%9EL%C4%B0%C4%9E%C4%B0.pdf>], Erişim tarihi: 12 Nisan 2019.
- TİDE (2013). COSO 2013: Bataklığı kurutmak mı? Sinekleri Öldürmek mi? [Çevrim-içi: <http://www.tide.org.tr/uploads/TIDE-COSO%20Sunumu%202013%20son.pdf>], Erişim tarihi: 12 Nisan 2019.
- TİDE (2017). Yeni uluslararası mesleki uygulama çerçevesi. [Çevrim-içi: <http://www.tide.org.tr/uploads/Onuralp%20Arma%C4%9Fan-Yeni%20UMU%C3%87%20Semineri-Website%20Versiyon.pdf>], Erişim tarihi: 22 Ocak 2019.
- Tomal, D. R., Wilhite R. K., Phillips, B. J., Simss, P. A., & Gibson, N. P. (2015). *Supervision and evaluation for learning and growth*. London: Rowman and Littlefield.
- Tonbul, Y. ve Baysülen, E. (2017). Ders denetimi ile ilgili yönetmelik değişikliğinin maarif müfettişlerinin, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri açısından değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(1), 299-311.

- Tufan, M. ve Görgün, M. (2013), Türkiye'deki kamu iç denetim sisteminin uluslararası iç denetim standartları çerçevesinde incelenmesi. *Sayıştay Dergisi*, 89.
- Unat F. R. (1964). *Türkiye Eğitim Sisteminin gelişmesine tarihi bir bakış*. Ankara: MEB Yayınları.
- UNESCO. (2007). *Roles and functions of supervisors*. Reforming School Supervision for Quality Improvement, International Institute For Educational Planning, UNESCO.
- Uyanık, M. (2007). *Ders teftişinde müfettiş uzmanlaşmasının önemi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Uyar, M. A. (2015). *Eğitim denetmenlerinin varolan teftiş sistemi ile ilgili algıları ve yeni bir teftiş sisteminden beklentiler: Bir durum çalışması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uygur, D. (2006). İlköğretim okullarında aday öğretmenlerin yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolleri. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, M. C. (2017). *Kamu kurumlarında kurumsal risk yönetimi ve risk odaklı iç denetim: Bir model önerisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Uzun, A. K. (1998). İç denetimin toplam kalite yönetimindeki yeri. *Mali Çözüm Dergisi*, 43, 4-6.
- Ülger, S. (2005). *Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı askeri liselerde, klinik denetim modeline göre gösterilmesi gereken ve bölüm başkanları tarafından gösterilen davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, A. (1999). *İlköğretim denetçilerinin rehberlik rolünü gerçekleştirme yaklaşımları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Veneziano L., & Hooper J. (1997). A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*, 21(1), 67-70.
- Weiss, E. M., & Weiss, S. (2001). Doing reflective supervision with student teachers in a professional development school culture. *Reflective Practice*, 2(2), 125-154.
- Wilcox, R. R. (2012). *Modern statistics for the social and behavioral sciences: A practical introduction*. United States: Chapman & Hall/CRC Press.
- Wiles, K. (1967). *Supervision for better schools*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Winter, J.C.F., Dodou, D., & Wieringa, P. A. (2009). Exploratory factor analysis with small sample sizes. *Multivariate Behavioral Research*, 25, 147-181.
- Woodard, C. A. (2000). *Administrators perceptions of internal auditing roles and effectiveness in Texas and big twelve public universities*. Doctoral dissertation thesis. Texas Southern University, Texas.
- Yalçinkaya, M. (1990). Türk eğitim sisteminde teftişin bütünleştirilmesi. [Çevrim-içi: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/510/6258.pdf>], Erişim Tarihi: 12 Kasım 2018
- Yaman, A. (2008). *İç denetim modelinin MEB'de benimsenme ve uygulanabilirliğine ilişkin yönetici ve denetçi görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaman, E. (2009). Müfettişlerin rehberlik rollerini rehber öğretmenler değerlendiriyor. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1), 106-123.
- Yavuz, M. ve Yıldırım, A. (2009). *İlköğretim müfettişlerinin seçimi ve yetiştirilmelerine ilişkin öğretmen görüşleri*. I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Sempozyumu, Ankara.
- Yavuz, Y. (1995). *Öğretmenlerin denetim etkinliklerini klinik denetim ilkeleri açısından değerlendirmeleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Yavuzer, B. B. (2015). *Eğitimde farklılaştırılmış denetim ve uygulanabilirliği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılancı, F. M. (2006). *İç denetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Basım). Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, G. (2007). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders denetimine ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yıldırım, M. C. (2009). *Yapılandırmacı öğrenme paradigması ilkeleri açısından ilköğretim okullarında öğretimsel denetim uygulamalarının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Yıldırım, M. C. ve Demirtaş, H. (2012). Yapılandırmacı öğrenme paradigması ilkeleri açısından ilköğretim okullarında öğretmen denetimi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 495-507.
- Yıldırım, B. ve Selvi, M. (2015). Adaptation of STEM Attitude Scale to Turkish. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 1117-1130.
- Yıldız, H. (2014). Tanzimat'tan günümüze maarif müfettişliği ile ilgili düzenlemeler bağlamında etik ilkeler. *Türkiyat Mecmuası*, 24, 262-284.
- Yılmaz, A. (2017). *Eğitim denetimi sistemleri bakımından Türkiye ile PISA'da başarı gösteren bazı ülkelerin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Yılmaz, K. ve Altinkurt, Y. (2011). Göreve yeni başlayan özel dersane öğretmenlerinin kurumlarındaki çalışma koşullarına ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11 (2), 635-650.
- YÖK (2019). Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi. [Çevrim-içi: <https://istatistik.yok.gov.tr>], Erişim tarihi:12 Nisan 2019.

- Yüksel, G. (2008). Avrupa Birliğine uyum sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı teftiş sisteminin yenilenme ihtiyacı. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zepeda, S. J. (2001). At odds: Can supervision and evaluation co-exist? *The Journal of Cases in Educational Leadership*, 4(1). [Çevrim-içi: <http://www.ucea.org/html/cases/V4-Iss1/index41.htm>] Erişim tarihi 12 Nisan 2019.
- Zwick, W. R., & Velicer, W. F. (1986). Comparison of five rules for determining the number of components to retain. *Psychological Bulletin*, 99(3), 432-442.

EK-A: İç Denetim Sisteminin Benimsenme ve Uygulanabilme Ölçeği (İDSBUÖ)

Sayın Öğretmen/Yönetici/Müfettiş

Çağdaş denetim yaklaşımlarından İç Denetim; kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız, nesnel denetim ve danışmanlık faaliyetidir.

Bu araştırmanın amacı; öğretmenler, kurum/okul yöneticileri ve maarif müfettişlerinin görüşleri doğrultusunda iç denetim sisteminin benimsenmesi ve il milli eğitim müdürlüklerinde uygulanabilirlik düzeyinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu ölçekteki sorulara gönüllülük esasına göre cevap vererek, MEB taşra denetim sistemi için hazırlanacak model önerisine önemli bir katkıda bulunacaksınız.

Toplanacak veriler, yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak, kişi ve okul adı belirtilmeksizin değerlendirilecektir. Soruları cevaplamanız yaklaşık olarak 10 dakikanızı alacaktır. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Ölçekteki sorulara içtenlikle cevap vermeniz beklenmektedir. Bu araştırmadaki yardımlarından ve ayıracağınız zamandan dolayı teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Ali Erkan BARIŞ
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi Doktora Öğrencisi
a.erkana.baris@icisleri.gov.tr

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
2. Yaşınız : 20-25 26-30 31-35 36-40 41-45 46 ve üzeri
3. Kıdeminiz : 1-5 6-10 11-15 16-20 21-25 26 ve üzeri
4. Eğitim Durumunuz : Önlisans Lisans Yüksek Lisans Doktora
5. Göreviniz : Öğretmen Kurum Yöneticisi Okul Yöneticisi Maarif Müfettişi
6. Branşınız : Türkçe Matematik Fen Bilimleri Sosyal Bilimler Rehberlik
 Sınıf Okul Öncesi Yabancı Dil Din Kültürü Diğer
7. Kurumunuz : İlkokul Ortaokul Lise Anaokulu Kurum
8. Çalıştığınız Yer : İl Merkezi İlçe Merkezi Belde Köy

BÖLÜM II																				
BENİMSENME (Sizin Tarafınızdan Kabul Edilme) DÜZEYİ					UYGULANABİLME (İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nde Gerçekleşebilme) DÜZEYİ															
(1) Hiç Katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Kararsızım	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum						(1) Hiç Katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Kararsızım	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum						
					İl Millî Eğitim Müdürlüğü personeline (Kurum Yöneticileri, Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Maarif Müfettişleri) göre, iç denetim sistemini İl Millî Eğitimde uygulanmasıyla ilgili ifadeleri okuduktan sonra, bu ifadeleri ne düzeyde benimsediğinizi (kabul ettiğinizi) sol taraftaki ölçek üzerinde; ne düzeyde uygulanabileceğini (gerçekleşebileceğini) sağ taraftaki ölçek üzerinde uygun seçenekleri işaretleyerek belirtmeniz beklenmektedir.															
					Lütfen her ifade için hem benimsenme, hem uygulanabilir bulma ölçeğinde size uygun gelen seçeneği "X" işareti koyarak belirtiniz.															
					Müfettişler denetimle ilgili kaynaklara rahatlıkla ulaşmalıdır.															
					İl Millî Eğitim Müdürlüğü Denetim Yönergesi hazırlanmalıdır.															
					Her denetim için çalışma planı hazırlanmalıdır.															
					Plan ve programlar risk esaslı hazırlanmalıdır.															
					Plan ve program onaylatıldıktan sonra denetlenecek kuruma yıl başlamadan bilgi															
					Denetim alanlarının büyüklüğüne göre, her denetimde farklı zaman planlaması															
					Denetim standartları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmelidir.															
					Denetimler, biri kıdemli olmak üzere en az iki müfettiş tarafından yapılmalıdır.															
					Danışmanlıklar kıdemli müfettişler tarafından yapılmalıdır.															
					Müfettişlerin denetim yetkisi olmalıdır.															
					Müfettişler her yıl meslek içi eğitim almalıdır.															
					Hazırlanan raporlar iki ay içerisinde bakanlığa gönderilmelidir.															
					Danışmanlık faaliyetleri sonunda, eğitici öneriler sunulmalıdır.															
					Danışmanlıkta öncelik, belirlenen standartlara ulaşamayan okullar olmalıdır.															
					Kurum zorlandığı konularda müfettişlerden danışmanlık talep edebilmelidir.															
					Danışmanlık faaliyetleri kurumların hedefleriyle uyumlu olmalıdır.															
					Raporlar uygun analiz ve değerlendirmelere dayandırılmalıdır.															
					Raporlara dayanan bütün bilgiler kayıtlı hale getirilmelidir.															
					Raporlar tarafsız hazırlanmalıdır.															
					Raporlar denetlenen kuruma gönderilmelidir.															
					Risk düzeyleri doğru tespit edebilmek için görüşme formları oluşturulup uygulanmalıdır.															
					Müfettişler tüm faaliyetler için risk değerlendirmesi yapmalıdır.															
					Her yıl risk değerlendirmesi yapılarak denetim yapılacak alanlar güncellenmelidir.															
					Denetim alanlarının risk düzeyine göre hangi sıklıkta denetleneceği belirlenmelidir.															
					Müfettişler uygunluk denetimi (İdarelerinin, faaliyet ve işlemlerinin ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuata uygunluğunun incelenmesi) yapmalıdır.															
					Müfettişler performans denetimi (Yönetimin bütün kademelerinde gerçekleştirilen faaliyet ve işlemlerin planlanması, uygulanması ve kontrolü aşamalarındaki etkililiğin, ekonomikliğin ve verimliliğin değerlendirilmesi) yapmalıdır.															
					Müfettişler sistem denetimi (Denetlenen birimin faaliyetlerinin ve iç kontrol sisteminin; organizasyon yapısına katkı sağlayıcı bir yaklaşımla analiz edilmesi, eksikliklerinin tespit edilmesi, kalite ve uygunluğunun araştırılması, kaynakların ve uygulanan yöntemlerin yeterliliğinin ölçülmesi suretiyle değerlendirilmesi) yapmalıdır.															
					Yıllık denetim programı hazırlanırken yöneticilerin görüşleri alınmalıdır.															
					Müfettişler uzmanlık gerektiren denetimlerde personel yardımı alabilmelidir.															
					Denetimler hata bulma odaklı olmamalıdır.															
					Denetimde elde edilen bulgular, denetlenen birimle paylaşılmalıdır.															
					Yapılan denetimlerin uygunluğu, kurum içindeki farklı müfettişler ile her yıl															
					İl millî eğitim maarif müfettişleri en az beş yılda bir MEB maarif müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.															
					Müfettişlerin yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek için rehber hazırlanmalıdır.															
					Tüm müfettişler örgüt yapısında il millî eğitim müdürüne bağlı olmalıdır.															
					Müfettişlere denetim görevini, müfettiş başkanı vermelidir.															
					Denetim raporları sadece İl Millî Eğitim Müdürlüğüne sunulmalıdır.															

ÖLÇEK MADDELERİ BİTMİŞTİR, ÇOK DEĞERLİ ZAMANINIZI AYIRDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.
ARKA SAYFAYA "İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNDE DENETİM MODELİ NASIL OLMALIDIR" İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİZİ YAZABİLİRSİNİZ.

EK-B: Görüşme Formu

Ali Erkan BARIŞ tarafından “İÇ DENETİM SİSTEMİNİN MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TAŞRA ÖRGÜTÜ DENETİM SİSTEMİNE UYARLANMASI VE BİR MODEL ÖNERİSİ” konulu doktora tezi çalışması yapılmaktadır. Bu kapsamında MEB personeline İl Milli Eğitim Müdürlükleri için Denetim Model Önerisi ile ilgili aşağıdaki yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu ile, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Maarif Müfettişleri Başkanlığı için yapı, süreç ve anlayış boyutunda nasıl bir model olmalıdır sorusuna yanıt aranmaktadır.

Ali Erkan BARIŞ
İç Denetçi / Doktora Öğrencisi
a.erkan.baris@icisleri.gov.tr

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
2. Göreviniz : Öğretmen Kurum Yöneticisi Okul Yöneticisi Maarif Müfettişi
3. Kurumunuz : İlkokul Ortaokul Lise Anaokulu Kurum
4. Çalıştığınız Yer : İl Merkezi İlçe Merkezi Belde Köy

BÖLÜM II: GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1. Maarif Müfettişlerinin Örgüt Yapısındaki Yeri Nasıl Olmalıdır?
2. Denetim Plan/Programı Nasıl Hazırlanmalıdır?
3. İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin Denetim İlke, Usul ve Esasları Nasıl Olmalıdır?
4. Maarif Müfettişleri Hangi Denetim Türlerini Gerçekleştirmelidir?
5. Teknik/Uzmanlık Gerektiren Denetimler Nasıl Yapılmalıdır?
6. Denetim Standartları Nasıl Olmalıdır?
7. İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin Danışmanlık İlke, Usul ve Esasları Nasıl Olmalıdır?
8. Maarif Müfettişleri Risk Değerlendirmesini Nasıl Yapmalıdır?
9. Maarif Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitimlerinin İçeriği ve Organizasyonu Nasıl Düzenlenmelidir?
10. Denetimlerde Kıdemli Maarif Müfettişi Nasıl Belirlenmelidir?
11. Denetim Raporları Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Nelerdir?
12. Maarif Müfettişleri Hangi Kriterlere Göre Değerlendirilmelidir?
13. İl Milli Eğitim Müdürlükleri için Denetim Model Önerisi ile ilgili farklı görüş ve önerileriniz varsa lütfen belirtiniz.

Not: Cevaplamak için arka sayfayı kullanabilirsiniz. İlave kâğıt kullanırsanız, lütfen bu kâğıda zımbalayınız. Bilgi paylaşımınızdan ve değerli zamanınızı ayırdığınız için teşekkürler.

EK-C: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/ 433-2935

08 EYL 2017

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı doktora programı öğrencilerinden **Ali Erkan BARIŞ**'in **Prof. Dr. Gülsün ATANUR BASKAN**'ın danışmanlığında yürüttüğü "**İç Denetim Sisteminin Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Örgütü Denetim Sistemine Uyarlanması ve Bir Model Önerisi**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **15 Ağustos 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK-Ç: Nevşehir Valiliği Araştırma İzin Oluru

T.C.
NEVŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 49405861-44-E.19768272
Konu :Araştırma Anket İzni
(Ali Erkan BARIŞ)

21/11/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Ali Erkan BARIŞ'ın 20/11/2017 tarihli dilekçesi.

Nevşehir İl Özel İdaresinde İç Denetçi olarak görev yapan ve Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü doktora öğrencisi Ali Erkan BARIŞ, "İç Denetim Sisteminin Millî Eğitim Bakanlığı Taşra Örgütü Denetim Sistemine Uyarlanması ve Bir Model Önerisi" konulu doktora tez çalışması kapsamında ilimizde bulunan okul veya kurumlarda görevli öğretmen, yöneticiler ve maarif müfettişlerine yönelik araştırma anket izni talep etmektedir.

Anılan anket izninin 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında, Okul veya Kurum Müdürlüğünün muvafakatinde Eğitim- Öğretimi aksatmayacak şekilde ve gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Murat DEMİR
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
21/11/2017

Nevzat SİNAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Yeni Kayseri Cad.Hükümet Konağı 50100 Mrk-NEVŞEHİR
Elektronik Ağ: www.nevschirneb.gov.tr
e-posta: hizmetci50@meb.gov.tr

Bilgi için: Ayşe ŞALGAM-Şef
Tel: 0 (384) 213 79 33
Faks: 0 (384) 213 20 68

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 77b4-39c9-3300-9f60-24ce kodu ile teyit edilebilir.

EK-D: Nevşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Bildirimi

T.C.
NEVŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 49405861-44-E.19886287
Konu: Anket İzni

23.11.2017

Sayın: Ali Erkan BARIŞ'a

İlgi:Nevşehir Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 21.11.2017 tarihli ve 19768272 sayılı oluru.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü doktora öğrencisi Ali Erkan BARIŞ, "İç Denetim Sisteminin Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Örgütü Denetim Sistemine Uyarlanması ve Bir Model Önerisi " konulu anket çalışmasını ilimizde bulunan okul ve kurumlarda görevli öğretmen, yöneticiler ve maarif müfettişlerine uygulama yapabilmelerine dair ilgi olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Murat DİLDÖKEN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:
-Olur (1 Adet)

Güvenli Elektronik İmza
Aşlı ile Aynıdır.

23 KAS 2017

Mustafa GÜVEN
VHKİ

Adres: Yeni Kayseri Cad.Hükümet Konağı 50100 Mrk-NEVŞEHİR
Elektronik Ağ: www.nevsehirmeb.gov.tr
e-posta: hizmetici50@meh.gov.tr

Bilgi için: Ayşe ŞALGAM-Şef
Tel: 0 (384) 213 79 33
Faks: 0 (384) 213 20 68

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5a64-a5a8-3a26-8038-9617 kodu ile teyit edilebilir.

EK-E: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

24/05/2019

(imza)
Ali Erkan BARİŞ

EK-F: Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu

10/06/2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı: İç Denetim Sisteminin Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Örgütü Denetim Sistemine Uyarlanması ve Bir Model Önerisi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
08/06/2019	290	438.040	24/05/2019	% 10	1141406187

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Ali Erkan BARIŞ

Öğrenci No.: N12265498

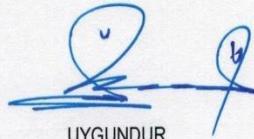
Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Programı: Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Gülsün ATANUR BASKAN

EK-G: Dissertation Originality Report

10/06/2019

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Educational Sciences

Thesis Title: Adaptation of Internal Audit System To Sub-Provincial Supervisory System in the Ministry of National Education and a Modal Proposal

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
08/06/2019	290	438.040	24/05/2019	% 10	1141406187

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Ali Erkan BARIŞ

Student No.: N12265498

Department: Educational Sciences

Program: Educational Administration Supervision Planning and Economy

Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
Prof. Dr. Gülsün ATANUR BASKAN

EK-Ğ: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

24 /05 /2019

(imza)
Ali Erkan BARIŞ

"*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*"

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullandığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlerle ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

